FİRDEVSİ

ŞEHNAME
III

Çeviren
Necati LUGAL
Kenan AKYÜZ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 1170
BİLİM ve KÜLTÜR ESERLERİ DİZİSİ : 298
Şark-İslâm Klasikleri : 18

Kitabın adı
ŞEHNAME III
Yayın Kodu
95.34.Y.0002.1037
ISBN 975.11.0223.5 (Tk. No.)
ISBN 975.11.0400.9 (3. Cilt)
Baskı yılı
1995
Baskı adedi
20.000
Dizgi, baskı, cilt
MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

Yayınlar Dairesi Başkanlığı'nın 11.8.1988 tarih ve 6669 sayılı yazıları ile ikinci defa 20.000 adet basılması uygun görülmüş olup birinci parti olarak 5.000 adet basılmış, yine Yayınlar Dairesi Başkanlığı'nın 23.6.1993 tarih ve 5822 sayılı yazıları ile ikinci parti olarak 5.000 adet daha basılmıştır.

Şark - İslâm Klasikleri

ŞEHNÂME
III
Firdevsi

Çeviren
Prof. NECATİ LUGAL

İstanbul, 1995

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ŞEHNAME III 11
Siyavuş'un Efrâsiyâb'la karşılaşması 19
Siyavuş'un, Efrâsiyâb'ın önünde hünerler göstermesi 24
Efrâsiyâb'la Siyâvuş'un ava çıkmaları 33
Pîran'ın, kızını Siyâvuş'a vermesi 35
Pîran'ın, Siyâvuş'la, Firengis üzerinde görüşmesi 39
Pîran'ın Efrâsiyâb'dan, Firengis'i Siyavuş'a istemesi 42
Firengis'in Siyâvuş'la evlenmesi 48
Efrâsiyâb'ın Siyavuş'a bir ülke bağışlaması ... 52
Siyâvuş'un Genkdej'i yapması 57
Siyâvuş'un gelecek üzerinde, Pîran'la görüşmesi 62
Efrâsiyâb'ın, buyruğu altındaki ülkelerden vergi toplaması için, Pîran'a mektup göndermesi ... 69
Siyâvuş'un Siyâvuşgird'i yaptırması 70
Pîran'ın, Siyâvuşgird'e gelmesi 73
Efrâsiyâb'ın, Gersiyuz'u Siyâvuş'un yanına yollaması 78
Siyâvuş'un oğlu Furûd'un doğması 81
Siyâvuş'un gûy oynaması 83
Gersiyuz'un, Efrâsiyâb'ın yanına dönerek, Siyâvuş'u kötülemesi 92
Gersiyuz'un, Siyâvuş'un yanına tekrar gitmesi 102
Siyâvuş'un, Efrâsiyâb'a mektubu 114
Efrâsiyâb'ın, Siyâvuş'a savaşmağa gitmesi ... 117

Sayfa

Siyâvuş un rüya görmesi 120
Siyâvuş'un, Firengis'e vasiyeti 122
Siyâvuş'un, Efrâsiyâb'ın eline tutsak olarak düşmesi 128
Firengis'in, Efrâsiyâb'ın yanına gelerek ağlayıp sızlaması 140
Siyâvuş'un, Geruy'un eliyle öldürülmesi 145
Pîran'ın Firengis'i kurtarması 152
Keyhüsrev'in doğması 157
Pîran'ın Keyhüsrev'i çobanlara teslim etmesi ... 163
Pîran'ın Keyhüsrev'i Efrâsiyâb'ın yanına götürmesi 167
Firdevsi'nin ihtiyarlıktan şikâyeti 176
Kâvus'un, Siyâvuş'un başına gelenleri haber alması 178
Rüstem'in, Kâvus'un yanına gelmesi 180
Rüstem'in Sûdabe'yi öldürüp Seferberlik yapması 185
Ferâmurz'un Sipencâp Padişahını öldürmesi ... 188
Sürhan'ın Rüstem'e karşı seferberlik yapması 192
Efrâsiyâb'ın, oğlunun intikamını almak için, Seferberlik yapması 201
Rüstem'in, Pilsem'i öldürmesi 206
Efrâsiyâb'ın Rüstem'den kaçması 213
Efrâsiyâb'ın Hüsrev'i Hoten'e göndermesi 218
Rüstem'in Turan'daki padişahlığı yedi yıldır ... 222
Rüstem'in Turan ülkesini yakıp yıkması 226
Rüstem'in İran'a dönmesi 231
Gûderz'in rüyasında Keyhüsrev'den haber alması 233

Sayfa

Giv'in, Keyhüsrev'i aramak için Turan'a gitmesi 238
Giv'in, Keyhüsrev'i bulması 245
Giv ile Keyhüsrev'in Siyâvuşgird'e gitmeleri ... 253
Keyhüsrev'in Behzat'ı tutması 255
Firengis'in Keyhüsrev ve Giv'le İran'a gitmesi 260
Gebat ile Nestehin'in Giv'den kaçmaları 263
Pîran'ın Keyhüsrev'in peşine düşmesi 268
Pîran'ın Giv'le savaşması 271
Pîran'ın, Giv'in eline tutsak düşmesi 276
Firengis'in, Pîran'ı Giv'in elinden kurtarması ... 281
Efrâsiyâb'ın, Keyhüsrev'in peşine düşmesi ... 284
Giv'in, Gümrükçü ile çekişmesi 289
Keyhüsrev'in Ceyhun'dan geçmesi 292
Keyhüsrev'in İsfahan'a gitmesi 297
Keyhüsrev'in, Kâvus'un yanına gelmesi 302
Tûs'un, Keyhüsrev'i padişah olarak tanımak istememesi 309
Gûderz'in Tûs'a kızması 313
Gûderz ile Tûs'un, padişahlık tahtı hakkında konuşmak üzere, Kâvus'un yanına gitmeleri ... 315
Tûs ile Feriburz'un Behmen kalesine gitmeleri ve kaleyi alamadan dönmeleri 322
Keyhüsrev'in, Behmen kalesine giderek orasını alması 324
Keyhüsrev'in zaferle dönmesi 330
Kâvus'un, Keyhüsrev'i padişahlığın tahtına oturtması 333
KEYHÜSREV Padişahlığı altmış yıldır 335
İran büyüklerinin Keyhüsrev'i kutlamaları 337

Sayfa

Keyhüsrev'in İran'da geziye çıkması 341
Keyhüsrev'in, Efrâsiyâb'dan öc alacağı hakkında Kâvus'a söz vermesi 344
Keyhüsrev'in pehlivanları sayması 351
Hüsrev'in pehlivanlara hazineler bağışlaması ... 354
Keyhüsrev'in Rüstem'i Hind'e göndermesi 362
Keyhüsrev'in, ordusunu hazırlaması 366
Siyâvuş'un öteki oğlu Furud'un hikâyesi 379
Keyhüsrev'in Tûs'u Türklerle savaşmağa göndermesi 380
Furud'un, Tûs'un gelişini haber alması 386
Furud ile Tuhar'ın İran ordusunu görmeğe gitmeleri 392
Behram'ın, Furud'un yanına gitmesi 397
Behram'ın Tûs'un yanına dönmesi 405
Furud'un Rivniz'i öldürmesi 408
Furud'un Zeresb'i öldürmesi 410
Furud'un Tûs ile savaşması 412
Furud'un Giv ile savaşması 418
Furud'un Bîjen ile savaşması 424
Furud'un öldürülmesi 428
Cerire'nin, kendisini öldürmesi 435
Tûs'un, ordusunu Kâserûd'a sürmesi ve Bîjen'in Pelâşân'i öldürmesi 440
İranlıların, kar yağdığı için kötü bir duruma düşmeleri 445
Behrem'in Kebûde'yi yakalaması 449
Tejav'nın İranlılarla savaşması 452
Efrâsiyâb'ın, Tûs'tan ve ordusundan haber alması 460

Sayfa

Pîran'ın İranlılara gece baskını yapması 464
Keyhüsrev'in, Tûs'u geri çağırması 470
Feriburz'un Pîran'dan mütareke istemesi 476
İranlıların, savaşta, yeniden bozguna uğramaları 480
Behram'ın, kaybolan kamçısını bulmak için, tekrar savaş alanına gelmesi 494
Tejav'ın Behram'ı öldürmesi 501
Giv'in Tejav'ı öldürmesi 507
İranlıların, Hüsrev'in yanına dönmeleri 513
Keyhüsrev'in, Feriburz'a kızması ve Tûs'a lânet etmesi 518
Hüsrev'in İranlıların suçunu bağışlaması 523
Hüsrev'in Tûs'u Turan'a göndermesi 526
Kâşanlı Kâmûs'un hikâyesi 529
Pîran'ın İran ordusuna haber göndermesi 531
Efrâsiyâb'ın Pîran'a yardım göndermesi 534
Tûs'un Erjenk'i öldürmesi 537
Hûmân'ın Tûs ile savaşması 539
İranlılarla Turanlıların ikinci savaşması 550
Turanlıların İran ordusuna karşı büyü kullanmaları 556
İranlıların, Hemâven dağına sığınmaları 563
Turan ordusunun Hemâven dağını sarması ... 566
AÇILAMA 571

* Bunu duyunca Efrâsiyâb, adamlarına, pehlivanların Siyâvuş'u davullarla çıkıp karşılamalarını buyurdu.

* Bunun üzerine Pîran, akrabasından seçtiği bin kişiyi, saçılarla, Siyâvuş'u karşılamağa gönderdi.

* Orduya Siyâvuş'un gelmekte olduğunu müjdeliyerek, onun için dört beyaz fili süsleyip hazırlattı.

* Bunlardan birinin üzerine firuze bir taht ve o tahtın gerisine de ağaç büyüklüğünde bir bayrak diktirdi.

05. * Altınla örülmüş perniyan kumaşından yapılmış olan bu bayrağın kılıfı menekşe rengindeydi ve tepesinde yine altından yapılmış bir ay vardı.

* Bunlardan başka altın tahtla, üzerleri baştan başa kumaşlarla örtülmüş üç altın kürsü,

* Altından dizginlerinin üzerleri mücevherlerle süslenmiş yüz at ve

* Öyle bir ordu hazırladı, ki bütün bunlarla, yeryüzünü güneş gibi aydınlattı...

* Siyâvuş, Efrâsiyâb'ın kendisini karşılamak için bir ordu gönderdiğini duyunca, o da onların geçecekleri yolları donattı.

10010. * Uzaktan Pîran'ın bayrağını görüp de fillerin ve atların seslerini duyar duymaz,

* Hemen giderek Pîran'ı kucakladı. Padişahın ve ülkesinin durumunu sordu...

* Sonra, Pîran'a: "Ey, ordunun kahramanı! Beni karşılamak için, neden buraya kadar zahmet edip kendini yordun?

* "Her şeyden evel şunu isterim: gözlerim seni hep sağlıkta ve selâmette görsün!" diyince,

* Pîran da onun başını, o gönül açan yüzünü gözünü ve ayağını öperek, Tanrıya:

10015. * "Ey, Tanrım! Sen ,gizli ve açık, her şeyi bilirsin!

* "Bu saadeti sen bana rüyamda bile göstermiş olsaydın, şu ihtiyar başım yine gençleşirdi!

* "Ey Siyâvuş! Seni böyle sağ salim gördüğüm için, önce, Tanrıya şükürler ederim...

* "Efrâsiyâb sana bir baba olmayı kabul ettikten sonra, Ceyhun'un bu yanında bulunan büyüklerin hepsi sana kul olurlar.

* "Benim de sayıları bini geçen, kulakları küpeli hizmetçilerimin

10020. * "Hepsi ve bütün hazinelerim senindir... Sen, hep sıhhatte ve sevinçli ol!

* "Gönlünün dileği yerine gelmeden geçmiş hiçbir zamanın olmasın... Erkek ve kadın, herkes senin kulundur!

* "Eğer kabul buyurursan, şu ihtiyar halimde, ben de sana kul olurum..." dedikten

* Sonra, hep beraber ve neşe içinde gelip oturdular ve biraz daha, öteden beriden konuştular.

* Şehir baştan başa, çenk, rebab, zevk ve neşe sesleriyle doldu. Uykuda olanlar uyandı, herkes yeni bir hayata erdi...

10025. * Dökülen taze misklerle toprak kokulandı; binicilerin koşturdukları Arap atları, kanadlanmış gibiydiler...

* Bütün bunları görünce, Siyâvuş, geçmiş günleri hatırlıyarak üzüldü, gözlerinden yaşlar döktü...

* Vaktiyle, kendisi için, Zâbilistan'dan Kâbilistan'a kadar yapılmış olan şenlikleri.

* Rüstem'e misafir olduğu zamanı, bütün büyüklerin orada hazır bulunuşlarını ve

* Şerefine nasıl altın, mücevher, misk ve amber saçtıklarını aklına getirdi.

10030. • Arkasından da bütün İran ülkesi, şöyle bir gözlerinin önünden geçiverince, ta yüreğinden soğuma bir ah çekti...

• Hep o zamanları düşüne düşüne, yüreği soğuk bir ah çekti...

• Bu halini görmemesi için yüzünü Pîran'dan çevirdi ama Pîran, onun bu üzüntüsünü yine fark etti.

• Onun neler hatırladığını anlıyarak o da üzüldü ve dudaklarını ısırdı.

• Nihayet Kaçarbaşı'ya gelerek orada inip bir müddet oturdular.

10035. • Bu sırada Pîran onun yüzünü, göğsünü, omuzlarını ve bütün endamını gözden geçirerek anlattıklarını dinledi...

• Gözleri hayranlıkla doldu ve bu hayranlıkla, biteviye, Tanrıyı övdü, durdu...

• Siyâvuş'a: "Ey, şerefli padişah! dedi. Sen, bütün yeryüzü padişahlarının mirasçısısın!

• "Sende, o büyük padişahların soyundan gelenlerden hiçbirinin sahip bulunmadığı, şu üç şey var:

• "Bunların birincisi, Keykubad'ın soyundan gelmiş olmandır! Fakat asalette o

kadar ilerisin, ki sanki, sen asîlliğini o soydan değil de, o şey asîlliği senden almıştır...

10040. * "İkincisi, güzel ve doğru bir dile sahip bulunmandır. Güzel ve doğru söz, senin dilinin süsüdür!

* "Üçüncüsü ise, geçtiğin yerlere üzerinden sevginin tohumları saçılan bir yüze sahip olmandır!" dedi...

(1)

* Bunun üzerine Siyâvuş da ona: "Ey, temiz ve doğru sözlü ihtiyar!

* "Sen, yeryüzünde samimiyetin ve dostluğunla ün almışsın... Şeytanlıktan, zalimlikten ve haksızlıktan uzaksın!

* "Benimle sözleştikten sonra, eminim ki, onu bir daha bozmazsın...

10045. * "Ey, iyilik seven! Senin gösterdiğin sevgi ve dostluğa güvenerek, bu ülkede kendime rahat rahat yaşanacak bir yer edineceğim.

* "Burada mesut olacak olursam, yaptığım bu işten ötürü, artık üzülmenin ve ağlamanın anlamı kalmaz!

---

(1) Nüsha: * "Anadan yana da Gersiyuz'un soyundan olduğun için, Turan'da sana karşı bambaşka bir sevgi beslerler."

• "Fakat, yok böyle olmayacaksa, bana gidecek başka bir yer göster de, oraya geçip gideyim!" diyince,

• Pîran: "Sen, böyle şeyleri hiç düşünme... İran'ı bırakıp buraya geldikten sonra,

• "Efrâsiyâb'dan yüz çevirmek, burasını hemen bırakıp gitmeğe kalkmak olmaz... Sen, Efrâsiyâb'ın sevgisini gönlünde yerleştirmeğe bak!

10050. • "Onun adı, gerçi, her yana kötü olarak yayılmıştır ama, o hiç de öyle değildir. Tersine olarak, tam bir Tanrı adamıdır.

• "Akıllı, zeki ve ince düşünüşlüdür. Düşüncesizlik ve haksızlık nedir bilmez.

• "Ben, onun yakın akrabasındanım. Aynı zamanda, komutanı ve yol göstericisiyim...

• "Onun yanında mevki ve şeref sahibiyim; onun sayesinde birçok hazinelerim, tahtım ve erlerim var.

• "Şu ülkede, benim buyruğum altında, yüz binden fazla atlı yaşar.

10055. • "Bunların on iki bini, doğrudan doğruya benim erlerimdir. Gece gündüz, benim yanımda, buyruğumu beklerler...

• "Birçok ülkelerim, arazim, koyunlarım, atlarım, silâhlarım, yaylarım ve kementlerimden

• "Başka, gizli olarak, benim daha nelerim vardır. Yani, senin anlayacağın, hiç kimseye muhtaç değilim...

• "Burada kendi gönlünle kalacak olursan, bunların hepsi sana feda olsun, hepsi senindir!

• "Ben seni bir Tanrı misafiri olarak kabul ediyor ve bunun için de Tanrıya yürekten şükrediyorum.

• "Korkma, hiç kimsenin sana bir kötülük etmesine meydan vermem ve hiç kimse de feleğin sırrını bilemez!" dedi.

• Bu sözler üzerine Siyâvuş çok sevindi ve başı düşünceden kurtuldu...

• Pîran bir baba, Siyâvuş da onun oğlu oldu. Oturup, beraberce yemek yediler.

• Zevk ve neşe içinde beraber düşüp kalkarak, hiç durmadan, yollarına devam ettiler ve

• Genk şehrine geldiler. Burası, oturmak için, çok güzel bir yerdi...

Siyâvuş'un Efrâsiyâb'la karşılaşması

• Efrâsiyâb, Siyâvuş'un şatafatlı bir şekilde gelmekte olduğunu haber alınca,

* Hemen kemerini beline bağlayıp, acele acele saraydan çıktı ve onu karşılamak için yaya olarak yola düştü.

* Siyâvuş, onun yayan geldiğini görür görmez, atından inip koşa koşa ona doğru ilerlemeğe başladı.

* Yaklaşınca birbirlerini kucaklayıp, başlarını, gözlerini öptüler.

* Bunun üzerine Efrâsiyâb: "Artık yeryüzünde kötülük uykuya varmıştır!

10070. * "Artık savaşlar, kavgalar, ihtilâller kalkmıştır. Geyik ile kaplan, artık, bir yalaktan su içecekler!

* "Türklerin (1) yüzünden yeryüzü karışmıştı. Artık, ülkelerimiz savaşa doymuştur.

* "Her iki ülke, şimdiye kadar, fesattan ve karışıklıktan uzak kalmadı. Dünyanın gönlü barışın yüzünü görmez olmuştu...

* "Artık, zaman sana boyun eğdiği için, savaştan kurtulacak ve kaynıyan yürekler yatışacaktır!

* "Artık, bütün Turanlılar senin kulundur; hepsinin yüreği senin sevginle doludur.

---

(1) Nüsha: "Türklerin" yerine "yiğit Tûr'un".

10075. * "Canım da, tenim de sana feda olsun! Komutan Pîran da, bütün varlığiyle, buyruğundadır!

* "Ben sana, tam bir baba gibi, hep sevgi ve güler yüz göstereceğim." diyince,

* Siyâvuş da ona dualar ederek: "Talihin yanından ayrılmaz olsun!

* "Barışın ve kinin yaratıcısı Tanrıya hamdolsun!" diye karşılık verdi.

* Siyâvuş'la Efrâsiyâb el ele verdiler ve böylece gelip büyüklüğün tahtına oturdular.

10080. * Efrâsiyâb, Siyâvuş'un yüzüne bakarak, kendi kendine: "Yeryüzünde, bu delikanlının bir eşi daha yoktur!

* "Böyle güzel yüzlü, boylu boslu ve büyüklerin asîlliğini taşıyan adamın dünyada eşi olur mu?" dedikten sonra,

* Pîran'a dönerek: "Kâvus, aklı kıt bir bunak olsa gerek...

* "Hiç insan, böyle boylu boslu ve hünerli bir oğuldan tutar da yüz mü çevirir?

* "Gözlerim daha yüzünü görür görmez, yüreğim şaşırdı kaldı...

10085. * "Bir insan, böyle bir oğlu olur da, yeryüzünde artık başka şey mi ararmış?" dedi.

* Sonra, saraylarından birini seçerek, onu baştan başa altın işlemeli halılarla döşetti.

* Önüne de, ayakları öküz başı biçiminde bir taht koyarak,

* Üzerini Çin kumaşları ve türlü türlü süs eşyasiyle süslediler...

* Bu işler bittikten sonra, adamlarına, Siyâvuş'un istediği zaman o saraya gidip istirahat edeceğini söyledi.

10090. * Siyâvuş gelip de kendisine ayrılan sarayı görünce, sarayın kemerinin başı, kazandığı şerefle Zühal yıldızına kadar yükseldi...

* Siyâvuş, çıkıp o altın tahtın üzerine oturarak, akıllı akıllı düşünmeğe başladı.

* Efrâsiyâb'ın sofrası hazırlanınca, adam gönderip, Siyâvuş'u yemeğe çağırdılar.

* Oturup zevk ve neşe içinde, şuradan buradan konuştular.

* Yemek sofrasından kalktıktan sonra, şarap sofrasını hazırladılar.

10095. * Rûd çalanlar ve şarkı okuyanlarla birlikte gidip, şarap sofrasına oturdular ve içmeğe koyuldular.

* Ortalık kararıncaya ve başları dönünceye kadar içtiler.

* Bunun üzerine Siyâvuş kalkıp, salına salına kendisi için hazırlanan köşke gitti. Artık, sarhoşlukla, İran hatırından çıkmıştı...

* Efrâsiyâb, Siyâvuş'u çok sevmişti. Ona yürekten bağlandı. O kadar, ki ona duyduğu sevginin çokluğundan, gözlerine uyku girmedi.

* O gece Efrâsiyâb, toplantıda bulunanlara, bazı emirler verdi. Bu arada,

10100. * Oğlu Şide'ye de: "Sen, yarın, Siyâvuş uykudan kalkar kalkmaz,

* "Bu toplantıda bulunanları, akrabamı ve pehlivanlarını alır, hep beraber,

* "Hediyeleri, köleleri ve Arap atlarını da yanına alarak, şafak vakti,

* "Sessiz sedasız, akıllı akıllı Siyâvuş'un köşküne gider, kendisine verirsin...

* "Bütün ordu da gidip onun önüne altınlar ve padişahlara yaraşan inciler saçsınlar!" dedi.

10105. * Onlar da Efrâsiyâb'ın dediği gibi yaparak, hediyeleri hazırlayıp Siyâvuş'a sundular ve saygıda bulundular...

* Efrâsiyâb'ın Siyâvuş'a yolladığı bu hediyeler pek çoktu. Böylece, aradan bir hafta geçti.

Siyâvuş'un, Efrâsiyâb'ın önünde hünerler göstermesi

* Bir gece Efrâsiyâb, Siyâvuş'a: "Yarın erkenden hazırlanalım da,

* "Gûy ve çevgen alıp alana gidelim... Orada biraz oynar, güleriz!

* "Duyduğuma göre, sen alana çıkıp da gûy ve çevgen oynarken, pehlivanlar sana bakmağa bile cesaret edemezlermiş.." diyince,

10110. * Siyâvuş: "Padişahım! Sen daha kutlu ol ve kötülüğün eli de senden ırak olsun!

* "Hünerde ve erdemde, seni kim geçebilir? Bütün padişahlar, hüneri senden öğrenirler...

* "Benim günüm de senin sayende aydınlanır!" (1) diye karşılık verdi.

---

(1) Nüsha: "Benim günüm senin sayende aydınlanır!" yerine "Bana kötülük de, iyilik de ancak senden!"

* Bunun üzerine Efrâsiyâb: "Ey, oğul! Sen, hep böyle sevinçli ve muzaffer olasın!

* "Sen, tahtın süsü, Keyâniyân'ın baş tacı, ordunun güvendiği bir pehlivan ve bir padişah oğlusun!" dedi ve

* Ertesi sabah erkenden, beraberce, alana gittiler, güldüler, oynadılar...

* Bundan sonra Turan padişahı, Siyâvuş'a: "Artık, oyuncuları seçelim ve

* "İkiye bölelim de bir bölüğüyle sen bir yana geç, geriye kalanlarla da ben öbür yana geçeyim!" dedi.

* Fakat Siyâvuş: "Ey, Padişah! Ben, senin karşında nasıl olur da gûy ve çevgen oynarım?

* "Ben, senin karşına hasım olarak geçer de nasıl topa vurabilirim? Sen kendine başka bir hasım ara...

* "Ben senin dostun, yoldaşın ve şu geniş alan da, sadece, senin hizmetine hazır bir biniciyim!" dedi.

* Efrâsiyâb, onun bu sözlerinden çok memnun oldu. Başkalarının söyledikleri sözlere hiç aldırmadı ve

* Siyâvuş'un başına, canına andiçerek: "Sen, gel, bu oyunda benim hasmım ol,

• "Şu atlıların önünde bütün hünerlerini göster de, seni kendime dost edindiğim için dedikodu olmasın!

• "Adamlarım senin hünerlerini görüp seni beğenirlerse, benim de yüzüm gülmüş olur..." diyince,

• Siyâvuş: "Ferman da senindir; bütün atlılar, alan ve çevgen de senin!" dedi.

• Bunun üzerine Efrâsiyâb kendisine, Gelbat, Gersiyuz, Cehen,Pûlat,

• Kahraman Pîran, Nestehin ve topu sudan kapan Hûman gibi pehlivanları...

• Siyâvuş'a da Rûjin'i, ünlü Şîde'yi,

• Cesur binici Enderiman'ı atları yıkan ve erkek aslana benziyen Ercasb'ı ayırdı.

• Siyâvuş, Efrâsiyâb'a dedi ki: "Ey, iyi ad kazanmak istiyen Padişah! Bunların hangisi seninle karşı karşıya top oynamağa cesaret edebilir?

• "Bunların hepsi padişahın adamları olmakları için, ben bu oyunda, çevgeni tek başıma kullanacağım demektir...

• "Bunun için, eğer Padişah izin buyurursa, ben adamlarımı İranlılardan seçeyim, alana onlar çıksın!

* "Ta ki topa vurmakta onların bana yardımları dokunsun ve her iki taraf kendi âdetlerine göre oynasınlar!" dedi.

* Efrâsiyâb, bu teklifi duyunca, uygun bulup kabul etti.

* Bunun üzerine Siyâvuş, İranlılardan gûy ve çevgen oynamakta usta olan yedi kişi seçti ve

* Oyun başladı. Alandan yükselen davul sesleriyle birlikte, toz toprak da göklere çıktı...

* Alan, boru ve davul sesleriyle, yerinden oynadı.

* Efrâsiyâb topa vurunca, kendi gücünden ve ustalığından beklendiği gibi, top bulutlara kadar yükseldi...

* Fakat Silâvuş, hemen savaş atını oynatarak, topu yere düşmeğe bırakmadı.

* Tam alana düşeceği zaman öyle bir vurdu, ki top gözden kayboldu...

* Bunun üzerine Efrâsiyâb, Siyâvuş'a başka bir top götürmelerini buyurdu.

* Siyâvuş, Padişahın kendisine yolladığı bu topu alıp öpünce, her yandan davul ve boru sesleri yükseldi.

• Bu sefer, Siyâvuş başka bir ata bindi ve bu yeni topu eliyle biraz havaya attıktan sonra,

• Çevgenle vurunca top, ayla aynı hizaya gelinceye kadar, yükseldi ve

• Derken, gözden kayboldu, hiç izi görülmedi. Sanki, gökler onu çekip almış gibiydi...

• Alanda Siyâvuş'un başarılarını görüp de yüzü gülen hiçbir oyuncu yoktu, hepsinin suratları asıktı.

• Siyâvuş'un yükselttiği bu toptan ötürü sevinen yalnız Efrâsiyâb'dı.. Onun yüzünü güler görünce, oyuncuların da gözleri açılıverdi.

• Hepsi de: "Biz, ömrümüzde, böyle bir oyuncu daha görmedik!" diyorlardı...

• Efrâsiyâb: "Evet Tanrının yardımına erişmiş bir insan, elbette, böyle olur!

• "Artık Siyâvuş'un; güzellik, hüner ve kuvvetçe, söylenildiğinden de üstün olduğunu gördüm ve anladım..." dedi.

• Alanda ayrılmış bir yere bir taht koydular; Efrâsiyâb, gelip onun üzerine oturdu ve

* Siyavuş'u da yanına aldı... Onun yüzüne baktıkça, yüreği sevinçle doluyordu...

* Bu sırada erlere dönerek: "Haydi bakalım, şimdi alan da, gûy ve çevgen de sizin... Oyun sırası şimdi sizde!" diyince,

* İki ordunun erleri oyuna giriştiler. Tozlar, havada, güneşe kadar yükseldi...

10155. * Erler, kâh o yandan, kâh bu yandan, sıra ile, bağıra çağıra topu kapmağa başladılar...

(1)

* Bunu görünce Siyâvuş onlara kızdı ve Pehlevî diliyle:

* "Siz ne yapıyorsunuz? Burası oyun alanı mı, yoksa savaş alanı mı? Sonuç ister aleyimizde, isterse lehimizde olsun,

* "Oyun bittiği zaman, Türklere dönüp topu onlara bırakın!" diye bağırdı.

* Bunun üzerine, İranlı atlılar dizginleri gevşettiler; artık, hiçbirisi, atını öyle kuvvetle koşturmadı...

---

(1) Nüsha: * Derken İranlılar topu kaptıkları gibi önlerine katıp sürüverdiler ve Türkler hiçbir şey yapamaz oldular...

10160. • Türkler, o zaman, topu alabildiler ve topa güzel bir vuruş yapınca, bu ustalıklarından ötürü, kurumlanmağa başladılar...

• Onların çığlıklarını duyan Turan Padişahı, Siyâvuş'un Pehlevî diliyle neler söylediğini anladı.

• Biraz sonra, Türklerin Padişahı, Siyâvuş'a: "Seni sevenlerden biri, bana,

• "Senin yay ve ok kullanmakta, yani kol kuvvetinde de eşinin olmadığını söyledi!" dedi.

• Efrâsiyâb'ın bu sözlerini duyunca, Siyâvuş, yay ve ok çantasından, padişahlara yaraşan bir yay çıkardı.

10165. • Efrâsiyâb, yayı yakından görmek ve buyruğundaki adamlardan birini onunla sınamak istedi ve

• Yayı görür görmez hayran kalarak, Siyâvuş'u birçok övdü.

• Sonra da, bu büyük adam, yayı alarak, onu kılıç kullanmakta usta olan Gersiyuz'a verdi ve kirişi çekip yayı kurmasını buyurdu...

• Gersiyuz, yayı eline alıp kurmağa uğraştı ise de, bir türlü, kirişi çekmeğe gücü yetmedi. Bu hali görünce, Türk Padişahı şaşırdı, kaldı...

* Bu sefer, yayı eline kendisi alıp yere diz çöktü.

* Nihayet, kirişi çeke çeke, yayı kurabildi ve gülerek dedi ki: "Bu yayla, oku göklere, hattâ aya kadar bile atmak mümkündür.

* "Gençliğimde, benim de böyle bir yayım vardı. Fakat, artık, o günler geçti...

* "Savaşta, İran'dan da, Turan'dan da hiç kimse böyle bir yayı kullanmağa cesaret edemez...

(1)

* "Ama, atına binince, Siyâvuş'un bileğine de, doğrusu, böylesinden başkası yaraşmaz!"

* Bundan sonra, alana bir hedef diktiler. Siyâvuş, kimseye bir şey söylemeden,

* Rüzgâr ayaklı atına bir dev gibi oturdu. Dizleriyle karnını sıkıp atını oynatınca, her yandan sesler yükseldi.

* Siyâvuş, bir ok atarak, bütün pehlivanların gözlerini üzerine diktikleri hedefi tam ortasından vurdu.

---

(1) Nüsha: * "Olsa olsa, bunu, ehrimenle savaşabilen, Rüstem kullanabilir!

* Arkasından, kayın ağacından yapılmış dört tüylü bir ok daha atarak, hedefin yine tam ortasından vurup deldi.

* Daha bu ikinci atışında, hedef bir kalbura dönmüştü...

* Fakat Siyâvuş, dizgini eline alıp, atını sağ yana çevirerek, hedefe ve istediği gibi bir üçüncü ok daha attı ve,

* Derhal, yayını koluna asıp yüce Padişahın yanına gelerek,

* Atından indi. Padişah, onu görünce, hemen ayağa kalkarak: "Gösterdiğin bu hünerler, senin, yaradılışından cevherli bir kahraman olduğuna tanıktır!" dedi.

* Sonra, hep birlikte oradan kalkıp, neşe içinde, yine köşke geldiler ve

* Orada hazırlanmış bulunan şarap sofrasının başına oturdular. Bu toplantıya çalgılar da seçilip getirilmişti...

* Siyâvuş'un şerefine şarap içip keyiflendiler.

* Sofrada bulundukları sırada Padişah, süslü elbise, taht, külâh, at, eyer takımı,

* Dünyada kimsenin benzerlerini gör-

* Altın ve gümüş dolu keseler, yakutlar, firuzeler,

* Cariyeler, köleler ve içi yakut dolu, parlak bir bardak gibi, önceden hazırlanmış olan, hediyeleri getirtip,

* Saymalarını ve Siyâvuş'un köşküne götürüp bırakmalarını buyurdu...

10190. * Bundan başka, adamlarına, Turan'daki bütün hısım ve akrabasından fazla samimî olduğu kimselerin de,

* Birer, birer gelerek hediyeler getirmelerini ve Siyâvuş'a sofralar kurmalarını tembih etti.

* Bundan sonra da, orduya dönerek: "Hepiniz, dedi, Siyâvuş'a bir koyun sürüsü gibi itaat edeceksiniz!"

Efrâsiyâb'la Siyâvuş'un ava çıkmaları

* Padişah, günlerden bir gün, o padişah oğluna: "Bir gün de, dedi, seninle ava gidelim olmaz mı?

* "Avlanarak gönlümüzü neşelendirir, kederimizi atar, beraberce bir eğleniriz..."

10195. * Şehzade Siyâvuş: "Sen, beni ne zaman ve nereye götürmek için kılavuzluk etmek istersen, ben hazırım!" dedi.

* Bunun üzerine, bir gün, yanlarına doğanlarla zağarları alarak, avlağa gittiler.

* İran ve Turan ordularından, türlü türlü sınıflara mensup erler de, onlarla beraber avlağa gitmek için yola girdiler.

* Siyâvuş, yolda bir yaban eşeği gördü. Bunun üzerine, hemen ordunun arasından fırlayıp, ona doğru seğirtti.

* Atın dizginini koyverip üzengiye yüklendi; iniş yokuş dinlemeden atını sürdü ve

10200. * Bir kılıç vuruşiyle, yaban eşeğini ikiye böldü. Bir parçasını bir eline, öteki parçasını da bir eline aldı. Elleri birer kefeye, parçalar da bir gümüş kütlesine benziyorlardı...

* Hayvanı öyle ölçülü bir şekilde ortadan bölmüştü, ki parçalar birbirlerinden bir zerre kadar bile ne eksik, ne de fazla idiler. Padişahın erleri bu hali görünce,

* Hepsi birden: "İşte, kılıç kullanmasını bilen seçme kahraman diye bana derler!" dediler ve

* Aralarında da: "Bu padişah oğlu, İran'dan başımıza bir belâ olarak geldi.

* "Bizim bütün büyüklerimizi utandırdı. Biz, buna karşı bir savaş açmalıyız!" diye konuştular.

10205. * Siyâvuş, her vardığı yerde, yığınlarla ve avlıyarak, onlarla bütün orduyu doyurdu.

* Avlanma sona erince, yine hep birlikte, oradan kalkıp, neşe içinde, Padişahın köşküne gittiler.

* Efrâsiyâb, kederli veya neşeli olsun, her zaman Siyâvuş'la beraber bulunmak istiyor, başkasını istemiyordu.

* Hattâ Gersiyuz'a ve Cehin'e bile sırrını açmıyor, kimse ile neşelenemiyordu...

* Gece veya gündüz, yalnız Siyâvuş'la beraber bulunduğu zamanlar konuşup gülüyordu.

10210 * Böylece tam bir yıl, kederde de, sevinçte de beraberdiler...

Pîran'ın, kızını Siyâvuş'a vermesi

* Birgün, Siyâvuş'la beraberce oturmuş, şuradan buradan konuşurlarken,

* Pîran: "Bana öyle geliyor ki, sen bu memlekette pek durucu değilsin...

* "Padişah da seni o kadar çok seviyor ki, geceleri senin adını anmadan gözüne uyku girdiği yok!

* "Şunu iyi bil: sen onun bir baharı, yâri ve dert arkadaşısın...

10215. * "Gösterdiğin hünerlerle başın aya kadar yükselmiştir. Çünkü, padişah Kâvus'un oğlu ve büyük bir kahramansın!

* "Baban artık kocadı. Sen ise, yüreğine sağlam bir gençsin. Dikkat et de, padişahlık tacını elinden kaçırma!

* "İran ve Turan ülkelerinin Padişahı sensin. Sen, büyük padişahlardan kalma ve hünerlerle dolu bir yadigârsın...

* "Fakat, bakıyorum da, etrafında sana karşı candan sevgi gösteren bir kimse göremiyorum.

* "Turan'dan, sana lâyık olabilecek bir eşi, sana her zaman arkadaşlık edecek birini de bulamıyorum.

10220. * "Senin ne erkek, ne kız kardeşin var, ne de karın... Sen, bir yeşilliğin kenarında bitmiş, tek bir gül dalı gibisin...

* "Fakat artık, buradan kendine bir eş peyle de, İran'dan ilgini tamamiyle kes, artık orasını düşünmekten vazgeç.

* "Kâvus öldükten sonra, İran ve büyük kahramanlardan kalmış olan o tahtla taç senindir.

* "Yeryüzü padişahının hareminde, özenilip bezenilmiş ve kimsenin göremediği, ay gibi güzel üç kız vardır.

* "Ay bile onları bir kere görse, bir ay gözlerini onlardan ayıramaz!

10225. * "Gersiyuz'un harcminde de, hem anadan, hem babadan yana soylu olan, üç kız vardır.

* "Bunlar, Feridun'un torunları ve Padişahın da çocuklarıdırlar. Hem taç, hem de mevki sahibidirler.

* "Benim haremimde de dört kızım var: istersen, onlar da, senin cariyen olurlar...

* "Bunların en büyüğünün adı, Cerire'dir. Bu o kadar güzel bir kızdır, ki güzeller arasında eşi bulunmaz...

* "İstersen sana o kul ve huzurunda cariye olsun!" dedi.

10230. * Siyâvuş: "Çok teşekkür ederim. Sen beni kendi oğlun say...

* "Kızların arasında saydığın Cerire, bana lâyıktır. Senin soyuna karışmak, benim için bir şereftir.

* "O, benim canımın da, tenimin de nazıdır. Bu toplulukta bana ondan başkasının lüzumu yok!

* "Sen beni kendine o kadar borçlu ettin ki, yaşadığım müddetçe senin hakkını ödeyemem!" diye karşılık verdi.

* Pîran, Siyâvuş'un yanından ayrıldıktan sonra Gülşehr'in yanma koşup gitti ve

* Ona: "Haydi, çabuk, Cerire'yi Siyâvuş için süsleyip hazırla...

* "Bugün nasıl mesut olmayız, ki Keykubad'ın torunu damadımız oluyor!" dedi...

* Bunları duyunca, Gülşehr hemen kızını getirip başına tacını giydirdi,

* Kumaşlar, altınlar, gümüşler, renkli kokular ve saire ile,

* Onu sevinçli bir bahar gibi donatıp Padişahın yanına gönderdi...

* Karşı karşıya gelince, genç padişah, Cerire'yi, yeni doğmuş bir ay gibi, tahtın üzerine oturttu.

* Siyâvuş'un hazinesi pek zengindi. İçindeki paraların sayısını ve mücevherlerle süslü olan tahtının değerini kimse takdir edemezdi.

* Siyâvuş, Cerire'nin yüzünü görünce, pek beğendi, güldü, sevindi...

* Gece gündüz, artık, onun sevgisi ve neşesi içinde yaşıyor, Kâvus'un adım hiç anmıyordu.

* Aradan bir müddet daha geçince, Siyâvuş'un günden güne ve her işte başarısı artıyor;

* Efrâsiyâb'ın yanındaki mevkii ve şerefi de yüceliyordu...

Pîran'ın, Siyâvuş'la, Firengis üzerinde görüşmesi

* Her türlü kötülükten uzak duran Pîran, bir gün Siyâvuş'a: "Ey, Padişah!

* "Sen de görüyorsun ki, Turan Padişahının ordusunun yüceliği günden güne artıyor, tacının tepesi gökleri geçiyor...

* "İşte böyle bir padişahın sen, gece gündüz, canı, yüreği, aklı ve gücüsün!

* "Sen, onunla bir de kan yakınlığı kuracak olursan, şimdikinden daha yüce derecelere de yükselirsin!

10250. * "Benim damadım olduğun için, tabii, senin her şeyinle ilgilenmeğe mecburum.

* "Buradaki kızların içinde, her ne kadar, Cerire de sana lâyıksa da,

* "Sana en uygun olanı, yine, Padişahın kızıdır. Sen cevheri asıl onun eteğinde ara!

* "Onun kızları içinde de en güzelleri Firengis'tir. Sen, dünyada, onun saçlarının ve yüzünün bir eşini daha göremezsin!

* "O, boy bosça, düzgün bir selviden daha güzeldir; başındaki kara saçlar ise, miskten yapılmış bir taca benzer...

10255. * "Bilgisi ve hünerleri ise, yüzünün güzelliğinden de çoktur. Akıl, onun yanında, bir cariye gibi kalır.

* "Sen onu Efrâsiyâb'dan isteyecek olursan, çok uygun bir iş yapmış olursun. Onun gibi güzel bir kız ne Kişmir'de bulunur, ne de Kâbil'de...

* "Böylece, Padişahla akraba olursan, senin de büyüklüğün ve gücün artmış olur!

* "Sen bana izin verirsen, ben bu işi Padişaha açarım. Bu vesileyle, onun huzuruna girmek şerefine de ermiş olurum!" dedi.

* Siyâvuş, Pîran'ın yüzüne baktı ve: "Böyle işler, Tanrının buyruğu ise, olur. Bunu gizlemek doğru olmaz.

10260. * Eğer bu iş, gökten inme bir buyruğa dayanıyorsa, ona karşı ne denebilir? Feleğin sırrını kimse bilemez.

(1)

---

(1) Nüsha: * "Fakat Cerire, bana göre iyidir. Ben, ondan başkasını istemem.

* "Beni yetiştiren Destan'la benim kutlu bir baharım olan Rüstem'in,

* "Behram'ın, Şâveran oğlu Zenge'nin, Giv'in ve Şâpûr gibi ünlü kahramanların

* "Yüzlerini bir daha görmeyeceksem, Turan'da bir ev bark sahibi olmam elbette lâzımdır...

* "Sen bu işi üzerine al ve kılavuzluğu yap ama, Padişaha gizli olarak söyle..." diyecek, ona yetki verdi...

10265. * Bu sözleri söylerken kirpikleri yaşla doluyor, içinden ahlar çekiyordu...

* Pîran, onun bu halini görünce: "Akıllı olan, feleğin dönüşüne kendini uydurur...

---

* "Ben ne taht isterim, ne mevki, ne güneşe yükselmek ve ne de başıma parlak taçlar takmak isterim...

* "Bir kötülüğe uğrayacağımı bile bilsem, ben ondan başkasını istemem. İyi kötü, beraberce geçinir, gideriz!"

* Pîran, bu sefer, ona dedi ki: "Sen bu işi bana bırak, ben onu yoluna korum."

* Siyâvuş: "Ey, akıllı ihtiyar! Sözün doğrusunu söylemek lâzımsa,

* "Şu dönen felek bile sana bağlıdır. Sen, nasıl bilirsen, öyle yap!"

* "Ben artık İran'a gitmeyecek, Kâvus'un yüzünü görmeyecek,

* "Sen de, şu feleğin çemberinin dışına çıkamazsın. Barış da, sevgi de, savaş da, mükâfat da ondandır!

* "Senin İran'da dostların yok değil. Fakat, sen onları Tanrıya ısmarlayıp bıraktın...

* "İran tahtı şimdi senin elinde değildir. Senin tahtın da, bayrağın da artık buradadır." dedi.

Pîran'ın, Efrâsiyâb'dan, Firengis'i Siyavûş'a istemesi

10270. * Pîran, böylece, Siyavuş'un her şeyini öğrendikten sonra, yanından çıkıp

* Sevinçle Padişahın sarayına gelince, sarayın adamları kendisine yol verdiler...

* Pîran, Padişahın yanında bir müddet oturduktan sonra, iyi düşünceli Padişah ona:

* "Hayrola, niçin geldin? Karşımda, neden böyle duruyorsun? Felekten bir isteğin mi var? Ne düşünüyorsun?

* "Ordum da, altınlarım da, hazinem de senindir. Benim faydalandığım tek kimse de sensin!

10275. * "Sen istemediğin halde benim hapishaneme atılmış ve zincire vurulmuş kimseler var da bunların kurtulmaları için geldinse,

* "Sonunda bana zararları dokunacak bile olsalar, onları bırakmakta bir an tereddüdetmem. Senin hatırın için, ben öfkemi de yenerim!

* "Yoksa taht, taç, mühür ve kılıç gibi şeyler mi istiyorsun? Haydi, ne dilersen dile!" deyince,

* Akıllı Pîran: "Yeryüzü, sana muhtaç olmaktan kurtulmasın!

* "Sayende, ordum da var, kılıcım da var, hazinem, tahtım ve tacım da var...

* "İstediğim şey, Padişahımıza, uzun uzadıya, fakat kimseye duyurmadan, Siyâvuş'tan bahsetmektir...

* "O, bana şunları söyledi: Git de, Turan Padişahına benim tarafımdan de ki:

* "Artık, gönlüm sevinçlidir ve kendim de ad kazanmak isteyen bir adam oldum.

* "Sen beni, bir baba gibi, büyütüp yetiştirdin; talihim, senin sayende yemişlendi...

* "Ben, iyi olsun, kötü olsun, hiçbir işde sensiz yapamam... Şimdi, bana bir efendilik daha ediver.

* "Senin harem dairende öyle bir kız var ki, o, benim sarayıma ve tahtıma lâyık-

* "Bu kıza, annesi, Firengis adını vermiştir. Eğer ben de ona lâyık görülecek olursam, çok sevinirim!" dedi.

* Pîran'ın ağzından Siyâvuş'un bu sözlerini duyunca, Efrâsiyâb'ın gözleri yaşardı ve düşünmeğe başladı.

* Pîran'a: "Ben, dedi, bunu sana daha ilk sıralarda söylemiştim. Fakat, sen inanmak istemedin.

* "Akıllı ve yüce fikirli bir adam, bana şöyle demişti :

10290. * "Ey, erkek aslan yavrusu besleyen! Nasıl olsa yemiş vermeyecek olan bir ağaca, ne diye, emek veriyorsun?

* "Sen ona hünerler öğretmeğe çalışıyorsun ama, onun yemiş vermesi demek, senin yemişsiz kalman demektir!

* "Çünkü o, savaşabilecek bir kuvvet sahibi olunca, ilk olarak, kendisini besleyip büyüteni pençeler...

* "Bundan başka, yıldız bilgisinden anlayan yaşlı bir mûbit de,

* "Usturlabı ellerine alıp bakarak, birer, birer bana anlattı.

(1)

10295. * "Kendi torunumun, başıma birçok garip işler açacağını,

* "Tahtımın, hazinemin, ordumun, ülkemin

* "Torunum tarafından yakılıp yıkılacağını; yeryüzünde, onun elinden kaçıp kurtulabileceğim bir yer kalmayacağını;

* "Onun, memleketimi baştan başa ele geçireceğini ve onun yüzünden başıma kötülükler geleceğini bildirdi...

* "Şimdi, şu dönen feleğin bana o mûbit tarafından söylenmiş olan, sırlarını daha iyi anlıyorum.

10300. * "Evet, artık inanıyorum ki, ayrı soylardan olan bu çiftten bir padişah meydana gelerek bütün dünyayı eline geçirecektir.

* "Turan'da ne ot bıracak, ne de ocak! Her şeyden önce, beni mahvedecek...

* "Yemişi de, yaprağı da zehir olan bir ağacı ne diye dikmeli?

---

(1) Nüsha: * "Tûr ve Keykubad'ın soylarından, başı adaletle dolu bir padişahın dünyaya geleceğini,

* "Biri Efrâsiyâb'ın, birisi de Kâvus'un tohumundan gelen iki insanın birleşmesi, kızgın bir ateşle bir su dalgasının birleşmesine benzer!

* "Bu çocuk, belki İran'a karşı sevgi gösterecek; yahut da, Turan'a güleryüzle bakacak, bu hiç belli olmaz...

10305 * "Fakat insan, sırf bir ihtimal üzerine, niçin yılan zehri içmeli? Yahut, düşüncesizlikle, neden yılanın ağzına kendini atmalı?

* "Ben, burada kaldığı müddetçe, Siyâvuş'a bir kardeş gibi davranırım.

* "Yok, İran'a dönmek isterse, onun güzellikle yol hazırlığını yapar,

* "Tanrının da hoşnut olabileceği bir şekilde onu ağırlayarak babasının yanına gönderirim!"

* Pîran, bu sefer de: "Ey Padişah, dedi, sen bu iş için yüreğini üzeyim deme...

10310. * "Siyâvuş'un tohumundan doğacak olan bir çocuk da, elbette, akıllı, uyanık ve güvenilmeğe lâyık olur.

* "Sen, yıldız bakıcıların sözlerine bakma. Aklını başına topla da, Siyâvuş'un dileğini yerine getir!

* "Ayrı ayrı soylardan olan bu iki kişiden öyle bir çocuk dünyaya gelir ki, onun başı güneşe kadar yücelir!

* "İran ve Turan'a padişah olursa, onun sayesinde, bu iki ülke de savaştan kurtulurlar...

* "Feridun'la Keykubad'ın soyundan, ondan daha şerefli bir çocuk dünyaya gelemez.

10315. * "Yok, böyle olmaz da, feleğin sırrı ortaya başka şekilde çıkacak olursa elden yine ne gelir? Onun hareketi, nasıl olsa, senin düşüncene göre değişmez...

* "Olacak olan zaten olur; ondan çekinmekle, çoğu az etmek imkânsızdır.

* "Dikkat et, bu iş senin için hayırlı olacaktır. Talihinden, bütün sorduklarına karşılık alacaksın. Hiçbir dileğin boşa çıkmayacak..." deyince,

* Padişah da ona: "Doğru, senin bu düşüncen fena değil... Bunun sonunun kötü olmayacağını ben de anladım

* "Bu düşüncenin yerine getirilmesini buyuracağım. İstediklerini uygun bir şekilde yap..." diye karşılık verdi.

10320. * Bunun üzerine Pîran, Padişahın önünde eğilerek saygılarını sunduktan ve onu övdükten sonra, huzurdan çıkıp,

* Hemen Siyâvuş'un yanına geldi ve ona bütün olup bitenleri anlattı...

* Bütün gece beraberce oturup şarap içerek yüreklerindeki kederi sildiler.

Firengis'in Siyâvuş'la evlenmesi

* Güneş altın bir kalkan gibi, şu dönen feleğin kenarından başını gösterirken,

* Komutan Pîran kemerini beline kuşanıp, hızlı giden bir ata binerek

10325. * Siyâvuş'un köşküne geldi. Önce onu övüp duada bulunduktan sonra:

* "Haydi bakalım, bugün Padişahın kızını kabul edeceksin, ona göre hazırlan!

* "Emredersen, onu kendisine yaraşacak bir şekilde karşılamak ve ağırlamak için, gereken hazırlığı ben yapayım!" dedi.

* Bu sözleri duyunca, Siyâvuş'un yüzü kıpkırmızı kesildi, utandı ve yüreği düşüncelerle doldu...

* Canı ve yüreği gibi sevdiği bir adamın kızıyla evlenmeini, onun damadı olmanın lâfını işitmek onu utandırdı.

10330. * Piran'a: "Sen, ne iştersen yap, Benim gizli kapaklı hiçbir işim olmadığını bilirsin!" diye karşılık verdi.

* Piran, ondan bu müsaadeyi alınca, bu işe canla başla sarılarak, hemen koşa koşa evine gitti...

* Kumaşların bulunduğu hazinenin anahtarını Gülşehr'e verdi.

* Çünkü o, bir pehlivan karısı ve çok övülmeğe lâyık, akıllı bir kadındı.

* Hazinede, değerli olan şeylerin hepsinden seçip seçip aldılar. Bin türlü Çin kumaşı, altınlar,

10335. * Zebercetten tabaklar, içleri ceylân göbeği ve ham ödağacı dolu firuze bardaklar,

* Padişahlara yaraşan incilerle süslenlenmiş iki taç, iki bilezik, bir gerdanlık, iki küpe,

* Altmış deveye yüklenmiş ve üzerleri kırmızı altınlar ve incilerle süslenmiş halılar, altın işlemeli üç takım örtü,

* Otuz deve yükü altın ve gümüş para. İran yapısı onar tabak ve bardak,

* Bir altın taht, dört kürsü, üzerleri zebercetle süslenmiş üç çift nalın çıkardılar.

10340. * Ellerinde altın kadehler tutan ve sarayın her yanını dolduran iki yüz cariye,

* Elbiseleri altın işlemeli ve külâhlı üç yüz köle ve bu evlenmeyi kutlulamak için de, hısım akrabadan yüz kişi ayırdılar.

* Gülşehr de, hemşireleriyle birlikte, on tabak misk ve yüz tabak safran alarak.

* Altınlar ve gayet süslü kumaşlarla süslenmiş develer üzerinde bütün bu hediyeleri katar halinde götürdü.

* Gülşehr, düğünde saçmak için, yanına yüz bin de altın almıştı.

10345. * Hediyelerle birlikte Firengis'in yanına gidip, onu övdüler.

* Önce Gülşehr yeri öperek: "Güneşle Çobanyıldızı birleşti!" dedi.

* Arkasından da, Efrâsiyâb'la Pîran, kendi dinlerine ve âdetlerine göre, kızı Siyâvuş'a nikâhladılar.

* Nikâh için tanıklar hazırlandıktan ve gerekli şartlar konuşulduktan sonra

* Pîran, Gülşehr'e, Firengis'i alıp şehzadenin yanına götürmesi için, bir duman hızıyla haber gönderdi.

10350. * Bunun üzerine Gülşehr, Firengis'in yanına gelerek, kendisinin bu gece şehzade-

nin yanında kalıp onun sarayını, ay gibi yüzüyle, nurlandırmasını söyledi...

* Bu haber bildirilir bildirilmez, Firengis'i hazırladılar. Gül yüzünün üzerine dökülen misk gibi saçlarını tarayıp süslediler.

* Firengis, yeni doğan bir ay gibi, o taç sahibi genç padişahın yanına geldi.

(1)

---

(1) Nüsha: * Firengis ile Siyavuş, ayla güneş gibi, yanyana oturdular.

* Ayla güneşin, bir araya gelince, gönülleri birbirlerine bağlandı.

* Siyâvuş, Firengis ile karşılaşınca, o ay yüzlüyü başından ayağına kadar bir süzdü.

* Boyu selviye, yanakları da aya benziyordu. İki örgü halindeki sacları göğsüne doğru sarkıyordu.

* Yanakları ay kadar güzeldi. Gözleri seher vakti parlayan yıldızı andırıyordu.

* İncilerle dolu olan ağzı, bir akik taşı kırmızılığında idi. Görenler, Çobanyıldızının ona ar kadaşlık ettiğini sanırlardı.

* Ağzından ve dudaklarından mücevherler saçılıyor, inci gibi sözler söylüyordu.

* Melek huylu, amber kokulu, merhametli ve şefkatliydi.

* Sözün kısası, onun hiçbir kusuru yoktu. O, sanki cennetten inmiş bir huri idi.

* Siyavûş güneşe, o da aya benziyordu. Ayla güneşin yanyana duruşları da ne güzel olur...

* İkisi de birbirlerinden çok hoşlandılar. Karşılıklı sevgileri, günden güne arttı...

* Tam bir hafta eğlendiler. Yalnız onların değil, hiç kimsenin gözüne, eğlenceden, uyku girmedi. Balıklarla kuşlar bile uyumadılar...

* Yeryüzü zevk ve neşe ile, çalgıların sesleriyle baştan başa bir bağa döndü...

Efrâsiyâb'ın Siyâvuş'a bir ülke bağışlaması

* Aradan bir hafta geçince Efrâsiyâb, Siyâvuş için birçok şeyler hazırlattı.

* Kalkan, gürz, tulga, kement, Arap atları, koyunlar,

* Altın ve gümüş dolu keseler, türlü türlü elbiseler seçip ayırttı.

* Bundan sonra, Çin denizine kadar olan yerlerin menşurunu Siyâvuş'a verdi.

* Bu yerlerin boyu yüz fersahtı. Genişliği ise, ölçülemeyecek kadar, alabildiğine gidiyordu.

* Bu menşuru, padişahlar arasında âdet olduğu üzere, perniyan kumaşı üstüne yazdılar ve

* Altın bir taht ve taçla birlikte, Siyâvuş'un köşküne gönderdiler.

* Sonra, her yeri, düğün için süsleyip hazırladılar. Uzaktan veya yakından kim gelip de oraya gittiyse,

* Emire hazır aşçılar, kurulmuş sofralar ve şaraplar bulur; yer, içer,

* Bir hafta orada misafir kalır ve götürebildiği kadar da alıp evine götürürdü...

* Düğün şerefine, hapishanelerin kapılarını açıp, mahpusları serbest bıraktılar. Bu işe, mahpuslar kadar Siyâvuş da sevindi.

* Düğünün haftası sona erince, sekizinci günü Siyâvuş, Pîran pehlivanla birlikte Padişahın yanına geldi.

* Büyük saraydan kendi köşküne dönmeğe izin almak için huzura girdi.

* İkisi birden, önce onu övdükten sonra: "Ey, yeryüzünün şefkatli padişahı!

* "Ömrünün günleri sevinç içinde geçsin ve ebedî olsun! Senin kötülüğünü düşünenlerin belleri bükülsün!" dediler.

* Sonra, Padişahı hep iyilikle anarak, oradan kalkıp yerlerine döndüler.

* Böylece, sevgi ve adaletle tam bir yıl geçti... Felek, kimseye bir zahmet vermeden döndü.

* Nihayet, Padişahtan Siyâvuş'un yanına iyi niyetli bir elçi geldi.

* Ona: "Ey şanlı ve şerefli Padişah! Ulu Padişahımız senin hatırını soruyor ve sana: Ey, yüce kahraman!

* "Ben, ta Çin'e kadar olan bütün ülkeleri sana verdim! Gez, dolaş...

* "Bak, bunların hangisinde rahat edebileceksin? Ne istiyorsan, söyle. Bütün isteklerin yerine getirilecektir.

* "Hoşça kal ve yüreğin, sevinçten yana, hiç boşalmasın! diyor." dedi.

* Siyâvuş, Padişahın sözlerinden çok memnun kaldı. Davullarla boruları çaldırdı; eşyalarını yükletip yola girdi...

* Efrâsiyâb, ona asker, silâh, yüzük, külâh ve hazineler verdi. Bunlar da, onunla birlikte yola çıktı.

* Birçok binek devesini donattılar. Haremdeki kızlar da süslendikten sonra

* Siyâvuş, Firengis'i deveye bindirdi. Eşyalarını yükletti ve ordusunu sürerek,

* Zevk ve safa içinde, Hoten'e doğru gitti. Memleketin bütün büyükleri orada toplanmışlardı.

* Çünkü Pîran, o ülkenin komutanıydı. Herkes onu beğeniyor, hiç kimse kötülüğünü düşünmüyordu...

* Sözleştikleri üzere, Siyâvuş orada bir ay misafir kaldı.

* Bu müddet zarfında Siyâvuş, durmadan, içip eğlendi. Bazan müzik toplantıları yapıp rûd çaldılar; bazan da avlanmakla vakit geçirdiler.

* Ayın sonunda da yol hazırlığı yaptılar. Sabahleyin, horoz sesleriyle birlikte, davul sesleri de göklere yükseldi.

* Siyâvuş, önde Pîran'la kendisi ve arkada da ordusu olarak, yola çıkıp kendi ülkesine geldi.

* Sınırlara geldiği zaman, ahali haber aldı. İleri gelenlerin hepsi Padişahın yanına gittiler.

* Halk, ondan, istediğini bulmuş olarak ayrıldı. Her tarafı donatmışlardı.

* Bu padişahın ülkesindeki halk, sevinçten, birbirine giriyordu. Hava, sevinç çığlıklarıyla doldu. Öyle bir kıyamet koptu, ki yerle gök birbirine girmiş sanılırdı.

* Her yandan bağırmalar, boru sesleri duyuluyor; sanki yürekler yerinden oynuyordu...

* Bu ülkenin bir yanı deniz, bir yanı dağ, bir yanı da insanlardan uzak bir avlaktı.

* Her taraf ağaçlıktı ve her taraftan sular akıyordu... Burası öyle bir yerdi ki, kocamışları bile gençleştirirdi...

* Siyâvuş, Pîran'a: "İşte tam kutlu, sevinçli ve mamur bir ülke! dedi...

10395. * "Ben, şimdi, burada kendime ferahlık ve neşe verecek bir yer hazırlamalıyım.

* "İçinde saray ve bağ bulunan bir şehir kurayım...

* "Benim tahtıma ve tacıma yaraşan şekilde, çatısı göklere kadar yükselen bir oturacak yer yaptırayım!"

* Pîran: "Ey, güzel düşünceli Padişah! Sen, yalnız, yerini beğen...

* "Sen ferman buyurduktan sonra, ben senin istediğin gibi, çatısı aya kadar yükselen bir saray yaptırırım!

10400. * "Benim artık ne hazinede gözüm var, ne de yerde... Senin sayende, yerin de, zamanın da gözümde hiçbir değeri kalmadı!" dedi.

* Siyâvuş da ona: "Ey, talihli kişi! Büyüklüğümün ağacını yemişlendiren sensin!

* "Elimde bulunan bütün hazineler ve servet hep senindir. Her yerde ve herkesten önce benim için emek verdiğini biliyorum.

* "Burada öyle bir şehir kuracağım, ki onu görenler şaşıracak!"

Siyâvuş'un Genkdej'i yapması

* Hikâyeye asıl şimdi başlayarak, eski zamanlara ait sözleri söyleyeceğim.

(1)

* Siyâvuş'un yaptırdığı Genk'i, o şehri ve o eski macerayı anlatacağım.

* Yeryüzünü, gizli ve açık olan her şeyi yaratan Tanrıya şükürler olsun...

* O, var ve yok olan her şeyin sahibidir. Yeryüzünde her şey çift olduğu halde, O tektir!

* Onun peygamberine ve peygamberinin de eshabının her birine ayrı ayrı selâm olsun...

* Mademki şu dünyada doğru adamların hiç biri kalmamış, hepsi yok olup gitmiştir; o halde, sen de artık ebedî olmaktan söz açma!

* O padişahların başları, taçları; o cesur ve cömert büyükler,

---

(1) Nüsha: * Sana, düşünceye kuvvet veren, fakat oldukça tuhaf bir hikâyeden söz açacağım.

* O olgun kişiler, bilginler, bilim uğruna emek veren o araştırıcılar;

* O baştan başa nazdan ve utangaçlıktan yapılmış olan güzel sözlü ve tatlı sesli dilberler;

* O dağlara çekilmiş, rahattan, arzudan ve ünden elini çekmiş münzeviler;

* O başları bulutlara değen ve aslanlar avlayan yiğitler hani?

10415. * Bugün, bunların hepsinin de yastıkları toprak ve kerpiç olmuştur! Yalnız iyiliğin tohumunu eken kimse ne kadar mesuttur!

* Biz topraktan yaratıldık ve sonunda yine toprak olacağız. Dünyanın her yanı, korku ve felâket yeridir!

* Dünya, sen ölsen de, yine kalır. Apaçık olan bir gerçeğe sen, neden, bir sır diye bakmak istiyorsun?

* Neden acaba, kâinat baştan başa düşündürücü ve ibret verici şeylerle dolu olduğu halde, bütün nasibin gaflet oluyor?

* Yaşın altmış altıyı bulduktan sonra, dünyada, mevkice ilerlemek sevdasından ve boş yere yorulmaktan kendini korumalısın!

10420. * Fakat sen, tersine, nimetlerinden daha çok faydalanmak için, hâlâ şu dünyaya dört elle sarılıyorsun... Oysa ki, yoldaşlarından birçoğu bu dünyadan geçip gittiler bile!

* Eğer söylediklerime inanmadınsa, sana, bir de geçmiş zamanlara ait bir hikâye anlatayım:

* Yeryüzü o ünlü kişilerin varlığından boşaldıktan sonra, artık ne diye büyüklüğün tacını başına koymak sevdasındasın?

* Dünya bir zamanlar, onların himmetiyle baştan başa mamurdu ve yeryüzünde adalet hüküm sürüyordu.

(1)

* Sen, şimdi de Genkdej hikâyesini dinle de, ondan ibret al!

10425. * Yeryüzünde, Genkdej kadar insanların gönlünü çeken bir yer daha yoktu...

* Bu yeri Siyâvuş yapmış, bu uğurda çok zahmetler çekmişti.

(2)

---

(1) Nüsha: * Hepsinin de, şu geniş yeryüzünden, o definelerden, taçlardan ve saraylardan ellerinde ne kaldı?

(2) Nüsha: * Çin denizinde bir aylık yol gittikten sonra, denizin bu kıyısı gözden kaybolur.

* Denizi geçtikten sonra, geniş ve susuz bir çöl başlar.

* Bunu da geçtikten sonra, içinde her şeyi bulabileceğin birçok şehirler görürsün.

* Bundan sonra da, gözüne o kadar yüksek bir dağ çarpar ki, onun tepesinin yüksekliğini akıl kavrayamaz.

* Genkdej, işte bu dağın tam ortasındadır. Öğrendiklerinin seni şaşırtmaması için, bunu böylece bil!

* Bu dağın çevresi yüz fersahtır. Onun tepesinden bakılınca, göz yorulur.

* Dört bir yanı da aynı yapıdadır. Neresinden gitsen, ona varacak bir yol bulamazsın.

* O, her yanına taş duvarlar çekilmiş, otuz üç fersah karelik bir kaledir.

* Onu müdafaa için, her beş fersah karelik yerine birer kişi koysalar ve

* Hem kendileri, hem de atları zırhlı yüz bin kişi gelse bu kaleyi alamaz...

* Burasını da geçince, geniş ve büyük bir şehir gelir ki, burası baştan başa gül bahçeleri, bağlar, meydanlar, köşkler,

* Hamamlar, ırmaklar ve derelerle doludur. Burasını bir kere kördün müydü, artık ayrılmak istemezsin!

* Dağlarına çıksan, sülünler, tavuslar ve geyikler bulursun...

* Buranın sıcağı da, soğuğu da, senin bildiğin gibi değildir... Her yerinde rahatlıktan, yeme ve içmeden başka bir şey yoktur.

* Bütün suları berrak ve tatlıdır. Her yanı, bir bahar gibi, tazelik ve güzellik içindedir.

* Onun eni de, boyu da, İran ölçüsüyle, otuz fersahtır.

* Dağının yüksekliği ise, bir buçuk fersahtır. Onun üzerine çıkmak isteyenler yorulurlar.

* Bunun ötesinde de öyle bir ova vardir ki, hiç kimse, ondan güzelini görmüş değildir.

* Siyâvuş, gidip de görünce, orasını Turan ülkesinde kendisine oturacak yer olarak seçti.

* Buraya kendi adını verdi ve yine kendisi

* Taş, kireç, mermer ve daha bizim bilemediğimiz bir maddeden bir duvar yaptırdı...

* Bu duvarın yüksekliği yüz reşten fazla, eni ise otuz altı reşti.

* Ona ne mancınık erişir, ne de ok... Sağlamlığını anlayabilmek için, onu bir kere görmek lâzımdır.

* Çünkü onu görmeyen, başkalarından duyduğu zaman, söyleyenin uydurduğunu sanır ve kızar.

10450. * Onun tepesinde duran bir gözcü, aşağaya baktığı zaman, yeri seçemez. Yerden kalkan bir kuş da, onun tepesine kadar çıkmağa kalkışırsa yorgun düşer.

* Siyâvuş, onu yapmak, kendi büyüklüğünü, taç ve tahtının yüceliğini göstermek için çok zahmetler çekti ama.

* Böyle gönül açıcı bir kale ve bu güzel yerde böyle bir şehir meydana getirdi.

* Bu şehirde de birçok köşkler, saraylar, meydanlar yaptırdı. Birçok ağaçlar,

* Güller, sümbüller ve nergisler diktirerek orasını bir cennet haline getirdi...

Siyâvuş'un gelecek üzerinde, Pîran'la görüşmesi

10455 * Bütün bu işler bitip de Siyâvuş, Pîran'la birlikte bu güzel ülkeden döndükten sonra, düşünceye vararak,

* Yıldızbakıcılara: "Ben, burasını kendime oturacak yer olarak yaptırdım ama,

acaba, talihim burada açılacak mı: yoksa, gönlüm burasını yaptırdığım için pişman mı olacak?" diye sorunca,

* Bütün yıldızbakıcılar, onun bu sorusuna: "Burası pek o kadar uğurlu bir yer değildir!" dediler.

* Bunun üzerine, Siyâvuş'un çok canı sıkıldı. Yüreği dertle ve gözleri yaşla doldu.

* Yıldızbakıcılara çok kızdı. Atının dizginini gevşetti. Gözlerinden sıcak göz yaşları dökmeğe başladı.

10460. * Onu bu halde gören Pîran: "Ey, Padişah! Sana ne oldu da böyle kederlere boğuluverdin?" diye sordu.

* Siyâvuş da: "Ne yapayım? Bu yüce felek yüreğimi dertle doldurdu, canımı sıktı.

* "Ben, bütün malımı, hazinelerimi harcayarak, şu köşkü yaptırdım.

* "Sonunda bunların hepsi düşmanın eline geçecek Felâket felâket üzerine gelecek ve ölümle karşılaşacağım!

* "Yeryüzünde, Genkdej gibi bir kale ve bu kadar gönül açıcı bir şehir daha yoktur.

10465. * "Tanrının yardımı, aklım ve talihim bana yâr oldu da

* "Böyle bir şehir kurarak onu Ülker yıldızına kadar yücelttim.

* "Şimdi düşün bir kere: Bunu biz tamamlayalım, her yanını süsleyelim...

* "Tam, bitip de hazinelerle dolduğu ve oturulacak bir hale geldiği zaman,

* "Gelip şu köşkte başkaları oturacak! Bana, şurada, rahat rahat ve saadetle oturmak nasip olmayacak...

10470. * "Ne ben bahtiyar olacağım, ne benim çocuğum, ne de benim soyumdan herhangi bir kahraman!

* "Anlaşılıyor ki, ömrüm uzun sürmeyecek, şu köşke ve saraya veda edeceğim...

* "Şu köşküm Efrâsiyâb'ın tahtı olacak ve, hiç suçum olmadığı halde, ölüm yakama yapışacak!

* "Şu yüce feleğin sırrı, zaten, buradadır: İnsanı bazan sevindirir, bazan da üzer!" dedi.

* Bunun üzerine, Pîran ona: "Ey, yüce kahraman! Böyle, boş yere, kendini üzme!

10475. * "Efrâsiyâb, sana gelecek her felâkete karşı kor! Padişahlığın mührü, zaten, senin elindedir...

* "Ben de, tenimde can bulundukça, sana verdiğim sözü ve ettiğim yemini bozmamağa çalışacağım...

* "Ben senin üzerine bir yelin bile esmesine, başındaki saçları kımıldatmasına bile engel olacağım!" dedi.

* Siyâvuş: "Ey, iyi ad sahibi! Ben de, senin iyi ad kazanmandan başka bir şey istemem!

* "Bütün sırlarım sana açıktır. Çünkü sen uyanık yürekli, sağlam ve temiz bir adamsın...

10480. * "Ben, Tanrıdan duygulanarak konuşuyorum. Şu yüce feleğin sırlarını bilirim.

* "Bu köşkten ve bahçeden çıktıktan sonra, ileride neler olacağını, sana söylerim.

* "Ta ki sen de, bu sonucu ileride gördüğün zaman: Zavallı Siyâvuş, hiçbir şeyin farkında değilmiş! demeyesin.

* "Ey, çok akıllı ve kahraman Pîran! Sen, bu sözlerime iyice kulak ver...

* "Bil ki, çok zaman geçmeden, ben o yüreği uyanık padişahın elinde,

10485. * "Suçsuz ve düşkün olarak öldürüleceğim. Bu taç ve taht, başkasının eline geçecektir.

• "Evet, sen sözünde ve yemininde duruyorsun ama, feleğin senin hakkındaki düşüncesi bambaşka...

• "Kötü talihimden ve hakkımda söylenecek kötü sözlerle, suçsuz başıma böyle bir kötülük gelecek...

(1)

• "Bu yüzden, İran'la Turan yeniden birbirine girecek, kin duyguları içinde, yaşamak kötü bir durum alacak.

• "Yeryüzü dertle dolacak, her yerde intikamın kılıçları parlayacak.

10490. • "İran'dan Turan'a kadar sarı, kırmızı, kara ve menekşe renkli bayraklar dalgalanacak.

• "Birçok ülkeler ve hazineler yağma edilecek; nice ülkeler hayvanların ayakları altında çiğnenecek ve derelerdeki sular acılaşacak...

• "Turan komutanı, hem yaptığı işten, hem de söylediği sözlerden pişman olacak.

• "Fakat, mamur ülkelerinin harabelerinden dumanların tüttüğü bir zamanda

---

(1) Nüsha: • "Bunun dedikodusu ise süratle İran'a yayılarak, oradan, intikamını almak için birisi gelecek.

gelecek olan bu pişmanlık hiçbir işe yaramayacak.

• "İran da, Turan da altüst olacak. Benim dökülen kanımın yüzünden, dünya kaynamağa başlayacak.

• "Ne yapalım? Yeryüzünü yaratan Tanrı, bu yüce feleğin üzerine işte böyle yazmış. O ne ekerse, ancak onun yemişi göverir...

• "Bunun için, gel de, biz şimdi zevkimize, safamıza bakalım. Yiyelim, içelim: göçmek zamanı gelince de, geçer gideriz...

• "Şu iğreti dünvaya, ne diye, gönül bağlayacaksın? Servetin, malın mülkünle övünmenin bir anlamı var mı? O serveti toplamak için, ne diye, o kadar zahmete giriyorsun?

• "Senin övündüğün hazinelerden, sonunda, başkası faydalanacak değil mi? Dünya görmüş tecrübeli bir adam, nasıl olur da, düşmanını kendi eliyle besleyip kuvvetlendirir?" dedi.

• Bu sözler üzerine Pîran, düşünmeğe başladı. Siyavuş'un sözleriyle, yüreği dertle doldu...

• Kendi kendine: "Ben, kendi elimle, başımı derde soktum. Söyledikleri doğru ise,

• "Turan ülkesine onu ben getirdiğime göre, bütün dünyaya da kin tohumlarını ben saçmış olacağım.

• "Onu, birçok zahmetlerle, Turan'a ben getirdim. Bu ülkeyi, tacı ve hazineleri ona ben verdirdim ve

• "Padişahın bana arasıra söylediği sözleri hatırıma bile getirmedim!" dedikten

• Sonra, şefkatli bir sesle, Siyâvuş'a: "Senin, şu dönen feleğin dönüşünden ve kanunlarından nasıl haberin olabilir?

10505. • "Sen İran'ı, Kâvus'u, padişahlık tahtını ve o kutlu devirleri hatırına getirdiğin içindir ki aklına da bu düşünceler geldi...

• "Yüreğini bu düşüncelerden boşalt ve aklı başında bir adam gibi düşün!" diye öğütlerde bulundu.

• Yolda giderken hep böyle konuştular. Yürekleri, gelecek hakkındaki düşüncelerle dolu idi.

• Atlarından ininceye kadar, bu konuşmalarına da devam ettiler.

• Sonra altın takımlarla, bir sofra hazırlattılar. Tam bir içki toplantısı yapabilmek için de şaraplar getirilmesi ve rûd çalanların çağırılmasını istediler...

Efrâsiyâb'ın, buyruğu altındaki ülkelerden vergi toplaması için, Pîran'a mektup göndermesi

10510. * Tam bir hafta böyle yiyip içmekle vakit geçirdiler. Bütün yeryüzü padişahlarını anarak, onların adına içtiler.

* Sekizinci günü, Turan ordusunun komutanı olan Pîran'a, Efrâsiyâb'dan bir mektup geldi. Bu mektupta:

* "Yiğitlerden seçilmiş bir ordu hazırla da, kalk, oradan Çin denizine kadar git!

* "Hindistan'a ve oradan geçip Sind ırmağına kadar in.

* "Ordunu Hazer ülkesine kadar yay ve bütün bu ülkelerden vergi topla!" diye buyuruluyordu.

10515. * Bunun üzerine, o kahramanın sarayının kapısında çalman davullarla boruların seslerinden bir kıyamettir koptu; sanki yer yerinden oynuyordu...

* Her yandan erler toplanıp gelince, Pîran'ın etrafına büyük bir ordu birikmiş oldu.

* Ordu sarayın etrafına toplandığı zaman, Pîran da kalkıp Padişahın buyurduğu tarafa doğru yola çıktı.

* Atlın takımlarla süslenmiş atları ve daha birçok şeyleri, Siyâvuş'un yanına bıraktı ve

* Onunla vedalaşarak, Padişahının buyruğuna uyup, ordusunu aldı, gitti...

Siyâvuş'un, Siyâvuşgird'i yaptırması

10520. * Herkes uykuda iken, bir gün, Efrâsiyâb'ın gönderdiği, ateş gibi bir atlı çıkageldi ve

* Siyâvuş'a, parlak gökyüzü kadar güzel, bir mektup getirdi.

* Mektupta: "Sen gideli, bende de neşeden eser kalmadı... Düşünceden kurtulduğum yok.

* "Ben sana, Turan ülkesinde, tam senin beğeneceğin gibi bir yer seçip ayırdım.

* "Şimdi, biliyorum, gittiğin yer rahattır, gönlün kederden kurtulmuştur ama.

10525. * "Sana verdiğim yere kadar gel de, benim kötülüğümü düşünenlerin kafalarını kesip yere yuvarlayıver!" diye yazılıydı.

* Siyâvuş, mektubu alır almaz, hemen hazırlanarak, Efrâsiyâb'ın buyruğu üzere hızla yola çıktı...

* Bu yolculuğunda götüreceği değerli eşyaları kırmızı tüylü bin deveye yüklemişler;

* Yüz deveyi de, hazineleri ve gümüş paraları yüklemek için ayırmışlardı. Bunların kırkma, yalnız altın para yüklediler...

* İranlı ve Turanlı erlerden ayrılmış ve iyi kılıç kullanan on bin kadar kahraman atlı da birlikte gitti.

* Değerli eşyalarla, süslü güzelleri taşıyan develerin, ordunun önünde gitmesi uygun görüldü.

* Bu kafilede; yakutları, padişahlara yaraşan firuzeleri, gerdanlıkları, incilerle süslü taçları,

* Birçok amber, ödağacı, misk yüklerini ve bunlardan başka

* Mısır'ın, Çin'in ve İran'ın ipekli kumaşlarını taşıyan develerin sayısı otuzu buluyordu...

* Siyâvuş ve bu büyük ordu, o bahar gibi güzel ülkeye gitmek için, yollarına devam ettiler.

* Oraya erişince, hemen işe başlayarak, Siyâvuş iki fersah karelik bir yer ayırttı ve

* Orasını güzel bahçeler ve bir sarayla donatıp süsledi.

* Sarayın salonlarındaki duvarları padişahların, onların içki meclislerinin ve savaş alanlarının resimleriyle bezedi...

* Bunlardan başka, bir yana da, ayrıca, başında tacı, elinde gürzü ve bileğindeki bileziği ile Kâvus'un da bir resmini yaptırdı.

* Rüstem, Zâl, Gûderz ve diğer kahramanlar da, Kâvus'un tahtının etrafında duruyorlardı...

10540. * Başka bir yana da, Efrâsiyâb'ın, Pîran'ın ve hep düşmandan intikam almak sevdasında olan Gersiyuz'un resimlerini yaptılar.

* Bu güzel şehir İran'da da, Turan'da da dillere destan oldu.

* Siyâvuş, şehrin her bucağında, bulutlara kadar yükselen kubbeler yaptırdı.

* Bunlara, şarkı söyleyen çalgıcıları oturttu. Bütün büyükler de, gelip bir yerde durdular.

* Bu şehre Siyâvuşgird adını verdiler. Burada yaşayan bütün insanlar mesut oldular...

Pîran'ın, Siyâvuşgird'e gelmesi

10545. * Pîran, Çin'den ve Hindistan'dan döndüğü zaman, bu şehrin methini çok işitti.

* Yıldızbilgisinin bütün Turan'da uğurlu saydığı İrd gününde kurulmuş olan bu şehrin ve

* Ondaki sarayların, köşklerin, bağların, bahçelerin,

* Akan suların, dağların, yeşilliklerin ve ovaların güzellikleri her tarafa yayıldı, her yerde duyuldu...

* Pîran bunları duyunca, hemen gidip, Padişah Siyâvuş'un o güzel yerde neler yaptığını görmek istedi.

10550. * Kendisiyle birlikte gitmesi uygun olan yüz akıllı pehlivan seçti ve gitme zamanı gelince onları da yanına alıp gitti.

* Şehre yaklaştığı sırada Siyâvuş, bir ordu ile, kendisine karşı çıktı.

* Pîran yaklaşıp da daha uzaktan Siyâvuş'u görür görmez atından indi.

* Siyâvuş da fil gibi atından inerek, onu sıkı sıkıya sarıp kucakladı.

* Siyâvuş'la Pîran, beraberce, gelip şehre girdiler.

10555. * Önceleri baştan başa bir dikenlik olan o şehrin dört bir yanını dönüp dolaştılar.

* Saraylar, köşkler ve bağlar, parlak bir ışık gibi. parıl parıl parıldıyordu.

* Komutan Pîran, her yeri gezip dolaştı. Siyâvuş'u övdü, ona aferin dedi ve:

* "Eğer sen atalarından geçme bir yüceliğe, bir kuvvete ve aynı zamanda akla ve olgunluğa sahip bulunmasaydın,

* "Böyle bir yerde böyle bir şehir kurmağa nasıl girişebilirdin ve böyle bir şehir nasıl kurulabilirdi?

10560. * "Vücuda getirdiğin bu eser, kahramanlar ve ileri gelen pehlivanlar arasında kıyamete kadar var olsun...

* "Çocukların ve çocuklarının çocukları da, hep senin gibi sevinçli, kutlu ve muzaffer bir yeryüzü padişahı olsunlar!" diye dualar etti...

* Pîran, bu kutlu şehrin bir kısmını gezip gördükten sonra, Siyâvuş'un bağına ve köşküne;

* Oradan da, şen ve sevinçli bir halde, Firengis'in dairesine geldi...

* O padişah kızı, kendisini karşılayarak, hatırını sordu ve önüne altınlar saçtı.

(1)

10565. * Pîran, tahtın üzerine çıkıp da oturunca, etrafına bakındı ve birçok cariyelerle kölelerin hizmete hazır bir halde ayakta beklediklerini gördü.

* Bunun üzerine, onlara da birçok iltifatlarda bulundu ve Tanrıya şükürler etti.

* Bundan sonra sofraya otururak yemek yemeğe başladılar. Şarap içip müzik dinlediler.

* Şarap içmeleri tam bir hafta sürdü. Bazan ayık, bazan da sarhoş olarak vakit geçirdiler.

* Sekizinci günü Pîran, gitmeğe hazırlanırken, getirmiş olduğu hediyeleri de birer, birer seçip ayırdı.

10570. * Siyâvuş'a yakutlar, padişahlara yaraşan inciler, kumaşlar, incilerle süslü taç,

---

(1) Nüsha: * Güneş yüzlü, salınan bir selvi boylu ve miskten saçlı kendi kızı Cerire de,

* Birçok cariyelerle birlikte babasının önünden yürüyordu...

* Altınlar, eyerlerinin ön kaşı kaplan derisinden, eyerleri de kayın ağacından yapılıp altınla işlenmiş olan atlar;

* Firengis'e de taç, küpe, bilezik ve inciden bir gerdanlık

* Verdi. Bundan sonra, ünlü yiğitleriyle birlikte, dönüp Hoten'e geldi.

* Sarayına varınca, hemen harem dairesine girerek

10575. * Gülşehr'e: "Kim, güzellik ve tazelik içinde yetişmiş bir cennet görmemiş ve Rıdvan'ın orada neler dikip yetiştirdiğini öğrenmemişse,

* "Gitsin de, o kutlu şehri, Siyâvuş'un yattığı ve gerçekten bir cenneti andıran sarayını ve

* "Onun içinde de, bir güneş, bir kutlu melek gibi yücelik ve şatafatla oturan Siyâvuş'u görsün!

* "Biraz zahmete katlan da, git, Siyâvuş'un yaptığı şehri sen de bir gör... Şehir ne kadar güzelse, sahibi de o kadar güzel... O, sanki doğuyu aydınlatan bir güneştir!

* "Firengis de, bütün tazeliğiyle, o güneşin yanında iki haftalık bir ay gibi duruyor!" dedi.

10580. • Sonra, oradan kalkıp, suda giden bir geminin hızıyla, Efrâsiyâb'ın yanına

• Gitti ve ona da; neler yaptığını, ülkelerden nasıl vergi ve haraç alıp getirdiğini,

• Hindistan'da nasıl savaştığını, kötülerin kafalarını yerlere nasıl yuvarladığını anlattı.

• Sonra, Siyâvuş'tan söz açarak, bütün gördüklerini söyledi.

• Padişah, Siyâvuş, yaptırdığı şehir ve tacı ve tahtı hakkında birçok sorgularda bulundu.

10585. • Bunun üzerine Pîran: "Bu şehir, insanın nisan ayında gördüğü bir cennete benziyor.

• "Kimse, o büyük padişahı, güneşten fark edemez!

• "Ben orada öyle bir şehir gördüm, ki onun eşi ne İran'da vardır, ne de Turan'da...

• "Bağlar, köşkler ve akar sular birbirlerine o kadar uymuşlar ki, insan, orada akılla ruhun birbiriyle kaynaştığını sanıyor...

• Yeryüzünde artık senin için hiç şikâyet edilecek bir şey kalmamışken, yine de şikâyete lüzum var mı?

10590. * "Firengis'in köşkünü uzaktan gördüm Işıklar saçan bir mücevher hazinesi gibi, parıl parıl parlıyordu...

* "Cennetten çıkmış bir melek bile onun kadar güzel değildir.

* "Damadın o kadar büyük ve şatafatlıdır ki, tam senin neşeli gönlünün dilediği gibidir.

* "Bunlardan başka, bu evlenmeden ötürü, iki memleket, baygın bir insanın kendisine gelişi gibi, birbirleriyle boğazlaşmaktan kurtulmuş ve rahat etmiştir...

* "Senin akıllılara yaraşan o yüreğin ve o olgun düşünüşün ebedî olsun!" dedi.

10595. * Padişah, onun bu sözlerine çok sevindi; çünkü, diktiği ağacın yemişini görmeğe başlamıştı...

Efrâsiyâb'ın, Gersiyuz'u Siyâvuş'un yanına yollaması

* Efrâsiyâb, bütün olayları Gersiyuz'a anlatarak, sırları ona açtı... Ve:

* "Kalk, güle güle git de, bak Siyâvuş neler yapmış? O yerleri bir de sen gözden geçir bakalım...

• "Siyavuş, Turan'a artık candan ve tamamıyla bağlandı İran'ı hatırına bile getirdiği yok.

• "O; tahtla tacına, Gûderz'e, Behram'a ve Kâvus'a veda ettiği zamandan beri,

10600. • "Zâl oğlu Rüstem'i de hiç aklından geçirmiyor. Eline gürzünü de almıyor.

• "Dikenliğin ortasında, bahar kadar güzel bir şehir kurmuş.

• "Firengis'e de büyük büyük köşkler yaptırmış ve ona çok hürmet ediyormuş...

• "Haydi, kalk, yol hazırlığını yap da, o hür Siyâvuş'un yanına git!

• "Onu tahtının üzerinde gördüğün zaman, kendisiyle fazla konuşma; sadece, hürmetle yüzüne bakarsın.

10605. • "Av sırasında, ovalarda, dağlarda ve başkalarının yanında ve

• "Bilezik, gürz, kılıç, mühür ve bundan başka da halılarla hazinende

• "Kendisine altın, taç, at ve kemerle o mücevherli tahtı, Çin kumaşları,

• "Bilezik, gürz, kılıç, mühür ve bundan başka da halılarla hazinende

• "Renk ve koku adına ne bulusan hepsini hediye olarak götür!

* "Yine böyle hediyelerden, saygılı bir dille, Firengis'e de sun...

* "Ev sahibi senden hoşnut olacak olursa, o şehirde iki hafta kal..." dedi.

* O ünlü Gersiyuz, Turan atlılarından bin kişi kadar seçerek,

* Hep birlikte yola çıkıp, hızlı hızlı, Siyâvuşgird'e gitti...

* Siyâvuş, onun gelmekte olduğunu duyunca, yola çıkarak ordusuyla birlikte kendisini karşıladı.

* Birbirlerine ulaştıkları zaman, kucaklaştılar. Siyâvuş, Padişahın hatırını sordu.

* Sonra, gidip köşke çekildiler. Siyâvuş, misafiri için, bir dinlenme yeri hazırlattı.

* Ertesi günü, Gersiyuz tekrar gelerek, Padişahın haberlerini ve hediyeleri sundu.

* Siyâvuş, Padişahın yolladığı süslü elbiseyi görünce, baharda açılan bir gül gibi, neşelendi.

* Atına bindi. İranlı atlılar da etrafını sardılar.

* Padişah, onları da yanına alarak, Gersiyuz'a şehrin sokaklarını birer, birer gezdirdikten sonra tekrar köşküne gitti...

Siyâvuş'un oğlu Furûd'un doğması

* Bu sıralarda, rüzgâr gibi bir atlı gelip Siyâvuş'a müjdeledi:

* "Ordunun pehlivanı olan Pîran'ın kızından, ay gibi parlak, bir çocuk doğdu.

* "Adını kutlu Furûd koydular. Pîran, gece yarısı bu haberi duyunca,

* "Bana bir atlı göndererek: "Gidip, Padişaha müjde ver!" dedi.

10625. * "O kutlu çocuğun annesi, bütün soylu kadınların başı olan Cerire,

* "Yatağından cariyelerine seslenip, o küçücük yavrunun elini safrana bastırdıktan sonra,

* "Onu bir mühür gibi kullanarak, mektubun üzerine basmalarını buyurdu ve mektubu götürecek olana da: "O, yalnız kendini düşünen Siyâvuş'a, bunu böyle olduğu gibi götür

* "Ve, her ne kadar kocadımsa da, sonunda Tanrının beni mesudettiğini bildir!" dedi."

* Siyâvuş, bu müjdeyi alınca: "Büyüklüğün tahtı, bu çocuktan hiç boşalmasın!" diye dua etti.

10630. * Mektubu getirene o kadar çok para verdi, ki adamcağız taşımaktan yoruldu...

* Gersiyuz da bu müjdeyi duyunca, Padişahın Pîran'la buluştuğuna çok sevindi (1).

* Sonra, Firengis'in köşküne giderek, bu müjdeyi ona da verdiler.

* Gersiyuz, Firengis'in yanına girdiği zaman onu, başında firuze bir taçla, fil dişinden bir tahtın üzerine oturmuş olarak gördü.

* O ay yüzlü prensesin çevresinde, yine ay yüzlü cariyeler durmaktaydı.

10635. * Firengis, Gersiyuz'un içeriye girdiğini görünce, tahtından inerek kendisine iltifatlarda bulundu. Yaptığı uzun yolculuk sırasında, zahmet çekip çekmediğini sordu.

* Görmüş olduğu manzara karşısında, Gersiyuz'un yüreği de, beyni de kaynamıştı ama, aklı ve ihtiyatı sayesinde, kendisini tutabildi...

* İçinden: "Bir yıldan beridir ki, Siyâvuş'un hiç kimseyi adamdan saydığı yok!

---

(1) Nüsha: Bu beyit şu şekildedir: * Gersiyuz da bu müjdeyi duyunca: "Artık, Pîran da padişahlara eş oldu!" dedi.

* "Saltanat, taht, hazine, yurt ve ordu hep onun emrine âmade oldu..." dedi.

* Fakat, yüreğindeki bu sırrını kimseye bildirmedi. Çok canı sıkılmış, yüzü sararmıştı.

* Siyâvuş'a: "Çektiğin zahmetlerin mükâfatını görüyorsun. Bütün yıl, hazinen sayesinde, saadetini sağlayabildin!" dedi.

* Sonra köşkün içine iki altın taht kurdular. Her ikisi de, güle güle ve bahtiyar bir halde çıkıp üzerlerine oturdular.

* Çalgıcılar, gözdeler, sâkiler, mücevherlerle süslenmiş olan o tahtların çevresine yerleştiler,

* Ney ve rûd sesleriyle ve söyledikleri şarkılarla, gönüllerini şenlendirdiler..

Siyâvuş'un gûy oynaması

* Sabahleyin, parlak güneş doğup da tabiatın bütün sırlarını açığa vurduğu, yüzünü göklerden her tarafa gösterdiği sırada,

* Siyâvuş, saraydan çıkıp oyun alanına giderek dört bir yanı dolaştı ve gûy ve çevgen oyununa hazırlandı.

* Gersiyuz da geldi ve oyuna başlayarak topa vurunca, Siyâvuş hemen topun peşinden koşup

* Onu çevgenin içine alıverdi. Böylece, Gersiyuz'un eline, alanın toprağından başka bir şey geçmedi.

* Siyâvuş öyle bir vuruş vurdu ki, top ortadan kayboldu; sanki, göklere karışmıştı...

* Bundan sonra, o ünlü ordusuna dönerek: "Haydi bakalım, alana yürüyüp geçin gûy ve çevgenin başına!" diye buyurdu.

10650. * Pehlivanlar alana yürüyüp oynamağa başladılar ve Türklerin elinden topu kaptılar

* Siyâvuş, İranlıların galip gelmelerine çok sevindi; bir selvi gibi, kederden kurtuldu

* Siyâvuş, gûy ve çevgen sona erince, altın tahtın kurulmasını buyurdu; getirip alana kurdular.

* Bu sefer, alana ciritleri getirdiler. İki büyük kahraman, tahtların üzerine otururak, cirit oyununu kimin kazanacağını seyretmeğe başladılar.

* İranlı atlılar, bir toz gibi hızla alana koşuşarak, cirit oyununu da kazandılar.

10655. * Gersiyuz, Siyâvuş'a: "Ey, hünerli Padişah! Ey, gelip geçmiş büyük padişahların yadigârı!

* "Gösterdiğin hünerler, yaradılışındaki cevheri de geçti. Şimdi, Türklere bir hüner daha göstersen yeridir!

* "Yani, biraz da mızrak, ok ve yayla da hünerler göstersen iyi olur!" dedi.

* Siyâvuş, bu teklifi de kabul etti. Oturduğu tahttan inerek atına bindi.

* Bunun üzerine, beş zırhı birbirinin üstüne koydular. Bunlar o kadar sağlam ve ve kalın şeylerdi ki, bir insan bunların bir tanesini bile göğsünde güçlükle taşıyabilirdi...

10660. * Bunları götürüp alanın bir tarafına astılar. Erler, dört bir yandan, merakla seyre koyulmuşlardı.

* Siyâvuş, Kâvus'un Mâzenderân savaşında ve bir av yerinde bir aslana saldırırken kullandığı,

* Padişahlara yaraşan mızrağını eline aldı.

* Sarhoş bir fil gibi, şiddetle atının dizginine yapıştı.

* Ve mızrağı o beş kat zırhın üzerine öyle bir vurdu ki, zırhların bütün halkaları, bağları kopup darmadağın oldu.

10665 * Sonra, mızrağını havaya kaldırarak, zırhları istediği kadar uzağa fırlattı...

* Bütün atlılar ve savaşçı Gersiyuz, uzun mızraklarıyla birlikte, kalkıp zırhların düştüğü yere gittiler.

* Orada çepeçevre dolaşıp baktılarsa da, yerlerde, zırhlardan kalmış bir halka bile bulup alamadılar.

* Siyâvuş, bundan sonra, dört Gîlân kalkanıyla halis ve parlak demirden iki zırh, bir gürz,

* Bir yay ve kayın ağacından yapılmış dokuz ok istedi. Bu okların altısını beline sokarak, üçünü eline aldı.

10670. * Bir tanesini yaya koydu ve atını sürdü. O büyük ordunun bütün erleri de onu seyrediyorlardı.

* Yayı çekip atınca, o ünlü padişahın oku, dört kalkanla iki zırhı üstüste delip geçti.

* Böylece, okların dokuzunu da atınca, orada bulunan genç, ihtiyar herkes ona aferin, dedi.

* Okların hiçbiri hedefi şaşırmadığı için, herkes, Tanrının adını anarak, maşallah, dedi.

* Gersiyuz da, ona: "Ey, Padişah! İran'da da, Turan'da da senin bir eşin daha yoktur!

10675. • "Haydi kalk, şimdi de, hep beraber savaş alanına gidelim ve ikimiz, koşa koşa, ordunun önünden geçerek,

• "Birbirleriyle savaşan iki savaş eri gibi, kemerlerimizden kapışalım!

• "Türkler arasında benîm eşim olmadığı gibi, atlar arasında da benim atım gibisini bulamazsın!

• "İran ordusunda da, şu boyun bosunla, sana eş olabilecek hiç kimse yoktur...

• "Eğer seni tutup da birdenbire atının eyerinden kapıp yere vuracak olursam,

10680. • "Bil ki kuvvet ve yiğitlikçe senden üstünüm!

• "Yok, eğer sen beni yere vuracak olursan, şu kin alanında dolaşmak artık bana haram olsun!" dedi.

• Siyâvuş: "Böyle söyleme... Çünkü, kendin büyük bir savaş aslanı olduğun gibi,

• "Atın da benim atımın padişahı sayılır! Külâhın ise, Âzergeşesb'in külâhı gibi, bence kutsaldır.

• "Benimle oynamak veya savaşmak için sen, Turan'dan bir başkasını seç!" diye karşılık verdi.

10685. * Gersiyuz, bu sefer: "Ey, ad kazanmak isteyen Padişah! Oyundan, insana bir zarar gelmez ki...

* "Biz, gerçekten savaşacak değiliz. Sırf işte oyun için, birbirimizin kemerinden tutacağız!" dedi.

* Fakat, Siyâvuş: "Hayır! Bu, doğru bir düşünce değil... Ben, seninle savaşamam.

* "Çünkü, iki pehlivanın tutuşması savaş sayılır. Onların yüzleri gülse de, yürekleri yine kin duygusu ve öfke ile dolar.

* "Sen, yeryüzünde, bugüne bugün Padişahın kardeşisin! Senin, gökteki ayı bile atının nalları altına almağa gücün yeter...

10690. * "Ben, senin bütün buyruklarını yerine getirmeğe hazırım ama, bu düşünceni kabul edemem.

* "Sen, bütün şu dostların arasından kendine bir savaş aslanı seçerek, onu hızlı koşan şu atın üzerine oturt...

* "Yok, eğer, benim bu alanda savaş oyunları göstermemi istiyorsan,

* "Ben, burnu havada olan bütün pehlivanları alt eder, onları atımın ayağının tozları içine yuvarlar,

* "O ünlü padişahın yanında yüzümü kızartacak bir harekette bulunmamağa çalışırım!" deyince,

* İyi ad peşinde koşan o kahramanın sözleri Gersiyuz'un hoşuna giderek, gülmeğe başladı.

* Bunun üzerine, Türklere dönüp: "Ey, başları yukarıda olan kahramanlar! İçinizde, bütün yeryüzünde ün almak isteyen kim varsa,

* "Gelsin, Siyâvuş'la savaşın da bu başı yukarda olan pehlivanlar başkanını toz toprağın içine yuvarlasın!" diye selendi.

* Türkler onun bu sözlerini duydular ama, hiçbirisi karşılık vermedi. Hepsinin de ağızları düğümlenmişti. İçlerinden yalnız Zirih oğlu Geruy karşılık vererek:

* "Eğer onunla savaşmağa kimse çıkmayacaksa, bu işe ben yaraşırım!" dedi.

* Siyâvuş, onun bu sözünü duyunca, yüzünü ekşitip kaşlarını çattı.

* Gersiyuz, ona: "Ey, Padişah! Ordumun içinde, bunun bir eşi daha yoktur!" dedi.

* Siyâvuş da: "Sen aradan çıktıktan sonra, geride kalan büyüklerle savaşmak, benim için hiç de önemli bir şey değil!

* "Bu alanda benimle savaşabilmek için, karşıma ikişer ikişer çıkmaları lâzım..." diye karşılık verdi.

* Kuvvetçe Turan'da bir eşi daha bulunmayan Demür de,

* Siyâvuş'un bu sozlerini duyunca, bir duman hızıyla gelerek, Siyâvuş'la savaşmak istedi.

* Demür ile Gerup ortaya çıkınca, Siyâvuş yanlarına gitti ve savaşmağa başladılar.

* Siyâvuş, Zirih oğlu Geruy'un beline pençesini atıp sıkı sıkıya yakaladıktan sonra,

* Onu atının eyerinden aşağı alarak, hiç gürz veya kement kullanmağa lüzum görmeden, alanın ortasına atıverdi...

* Sonra Demür'e döndü. Onun da göğsünden ve boynundan kuvvetlice yapışıp,

* Onu atının eyerinden öyle şiddetle aşağıya aldı ki, bütün pehlivanlar şaşırıp kaldılar.

* Bundan başka onu, sanki elinin altında bir kuş sallanıyormuş gibi tutarak, Gersiyuz'un yanına götürdü.

* Kendisi de atından inip Gersiyuz'un elini sıktıktan sonra, güleryüzle, gidip altın tahtına oturdu.

* Gersiyuz, onun bu işlerine pek tutuldu ve üzüldü. Yüzü sapsarı kesildi.

* Sonra, oradan kalkıp, beraberce ve Zühal yıldızının üstüne çıkar gibi, o yüce köşke gittiler.

10715. * Tam bir hafta orada, bütün büyük ve ünlü kimselerle oturarak, Rûd çalıp şarap içmekle vakit geçirdiler...

* Sekizinci günü ise, yol hazırlığı yaptılar. Siyâvuş, gizli kapaklı olarak her şeyden bahs eden,

* Şikâyetler ve Padişahın iyiliğini istiyen sorgularla dolu olan bir mektup yazıp gönderdi.

* Siyâvuş, bundan sonra, onlara birçok da hediyeler verdi. Misafirler, bu mamur şehirden ayrıldıktan sonra,

* Yolda, hep, o çok hünerli padişahtan ve o güzel şehirden konuştular...

10720. * Gersiyuz: "Şimdiye kadar, İran'dan çok kötülük gördük...

* "Padişah da tuttu, İran'dan öyle bir adam çağırdı ki bizi utandırdı. Utancımız kanımıza, canımıza kadar işledi.

* "Demür ve Geruy gibi, hep savaş arayan ünlü kahramanlar, o iki azgın aslan bile

* "O kötü yürekli atlının pıs pençelerinde düşkün bir hale geldiler.

* "Bu işin sonu çetin... Ben, Padişahın işinin ne başını hayırlı görüyorum, ne de sonunu!" dedi.

Gersiyuz'un, Efrâsiyâb'ın yanına dönerek, Siyâvuş'u kötülemesi

10725. * Gersiyuz, yola çıktığı andan Efrâsiyâb'ın sarayına eriştiği ana kadar, ne uyudu, ne de bir yerde dinlendi...

* Turan ordusunun Komutanı, Efrâsiyâb'ın yanına gelince, Efrâsiyâb ondan birçok şeyler sordu.

* O da, Padişaha birçok sözler söyledikten sonra, mektubu sundu. Padişah, mektubu okuyunca, çok sevindi ve güldü.

* Gersiyuz, Padişahın memnunluk taşıyan yüzüne yalnız bakmakla yetindi, hiçbir şey söylemedi.

* Akşam olup da güneş lâcivertleşince, yüreği kin ve dertle dolu olarak, uykuya vardı.

10730. * Fakat, gündüz nasılsa, gece de öylece rahat edemedi. Yatağın içinde kıvrandı, durdu. Gün, gecenin katran renkli elbiselerini parçalayana kadar, uyuyamadı.

* Kinle dolup taşan bu adam, gözlerine uyku denilen şey girmeden, kalkıp Efrâsiyâb'ın yanına geldi.

* Salonu yabancılardan boşaltarak, baş başa kaldılar; oturup, öteden beriden konuştuktan sonra,

* Gersiyuz: "Ey, Padişah! Siyâvuş'un hareketleri başkalaştı. O, hiç de sanıldığı gibi değil...

* "Biz orada iken, padişah Kâvus'un yanından, gizlice ve kaç defa elçiler gelip gitti.

10735. * "Hattâ, Rûm ve Çin ülkelerinden de haberler geliyor. O da, hep, padişah Kâvus'un şerefine şarap içiyor.

* "Etrafına birçok erler birikti. Günün birinde, Padişahımızın canına birdenbire bir kötülük gelecek...

* "Tur'un yüreği gerçekten kırılmamış olsaydı, o da bu yeryüzünde İreç'e zulüm yapmazdı!

* "O zamandan beri, bu iki ülke su ile ateşe döndüler: hep, birbirlerinden uzaklaşmak istiyorlar...

* "Sen ise, boş yere, onları birleştirmeğe, yâni bir fırtınayı yatıştırmağa uğraşıyorsun!

10740. * "Günün birinde başına gelecek kötülüğü senden gizleyecek olursam, yeryüzünde, kötü bir ad kazanmış olurum!" dedi.

* Bu sözler üzerine, Padişahın yüreği bu işe, feleğin yaptığı bu cilveye pek üzüldü.

* Gersiyuz'a: "Sana bunları söyleten, bana karşı duyduğun sevginin taşkınlığıdır!

* "Gerçekten, bunun üzerinde üç gün düşünüp, iyi tedbirler hazırlayalım.

* "Akla uygun bir hal çaresi bulunursa, o zaman, ne yapmak lâzım geldiğini ben sana söylerim." diyerek ayrıldılar.

10745. * Dördüncü günü Gersiyuz, başında külâhı ve belinde de sımsıkı bağlanmış kemeriyle, saraya geldi.

* Turan Padişahı da onu huzuruna alarak, Siyâvuş meselesini onunla uzun uzadıya konuştular...

* Gersiyuz'a: "Ey, Peşeng'in yadigârı! Yeryüzünde, senden başka kimim var? Benim her şeyim sensin...

* "Bütün bildiğim gizli şeyleri sana açmam gerek. Bunların üzerinde sen de de-

rin, derin düşün de, bakalım aklına neler gelecek?

• "Ben, gördüğüm o kötü rüyadan çok üzülmüştüm. Benim aklımı perişan eden odur.

• "Bunun üzerinedir ki, ben Siyâvuş'la savaşmağa hazırlanmaktan vazgeçtim. Fakat doğrusuya, Siyâvuş'tan da bana bir kötülük gelmedi.

• "O, padişahlık tahtına veda etmekle aklı ve hüneri kendisine kılavuz edinmiş oldu.

• "Benim buyruğundan dışarı çıkmayınca, benden de iyilikten başka bir şey görmedi.

• "Ben de çektiğim zahmetleri unutarak, bütün ülkemi ve hazinelerimi onun önüne serdim.

• "Üstelik, aramızda bir de kan yakınlığı kurdum ve yüreğimden İran'a karşı olan kini silip attım.

• "Onun uğrunda, şu iki gözüm kadar değerli olan, hazinemle kızımı feda ettim...

• "Ona bu kadar iyilikler yaptıktan, bu kadar zahmete girdikten, ülkemi, tacımı ve hazinemi feda ettikten sonra, şimdi,

• "Tutar da birdenbire onun aleyhine dönüverirsem, her yerde öyle bir dedikodu başlar ki,

• "Ben ona bir kötülük yapabilmek için, hiçbir bahane bulamam! Ona ufacık bir kötülük bile yapmağa kalkışsam,

• "Bütün büyükler benim aleyhime dönerler ve beni bütün âlemde, bir bayrak gibi, gösterirler...

10760. • "Dünyada, dişleri aslanınkilerden daha keskin bir hayvan bulunmadığı, yüreğinde kılıçtan zerre kadar korkusu olmadığı

• "Halde, o bile, yavrusu hastalandığı zaman, onu koruyup rahat ettirecek bir ver hazırlar.

• "Eğer biz, hiç suçu olmayan bir mahlûka hücum edecek olursak, güneşin ve ayın sahibi olan Tanrı bu işe razı olmaz.

• "Ben, ondan başka, oğul diyecek, bağrıma basacak kimse bilmiyorken, tutup da şimdi onu babasının yanına mı göndereyim?

• "O, ister padişahlık tahtım, isterse mührü eline geçirmek emelinde olsun; hükmü altına aldığı, benim memleketim değildir!" deyince,

10765. * Gersiyuz da: "Ey, Padişah! Sen, bu işi o kadar küçümseme.

* "Çünkü onun İran'a gitmesi demek, bizim ülkemizin viran olması demektir.

* "Akrabandan biri senden ayrılıp da sana yabancı bir duruma geçtiği zaman, senin bütün sırlarını bildiği için, bu sefer tutar onları herkese söyler.

(1)

* "Herkese yol gösteren bir filozof, şöyle demiştir: "Evinde kopacak olan bir fırtınadan veya bir âfetten,

* "Ancak keder görebilirsin... O, senin evini barkını da, şerefini de, hazineni de mahveder!

10770. * "Sen, kaplan büyüten bir adamın; beslediği hayvandan kederden ve zarardan başka bir şey görmediğini bilmez misin?" diye karşılık verdi.

* Efrâsiyâb, Gersiyuz'u dinledikten sonra onun bütün sözlerini doğru buldu.

---

(1) Nüsha: * "Kendini koru. Gece gündüz, uyanık ve ayık ol!

* "Senin durumunun iç yüzünü bildiği için, senin canına pekâlâ bir kötülük yapabilir...

* Kendi tasarladıklarının doğru olmadıklarını anlayarak, yaptığı işlerden ve kapıldığı yanlış düşüncelerden pişman oldu.

* Bunun üzerine, Gersiyuz'a: "Ben de, dedi, bu işin başını ve sonunu hayırlı bulmuyorum.

* "Fakat, şimdilik, biraz sabredelim de bakalım, şu dönen felek bu iş için neler gösterecek?

* Hangi işde olursa olsun, acele etmemek, etmekten iyidir: bekleyelim de, hele şu işin üzerinden bir gün daha geçsin,

* "Bakalım, Tanrının isteği ne şekildedir ve şu dönen felek yüzünü kime gösterecek?

* "Acaba, onu ben sarayıma çağırsam da, onun gizli niyetlerini, maksatlarını araştırsam nasıl olur?

* "Ben onu, burada bulundukça, bizzat kontrol altında bulundurarak, zamanın neler göstereceğini beklerim.

* "Onda bir ihanet sezecek olursam, o zaman, artık benim gönlüm de hiçbir şeye bakmaz.

* "O zaman, ona vereceğim cezadan ötürü, kimse beni ayıplayamaz. Çünkü, kötülüğe karşı ancak kötülükle karşı konabilir!"

* Kin peşinde koşan Gersiyuz: "Ey, sözü doğru ve yüreği de her şeyi gören Padişah!

* "Siyâvuş, o yüceliği, Tanrı vergisi olan o kuvveti, o kılıcı ve gürziyle,

* "Senin sarayına yalnız gelecek değil... Elbette, ordusunu da beraber getirecektir. Böyle olunca da, güneşle ay, senin gözünde zindan kesilir!

* "Şimdiki Siyâvuş, Padişahımızın bildiği eski Siyâvuş değildir. Şimdi, onun tacının ucu göklere değiyor.

10785. * "Hattâ sen, şimdi, Firengis'i de görsen tanıyamazsın... Onun da, dünyaya metelik vermeyen bir hali var.

* "Erlerin onu görünce, bil ki, seni bırakıp onun tarafına geçerler. Böylece, sürüsüz bir çoban haline gelmenden korkarım.

* "Ordun, onun gibi, bağışı bol, akıllı, doğru düşünceli, parlak ve güzel yüzlü bir padişah görünce,

* "Seni artık padişah diye saymaz; işte o zaman da, onun tahtı Hamel burcuna kadar yükselirken, seninki de yerin dibindeki balığın bulunduğu yere kadar iner!

* "Sen onu, yaptığı mamur ve kutlu şehirden getirtip,

10790. * "Kendine kul etmek, onu düşkün bir duruma sokmak istiyorsun ama,

* "Hiç kimse, dünyada, aslanla filin aynı yerde uyuduklarını, suyun altından veya üstünden ateş çıktığını görmüş değildir.

* "Bir kimse bir aslan yavrusunu, hattâ hiç anasının sütünü içmeden, alıp da iyilikler içinde,

* "Hep süt ve şekerle ve kucağında büyütse,

* "Büyüdüğü zaman o, yine aslına döner ve kuvvetli fillerin vuruşlarından korkmaz bir hale gelir!" dedi.

10795. * Efrâsiyâb'ın yüreği bu sözlere artık iyiden iyiye kandığı için, çok üzüldü ve kendisini bir düşüncedir aldı...

* Fakat, bu işte acele etmektense, düşüne düşüne hareket etmeyi tercih etti. Çünkü ihtiyatlı hareket eden bir kimsenin her zaman başarı kazanacağını biliyordu.

* Aceleci ve her aklına geleni yapan kimse, övülecek bir adam sayılmaz. Filozoflardan biri, bu hususta, şu güzel sözü söylemiştir:

* "Şiddetli bir rüzgâr esince, eğer sağlamsan, ona karşı dayanabilirsin.

* "Fakat, kafasında yeller esen, her aklma geleni yapan hafif beyinli bir adam, selvi boylu bir pehlivan da olsa,

* "O şiddetli rüzgârın önünde yıkılıverir!"

* Bu görüşmeden sonra Efrâsiyâb'la Gersiyuz, yürekleri kötü düşünceler, söylenmemiş sözler ve şu eski feleğe karşı duydukları kinle dolu olarak, birbirlerinden ayrıldılar.

* O kötü niyetli Gersiyuz, arasıra, yine Turan Padişahının yanına geliyor ve,

* Türlü türlü hilelerle, onun yüreğini Siyâvuş'un aleyhine iyiden iyiye çevirmeğe uğraşıyordu...

* Böylelikle aradan bir müddet geçince, Padişahın yüreği de dertlerle ve kinle doldu.

* Bir gün huzurundan yabancıları çıkararak, Gersiyuz'la yine baş başa kaldı ve

* Gersiyuz'a Siyâvuş için neler düşündüğünden uzun uzadıya söz açtı.

* Ona dedi ki: "Herhalde, senin kalkıp yine Siyâvuş'un yanına gitmen gerek!

* "Huzuruna çıkınca, benim ağzımdan, ona: "Sen, hiç kimse ile görüşmek istemez misin? Hep, burada mı kalacaksın?

* "Benim yüreğim senin sevginle çırpınıp duruyor... Kalk, Firengis'i de al da, bir kerecik olsun buraya geliver.

10810. * "Ben, senin yüzüne ve hünerlerle dolu olan o uyanık ruhuna âşığım!

* "Dağlarımızda, bolca av var... Zebercetten yapılmış kadehler içinde içilecek şaraplar, sütler de var...

* "Gel de, bir zaman olsun, burada zevk ve safa ile yaşayalım! O mamur şehrin tekrar hatırına gelince.

* "Müzik dinler, neşeli neşeli dolaşırsın... Niçin bizim kadehimizi ve şarabımızı reddediyorsun?

* "Yüreğini, bir müddet için, Keyâniyân'ın tahtından ayır da, şu yolculuğu kabul ediver!" diye teklifte bulun..." dedi.

Gersiyuz'un, Siyâvuş'un yanına tekrar gitmesi

10815. * Bunun üzerine hileler ve tuzaklar kuran, yüreği kinle ve kafası da dolaplarla dolu olan Gersiyuz, yeniden, yol hazırlığına başladı.

* Siyâvuş'un bulunduğu şehre yaklaştığı sıralarda, erlerin içinden, ağzı lâf yapan birini seçerek,

* Ona: "Git, Siyâvuş'a şunları söyle: "Ey, ünlü padişahın ün peşinde koşan oğlu!

* "Turan Padişahının ve padişah Kâvus'un canları, başları ve taçları hakkı için,

* "Sakın, beni karşılamak üzere, tahtından inip de yollara düşme!

10820. * "Çünkü, her olur olmaz iş için, yerinden kalkıp hazırlık görmen ve bu yüzden Keyâniyân'ın tahtını boş bırakman doğru değildir.

* "Çünkü senin makamın; bilgice de, talihçe de, büyüklükçe de, soyca da, taç ve tahtça da pek yüksektir!" dedi.

* Yola çıkarılan bu er, Siyâvuş'un yanına gelip de onu görür görmez, yeri öptü.

* Siyâvuş'un, Gersıyuz'dan gelen bu haberle, yüreği dertle doldu; pek üzüldü...

* Uzun müddet, düşündü kaldı. Hattâ, gece de, sabaha kadar uyumadı. Kendi kendine: "Bunun altında bir sır olmak gerek!

10825. * "Bilmiyorum ki, iyiliği seven bir adam ibi duran Gersiyuz, Efrâsiyâb'a benim için neler söyledi?" diyordu.

* Gersiyuz saraya yaklaşınca, Siyâvuş da tahtından inip sarayından dışarıya çıktı ve onu yaya olarak karşıladı.

* Kendisinden yolculuğunun nasıl geçtiğini, Padişahın, ordunun, tahtının ve tacının durumlarını sordu.

* Gersiyuz da, Turan Padişahının durumu hakkında ona bilgi verince, Siyâvuş çok sevindi ve,

* Onun yaptığı yolculuk teklifine karşılık olarak: "Ben, onun adı geçince, çelik kılıçlardan bile yüzümü çevirmem!

10830. * "İşte, yolculuğa hemen hazırım. Seninle birlikte, yan yana gideceğim!

* "Fakat, üç gün kadar olsun, seninle şu altınlarla bezenmiş gül bahçesinde oturalım da, şarap içip şu felekten kâm alalım!

* "Çünkü bu dünya, dert ve zahmetle dolu, iğreti bir yerdir. Şu fâni dünyada keder içinde yaşayan kimse, kötü bir adamdır!" dedi.

* Kinci Gersiyuz, akıllı padişahın bu sözlerini duyunca, çok üzüldü.

* Kendi kendine: "Eğer Siyâvuş benimle yola çıkar da Padişahın yanına giderse,

10835. * "Şu aklı ve yiğitliğiyle, Padişahın bana olan güvenini ayaklar altına atıp hiçe indiriverir...

* "O zaman benim söylediklerimin hiçbir değeri kalmaz. Bütün düşüncelerim, Padişahın gözünde, yalan çıkar!

* "Şimdi, bunu önleyecek bir çare bularak, onu bu yolculuktan vazgeçirmeli!" dedi.

* Bu düşünce içinde bir müddet sustuktan sonra, gözlerini Siyâvuş'un yüzüne dikerek,

* Yaşlar akıtmağa başladı ve bu göz yaşlarıyla, maksadına erişmenin yolunu aradı...

10840. * Siyâvuş onun gözlerini, bir kimsenin hiddetinden korkunç bir adamın gözleri gibi, yaşlar içinde görünce,

* Kendisine, tatlılıkla: "Nne oldu, kardeşim sana böyle? Başına, yoksa, söylemesini ve duyulmasını istemediğin bir felâket mi geldi?

* "Eğer Turan Padişahına gücendin de bunun için ağlıyorsan,

* "İşte ben seninle beraber gidip onun ordusuyla savaşmağa hazırım!

* "Seni incitmekten, seni kendinden küçük görmekten vaz geçene kadar, onunla uğraşırım...

10845. * "Sana zahmet veren, eziyet eden bir düşmanın varsa, işte ben senin yardımcınım; savaşa tutuşacak olursan, seninle beraberim.

* "Yoksa, Efrâsiyâb'ın yanındaki mevkiini mi kaybettin? Bir yalancının iftirasına uğrayarak, başka birisi senin yerine mi geçti?

* "Sırrım bana aç ki, ben de senin derdine derman olmağa çalışayım.

* "Yanına gelerek, bütün işlerini yoluna koyayım ve senin kötülüğünü düşünenlerin haddini bildireyim!" deyince,

* Gersiyuz: "Ey, ünlü kişi! Benim üzüntüm, Padişahla olan işlerimden yana değildir.

10850 * "Hazinelerimle cesaretim, beni başkalarından korunmak zahmetinden kurtardıkları için, hiçbir düşmanımdan da eziyet görmüş değilim.

* "Sözün doğrusunu söylemek lâzımsa, yüreğimin bütün tasası, sırf senin soyundan yanadır.

* "Aradaki kötülük, Tur'un, Tanrının yardımından yoksun kalmasıyla başladı...

* "Sen onun, ilk önce, talihsiz İreç'e karşı nasıl kin güttüğünü duymadın mı?

* "Efrâsiyâb'la Minuçihr'in arasındaki işten sonra ise, Turan'la İran, ateşle suya döndüler.

* "Artık, akıldan ve fikirden uzak kalarak, hiçbir yerde kaynaşamaz oldular.

* "Sen, şüphesiz, Efrâsiyâb'ın huyca ne kadar kötü olduğunu bilmezsin... Fakat sabret, aradan biraz zaman geçince, sen de görür anlarsın...

* "Onun elinde ve düşkün bır şekilde ölen Ağrires'ten ibret al!

* "Ağrires, ana baba bir kardeşi olduğu halde, o akılsız, tuttu suçsuz yere onu öldürttü.

* "Ondan başka daha nice nice suçsuz insanlar, onun elinde ölüp gittiler.

* "Benim şimdi en çok düşündüğüm sensin. Çünkü sen akıllı, doğru bir adamsın.

* "Bu memlekete geldin geleli, hiç kimse senin bir kötülüğünü görmüş değil...

* "Aradığın, hep insanlık ve dürüstlük oldu; bütün yeryüzünü bilgin ve aklınla süsledin...

* "Fakat, herkesin işini bozan Ehrimen, şimdi seni de ona kötü gösterdi.

* "Şu anda, Efrâsiyâb'ın yüreği, senden yana, kederlidir. Bakalım, yeryüzünü yaratan Tanrı ne buyuracak?

10865. * "Bilirsin ki ben, senin dostun ve her hususta yardımcınım!

* "Sana şimdiden bunları söylüyorum ki, Padişahın bu işlerinden haberli olduğum halde, ileride, sana haber vermediğimi sanmayasın...

* "İşte, sana durumunu anlattım. Bunları senden saklamak, zaten, günah olurdu.." diye karşılık verdi.

* Bunun üzerine, Siyâvuş da ona: "Sen, hiç, bunları düşünme! Yeryüzünü yaratan Tanrı, benim yardımcımdır!

* "Padişah bana, aydın günlerimi böyle karanlık geceye çevirmekten başka şeyler vaadetmişti.

10870. * "Yüreği, benden yana, incinmiş olsaydı beni bu dereceye kadar yükseltmezdi...

* "Bana bir ülke, taç, taht, hazine ve ordu bağışlamaz, kızını da benimle evlendirmezdi!

* "Şimdi, seninle beraber, kalkıp sarayına giderek onun kararmış ayını yeniden parlaklaştıracağım!

* "Doğruluğun ışıklarını yaydığı yerde, yalanın parıltısı sönüverir.

* "Efrâsiyâb'a, yüreğimi, güneşten daha aydın bir şekilde açıp göstereceğim...

10875. * "Sen gönlünü şen tut ve kötü şüpheleri ruhundan uzaklaştır!

* "Ejderhanın ağzına kendisini atmak istemeyen bir kimse, Tanrının buyruğundan dışarıya çıkmamalıdır!" dedi.

* Fakat, Gersiyuz, bu sefer de: "Ey, şefkatli Padişah! Sen onu, gördüğün gibi sanma!

* "Şu dönen feleğin kızıp alnını çattığı bir yerde,

* "Akıllı bir insan bile çare bulamaz. Çünkü, hiç kimse onun çemberinden başını sağ salim kurtaramaz!

10880. * "Sen, bunca bilgin, şu uyanık yüreğin, boyun, bosun ve yüce düşüncelerinle bile

* "Sevgiyi hileden ayıramıyorsun. Korkarım, kötü talih, galiba seni yenecek...

* "Efrâsiyâb, hileleriyle seni aldattı; aklının ve fikrinin gözlerini bağladı.

* "Önce, tuttu, seni kendine damat edindi ve iyi olarak göründü. Sen de onun sözleriyle, boş yere, sevindin...

* "Bundan başka, seni kendinden uzaklaştırdıktan sonra da, huzurunda büyük bir şenlik yaptırdı ve,

10885. * "Böylece, senin ona karşı kırılmanı, küstahlaşmanı, bütün dünyanın senin aleyhinde dedikodu yapmasını istedi...

* "Sana, ancak, akıllı Ağrires yâr olabilirdi.

* "Efrâsiyâb, işte böyle bir kahramanı, tuttu da, hançeriyle ikiye böldü. Böylelikle, bütün büyüklerin yüreklerini korku içinde bıraktı.

* "Sen onu, işte böyle kötü bir adam olarak bil de ona güvenmekten vazgeç. Onun yüreğinin de sana karşı nasıl olduğunu açıkça gör...

* "Ben, yüreğimde sakladığım ve doğru olan düşüncelerimi,

10890. * "İşte sana bir, bir söyledim; onları, önünde, güneş gibi aydınlattım.

* "Sen, babanı İran'da bırakarak, kalktın Turan'da şehirler kurdun...

* "Onun sözlerine inandığın için, hep onun hatırını gözettin.

* "Böyle yapmakla, kendi elinde öylesine uğursuz bir ağaç dikmiş oldun ki, onun vereceği yaprak da, yemiş de zehirden başka bir şey değildir!" dedi...

* Gersiyuz bir yandan bunları anlatırken, bir yandan da kirpiklerinden yaşlar döküyor ve o fesatla dolu yüreğinden ahlar çekiyordu.

10895. * Bu sözler üzerine, Siyâvuş da dayanamadı. Ona şaşkın şaşkın bakarak, gözlerinden yanaklarına seller gibi yaş akıttı.

* Hatırına, gelecekteki kötü günler, bu yüce feleğin yakında kendisinden yüz çevireceği ve

* Gençlik çağının sona ermesine az bir zaman kalmış olduğu, düştü.

* Yüreği dertle dolarak, yanakları sapsarı kesildi; ruhunu bir keder kapladı ve ahlar çekmeğe başladı...

* Ona: "O kadar düşünüyorum da, dedi, bir türlü, böyle bir cezayı niçin hak ettiğimi hatırlayamıyorum...

10900. * "Bu yeryüzünde, benim kötü bir söz söylediğimi veya kötü bir iş yaptığımı işiten yoktur!

* "Hazinesinden artık elimi çekmiş bulunmakla beraber, onun başına bir dert gelse, ben de yine onun kadar acı duyarım.

* "Ne kadar felâkete uğrarsam uğrayayım, yine onun buyruğundan yüz çevirmem!

* "Ordumu yanıma almadan, tek başıma, kalkıp seninle geleyim de, Padişahın benden niçin incindiğini bir anlayayım!" deyince,

* Gersiyuz: "Ey, ünlü kahraman! Senin, onun yanma gitmen uygun olur mu hiç?

10905. * "Kendi ayağınla kendini ateşe atman doğru sayılabilir mi? Denizin dalgalarına güven olmaz ki!

* "Sen, bu felâkete doğru, akılsızca koşuyor ve yüzü gülmüş olan talihini uyutmağa çalışıyorsun.

* "Sahici bir dost ve yardımcı olarak, sana ben yeterim. Belki ben, bu ateşin üzerine su dökmeyi ve onu söndürmeyi başarabilirim.

* "Senin yapacağın en iyi şey, ona bir karşılık yazarak, iyi ve kötü her şeyi ona olduğu gibi bildirmektir.

* "Ben, onun başından sana karşı beslediği kin ve düşmanlık duygularının temizlendiğini görürsem, ancak o zaman, senin için bir saadet devrinin yeniden açılmış olduğuna inanarak,

* "Sana bir atlı gönderir ve canını aydınlatırım!

* "Ben, onun, sapmış olduğu kötü yollardan ayrılarak doğru yola yeniden dönmesini,

* "Yeryüzünün sahibi olan, gizli ve açık her şeyi bilen Tanrıdan umarım...

* "Fakat, eğer böyle olmaz da sana karşı beslediği kin ve düşmanlığın onun kafasında devam ettiğini görürsem, hemen sana bir develi haberci yollarım.

* "Artık, o zaman, sen de işi uzatmadan hazırlığına başlarsın. Bulunduğun bu ülke, başka büyük adamların ülkelerinden o kadar uzakta değildir.

* "Buradan Çin'e yüz yirmi ve İran'a da üç yüz kırk fersahtır.

* "Çin'dekilerin hepsi senin dostların ve hizmetine hazır kullarındır.

* "İran'dakilerin de hepsi, zaten, seni isterler. Ordu kulun olduğu gibi, halk da sana candan bağlıdır.

* "Her yana, uzun uzun mektuplar gönder ve hemen hazırlığına başla, vakit kaybetme!" dedi.

* Siyâvuş'un aklı, onun bu sözlerine yattı; uyanık canı, onları uygun buldu.

10920. * Bunun üzerine, ona: "Ben, senin sözlerinden hiç dışarı çıkmayacağım.

* "Sen, Efrâsiyâb'ın yanına varınca, aramızı bulmağa çalış ve bana kılavuzluk et!" dedi.

Siyâvuş'un, Efrâsiyâb'a mektubu

* Sonra Siyâvuş, yanına akıllı bir kâtip çağırtarak, ona uzun bir mektup yazdırdı.

* Başta, yeryüzünün yaratıcısı olan ve kullarını kederden kurtaran Tanrının adını anıp,

* Aklı ve Turan Padişahını övdükten sonra, şöyle devam etti:

10925. * "Ey, mesut ve muzaffer Padişah! İçinde senden yalnız acı bir hâtıra taşıyacak olan, o an gelmesin!

* "Beni yanına çağırmana çok sevindim. Mûbitler, hep sana yâr olsun!

* "Firengis'i de çağırarak gösterdiğin şefkat ve sevgi ile, onun da yüreğini doldurmuş oldun.

* "Fakat, Firengis bugünlerde rahatsızdır, boğazından bir şey geçmiyor. Vücutça da zayıf düştüğü için, yerinden kımıldayacak hali yok...

* "Hastalığın etkisiyle, şimdi de, uykuya daldı. Onu, hayatla ölüm arasında yerleşmiş bir durumda gördüğüm için, ben de başından hiç ayrılamıyorum.

10930. * "Yüreğim, hep seni görmek arzusuyla doludur; canım da, senin sözlerinle aydınlanıyor.

* "Firengis, biraz iyileşir iyileşmez, canını Turan ülkesinin padişahının vücuduna feda edecektir.

* "Bütün özrüm onun hastalığından ibarettir. Ziyaretinizdeki kusurumuzun gizli sebebi, onun hastalığı ve tedavisidir."

* Kâtip, mektubu yazıp mühürledikten sonra, onu hemen o soysuz Gersiyuz'a verdi.

* Gersiyuz da, hızlı giden bir at isteyerek, onu gece gündüz sürüp gitti. Üç gün böylece, iniş yokuş demeden yoluna devam ederek, sarp yolları aştı...

10935. * Dördüncü günü, içi fesat ve günah, dili de yalanla dolu olarak, Efrâsiyâb'ın sarayına gelip erişti.

* Efrâsiyâb onu bu kadar üzüntülü ve telâşlı görünce:

* "Niye bu kadar telâşlısın? O kadar yorucu ve uzun yolları nasıl geçtin?" diye sordu.

* Gersiyuz: "Durum kötü ve karanlık olursa, acele etmek gerekir. Böyle zamanda, durulur mu?

* "Siyâvuş, beni çıkıp da karşılamadığı gibi, yanına gittiğim zaman yüzüme bile bakmadı.

10940. * "Ne senin mektubunu alıp okudu, ne de benim sözlerimi dinledi.

* "Huzuruna girince de, beni tahtının dibine ve diz üstü oturttu.

* "Ona, mütemadiyen, İran'dan mektuplar geliyor; kendi sınırlarını da bize kapadı.

* "Rûm'dan ve Çin'den gelen ordulardan, yeryüzü çalkanıp duruyor.

* "Eğer bu işte gevşek davranmakta biraz daha devamı edecek olursan, sonra eline hava geçer!

10945. * "Biraz daha bekleyecek olursan, bu sefer, savaşı o açacak ve kuvveti sayesinde her iki ülkeyi de eline geçirecektir.

* "İran'a karşı ordu gönderdiği takdirde, ona kim karşı çıkabilir?

* "İşte, sana onun hakkında vereceğim bilgi bundan ibaret. Onun bu durumundan gafil olma!" dedi.

Efrâsiyâb'ın, Siyâvuş'a savaşmağa gitmesi

* Efrâsiyâb, bu sözleri duyunca, eski zamanları anarak kendisini toparladı.

* Yüreği kızgınlık ateşi, başı da kin rüzgârıyla doldu. O kadar kızdı ki, Gersiyuz'a bile karşılık vermeden,

10950. * Derhal emir verdi. Bunları, davulları, şîpurları ve Hind çıngıraklarını çıkarıp hazırladılar.

(1)

* Gersiyuz, kinin ağacını yeniden dikmek için cennet gibi olan Genk'ten çıktı.

---

(1) Nüsha: * Kin ve kızgınlıkla, ordusunu topladı. Siyâvuş'un yolladığı mektubu okumadan yere attı.

(2) Nüsha: Bu beyit şu şekildedir: * Efrâsiyâb, kötü yaradılışlı Gersiyuz'un sözlerine kapılarak, kinin ağacını yeniden dikti.

* Hilekâr Gersiyuz, atına binip de Turan'a doğru yola girdiği sıralarda,

* Siyâvuş da, keder içinde, yüzü sapsarı ve vücudu titreyerek harem dairesine girmişti...

* Firengis, onu bu halde görünce: "Hayrola, niye böyle rengin değişmiş?" diye sordu.

10955. * Siyâvuş: "Ey, güzel yüzlü kadın! Turan'da, artık hiçbir itibarım kalmadı.

* "Ne diyeceğimi, bu iş içine ne yapacağımı bilemiyorum.

* "Gersiyuz'un dedikleri doğru ise, ben artık hayat dairesinin tam merkezinde oturmağa, yani hiç kımıldamamağa mahkûmum!" dedi.

* Bunun üzerine Firengis, elleriyle saçlarına yapıştı ve fındık gibi tırnaklarıyla o erguvan renkli yanaklarını tırmaladı.

* Misk kokulu siyah saçları kan, yüzü de göz yaşları içinde kaldı ve yüreği ateşle doldu.

10960. * Gözlerinden, gümüş tepecikleri andıran memelerine yaşlar yağdırdı ve, lâle gibi dudaklarını da, o inciden dişleriyle parça parça etti...

* Efâsiyâb'ın sözlerinden doğan bu üzüntüsüyle, saçlarını yolup göz yaşları akıttı ve

* Siyâvuş'a: "Ey, yüce Padişah! Peki şimdi ne yapacaksın? Bana, düşündüklerini hemen söyle!

* "Babanın yüreği, sana duyduğu kızgınlıkla dolu olduğu için, İran'a dönmeyi hatırına bile getiremezsin.

* "Rûm'a gitmek güçtür, Çin'e gitmekse ayıptır.

10965. * "Peki, bu dünyada şimdi kime sığınacaksın? Yeryüzünde, güneşin ve ayın sahibi olan Tanrıdan başka sığınacak kimin var?" diye sorunca,

* Siyâvuş, onun bu sözlerine karşılık olarak: "Bizim iyiliğimizi isteyen Gersivuz, şimdi, bizden yana Efrâsiyâb'a uygun bir haber götürüyor.

* Bu haberle o, bize acıyarak, yüreği bize karşı yumuşatır ve kinle dolu olan kafasını da yatıştırır!" dedi

* Ve yüreğini adaletli Tanrıya bağladı. Fakat, o zalim zamanın korkusuyla, ruhu yine karanlıklar içindeydi.

Siyâvuş'un rüya görmesi

* Siyâvuş, bu vefasız dünyanın böyle yüz göstermesiyle, üç gün acı acı ağladı.

* Dördüncü gece, o ay yüzlü Firengis'in yanında uyurken,

* Birdenbire ve titreyerek uykusundan sıçradı ve sarhoş bir fil gibi, dehşetli bir çığlık atarak yerinden fırladı.

* Güzel yüzlü Firengis, hemen onu kucağına alarak ve şefkatle: "Padişahım, ne oldu sana?" diye sordu.

* Derhal kalkıp mumu uyandırdılar ve amberle ödağacı yaktılar.

* Efrâsiyâb'ın kızı Firengis: "Ey, akıllı Padişah! Gördüğün rüya ne idi ki?" diye sorunca,

* Siyâvuş, "Sakın, bu gördüğüm rüyadan kimseye bahsetme.

* "Ey, gümüş selvi! Rüyamda, ucu bucağı olmayan bir ırmak gördüm.

* "Bunun bir yanında da bir yanar dağ vardı. Suyun kıyısını, kalkanlı savaşçılar tutmuştu.

* "Bir yandan müthiş bir ateş yükseliyor, Siyâvuşgird'i çayır çayır yakıyordu.

* "Bir yanım su, bir yanım da ateş kesilmişti. Efrâsiyâb da, önümde, bir filin üzerine binmiş duruyordu.

10980. * "Bana baktıkça hem yüzünü ekşitip kaşlarını çatıyor, hem de ateşi üflüyordu." dedi.

(1)

* Firengis: "Hayırdır inşallah, sen rahat rahat yatıp uyumana bak...

* "Bu rüya, Gersiyuz'un uğursuz talihin darbesine uğrayarak, Rûm komutanının elinde öldürülmesi, demektir," dedi.

* Bundan sonra Siyâvuş, bütün ordularını toplayıp sarayının çevresine yerleştirdi.

* Kendisi de hançerini eline alıp, Genk tarafına öncüler gönderdi.

10985. * Gecenın üçte ikisi geçtiği sıralarda, öncü atlılardan biri, ovadan doğru gelip

(1) Nüsha: * "Gersiyuz, işte bu ateşte yandı ve bu yanmanın kızgınlığı beni de yaktı."

* Efrâsiyâb'ın, ordusuyla birlikte uzaktan süratle ilerlemekte bulunduğunu, bildirdi.

* Biraz sonra da, Gersiyuz'un yolladığı bir atlı gelerek, Siyâvuş'a: "Başının çaresine bak!

* "Benim sözlerim hiçbir işe yaramadı. O ateş. dumandan başka bir şey çıkarmadı...

* "Şimdi, bak da, ne yapacaksan yap; ordularını nereye göndermen gerekiyorsa gönder!" dedi.

10990. * Siyâvuş, içinden yaptığı pazarlıkları bilmediği için, Gersiyuz'un sözlerini hep doğru sanıyordu.

* Firengis ona: "Ey, akıllı Padişah! Sen, bizi hiç düşünme ve

* "Bu Turan ülkesinde de kendini emniyette sanma! Hemen, yürük bir ata binip,

* "Başının üaresine bak. Hiç kimse için, yolundan kalma. Benim istediğim, senin sağlığındır!" dedi.

Siyâvuş'un. Firengis'e vasiyeti

* Siyâvuş d Firengis'e: "İşte bak, dedi, rüyam çıktı. Artık, berrak suyum bulandı.

10995. * "Hayatım, artık, sona erdi. Acı günlerin dertleri baş gösterdi.

* "Sarayımın çatısı Zühal yıldızına değse de, sonunda ölümün zehrini tatmak zaruridir!

* "Ömrüm bin iki yüz yıl da sürse, sonunda, yine kara toprağa girmeyecek miyim?

* "İnsanların kimine bir aslanın midesi mezar olur; kimi bir kartalın, kimi de hümanın pençesine düşer.

* "Bilgiden biraz nasibi olan, tutup da, geceden aydınlık dilemez.

11000. "Senin gebelikten, karnındaki ünlü çocuktan kurtulman için beş ayın kalmıştır.

* "Beş ay sonra senin o eşsiz ağacın, yemişini verecek ve yeryüzüne ünlü bir padişah getirecektir.

* "O yüce çocuğun adını Keyhüsrev koyarsın. Onunla gamım dağıtır ve yüreğini yatıştırırsın...

* "Güneşten tut kara toprağa kadar, hiçbir şey, Tanrının buyruğundan çıkamaz.

* "Sivrisineğin kanadından azgın filin ayağına, bir çeşmeden Nil ırmağına varıncaya kadar, her şey onun buyruğundadır.

11005. * "Ben, şu Turan topraklarında kaybolup gideceğim. Toprağımın İran'da olduğunu kim söyleyebilir?

* "Hızla dönen şu felek, yine eski felektir. Onun değişmiş bulunduğunu kim ileri sürebilir?

* "Efrâsiyâb'ın buyruğuyla, artık, kutlu talihim uykuya varacak...

* "Suçsuz yere başımı kesip, tacımı ciğerimin kanına bulayacaklar.

* "Ne tabutum olacak, ne kefenim, ne mezarım ve ne de, insanlar içinde, bana ağlayacak bir kimsem olacak...

11010. * "Başım kılıcımla kesilerek, garipler gibi, toprağın üzerinde kalacağım.

* "Padişahın adamları, çıplak vücudumu ve başımı götürüp sokağın ortasına atacaklar

(1)

* "Komutan Pîran kapıya gelerek, gönül hoşnutluğuyla, babandan seni isteyecek ve

---

(1) Nüsha: Bu beyit şu şekildedir: * "Padişahın adamları gelip seni, başın ve vücudun çıplak olarak, sürüye sürüye götürecekler.

* "Hiçbir günahın olmadan, o düşkün halinde, seni alıp evine götürecek...

(2)

* "Sen, işte o erdemli ihtiyarın evinde, Keyhüsrev'i doğuracaksın.

11015. * "Padişahın buyruğuyla İran'dan, senin hizmetine hazır olan bir adam gelecek ve seni buradan alıp götürmek için bir çare arayacak.

(3)

* "Seni, gizlice ve çocuğunla birlikte alarak, hızla Ceyhun'a doğru götürecek

* "Bu çocuğu Padişahlığın tahtına oturtacak. Kuşlar ve balıklar bile ona boyun eğecekler.

* "Bundan sonra da, İran'dan, kinci bir ordu gönderecek ve böylece yeryüzü, baştan başa, karışacak...

* "Evet, yeryüzündeki işler işte hep böyle gelip geçer. O, kimseye, samimî olarak ve severek boyun eymez!

---

(2) Nüsha: "Fakat, aradan uzun bir zaman geçtikten sonra, Keyhüsrev, bütün dünyada tanınacak...

(3) Nüsha: * "Bu değerli kahraman da, ne Turan'dan, ne de Çin'de eşini göremeyeceğin, Giv'dir.

11020. * "Nice nice ordular, benim intikamımı almak için silâhlanıp zırhlar giyinecek.

* "Yeryüzü, Keyhüsrev'in yüzünden, birbirine girecek, çoşup taşacak.

* "Rüstem'in Rahş'ı yeryüzünü ayaklarının altında çiğneyerek, Turan'da kimseyi sağ bırakmayacak!

* "Bugünden başlayarak ta kıyamete kadar, yeryüzünde, benim intikamımı almak için çekilmiş olan gürzlerden ve keskin kılıçlardan başka bir şey göremeyeceksin!"

* Bu sözleri söyledikten sonra Siyâvuş, yanaklarını Firengis'e uzatıp,

11025 * Onunla vedalaşarak: "Ey, iyi eşim! Ben, artık, gidiyorum.

* "Bu sözlerimden üzüleyim deme, yüreğini sağlam tut! Padişahlara yaraşan şu hayatı, şu tahtı ve saltanatı artık bırak!" dedi ve,

* Hıçkırıklar içinde, yüreği dertli ve yanakları da sararmış olarak saraydan çıkıp gitti...

* Ey, felek! Mademki sonunda yok edeceksin, ne diye, insanları böyle büyütüp yetiştirirsin?

* Firengis, üzüntüsünden, elleriyle yanaklarını tırmaladı, saçlarını yoldu, gözlerinden seller gibi yaşlar akıttı.

11030. * Siyâvuş'un bu acı sözleri üzerine, ağlayıp bağırarak onun boynuna sarıldı.

* Bundan sonra Siyâvuş, yüreği kanaya kanaya, Arap atlarının ahırına gitti.

* Oradan, kin ve savaş günlerinde rüzgârdan daha hızlı koşan, gece renkli Behzad'ı alıp dışarıya çıkardı.

* Ağlayarak başını göğsüne bastırdı; başlığı ve dizgini başından alarak,

* Kulağına eğilip: "Uyanık ol ve üzerine hiç kimseyi bindirme.

11035. * "Benim intikamımı almak için geldiği zaman, senin dizginini yalnız Keyhüsrev'in elleri süslesin.

* "Artık bu ahırla ilgini kes. Çünkü sen ancak onun kin ve savaş atı olacaksın.

* "Ancak onun atı olarak yerleri tep ve nallarınla yeryüzünü oğlumun düşmanlarından temizle!" dedi.

* Ahırda bulunan öteki atların bağlarını da, kamış biçer gibi keskin kılıcıyla kesip attı.

* Sonra da, sarayında olsun, hazinesinde olsun, kumaş, altın, inci, mücevher, taç, kılıç, külâh ve kemer gibi neler varsa,

11040. * Sarayla ve gül bahçesiyle birlikte, hepsini yakıp dumanlarını havaya savurdu...

Siyâvuş'un, Efrâsiyâb'ın eline tutsak olarak düşmesi

* Talihinin kötü cilvesinden şaşkın bir hale gelen Siyâvuş, bu işleri bitirdikten sonra, yol hazırlığına başladı.

* Ağlamaktan yanakları çiçek gibi kızarmış olarak, uysal bir atın üzerine binip, yanındaki kahramanlarla birlikte, İran sınırına doğru yürümeğe başladı.

* Yarım fersah kadar yol aldıktan sonra, Turan Padişahıyla karşılaştı.

* Onun önünde de gürz, kılıç ve zırhla kuşatılmış bir ordu gördü. Bunun üzerine zırhını bağladı ve

11045. * Kendi kendine: "Gersiyuz'un söylediği doğru imiş... Onun bu işteki doğruluğunu inkâr etmemek lâzım..." dedi.

* Canından korkmağa başladığı halde, bunu gizlemeğe çalışıyordu.

* Turan ordusu iyicene yaklaşıp da karşısında mevzi alıncaya kadar, yerinden kımıldamadı.

* Siyâvuş'un olduğu yerde durarak birdenbire savaşa başlamaması, düşmanlarının söyledikleri sözlerin yalan olduğunun meydana çıkmasını ummasındandı..

* Önceden birbirlerine karşı birikmiş bir kinleri ve düşmanlıkları olmadığı için, iki taraf da, birbirlerine bakıp duruyorlardı.

11050. * Derken, Turanlılar saf bağlayıp kan dökmeğe hazırlandılar ve,

* Artık durulacak zaman olmadığını anladıkları için, Siyâvuş'a da hücum etmeğe başladılar...

* Atlılar, Siyâvuş'un korkusuyla, oldukları yerde kalmışlardı.

* İranlılar bu hali görünce, ona: "Ey, yeryüzü padişahı!

* "Onlar bizi öldürmeğe hazırlanırlarken, bizim böyle boş yere kendimizi helâk etmemiz doğru olur mu?

11055. * "Sen, bu işi o kadar küçümseme. Biraz bekle ama, sonra, onların da İranlıların şiddetini görmeleri gerek!" dediler.

• Fakat, Siyâvuş onlara: "Yaptığınız teklif, uygun bir teklif değil. Savaşmanın anlamı yok!

• "Eğer savaşa girişecek olursam, kendi asaletimi lekelemiş ve padişahın karşısına bir hediye ile çıkacakken düşmanlıkla çıkmış olurum...

• "Şu dönen felek, suçsuzluğuma rağmen, kötülerin elinde canımı alacaksa,

• "Benim göstereceğim yiğitliğin ne faydası olacak? Tanrının iradesine karşı konulabilir mi?

11060. • "Akıllı bir filozof: "Kötü yıldızının uğursuzluğunu gidermek için, boşuna uğraşma!" demiştir."

• Dedikten sonra, Efrâsiyâb'a seslendi: "Ey, ünlü ve hünerli Padişah! dedi.

• "Ne diye buralara, tuttun da ordunla geldin? Beni, ne diye, suçsuz yere öldürteceksin?

• "Neden, iki ülke erlerinin yüreklerini kin ve yerle zamanı da lânetle dolduracaksın?"

• Oradan, akılsız Gersiyuz atılıp da: "Peki, sen ne diye böyle saçmalıyorsun?

11065. • "Suçsuz olduğunu anlatmak istiyorsan, ne diye, Padişahımın yanına zırhlar kuşanmış olarak geliyorsun?

• "Padişahlar böyle karşılanmaz; hediye olarak, bir padişaha zırh ve yay verilmez!" deyince,

• Siyâvuş, olup bitenlerin hep onun işleri olduğunu, Padişahın kızmasına onun sebebiyet verdiğini anladı.

• O soysuz ve kötü huylu herifin sözlerini dinledikten sonra, ona:

• "Ben, doğru yoldan, senin sözlerinle ayrıldım. Padişahın bana darıldığını söyleyen sen değil misin?

11070. • "Binlerce suçsuz insan, senin sözlerin yüzünden mahvolup gidecek...

• "Yaptığın kötülüğün cezasını kendin de görecek, ektiğin tohumun yemişini devşireceksin!" dedi.

• Arkasından da, yine Padişaha seslenerek: "Ey, Padişah! dedi. Sen, yüreğini böyle kızgınlığın ateşiyle doldurma

• "Benim gibi bir suçsuzun kanını dökmek, bu kadar günahsız bir insanın üzerine saldırmak oyuncak değildir...

* "Şu aklı bozuk Gersiyuz'un sözüne uyup Turan'ı da, İran'ı da, kendini de mahvetme!"

11075. * Hilekâr Gersiyuz, Siyâvuş'un Padişaha bu şekilde hitabetmesine kızdı. Padişaha dönerek:

* "Ey, Padişah! Sana ne oldu böyle? Düşmanın sözüne kulak vermek, onu dinlemek ve onunla konuşmak doğru değildir!" dedi.

* Efrâsiyâb, Gersiyuz'un bu sözlerini dinledikten sonra, ertesi sabah güneş doğarken,

* Bütün ordusuna, keskin kılıçlarını çekerek, bir kıyamet gibi harekete geçmelerini buyurdu...

* Siyâvuş, kendi kendine vermiş olduğu sözü tutarak, kılıcına ve mızrağına hiç elini sürmedi ve,

11080. * Yanındaki arkadaşlarından hiçbirinin de bu savaşa girmemesi için emir verdi.

* Fakat, kötü düşünceli Efrâsiyâb, İran Padişahına çok zulüm etti.

* Erlerine: "Bunların hepsini hançerleyip, şu savaş alanında kanlarını akıtın!" dedi.

* İran ordusu, savaş yapmakta usta, ünlü bin erden ibaretti.

* Talihleri tersine döndüğü için, hepsi öldürüldü, böylece ömürleri sona erdi.

11085. *O zamana kadar, Türklerden hiçbiri o savaş yerinde Padişaha karşı hiçbir hareket-te bulunmadı.

* Siyâvuş'un talihi tersine dönünce, yanındaki bütün kahramanlar öldürüldü.

* İşte o zaman, hepsi birden Siyâvuş'a karşı harekete geçerek, üzerine elli, altmış kadar ok attılar.

* Kahramanların savaşı böyle uzadı durdu ve nihayet Siyâvuş da, üzerine atılan oklar ve mızraklarla yaralanarak, kara yağız atından aşağıya düştü.

* Kara toprakların üzerine bir sarhoş gibi serilince, Zirih oğlu Geruy hemen koşup ellerini bağladı.

11090. * Ellerini böylece sımsıkı bağladıktan sonra, boynuna da lâle vurdular.

* Bunun üzerine, gençliğini hiç yaşamamış olan bu delikanlının gözlerinden, erguvan renkli yanaklarının üzerine yaşlar akmağa başladı.

* Fakat, Efrâsiyâb'ın insan öldürmeğe alışmış olan adamları, o genç padişahı sürüye sürüye çekip götürdüler.

* Bunların bir yanını da halk sarmıştı. Öylece, Siyâvuşgird'e kadar gittiler.

* Turan Padişah, onlara: "Onu, yoldan ayırıp bir kenara çekin!

11095. * "Hiç ot bitmeyen bir yerde kafasını hançerle gövdesinden ayırıp,

* "Kanını yerlere akıtın... Bu hususta hiç gecikmeyin ve hiçbir şeyden korkmayın!" diye emir verince,

* Bütün ordu: "Ey, Padişah, sen onun ne suçunu gördün ki?

* "Bize söylemediğin hangi suçu var da onun kanı ile böyle ellerini yıkıyorsun?

* "Fildiği tahtın ve tacın bile ölümüne ağladığı bir genci, sen neden öldürüyorsun?

11100. * Saadet zamanında, yemişi zehir olacak olan bir ağacı dikme!" dediler...

* Kötü yaradılışlı Gersiyuz, huyunun bozukluğundan, o adam öldürücülerin dostuydu.

* Yüreğinde ona karşı savaş günlerinden kalma bir kinle, onun öldürülmesini istiyordu.

* Pîran'ın kendinden küçük, çok kutlu bir kardeşi vardı.

* Bu, hünerli ve aydın canlı kahramanın adı Pilsem'di.

11105. * Efrâsiyâb'a: "Dikeceğin bu ağacın yemişi, sadece, derttir.

* "Akılla ve düşünce ile hareket eden bir kimse, pişman olur mu hiç? Kızgın bir adamın dermanı bile akıldır.

* "Akla uygun olan şu sözü duymuştum:

* "Acele ile kötülük yapmak, ehrimene yaraşır; pişmanlık da canın ve tenin zahmetidir.

* "Padişahı olduğun bir adamın başını, kızgınlığa kapılarak, kesmek doğru değildir.

11110. * "Zaman onun hakkındaki hükmünü verinceye ve sana doğru yolu gösterinceye kadar, onu bağlı olarak sakla; öldürmekte acele etme.

* "Aklın rüzgârı bir kere yüreğine essin, ondaki öfkeyi alıp götürsün de, ondan sonra bakar ve kesilecekse kesersin!

* "Kızgınlık anında hüküm verme Çünkü, böyle işlerde acele, pişmanlık verir.

* "Ey, akıllı Padişah! Taca lâyık olan bir başı kesmek yakışık almaz!

* "Kâvus'la Rüstemi'n intikamını almağa kalkışacakları, suçsuz bir başı ne diye kesiyorsun?

* "Çünkü Kâvus, onun babasıdır; Rüstem de, onu büyütüp yetiştirendir.

* "Biz, bu çirkin işin cezasını elbette görürüz; sen de sonunda, zamanın elinden bunun acısını çekersin!

* "Bütün dünyayı icabında kana boyayan ve pırıl pırıl parlayan o elmas kılıçları;

* "İran'ın, çokluğuyla ve şiddetleriyle yeryüzünü ezip bitkin bir hale getiren, ünlü pehlivanlarını hatırla bir kere...

* "Sonra, bunlar ve savaştan hiç usanmak nedir bilmeyen, yırtıcı aslan Kâvus'un oğlu Feriburz;

* "Gözünde hiçbir ordunun değeri olmayan, Filgövdeli Rüstem,

* "Gûderz, Gürgin, Ferhad ve Tûs, fillerin üzerine davulları bağlarlar.

(1)

---

(1) Nüsha: * "Behram, Şâveran oğlu Zenge, Güstehem, Gejdehem,

* "Züvâre, Ferâmurz ve Sâm oğlu Destan, işte bunların hepsi kılıçlarını çekerek,

* "Onun intikamını almak için, kılıçlıçlarını kuşanıp da, ovalar mızraklı savaş erleriyle dolunca.

* "Karşılarında ne ben dayanabilirim, ne de bu ordunun kahramanları...

* "Bunun için, iyisi mi, Pîran'ı çağıralım, o da sabah erkenden kalkıp saraya gelerek öğütlerini söylesin, Padişahımız bir kere de onun söyleyeceklerini dinlesin!

11125. * "Çok zorlu bir ihtiyaç olmadıkça, yeryüzüne kinin yaygısını yaymamalı.

* "Bu işte acele edilmesi için emir verecek olursan, sonra, Turan harap olup bir çöle döner!" dedi.

* Onun bu sözleri üzerine Padişah biraz yumuşar gibi olunca, kardeşi yine küstahlaştı ve

* Padişaha: "Ey, akıllı! Bir gencin sözlerine kapılarak, mânasız düşüncelere sapma!

* "Ovalar, İranlıların leşlerini yiyecek kartallarla doludur. İntikam almaktan yana duyacağın korku bile, ayıp olarak, sana yeter!

11130. * "Siyâvuş, savaşmak için bir kere ayağa kalkmasın... Kalktı mı idi, Rûm'dan ve Çin'den o kadar çok asker gelir ki, yeryüzü kılıçlar ve gürzlerle dolar!

* "Onun sana yaptığı kötülük yetmiyor da, şimdi üstelik bir de onun, bunun öğütlerini mi dinleyecekmişsin?

* "Yılanın başını ezmiş ve kuyruğunu da ayağının altına almışken, tutup vücudunu kumaşlarla süslemek istiyorsun...

* "Ona aman verecek olursan, ben de başımı alır giderim. Artık, Padişahımın yanında duramam.

* "Dünyanın, gider, bir köşesine çekilir, yaşarım. İnşallah, oradaki ömrüm de çok sürmez!" dedi.

11135. * Ondan sonra da, çekine çekine, Demür ve Geruy da Turan Padişahının yanına gittiler.

* Ona: "Sen, Siyâvuş'un kanını dökmekten o kadar çekinme; çünkü sonunda, huzuru ve rahatı kaçacak olan yine sensin!

* "Sana yol gösteren Gersiyuz'un sözleriyle iş gör ve düşmanını ortadan kaldırmağa hazırlan.

* "Tuzak kurup düşmanını yakalamışken, ne diye, sağ bırakacaksın? Boş yere, kendi şerefini ayak altına alma!

* "Onu elinde bulunduruyorken, sağ bırakmamağa bak... Kötü düşünen düşmanların yüreklerini parçalamak gerektir.

11140. * "Tuttun bir kere ordusunu mahvettin; böyle yaptıktan sonra, o ordunun komutanının sana karşı nasıl davranabileceğini düşünebilirsin!

* "Önceden o seni incitmemiş olsaydı, onun suçunu bağışlamak mümkün olurdu.

* "Ama şimdi uygun olan şey, onun ne kapalı olarak, ne de serbest olarak yaşamamasıdır" deyince,

* Padişah da karşılık olarak: "Ben, kendi gözümle, onun bir suçunu görmüş değilim!

* "Fakat, yıldızbakıcıların söylediklerine göre, ileride, başıma ondan bir felâket gelecektir.

11145. * "Ancak, intikam almak için onun kanını döktüğüm takdirde, Turan ülkesinde öyle bir savaşın tozları yükselecek ki,

* "Güneş bile görünmez bir hale gelecek ve en akıllı insanlar bile şaşırıp kalacak...

* "Turan'da başıma çökecek olan felâketin gelmesi de yakındır. Bu ülkede derde uğramak benim nasibim...

* "Onu bırakmak öldürmekten kötüdür ama, öldürmek de bana zahmetler ve dertler yükleyecek!

• "Evet, bu dünyada, akıllı olan da, akılsız olan da, şu dönen feleğin sırrını anlayamaz..." dedi.

Firengis'in, Efrâsiyâb'ın yanına gelerek, ağlayıp sızlaması

• Firengis, Siyâvuş'un başına gelenleri duyduğu zaman, kederinden yanaklarını tırmalayark, beline kanlı bir zünnar bağladı.

• Yola yayan çıkıp Padişahın yanına geldi ve ay gibi yanaklarını kanlı göz yaşlarıyla boyadı.

• Yüreği korku ve heyecanla dolu olduğu halde, babasının yanına çıktı. Ağladı, sızladı, başına topraklar saçtı...

• Ona: "Ey, hünerli Padişah! Neden, beni bu kadar hor görüyorsun?

• "Niçin, sunun bunun hilelerine kapılarak, yukardan bakınca aşağısını iyice göremiyorsun?

• "Hiçbir suçu olmayan bir taç sahibinin başını kesmekten vazgeç! Çünkü bu iş, güneşin ve ayın sahibi olan Tanrının hoşlanacağı bir iş değildir!

• "Siyâvuş, İran'dan ayrıldığı zaman, önce yeryüzünü yaratan Tanrıya, sonra da sana güvendi...

• "Senin için tuttu babasını darıltarak tacını, tahtını ve hazinesini bıraktı,

• "Geldi sana sığındı... Şimdi, sen ondan ne kötülük gördün de, doğru yoldan ayrılıyorsun?

• "Kendi tacını ve tahtını uzun müddet korumak isteyen bir padişah, başka taç sahiplerinin de başlarını kesmez!

11160. • "Benim de hiçbir suçum yok; onun için, bana da zulmetme. Zaten bu dünya, iğreti, gelip geçicidir.

• "Kimini, tacıyla birlikte, kaldırıp kuyuya atarken; çıplak kafalı birini de tutar, tahta oturtup başına taç koyar...

• "Her ikisinin de sonu topraktır; her ikisi de, sonunda, mezarın karanlık tuzağına düşerler!

• "Kötü düşünceli Gersiyuz gibi bir adamın sözlerine kapılarak, bu dünyada, kendini kötü adlı edeceksin!

• "Sen, o zalim Arap Dahhâk'ın sonunda neler çektiğini ve

11165. • "Büyük padişah Minuçihr'den Sehm ile Tûr'un başına neler geldiğini duymadın mı?

* "Padişah Kâvus, henüz sağdır ve tahtının üzerinde oturmaktadır. Destan, intikam alıcı Rüstem,

* "Gürzünün korkusu savaş günlerinde aslanların ve kaplanların derilerini çatlatan Geşvat oğlu Gûderz,

* "Behram, pehlivanların indirdikleri gürzden korkusu olmayan Şâveran oğlu Zenge,

* "İntikam gününde, okunun şiddetiyle yerleri titreten, Gûderz oğlu Giv

11170. * "Gibi pehlivanlar da henüz sağdırlar

(1)

* "Siyâvuş'un matemini tutmak için, sular bile kabarır, gökler de Efrâsiyâb'a lânet okurlar...

(2)

---

(1) Nüsha: Bu cümle şu beyitlerin sonunda gelmektedir: * "Tûs, Güstehem, aslan Gürgin, Harrat, yiğt savaşçı Berzin,

* "Rehham, savaşçıların en yaşlısı Eşges, Şîduş,

(2) Nüsha: * "Sen, yeryüzüne öyle bir ağaç dikiyorsun ki, onun yaprakları kandan ve yemişi de kindendir!

• "Bunu böyle yapmakla, sen kendi nefsine zulmetmiş oluyorsun. Sonra, benim bu sözlerimi çok hatırlarsın.

• "Senin yaptığın bu iş, bir avlakta, yaban eşeklerini öldürmek veya ceylânları ürkütmek değil,

• "Bir padişahı çekip tahtından aşağı almak olduğu için, ay ve güneş sana lânet edeceklerdir!

11175. • "Turan ülkesini böyle boşu boşuna mahvetme ki, Tanrı bu yaptığına seni pişman ettirip de, sonra bu öğütlerimi sana hatırlatmasın!" dedi.

• Firengis, bu sözleri söyledikten sonra, dönüp Siyâvuş'un yüzüne baktı; duyduğu ıstırapla, yanaklarını parçalayarak, feryatlar kopardı:

• "Ey, cesur Padişah! Ey, ulu pehlivan! Ey, aslan! Ey kahraman!

• "Sen İran'ı, yerini yurdunu bırakarak, gelip Padişaha sığındığın halde,

• "Şimdi ellerini bağlamışlar, böyle yerlerde sürükleyip götürüyorlar... Senin tacın, o büyük padişahlardan kalmış tahtın

11180. • "Ve Padişahın sana verdiği sözler ne oldu? Padişah sana bu sözleri verirken güney, ay ve zühal bile tiriyorlardı...

• "Padişah Kâvus ve onun gibi büyük padişahlar neredeler? Gelip de seni bu halinde bir görsünler!

• "Ya Giv, Tûs, Rüstem, Feramurz, Destan ve diğer kahramanlar neredeler?

• "Sana yapılan bu kötülüğün haberi İran'a erişince orası altüst olacak, saadet ve barış devri sona erecektir.

• "Sana bu kötülüğü eden Gersiyuz'dur... Ona da, Demür'e de, Geruy'a da lânet olsun!

11185. • "Sana kötülük yapmak için el uzatanların başları kopsun yerlere yuvarlansın!

• "Tanrı, bu felâketi sana kolay göstersin; düşmanlarını, senden korkacak bir hale getirsin!

• "Şu gözlerim keşke kör olaydı da, senin böyle yollarda sürüklendiğini görmeseydim...

• "Kucağımın senin gibi bir güneşten boşalmasına babamın sebep olacağını nerden bilirdim ki?" dedi.

• Padişahın, kızının bu sözlerini duyunca, dünya gözlerine zindan kesildi.

11190. • Ona: "Haydi, kalk git buradan! Sen, bu iş için benim neler düşündüğümü nere-

den biliyor muşsun? Haydi, durma artık burada!" diye bağırdı.

• Turan Padişahının yüreği, ona karşı duyduğu kızgınlıkla, ateş kesildi. Artık akıl, gözlerini yummuştu...

• Onun büyük sarayında, Firengis'in bilmediği, bir yer vardı.

• Padişah emredince, saray hizmetçileri, baygın bir halde olan Firengis'i tutup, sürükleye sürükleye götürerek,

• O karanlık yere attılar ve kapıyı üzerine kapadılar...

Siyâvuş'un, Geruy'un eliyle öldürülmesi

11195. • Gersiyuz, Geruy'a bir bakınca, zalim Geruy da döndü,

• Siyâvuş'un yanına geldi ve işte o zaman, mertlik ve utanma denilen şeyler ortadan kayboldu...

• Hemen elini atıp, padişahlar padişahının sakalını yakaladı.

• Bu, ne büyük hayâsızlıktı! Padişahı, sakalından hakaretle çekip, yere yuvarladı.

• Bunun üzerine Siyâvuş yüzünü Tansına çevirerek: "Ey, dünyalardan, göklerden yüce Tanrı!

11200. • "Benden sonra ve benim tohumumdan, bütün insanlar arasında güneş gibi parlayacak olan bir dal yetiştir de,

• "Şu düşmanlarımdan intikamımı alsın ve yeryüzünde benim âdetlerimi yeniden diriltsin!

• "Hünerler ve mertlikler göstererek, bütün dünyayı canlandırıp ayaklandırsın!" diye yalvardı...

• O böyle yalvarırken, Pilsem de, gözleri kanla ve yüreği de dertle dolu olarak, arkasında duruyordu.

• Siyâvuş, ona: "Allaha ısmarladık! Dünya bir atkı, sen de onun ebedî bir çözgüsü ol!

11205. • "Pîran'a selâmlarımı götür ve ona, dünyanın tersine döndüğünü söyle!

• "Pîran'dan bunu ummazdım. Onun öğütleri rüzgârsa, ben de bir söğüt ağacı gibiydim.

• "O bana, belki yüz bin defa: "Zırhını giy ve atına bin!

• "Talihin tersine döndüğün gün, ben senin dostun ve otlama zamanında da senin otlağınım!" demişti.

* "İşte bugün, şu Gersiyuz'un önünde, böyle yerde düşkün bir halde bulunuyorum ve

* "Yanımda da, halime acıyacak hiçbir dostum ve yardımcın yok!" dedi.

* Bundan sonra Siyâvuş'u, şehrin ve ordunun arasından sürükleyerek, elleri ve ayakları bağlı, ovaya götürdüler.

* Zirih oğlu Geruy, Siyâvuş'un kanını dökmek için, Gersiyuz'un elindeki su renkli hançeri aldı.

* Siyâvuş'u, saçlarından tutarak, ovadaki ok nişangâhının bulunduğu yere kadar sürükledi.

* Aslanları bile tutan Gersiyuz ile Siyâvuş, talim gününde, burada ok atmışlardı.

* Nişangâhın yanına gelince, o kötü huylu Zirih oğlu Geruy, hiç çekinmeden ve utanmadan, azgın bir fili andıran Siyâvuş'u yere doğru itti ve

* Önüne bir leğen koyarak, koyunları keserken çevirdikleri gibi, onun boynunu da çevirdi.

* Arkasından da, Siyâvuş'un bir gümüş selviye benzeyen, vücudundan başını ayırınca, leğenin içine kanlar akmağa başladı.

* Padişahın güneş gibi olan başı, selviye benzeyen vücudundan ayrılır ayrılmaz, uykuya varıverdi.

* Fakat bu ne uykudur ki, aradan bunca zamanlar geçtiği halde, hâlâ ne uyandı, ne de kımıldandı!

11220. * Bundan sonra Zirih oğlu Geruy, leğeni emredilen yere götürüp dökünce,

* Leğendeki kanların döküldüğü yerde, hemen bir ot bitti...

* Şimdi, sana o otun adını söyleyeyim: ona "Kardeş kanı" derler.

(1)

* Bu ot biter bitmez, hemen arkasından da, kara tozlarla karışık öyle bir rüzgâr çıktı ki, ayla güneş bile örtüldü.

* Göz gözü görmez olmuş, herkes Geruy'a lânet okumağa başlamıştı.

11225. * Zaten, padişahlığın tahtı öyle bir selvi boyludan boş kaldıktan sonra, dünyada artık güneş de kalmasa olurdu, selvi de!

* Ben, sağa da gitsem, sola da gitsem, ne yana gidersem gideyim, şu dünyanın ucunu bucağını bulamıyorum...

---

(1) Nüsha: * Aslı Siyâvuş'un kanı olan bu otun, ilâç olarak, insanlara birçok faydaları vardır

* Bakıyorsun, biri hep kötülük yapıyor, buna karşılık iyilik görüyor; yeryüzü, onun kölesiymiş gibi, kendisine boyun eğiyor; talihi de hep kendisine yâr...

* Beri yanda ise, bir başkası, iyilik yapmaktan hiç geri durmadığı halde, karşılık olarak felâketten başka bir şey göremiyor!

* Onun için, tutup da şu dünya ile o kadar çok ilgilenme, ona gönlünü kaptırma!

* Çünkü o, gelip geçicidir ve işlerinde hiçbir düzen yoktur. Bu, her zaman böyle idi, bundan sonra da yine böyle olacaktır!

* Devam edip gitmediğine göre; ha sevinmişsin, ha üzülmüşsün, hepsi bir...

* Bu olaydan sonra, Siyâvuş'un sarayından bir feryattır koptu; Gersiyuz'un yüzünden, bütün dünya birbirine girdi.

* Siyâvuş'un bütün adamları, saçlarını yoldular. Firengis de uzun bir kemende benzeyen saçlarını

* Yoldu... Onlardan bir kuşak yaparak belini bağladı ve tırnaklarıyla, o erguvan gibi yanaklarını tırmaladı...

* Bağıra bağıra, yeniden, Efrâsiyâb'ın canına lânetler okudu. Gözlerinden yaşlar döktü.

* Saraydaki kadınlar da, kement gibi saçlarını çözüp açtılar. Yüzlerini tırmalayarak, ıstırap içinde kıvrandılar.

* Efrâsiyâb, Firengis'in yeniden bağırıp çağırmağa ve lânetler okumağa başladığını duyunca,

* O kötü Gersiyuz'a: "Git, kapalı bulunduğu yerden onu gizlice çıkart da

* "Saçlarından sürükleye sürükleye, götür, sarayın bekçilerine ve cellâtlarına teslim et ve

11240. * "Onlara, onun başının saçlarından tutarak, üzerindeki elbiseleri yırtmalarını, söyle!

* "Onu o kadar dövsünler ki, kinin tohumu olan o karnındaki çocuk, şu Turan topraklarında yere düşsün!

* "Çünkü, Siyâvuş'un kökünden bir ağacın değil, bir dalın ve hattâ bir yaprağın bile çıkmasını; ondan bir tahtın ve tacın kalmasını istemem!" diye buyurunca,

* Huzurunda bulunan bütün büyükler de, Efrâsiyâb'a lânet ettiler...

* Çünkü hiçbirisi, bir padişahın, bir vezirin veya bir ordu komutanının böyle bir emir verdiğini duymamıştı...

11245. * Bu buyruğu duyunca Pilsem, yüreği yaralar ve yanakları kanlı göz yaşlarıyla dolu olarak,

* Lehhâk ve Ferşid'in yanlarına gelerek, Efrâsiyâb'ın bu sözlerini onlara anlattı:

* "Cehennem bile, Efrâsiyâb'ın tahtından hayırlıdır. Artık, bu ülkede, ne rahat kaldı, ne uyku, ne de huzur...

* "Haydi, hemen kalkın da Pîran'ın yanına gidelim ve hiç olmazsa, şu geriye kalan tutsakların canlarını kurtarmağa çalışalım!" dedi.

* Bunun üzerine üç değerli at seçerek eyerlediler ve öyle hızla gittiler ki, yer onların atlarının ayakları altında sanki büküldü, kaldı...

11250. * Nihayet, yanakları kan ve canları da sıkıntı içinde, Pîran'ın yanına vararak,

* Ona, talihin yaptığı kötülükleri birer, birer anlattılar...

(1)

---

(1) Nüsha: * "Yeryüzünden öyle feryatlar yükseldi ki, dediler, büyük, küçük hiç kimse böylesini işitmemiştir!

* "Siyâvuş'u, elleri sımsıkı bağlı, boynunda ip,

* Siyâvuş için ağlaya ağlaya: "Ey, padişahlığın tahtına yaraşan! Fildişi taht, bir daha, senin gibisini göremez!" dediler.

* Bundan sonra yalnız Lehhâk söze başlayarak: "Aman, hiç durmadan yola çık; çünkü bu felâkete, yeni bir felâket daha eklenecek...

* "O nazik vücudu titreye titreye, Efrâsiyâb, Firengis'i tahtından aşağıya attı.

11255. * "Bu yetmiyormuş gibi, onun, bir de, Padişahın insan öldürmeğe alışmış olan adamlarına teslim ettiler!" dedi.

Piran'ın Firengis'i kurtarması

---

* "Başı toz toprak ve yüzü de göz yaşlarıyla dolu olarak, Geruy, sürükleye sürükleye götürdü...

* "Utanmayı bir yana bırakarak, Siyâvuş'un o fil gibi vücudunu yerlere attılar.

* "Geruy da, önüne bir leğen koyup, onun başını bir koyun başı gibi büktü ve

* "O taç sahibi başı, kökünden keserek, onun bir düzgün selviyi andıran vücudunu da yeşilliklerin üzerine attı.

* "Bütün şehir, ağlamalar ve iniltilerle dolmuştu. Göz yaşları, çiyler gibi yağdı.

* "Bir İran padişahının boğazlanması gibi bir olayı, şimdiye kadar kimse ne görmüş, ne de duymuştur!"

* Pîran, bu haberleri alınca, heyecan içinde kendisini sarayından dışarıya dar attı...

* Ahırdan, binici taşımağa alışmış, on genç at getirterek,

* Rûyin ve Ferşit ile birlikte, hemen yola çıkıp tozu dumana kattı...

* İki gün iki gece yol aldıktan sonra, Efrâsiyâb'ın sarayına yaklaştı. O zalim padişahın kapısı göründüğü sıralarda,

* Cellâtların, Firengis'i baygın bir halde ve sürüye sürüye götürdüklerine tanık oldu.

* Cellâtlardan her birinin elinde birer kılıç vardı. Sarayın içinde kıyametler kopuyor,

* Herkesin yüreği dertle ve gözleri de kanlı yaşlarla dolup dolup boşalıyor ve Efrâsiyâb'a lânetler yağıyordu...

* Sarayda, kadın, erkek, herkes birbirine: "Eğer Efrâsiyâb, Firengis'i de ikiye

* "Böldürecek olursa, artık onu hiç kimse padişah olarak tanımaz!" diyordu.

* İşte tam bu sıradadır ki Pîran, bir rüzgâr gibi, gelip yetişti. Akılları başlarında olup da onu görenler, çok sevindiler.

* Firengis'in asil gözleri de Pîran'ı görünce, öylesine ağladı ki göz yaşlarından yanakları görünmez oldu.

* Pîran'a: "Bu felâketi, ne diye, başıma getirdin? Ne diye, diri diri, beni ateşe attın?" diye bağırdı.

* Bunun üzerine Pîran, kendisini atından aşağı atarak üstündeki pehlivan elbisesini parçaladı...

(1)

* Bundan sonra, Padişahın adamlarına, bu emrin yapılmasında acele edilmemesini buyurarak,

11270. * Yüreği dert ve gözleri de yaş içinde, koşup Efrâsiyâb'ın yanına geldi.

* Ona: "Ey, Padişah! Sen çok yaşa ve kötü eller de senden ırak olsun!

* "Ey, güzel huylu! Bu uğursuzluk sana nereden geldi yapıştı da, seni şu kara günlerde yaşatıyor?

---

(1) Nüsha: * Gönlü ateş ve yüzü de göz yaşları içinde olarak, Firengis'in başını, ayağını öptü

* Ve: "Bunlar, iyi şler değil... İşin en kötüsü ise, padişahın başında aklın yokluğudur!

* "O düzgün selviyi yere devirdiğ yetmiyormuş gibi, şimdi, şu gül dalını da mı yok edecek?" diye bağırdı.

• "Pis dev, senin yüreğini nasıl çekti de, Tanrıdan utanmayı oradan silip götürüverdi?

• "Siyâvuş'u suçsuz yere öldürdüğün, onun şerefini ayak altına aldığın

• "İran'da duyulunca, bu barış ve saadet günleri sona ererek, her taraf alt üst olacak!

• "Kim bilir, İran'dan ne kadar çok pehlivanlar, kin alıcı ordularla gelecekler!

• "Demek, dünya kötü ellerin kötülüğünden kurtulmuş ve Tanrı'nın doğru yolu görünmüşken,

• "Hilekâr bir dev cehennemden çıkıp gelerek, Turan Padişahının yüreğini eline aldı!

• "Seni bu kötülüklere sürükleyen o ehrimen kim ise, ona lânet olsun!

• "Sen, kıyamet gününde, bu yaptıklarına pişman olacak ve cehennemin ateşinde yanıp eriyeceksin!

• "Bu kötü düşünceleri sana kim verdi ve Tanrı'nın bu hususta ki dileği nedir? Anlayamadım...

• "Siyâvuş'un işini bitirdikten sonra, bu sefer de kızına musallat olmuşsun; kendi soyuna da zarar vermeğe başladın!

• "Bir deli gibi yerinden fırlayarak, kendine böyle kötü bir gün hazırladın.

• "Halbuki Firengis'in senden ne iyi bir şans, ne taht, ne taç ve ne de padişahlık istediği var...

11285. • "Karnında bir çocuk taşıyan kızına yaptığın bu zulüm ile, kendini âlemde rüsva etme!

• "Sonra o, sağ oldukça, sana lânet eder. Öldükten sonra da yerin cehennem olur.

• "Eğer Padişah benim gönlümü sevindirmek istiyorsa, onu benim köşküme göndersin.

• "Eğer ondan doğacak çocuğun seni rahatsız edeceğinden korkuyorsan,

• "Anasından doğuncaya kadar bekleyiver. Doğunca, alır sana getiririm; sen de o zaman istediğini yaparsın!" dedi.

11290. • Padişah, karşılık olarak: "Pekâlâ, nasıl istersen öyle yap... Artık, onun kanını dökmekten vazgeçtim!" dedi.

• Komutan Pîran, bu karşılığa çok sevinerek, yüreği kötü düşüncelerden kurtuldu.

* Hemen koşup saraya gitti ve bekçilere birçok paralar dağıtarak

* Firengis'i oradan alıp, bir kılına bile zarar gelmeden Hoten şehrine götürdü. Onların gelişine, şehir ve saray halkı çok sevindiler.

* Pîran, köşküne varınca, Gülşehr'e: "Dünyaya bir padişah getirinceye kadar, bu güzel yüzlü kadını bir yerde saklamalı. Ondan sonrasını ben düşünürüm.

11295. * "Sen ona şimdilik bir hizmetçi gibi hizmet et de, bakalım. şu felek daha ne oyunlar yapacak?" dedi.

* Böylelikle, aradan bir müddet daha geçtikten sonra, Firengis'in karnındaki çocuk büyüdü, yükü ağırlaştı.

Keyhüsrev'in doğması

* Kapkaranlık bir gece idi... Ay gizlenmiş, bütün kurtlar ve kuşlar uykuya dalmışlardı...

* Komutan Pîran, işte böyle bir gecede, rüyasında güneşten daha parlak bir ışık gördü...

* Siyâvuş, bu ışığın aydınlığında tahtına oturmuş, elinde bir kılıç tutuyor ve yüksek sesle: "Oturacak zaman değil!

11300. * "Böyle tatlı tatlı uyumaktan vazgeç de, uyan ve dünyanın âkıbetini bir düşün!

* "Yeni bir gün doğuyor, yeni bir bayram görünüyor... Çünkü, bu gece, Padişah Keyhüsrev dünyaya geliyor!" diye bağırıyordu.

* Komutan Pîran, bunu görüp de tatlı uykusundan sıçrayarak uyanınca, güneş yüzlü Gülşehr de uyandı.

* Pîran, ona: "Kalk da. hemen o akıllı Firengis'in yanına koş!

* "Rüyamda, Siyâvuş'u, güneşten ve aydan daha parlak bir halde gördüm.

11305. * "Bana: "Daha ne zamana kadar uyuyacaksın? Kalk da, hemen, yeryüzü padişahı Keyhüsrev'in doğum şenliğine katıl!" dedi." diyerek, gördüğü rüyayı anlattı.

* Bunun üzerine Gülşehr hemen koşarak, o ay yüzlü Firengis'in yanına gidince, orada, henüz doğmuş olan Keyhüsrev'i gördü ve

* Hemen geriye dönüp geldi. Bu haberin yayılması üzerine, köşkün içi sevinç sesleriyle doldu...

* Gülşehr, komutan Pîran'ın yanına gelince: "Keyhüsrev doğmuş... Firengis'in ya-

nında, sanki aya güneş eş olmuş gibi duruyor!

* "Bir kere yanına git de, yeryüzünü yaratan Tanrı'nın iradesindeki büyüklüğün bir eserini gör!

11310. * "Öyle bir çocuk, ancak, taç, zırh, gürz kullanmak ve düşman ülkelerini yakıp yıkarak yağma etmek için yaratılmış olabilir." dedi.

* Bunun üzerine komutan Pîran, hemen kalkarak, gelecek zamanların padişahı olan o Keyhüsrev'in yanına gitti.

* Onun, yeni doğmuş değil de, bir yaşındaki bir çocuğunkiler gibi gelişmiş olan kollarını ve omuzlarını görünce, Tanrı'ya binlerce kere şükretti.

* Siyâvuş'un üzüntüsüyle gözleri yaşararak, Efrâsiyâb'a lânetler etti.

* Orada bulunan sayın insanlara: "Bu uğurda, Tanrı'nın canımı alacağını,

11315. * "Efrâsiyâb'ın beni timsahların ağzına atacağını da bilsem, onun elini bu çocuğa dokundurmam!" dedi.

* Sabah olup da güneş, kılıcını parlattığı ve gecenin kara bulutları çekilip uykuya vardıkları zaman,

* Pîran, korku ve ümit içinde, koşaraktan Padişah Efrâsiyâb'ın yanına geldi...

* Huzurunda bulunanların dağılıp gitmelerini bekledikten sonra, onun süslü tahtına yaklaştı ve

* Ona: "Ey, güneş gibi olan büyük kişi! Ey, yeryüzü Padişahı! Ey, uyanık yürekli ve büyücülükte usta olan!

* "Dün gece bir kulun daha dünyaya geldi. Bu öyle bir çocuktur ki, sanki ona aklı ve zekâyı ay vermiştir!

* "Güzellikçe, bu dünyada eşi yoktur. Beşiğin içindeki sanki bir ay parçasıdır, başka bir şey değil.

* "Tur, yeniden dünyaya gelseydi, onun yüzünü görmek için can atardı.

* "Sarayda onun kadar güzel bir resim bile yoktur. Padişahın büyüklüğü, bu çocukla tazelenmiş oldu.

* "Onun güzelliğini, yüzünü, ellerini ve ayaklarını görenler, Pehlivan Feridun'un yeniden dünyaya geldiğini sanırlar.

* "Artık sen, o kötü düşüncelerini yüreğinden silerek tacını parlat ve gönlünü yücelt!" dedi.

* Bu sözlerle, yeryüzünü yaratan Tanrı, onun yüreğinden zulüm ve kin duygularını uzaklaştırdı.

* Siyâvuş'u öldürdüğü için, canında bir acı duydu ve yüreğinden bir ah çekti...

* Siyâvuş'tan aldığı intikamdan, yaptığı o kötü işten pişman oldu.

* Pîran'a: "Biliyorum, başıma çok felâketler gelecek... Ben, bunu herkesten duydum.

11330. * "Tecrübeli bir kimseden öyle duyduğumu hatırlıyorum ki, dünya savaşlarla dolacak...

* "O, bana: Tûr'un ve Keykubad'ın soylarından asîl bir padişah doğacak.

* "Bütün dünya onu sevecek, İran ve Turan ona boyun eğecek...

(1)

---

(1) Nüsha: * "Zaten, Siyavuş'un dökülen kanı ile, gece ve gündüz, gözlerime uyku haram oldu.

* "Şimdi bir de bunun kanını dökerek, yeniden, gönlümü derde ve canımı da şaşkınlığa uğratmayayım.

* "Bunun yüzünden ileride bir sıkıntıya uğrayacak olsam bile, artık olan olmuştur.

* "Artık yeryüzünde, yeniden, iyilik etmeğe başlamalıyım. Belki. böylelikle, zaman da bana kötülük etmez.

* "Şimdi, olacak oldu bir kere... Dediklerinin hepsi de çıktı. Olanlar için gam yemek boştur...

* "Sen, onu halkın içinde bırakma; dağlara, çobanların yanına gönder.

11335. * "Ta ki o, kendisini çobanlara niçin teslim ettiğimi, benim kim olduğumu bilmesin.

* "Kimseden aslını öğrenemeyerek, şimdiye kadar olup bitenleri anlayamasın!"

* Dedikten sonra sözlerine devam ederek, ona, bütün bildiklerini söyledi. Bu eskimiş dünyayı yeni sandı...

* Ey, insan oğlu! Sen, şu feleğe ne yapabilirsin ki? O senin tuzağına düşmez; sen ona hâkim olamazsın.

* O, sana bir yandan kötülük eder ama, bir yandan da iyiliği öğretir!

11340. * Aldığı karşılık üzerine, pehlivan Pîran, sevinç içinde ve yüreği saadet düşünceleriyle dolu olarak, dönüp sarayına geldi.

* Yeryüzünü yaratan Tanrıya şükürler ederek, o yeni padişahı övdü.

* Evine gelinceye kadar, bu yeni fidanın kökünü nasıl kurutmak lâzım geldiğini düşündü. (1)

Pîran'ın, Keyhüsrev'i çobanlara teslim etmesi

* Pîran, nihayet, Kalu dağının çobanlarını yanına çağırtarak, yeni doğan şehzade üzerinde, onlarla konuştu.

* Yüreği ve gözü gibi sevdiği o çocuğu, herkesçe övülen bu pehlivanı onlara teslim ederek:

11345. "Buna, dedi, canın kendisi gibi bakacak; yerden de, havadan da ona bir zarar gelmemesine dikkat edeceksiniz!

* "Sakın, canını sıkmayın.. Sizin gözlerinizi ve yüreklerinizi bile istese, çıkarıp ona vereceksiniz!"

* Çobanlar hep birden: "Fermanından asla çıkmayacak ve bütün buyruklarını yerine getireceğiz!" deyince,

Pîran da onlara birçok şeyler bağışladı. Keyhüsrev'in yanı sıra, bir de dadı gönderdi.

---

(1) Nüsha: * "Bu yeni fidanın kökünü nasıl kurutmak lâzım geldiğini" yerine "Bu güzel bağıştan neler meydana gelecek...

* O taç sahibi şehzadeyi götürecek olanlar, ellerini, parmaklarını, gözlerini ve başını örterek, onu dağa götürdüler.

11350. * Pîran bu sırrı hiç kimseye açmadı... Aradan bir müddet geçip de

* O yüce pehlivan şehzade yedi yaşına girdiği zaman, gösterdiği bütün hünerler, yaradılışına ve soyuna lâyıktı.

* İşte bu sıralarda idi ki, eline bir değnek geçirmiş, barsaktan yaptığı bir kirişi o değneğin iki ucuna takarak düğümlemiş;

* Sonra, tüysüz ve temrensiz bir ok yaparak, ovaya gidip avlanmağa başlamıştı...

* On yaşına girince, daha kuvvetlendi. Yılan ve kurt avına gitti.

11355. * Ondan sonra da, aslan ve kaplan avladı. Onun, yırtıcı hayvanlarla savaşma silâhı da, yine, yay yapmak üzere büktüğü o değnekti.

* Bunun üzerinden de bir zaman geçtikten sonra, artık, kendisini büyüten çobanı dinlememeğe başladı.

* Bunun için çoban, dağlardan ve ovalardan geçerek, gelip Pîran'a şikâyette bulundu:

* "Sana, dedi, o yüce pehlivandan şikâyete geldim.

* "O, ilk zamanlar, aslan ve kaplan avıyla uğraşmıyor, sadece ceylân avlıyordu.

11360. * "Fakat zaman geçtikçe o hale geldi ki, onun için, azgın aslanları avlamak ceylân avlamak kadar kolay bir iş oldu...

* "Doğrusu ya, bu çocuğun başına bir felâket gelmesinden korkuyorum. Sonra, beni sorumlu tutup zincire vurmayın!"

* Pîran, bu sözleri duyunca. gülmeğe başladı ve kendi kendine: "İnsanın bilgisi de, hüneri de, soyu da gizli kalmaz!" diyerek,

* Hemen hızlı giden bir ata binip, o güneşe benzeyen şehzadenin bulunduğu yere geldi.

* Yanına gelmesi için de ona haber gönderdi. Pîran, daha uzakta iken, onun ne kadar boylu boslu olduğunu fark etti.

11365. * Şehzade, rüzgâr gibi hızla Pîran'ın yanına girince, tuttu elini öptü.

* Pîran'ın, şehzadenin yüzü ve güzelliği karşısında, yanakları göz yaşlarıyla ıslandı ve yüreği sevgi ile doldu.

* Hemen onu kucaklayarak, uzun bir müddet, bağrına bastı ve temiz Tanrı'ya şükürler etti.

* Bunun üzerine Keyhüsrev, Pîran'a: "Ey, temiz dinli pehlivan! Turan ülkesi seninle aydınlansın!

* "Seni bilenler ve görenler, sana şefkatli bir adam gözüyle bakarlar ve başka bir ad veremezler!

11370. * "Çünkü sen, bir çobanın oğlunu bile, böyle hiç çekinmeden kucağına alıp sevebiliyorsun..." dedi.

* Pîran, bu sözleri duyunca, yüreği sızlayarak yanakları ateş gibi kızardı.

* Ona: "Ey, büyük adamların yadigârı! Ey, övülmeğe lâyık olan, fakat hakkından yoksun edilen pehlivan!

* "Senin soyunda, çoban diye bir şey yoktur. Soyun sopun hakkında, sana epey söyleyeceklerim var..." dedi.

* Sonra, o genç için bir at istedi ve padişahlara mahsus bir elbise hazırlattı.

11375. * Yüreğinde Siyâvuş'un acısıyla ve onu da yanına alarak, köşküne döndü.

* Onu, sevginin kucağında büyütüp yetiştirdi. Böylelikle, kendisini pek mesut hissediyordu...

* Fakat, bir yandan çocuğun sevgisi, bir yandan da Efrâsiyâb'ın korkusuyla, ne yemek yiyor, ne uyku uyuyor, ne de rahat edebiliyordu.

* Böylelikle bir müddet daha geçince, nihayet Pîran bu çocuğa karşı Efrâsiyâb'ın yüreğinde bir sevgi uyandırmağa muvaffak oldu...

Pîran'ın Keyhüsrev'i Efrâsiyâb'ın yanına götürmesi

* Efrâsiyâb, karanlık bir gecede ve herkes uyku ve istirahatte iken, bir adam göndererek,

11380. * Pîran pehlivanı yanına çağırttı. Pîran gelip kendisiyle konuşmağa başlayınca Efrâsiyâb, kendisine geçmişteki olaylardan söz açarak:

* "Yüreğimin, dedi, ne kötü düşüncelerden boşaldığı, ne de üzüntüden kurtulduğu var!

* "Siyâvuş'un tohumundan doğan bu çocuk, benim aydın günlerimi kararttı...

* "Feridun'un soyundan gelmiş olan bir çocuğu, bir çoban nasıl büyütüp yetiştirir? Sağlam bir akıl, bunu uygun görebilir mi?

* "Eğer, onun yüzünden benim başıma bir felâket gelmesi mukadderse, Tanrı'nın buyruğu böyle demektir. Ondan nasıl çekinilebilir?

11385. * "Eğer o, geçmişi hatırlamaz, ne olduğunu bilmezse o da bahtiyar olur, biz de...

* "Yok, eğer onda da kötü huylar ve hareketler belirecek olursa, babası gibi, onun da başını keseriz, olur biter!" dedi.

* Pîran, bu sözlere karşılık olarak: "Ey, Padişah! Bu işlerde, hiç kimse sana akıl öğretemez!

* "Küçük bir çocuk, baygın bir insana benzer... Geçmiş işleri nereden bilecek?

* "Dağlarda bir çobanın büyütüp yetiştirdiği çocuk, bir hayvandan farksızdır.

11390. * "Onun kafasında böyle şeyleri düşünecek kadar akıl olur mu?

* "Daha dün gece, onu büyüten çobandan işittiğime göre: Bu çocuk, peri kadar güzel olmakla beraber, akıldan ve düşünceden tamamıyla yoksunmuş!

* "Yüzü ve boyu bosu çok güzelmiş ama, kafasında, padişahlık tacını taşıyacak zerre kadar akıl yokmuş!

* "Sen, bu cihetten, ne kork, ne de üzül! Çok akılı bir filozof, şu sözü ne kadar güzel söylemiştir:

* "Bir öğreticinin önemi babadan da ileridir. Annenin, çocuk üzerindeki etkisi ise daha büyüktür...

11395. * "Eğer Padişah ferman buyuracak olursa, o övülmeğe lâyık olan genci ben hemen şimdi buraya getirim.

* "Ancak sen, padişahlar gibi yemin ederek, kesin bir söz verip beni sevindirmelisin...

* "Feridun, bir gerçeği ortaya koyacağı zaman, tacına, tahtına, külâhına,

* "Tahtına, taç sahibi Tur'a, dünyanın sahibi Tanrı'ya,

* "Taç ve kuvvet sahibi Niyâzâdşem'e, Merih'e, Zühal'e ve güneşin yaratıcısı adaletli Tanrı'ya andiçerdi!" dedi.

11400. * Efrâsiyâb, bu sözleri dinledikten sonra, savaş erliğini bir yana bırakarak,

* Aydın gündüzün ve lâcivert gecenin üzerine, padişahlara yakışan bir şekilde, yemin etti:

* "Yeryüzünü, gökleri, bütün hayvanları ve canı yaratan Tanrı'nın üzerine andiçiyorum, ki

* "Bu çocuğa hiçbir kötülük yapmayacağım, ona ufak bir şiddet bile göstermeyeceğim!" dedi.

* Bunun üzerine Pîran, yeri öperek: "Ey, adaletten ayrılmayan Padişah!

11405. * "Aklın sana hep iyilik için kılavuzluk etsın; yer de, gök de ayağının tozu olsun!" deyip,

* Erguvan renkli yüreği sevinçle dolu olduğu halde, hemen koştu, Keyhüsrev'in yanına geldi...

* Ona: "Şimdi, bütün aklını kafandan atıp kendini aptal gibi göstereceksin! Efrâsiyâb savaştan söz açınca, sen düğünden bahsedeceksin...

* "Huzuruna girdiğin zaman, onu hiç tanımıyormuşsun gibi davran ve, bir deli gibi, abuk sabuk konuş!

* "Akılla ilgini tamamıyla kes ki, belki bu sayede başına bir felâket gelmekten kurtulursun..." dedi

11410. * Sonra, Keyhüsrev'in başına bir padişah tacı koyup, beline yine bir padişah kemeri bağladı.

* Keyhüsrev, hızlı giden bir de at getirterek, binip

* Efrâsiyâb'ın sarayına gitti... Onu görenler, sevinçlerinden, göz yaşları döküyorlar ve:

* "Yol verin! Başına padişahlık tacı koymağa aday, yeni yetişmiş bir kahraman geliyor!" diye bağırıyorlardı...

* Keyhüsrev huzura girince, Pîran onu Efrâsiyâb'a takdim etti.

11415. * Keyhüsrev yanına yaklaştığı zaman Efrâsiyâb'ın, utancından, gözleri yaşardı...

* Keyhüsrev'in hayatından ümidini kesen Pîran'ın yüreği ise, bir söğüt yaprağı gibi titriyordu.

* Efrâsiyâb, Keyhüsrev'i görünce, şaşırdı ve cefayı bir yana bırakarak vefalı oldu...

* Onun padişahlara yaraşan o boyunu bosunu, kollarını, pençelerini, yürüyüşünü ve yüceliğini pek beğendi.

* Bir müddet ona baktıktan sonra, yüzü gülmeğe başladı. Zaman, o çocuğa karşı, yüreğinde bir sevgi uyandırmıştı...

11420. * Ona: "Ey, genç çoban! Gece ve gündüz için, neler biliyorsun?

* "Anlat, bakalım... Koyunlarla neler yapıyorsun? Dağlarda, koyunlarla keçileri nasıl sayıyorsun?" diye sorunca,

* Keyhüsrev: "Av yok! Benim yayım, okum ve kirişim yok ki..." dedi.

* Efrâsiyâb, bu sefer, ona kendisini büyüten çobandan ve zamanın iyiliğinden, kötülüğünden sordu...

* Keyhüsrev: "Bir yerde kaplan görününce, pençesi kuvvetli bir kahramanın da yüreği korkudan parçalanır!" dedi.

11425. * Efrâsiyâb, üçüncü defa olarak, İran'ı, bulunduğu şehri, anasını ve babasını sordu.

* Keyhüsrev ise: "Yırtıcı bir aslan, bir savaş köpeğini altına almaz ki..." diye karşılık verdi...

* Efrâsiyâb, sorgularına devam ederek: "Sen, buradan İran'a, o cesur padişahların yanına gider misin?" dedi.

* Keyhüsrev: "Evet, evvelki gece, dağlarda, ovalarda iken benim yanımdan bir atlı geçti!" diye karşılık verince,

* Efrâsiyâb gülmeğe başladı. Yüzü güller gibi açılarak, tatlılıkla

11430. * Keyhüsrev'e: "Sen, kâtiplik öğrenmek, düşmanlarından intikam almak istemez misin?" diye sordu.

* Keyhüsrev: "Sütte yağ kalmadı.. Ben, o çobanı ovadan kovacağım!" dedi.

* Onun bu abuk sabuk sözlerine Efrâsiyâb yeniden gülmeğe başladı ve Pîran'a dönerek:

* "Bunun yüreği yerinde değil... Ben baştan soruyorum, o ayaktan bahsediyor!

* "Bundan, insana ne iyilik gelir, ne de kötülük! Böyle akılsız bir adam, kin de güdemez!

11435. * "Sen, kalk git de, aklı başında bir adamla bunu anasına teslim ettir.

* "Onu, pehlivan Siyâvuş'un bulunduğu yere (1) gönder ama, kötü öğüt vericileri yanına sokturma!

* "Ona at, hazine, para, cariye, ne lâzımsa ver!" diye buyurdu...

* Pîran, Keyhüsrev'i Efrâsiyâb'ın yanından bir an evvel çıkarmak için acele etti ve,

* Sevinç içinde, salına salına köşküne dönüp geldi. Çünkü, kötü bakan düşmanların gözlerini kapamağa muvaffak olmuştu.

11440. * Kendi kendine: "Tanrı'nın yardımıyla, yeni yetişen bir ağaç yemiş verdi!" dedi.

* Eski hazinelerinin kapısını açarak, bir padişaha gerekli olan eşyayı hazırlattı.

---

(1) Nüsha: "Siyâvuş'un bulunduğu yere" yerine "Siyâvuşgird'e".

* Kumaş, altın, inci, mücevher, at, silâh, külâh, kemer,

* Taht, para dolu keseler, halılar... gibi şeylerin

* Hepsini getirip Keyhüsrev'in önüne koydurdu ve ona dualar etti...

11445. * Sonra da onu, annesiyle birlikte, iyilik isteyen Siyâvuş'un yaptırmış olduğu şehre gönderdi.

* Onlar, sevinç içinde, o zaman yeniden bir dikenlik haline gelmiş olan o şehre doğru yola çıktılar.

* Keyhüsrev ile Firengis oraya erişince, halk kendilerini görmek için her yandan koşuştu...

* Onları karsılayan bütün halk, yerleri öperek, Tanrı'ya şükürler ettiler,

* Kökünden sökülmüş olan o kutlu ağaçtan böyle bir dal sürdü diye...

11450. * "Yeryüzünün padişahından, kötü gözler ırak olsun ve Siyâvuş'un ruhu nur içinde kalsın!" şeklinde dualar ettiler.

* Keyhüsrev'in ayağının uğuru sayesinde, şehrin bütün çalıları şimşire, otları da alabildiğine boy veren bir selviye döndü...

* Bütün hayvanlar da sevindiler; yürekleri, Siyâvuş'un anısıyla doldu.

* Siyâvuş'un kanını içmiş olan topraktan, boyu bulutlara değen öyle bir fidan yetirmiştir ki,

* Şimdi bile, onun yapraklarında Siyâvuş'un yüzünün aksi görülür, onun sevgisinin kokusu gelir...

11455. * Bu fidan, aralık ayında baharda imiş gibi açılıp yeşillenmişti... O, Siyâvuş'un yasını tutanların bir tapınağı gibidir. Gelip, onun gölgesinde dua ederler.

* Evet, felek işte böyledir! Meme emen çocuğu annesinin kucağından aldığı gibi;

* İnsanı, tam dünyaya bütün yüreğiyle sarıldığı bir zamanda da, birdenbire kaldırıp yerle bir eder...

* Bu dünyaya karşı koymağa gelmez... Onun, sizden sakladığı daha nice nice felâketleri vardır.

* Onun için, hayattan zevk almağa bakın. Dünya denilen bu bahçede, kederin gülünü koklamağa yanaşmayın!

11460. * Başında tacı olan bir padişah veya pabucu ayağını sıkan bir fakir de olsan, yine bu dünyada kalıcı değilsindir.

* Bu dünya, senin için bir zevk ve sevinç yeri değil diye canını üzme! Nasıl olsa, sonunda, yerin daracık bir tâbuttur!

* Serveti kazanıp da saklamak ne oluyormuş? Otur da kazandığını ye! Yeryüzünü yaratan Tanrı'nın hazinesinden ümidini kesme!

* Şu dünyadan ne kadar nasip alırsan kârdır... Çünkü o kimseye, devamlı olarak, sevgi göstermez!

* Bir bakarsın, birinin başını gökteki aya çıkarır; bir bakarsın, kuyunun dibine kadar indirir...

11465. * Şu yüce feleğin hali, işte böyledir; insanların bazan birisi üstün gelir, bazan da ötekisi!

* Buraya kadar, Siyâvuş'tan nasıl intikam alındığım yazdım. Şimdi, bunu bırakıp, Keyhüsrev'in Turan'dan İran'a nasıl getirildiğinden,

* Savaştan, intikam almaktan, Rüstem'den ve orduların hazırlanmasından söz açacağım...

Firdevsî'nin ihtiyarlıktan şikâyeti

* Altmış yaşın tepesine yaklaşan bir insana, artık, şarap verme! Çünkü o, ömrün-

den geçen bunca yılın şarabıyla zaten sarhoştur...

* Geçen şu kadar yıl elime, dizgin yerine, dayanacak bir değnek verdi. Mal, mülk darmadağın oldu ve eski durum değişti.

11470. * Dağın tepesinde duran bir gözcü, sayısız bir düşman ordusunun gelmekte olduğunu görünce,

* Onların mızrakları kirpiklerine değinceye kadar beklerse, artık, atının dizginini çevirip de kaçamaz.

* Altmışa varmama iki yıl var. Hızlı koşan atlıya benzeyen bu yıllar da gelip eriştikler zaman, altmışlık olmanın kötülüğü beni sımsıkı bağlayacaktır.

* Bu yaşa gelmiş yetişmiş olan bir şair ise, artık, söylemekten de, dinlemekten de bıkmıştır. Onca, bülbülün sesiyle aslanın böğürmesi arasında hiçbir fark kalmamıştır.

* Ben, elli sekiz yaşın kadehini doldurup içmiş bir adamım... Onun için aklıma, artık, tabuttan ve mezarlıktan başka bir şey gelmiyor.

11475. * Yazık oldu, o güzel otuz yaşın gülüne ve miskine! Yazık oldu, kullandığım Fars dilinin o keskin kılıcına! Hepsi gelip geçti.

* Artık sülün, yaban küllerinin çevresinde dolaşmıyor... narven gülü ve selvi dalı arıyor!

* Şimdi Tarrı'dan, şu değerli ve eski İran tarihini bitirecek, kendimden sonra yeryüzünde bir eser bırakabilecek kadar ömür istiyorum, fazlasını istemem...

* Ta ki sözden anlayan herkes, beni hayırla ansın!

* Öteki dünyada ise, Zülfekar ve minber sahibi olan Ali'nin şefaatini dilerim.

11480. * Ben, Ehl-i Beyt'in kuluyum ve vasi olan Ali'nin ayağının toprağına başımı koymuşum!

(1)

* Şimdi sen, yine Dihkan'ın sözlerine dön de, bak, hikâyeler anlatan o adam daha neler söylüyor!

Kâvus'un, Siyâvuş'un başına gelenleri haber alması

(1) Nüsha: * Mademki Siyâvuş'un hikâyesi burada bitti. O halde, şimdi de, Keyhüsrev'den söz açalım ve,

* Siyâvuş'un intikamını almak için, o aslan yiğit Rüstem'in Turan'da neler yaptığını anlatalım

* Padişah Kâvus'a, Siyâvuş'un ölüm haberini şöylece bildirdiler: "Siyâvuş'un ömrü sona erdi...

* "Turan padişahı, bir kuşmuş gibi, onun kafasını koparıp gövdesinden ayırdı.

* "O suçsuz şehzade için, dağlardaki bütün hayvanlar bile yas tuttular.

11485. * "Bülbüller selvi dallarında, keklikler ve sülünler de gül ağaçlarının altında, hep onun için inliyorlar...

* "Turan ülkesi, baştan başa, üzüntü içindedir. Bağlardaki nar ağaçlarının yaprakları onun derdiyle sararmıştır.

* "Geruy onun önüne bir leğen koydu. Sonra da, koyunlar gibi, o şehzadenin başını kıvırıp

* "Kestiler. Ne onu kurtaran oldu, ne de ona şefaat eden!"

* Bu haberi alınca Kâvus'un, üzerinde taç bulunan başı yerlere eğildi;

11490. * Kederinden, elbiselerini yırtıp, yüzünü yara bere içinde bıraktı. Kendini, yüce tahtından aşağı attı...

* Bütün İranlılar kalkıp, yas içinde, yollara düştüler... Bütün atlılar, yas tutmağa hazırlandılar.

* Gözleri kanlı yaşlar içinde ve yanakları sapsarı kesilmiş olarak, hepsi birden "Siyâvuş!" diye feryadettiler...

* Tûs, Gûderz, Giv, Şâpûr, Ferhad, aslan Behram

(1)

* Elbiselerini hep mavi ve kara renklere boyadılar ve, külâh yerine, başlarına toprak koydular...

Rüstem'in, Kâvus'un yanına gelmesi

11495. * Bundan sonra, Nimruz'da da, yeryüzünü aydınlatan komutan Siyâvuş'un öldürüldüğünü;

* Bu yüzden İran şehirlerinde ve bütün dünyada kıyametin koptuğu;

* Kâvus'un, tacının üzerine topraklar saçarak, üzüntüsünden üzerindeki padişahlara yaraşan elbisesini paramparça ettiği ve

* Türkler'in Siyâvuş'un başını kesip, onu düşküncesine yere yuvarladıkları haberi yayıldı...

---

(1) Nüsha: * Rehham, Şâveran'ın oğlu Zenge, Harrat, Berzin,

* Gürgin, aslan yiğit Eşges ve Şîdûs gibi savaş binicilerinin ilerigelenleri.

* Tehemten (1), bunları işitince, aklı başından gitti; Zâbilistan'ın her yanı feryatlarla doldu.

11500. * Zâl, tırnaklarıyla, yanaklarını yara bere içinde bıraktı. Tacının ve bütün vücudunun üzerine topraklar saçtı.

(2)

* Tam bir hafta keder içinde yas tuttuktan sonra, sekizinci günü boruların sesleri yükseldi.

* Kişmir ve Kâbil'den birçok erler gelip, Filgövdeli (1) pehlivanın kapısında toplandılar.

* Bunun üzerine, pehlivan kalktı. Gözleri kanlı yaşlar ve yüreği kin ve intikam duyguları içinde, Kâvus'un sarayına gitmek üzere, yola çıktı.

* İran ülkesine yaklaşınca, üzüntüsünden, elbiselerini yırttı ve:

---

(1) Rüstem'in lâkaplarından.

(2) Nüsha: * Züvâre ve Ferâmurz da göğüslerini, bağırlarını parçaladılar.

* Rüstem, hep: "Ey, ünlü kişi! Felek, senin gibi bir padişah daha görmüş değildi!

* "Ne yazık, ki kötülük isteyenler bahtiyar oldu... Yazıklar olsun ki, bütün emeklerim boşa gitti!" diye feryadediyordu...

11505. * "O karacanlı Türkten bu genç padişahın intikamını almadan,

* "Üzerimden savaş silâhlarını çıkarmayacağım ve yüzümün üzerinde birikecek tozları da yıkamayacağım!

* "Düşmanların kafalarını kesip de o padişahın intikamını almadıkça,

* "Onun yasını tutmaktan vazgeçmeyeceğim! Külâhım tulgam, kadehim kılıcım ve (1) diye adaletli Tanrı'nın adına yemin etti (2).

* Padişah Kâvus'un tahtına yaklaştığı sıralarda, başından ayağına kadar topraklar içinde idi...

---

(1) Nüsha: * "Yarın sabah, daha güneş yükselirken, gürzümü alıp Efrâsiyâb'ın karşısına dikileceğim.

* "Onun başını gürzümle,, demircilerin demiri döğmeleri gibi, dövüp ezeceğim!"

(2) Nüsha: * Rüstem, İran'a yaklaştığı sıralarda, Padişaha haber gedi:

* Rüstem, başı gövdesinden, gövdesi başından habersiz olarak, bir bulut gibi,

* Siyâvuş'un derdiyle yüzü yaşlar içinde, gözlerinden yanaklarına doğru iki ırmak akıtarak geliyor, diye...

* Bunun üzerine büyükler, davullar ve borularla, yaya olarak ona karşı çıktılar.

* Hepsi de dillerinde Siyâvuş'un adı, gönüllerinden Siyâvuş'u arayarak, göz yaşları içinde ağlayıp sızlıyorlardı...

11510. * Kâvus'a: "Ey, Padişah! Bütün kötü huylarını tutup yeryüzüne yaydığın içindir ki, ektiğin tohumlar göverip yemişlerini veriyor, işte!

* "Seni Sûdâbe'ye olan aşkın ve yaradılışındaki kötü huyların, başındaki padişahlık tacını da aldı!

* "Şimdi, azgın bir denizin dalgaları üzerine düştüğünü, artık kendin de açıkça görebiliyorsun!

---

* Daha uzaktan Rüstem'i gördükleri zaman, bir kıyamettir koptu.

* Dert içinde ağlaya sızlaya, büyüklerle Rüstem nihayet karşılaştılar.

* Siyâvuş'un derdiyle, ciğerleri kan ağlayarak, birbirlerinin hatırlarını sordular.

* Bundan sonra Rüstem, ağlaya ağlaya: "Ey, Padişah! Ey, yiğit! Ey, milletin başı!

* "Ey, soy besoy padişah! Ey, cihan padişahı! Ey, kahraman!

* "Senin derdinle, güneş bile ağlıyor; ayın bile göğsü kebap gibi yanıyor...

* "Senin o yiğitliğin ve fil gibi kuvvetin nereye gitti? Senin derdinle, Nil bile kurudu!

* "Seninle gül bahçelerinde gezdiğimiz, kahraman Destan'ın meclisinde oturduğumuz o günler ne idi! Ne güzeldi o günler!"

* Diye, hep böyle ağlaya ağlaya, padişahın sarayına kadar geldi...

* "Senin gibi zalim bir padişahın huyu ve düşünceleri yüzünden, İran daha çok zararlar görür...

* "Bir milletin padişahı, bir kadının emri altına girmektense, kefenin içine girsin daha iyi!

* "Çünkü Siyâvuş, bir kadının sözleri yüzünden mahvoldu... Dünyada en iyi kadın, anasından doğmayandır!

* "Padişahlar arasında, Siyâvuş kadar akıllı, soylu ve neşeli bir padişah daha gelmiş değildir...

* "Yazık, onun o boyuna bosuna, padişahlar için süs olan o yüzüne ve yanaklarına yazık!

* "Yazık, onun başına, kollarına ve bütün uzuvlarına! O göğsüne, o ellerine ve gürzüne yazık!

* "Yazık, atının eyerine, kemendine ve ayaklarının izlerine!

* "Yazık, o ünlü padişaha! Dünya, bir daha, onun gibisini göremez!

* "O, tahtına oturduğu zamanlar, bir bahar, meclislerde padişahların başlarına taç,

* "Savaşlarda bir aslan, bir sırtlan, bir kaplandı! Kimse onun gibi keskin pençeli bir pehlivan daha görmüş değildir!

* "Ömrüm oldukça, yüreğim de, beynim de Siyâvuş'un intikamıyla dolu kalacaktır!

* "Ağlaya ağlaya, onun için savaşacak ve bütün dünyayı yüreğim gibi yakacağım!" dedi...

Rüstem'in Sûdabe'yi öldürüp Seferberlik yapması

11525. * Rüstem, böyle söylerken, Kâvus onun yüzüne baktı. Onun, Siyâvuş'a olan sevgisini ve kanlı göz yaşlarını gördü...

* Fakat, utandığı için, hiç karşılık vermedi. Gözlerinden sıcak yaşlar döktü.

* Sonra Rüstem, oradan ayrılarak, Sûdâbe'nin köşküne gitti...

* Onu saçlarından tutarak, harem dairesinden çekip çıkardı ve büyüklüğün tahtından aşağı alıp, kanlar içinde yerlerde sürükledi.

* Nihayet daha yolda iken, dayanamayarak, hançeriyle onu ikiye böldü. Bu hali gören Padişah Kâvus, korkudan, tahtının üstünde titredi...

11530. * Sonra Rüstem, gözleri kanlı yaşlarla dolu, yüzü sapsarı, keder ve yas içinde kalkıp ordugâha geldi.

* Orada bir hafta daha bekleyip yas tuttu. Kederinden ve hırsından. mütemadiyen ağlayıp duruyordu...

* Bütün İran halkı yas tuttu. Yürekleri dertle dolu olduğu halde, Rüstem'in yanına gittiler.

* Rüstem, sekizinci günü davulları çaldırdı... Bunun üzerine Gûderz, Tûs,

* Sîdûs, Ferhad, Gürgin, Giy, Rehham Şâpûr, Harrat,

11535. * Kâvus'un oğlu Feriburz, aslan Behram ve cesur ejder Gürâze gibi pehlivanlar, kalkıp yanına geldiler.

* Rüstem, onlara dedi ki: "Ben, yüreğimi de, canımı da, tenimi de bu intikamı almağa bağladım.

* "Çünkü, dünyada, padişahlık kemerini binici Siyâvuş gibi beline bağlayan ünlü bir pehlivan daha yoktur!

* "Bu iş, küçük görülecek bir iş değil... Onu küçümsemeyin!

* "Yüreklerinizden korkuyu atarak, kanla, yeryüzünü Ceyhun'a döndüreceksiniz!

11540. * "Tanrı'ya yemin ederim ki, ömrüm oldukça, yüreğim Siyâvuş'un derdiyle dolu kalacaktır!

* "Derdimi hafifletmek için, o melûn Geruy'un onun kanını döktüğü topraklara yüzümü, gözümü süreceğim!

* "İki elim iple bağlı olarak ve boynumda da lâle ile,

* "Koyun gibi yerlere düşkünce atılmış da olsam,

* "Yine gürzümle ve keskin kılıcımla dünyada kıyametler koparacağım!

11545. * "Bundan böyle, gözlerim savaş alanının tozundan başka bir şey görmesin, içki ve eğlence bana haram olsun!"

* Rüstem'in bu sözlerini duyunca, bütün pehlivanlar,

* Birdenbire heyecana gelerek kükrediler. Bütün İran halkı, sanki, birbirine girmişti!

* İran topraklarından öyle acı acı sesler yükseldi ki, onları duyanlar, yeryüzünün bir ejderha yuvası olduğunu sanırlardı...

* Rüstem, bindiği filin üzerinden, elindeki çekici kadehe vurarak, savaşı ilân etti. Bunun üzerine, ordusunun erleri intikam kılıçlarını kınlarından çıkardılar.

11550. * Tunç boruların ve davulların sesleri havaya yükselince,

* Bütün yeryüzü Efrâsiyâb'a karşı duyulan kin duygularıyla doldu; suları kaynayan kabarmış bir denize döndü.

* Erlerin çokluğundan, yeryüzünde, adım atacak yer kalmadı; mızrakların çokluğundan da gökler kayboldu...

* Yıldızlar, savaş olacağını bildiren bir duruma girdiler. Yer ve zaman, yeryüzünden kötülüğü kaldırmaya koyuldular.

* İran pehlivanları, kemerlerini kuşanarak, ordunun önüne Gâve'nin yıldızını taşıyan bayrağı çektiler...

11555. * İran'dan, Narven ormanlarında, yüz bin kahraman toplandı...

Ferâmurz'un Sipencâp Padişahını öldürmesi

* Rüstem'in genç bir komutan olan oğlu Ferâmurz, ordunun önünde gidiyordu.

* Böylece Turan'a yaklaştılar. Bu sırada, gözcülerden biri onları gördü

* O zaman Sipencâp padişahı olan Verâzâd, pehlivanlar arasında, eşsiz bir inci gibiydi.

* Kulağına boruların ve Hint çıngıraklarının sesleri gelince,

11560. * Davulları çaldırıp seferberlik yaptırdı. Ordusunu ovaya ve oradan da Kan denizine çekip götürdü.

* Bu, savaştan anlayan ve iyi kılıç kullanan otuz bin kişiden toplanmış, pek büyük bir ordu idi.

* Verâzâd, hemen ordusunun merkezinden harekete geçerek, olanca şiddetiyle, Ferâmurz'un karşısına geldi.

* Ona: "Sen, kimsin ve buradan niçin geldin?

* "Sen, buraya padişahın mı, yoksa ordu pehlivanının mı emriyle geldin?

11565. * "Senin Efrâsiyâb'dan, onun büyüklüğünden, taç ve tahtından haberin yok mu?

* "Nasıl olsa burada öleceğine göre, bana adını söylesen fena olmaz...

* "Adını söyle ki, canın karanlık vücudundan adsız olarak çıkmasın!" deyince,

* Ferâmurz da ona: "Ey, talihsiz pehlivan! Ben, Rüstem'in oğlu, o pehlivanlık ağacının yemişiyim!

* "Babam öyle bir pehlivandır ki, onun ellerinde, filler bile kıvrım kıvrım kıvranırlar; o, bir kere kızdı mıydı, filler onun elinde bir ceset haline gelirler!

11570. * "Senin gibi dev soyundan gelmiş, kötü yaratılışlı bir mahlûkla böyle ileri geri konuşmama ne lüzum var?

* "Filgövdeli pehlivan, ordu ile, zaten arkadan geliyor... Bu dünyada, senden alınacak intikam için, o yeter!

* "O, Siyâvuş'un intikamını almak için, beline kemerini kuşanmış, kükreyen bir aslan gibi hazırdır!

* "Bu değersiz ülkeyi yok edecek ve onun kaldırdığı tozlara rüzgâr bile dokunamayacaktır!" diye karşılık verdi...

* Verâzâd, bu sözleri dinledikten sonra, onunla böyle ileri geri konuşmayı lüzumsuz bularak,

11575. * Ordusuna, yaylarını kurup savaşa hazır olmaları için emir verdi...

* Ordular, başlarında demirden tulgalarla, saf bağladılar.

* Her yandan erlerin naraları yükseliyor; davulların sesleriyle, kulaklar sağırlaşıyordu...

* Ferâmurz da, davul ve boru seslerini duyunca, harekete geçti ve,

* Kolunda yayı, belinde kemeriyle, azgın bir fil gibi ortaya çıkarak,

11580. * Bir saldırışta bin pehlivanı yere serdi... Böylelikle, savaşın durumunu değiştirmiş oldu.

* Bundan sonra, elindeki mızrakla koşup Verâzâd'ın yolunu kesti.

* Türk komutanının bayrağını gördüğü gibi, ordusunun ortasından bir aslan gibi fırlayarak,

* Kara yağız atını oynatıp, mızrağını eline aldı...

* Verâzâd'ın kemerine mızrağını indirince, üstündeki kaftanı ve bağlarını kopardı.

11585. * Onu atının eyeri üzerinden bir sivrisinek gibi yakalayıp yere vurdu ve

* Kendisi de atından inerek, Siyâvuş'a rahmetler okuduktan sonra,

* Hançeriyle o ünlü pehlivanın kafasını kesip gömleğini kana buladı :

* "İşte, dedi, kin denilen şey böyledir: bir tohum gibi saçılır ve günün birinde de böyle göverir!"

* Arkasından da, bütün o ülkeyi ateşe verip dumanını göklere savurdular.

11590. * Sonra, bbasına bir mektup yazarak, Verâzâd'ın başına gelenleri anlattı:

* "Ben, Verâzâd'la savaşarak, onu atından aşağıya aldıktan sonra,

* "Siyâvuş'un intikamını almak için kafasını kestim ve ülkesini de ateşe verdim!" dedi.

Sürha'nın Rüstem'e karşı seferberlik yapması

* Karşı yandan bir haberci gelerek, Turan komutanının yanına çıktı ve

* Ona: "Filgövdeli Rüstem, intikam almağa geliyor! İran'ın bütün büyükleri bir araya gelmişler...

11595. * "Verâzâd'ın kafası kesildi; Turan ülkesi altüst oldu.

* "Orduyu tamamıyla bozguna uğratarak, her yeri ateşe verdiler!" diye söyledi.

* Efrâsiyâb, bunları duyunca, üzüldü. Vaktiyle

* Akıllı adamlardan, yıldız bakıcılardan ve mûbitlerden duymuş olduğu sözleri hatırladı.

* Memleketin büyüklerini toplayarak, onlara paralar dağıttı, eski hazineleri açıp önlerine döktü...

11600. * Verdiği emir üzerine çobanlar, ovalardaki bütün at sürülerini alıp getirdiler.

* Gürzlerin, zırhların, kılıçların, okların, yayların,

* Altınların, mücevherlerin, taçların ve altın kemerlerin bulunduğu hazinenin

* Anahtarını vezirden ve hazineciden alarak, bütün paraları ortaya saçtı...

* Ordu, baştan başa hazırlanınca, erlere hediyeler dağıtıldı.

11605. * Sonra, tunçtan yapılmış davullarla Hint çıngırakları çalındı. Atlılar savaşa yöneldiler.

* Padişah, Genk'ten hareket ederek, dar yollardan geçe geçe, ordusunu ovaya çıkardı...

* Pehlivanlardan Sürha'yı çağırtıp, ona, uzun uzadıya Rüstem'den bahsettikten sonra:

* "Kılıç kullanan ünlü kahramanlardan otuz bin kişi al da, savaşa hazırlan!

* "Sipencâp tarafına doğru, durup dinlenmeyi hatırından bile geçirmeyerek, rüzgâr gibi git!

11610. * "Ferâmurz, ordusuyla, orada bulunuyor. Bana, onun başını kesip göndermelisin...

* "Kendini, Zâl oğlunun kötülüğünden koru. Çünkü savaşta, sana ancak o eş olabilir.

* "Fakat, yine de, kaplanın savaştığı bir yerde köpeğe yer bulunmaz...

* "Sen, benim oğlumsun ve benim iyiliğimi istersin. Aynı zamanda, ordunun da desteğisin!

* "Önden gideceğin için, gafil bulunma. Orduyu Rüstem'den sen koruyacaksın..." dedi.

(1)

---

(1) Nüsha: * Sürha, ona şöyle karşılık verdi: "Ey, Padişah! Ben, Rüstem'in canını yok edeceğim!

* "Ferâmurz'un da ellerini sıkı sıkıya bağlayıp boynuna ipi takarak,

* "Efrâsiyâb'ın sarayına getireceğim... Mızraklarımın ucu güneşi delecek.

* "Kaplanın savaş aradığı bir yerde, savaş köpeğinin değeri olur mu?"

* Bunun üzerine, Turan Padişahı da ona şöyle söyledi: "Ey, savaş arayan, ünlü kişinin oğlu!

* "Öteden beri bildiğim ve her yerde hatırladığım bir mesel vardır:

* "Becerikli ve tecrübeli olan bir köpek, bir kaplanı alt edebilir; savaşmasını bilmeyen bir aslan da bir tilkiden ürkebilir...

* "Cihan pehlivanının oğlu olan Ferâmurz, kahramanlar soyundandır, yiğittir, uyanıktır.

11615. * Bundan sonra Sürha, babasının yanından ayrılarak, bayrağı ve orduyu ovaya doğru çekti, götürdü.

* Hatırına savaşta başka bir şey getirmeksizin, bir rüzgâr gibi, Sipencâp tarafına gitti.

* Gözcü, gelen ordunun kaldırdığı tozları görür görmez, hemen koşup Ferâmurz'a haber verdi.

* Bu yanda, İran ordusundan davul sesleri yükseliyor, yeryüzü, kalkan tozlarla, abanoz rengini alıyordu...

* Atlıların naralarıyla atların kişnemeleri, güneşin ve Zühre'nin bulunduğu gökleri de geçiyordu.

11620. * Kılıçlar parlıyor, mızraklar kanla sulanıyordu.

* Sanki yerden buharlar yükseliyor ve ondan da savaş ateşleri çıkıyordu...

* Küme küme yığılan insan kafalarından, yeryüzünde, baştan başa dağlar peyda olmuştu.

---

* "Savaştan, onun dürüstlüğüne güveneyim, deme. O, mütemadiyen oyunlar yapar.

* "Sen, İranlılarla savaşmaktan çekinme; fakat, dediğim gibi, onların işlerine de güvenme!"

* Sürha, savaşın bu duruma geldiği sırada, komutan Ferâmurz'un mızrağını gördü ve,

* Görür görmez, dizgini koyvererek, o cins atım koşturdu; elinde mızrağı ile, onun üzerine yürüdü.

11625. * Onu görünce Ferâmurz da, ordunun ortasından fırlayarak, mızrağıyla, intikam arayan Sürha'nın karşısına dikildi.

(1)

* Ferâmurz da, Âzergeşasb gibi, öyle bir mızrak salladı ki onu, atının üzerinden kaptığı gibi, kendi atının beline kadar indiriverdi.

* Bunu görünce, diğer kahramanlar da üzerine yüklenerek, Ferâmurz'un mızrağını parçaladılar.

* Turanlıların büyükleri de, yürekleri kinle dolu olarak, koşup geldiler.

* Sürha, başa çıkamayacağını anlayınca, savaştan ayrılmak istedi.

---

(1) Nüsha: * Ve ona şöyle seslendi: "Ey, talihi tersine dönmüş Türk! Seni, hemen ve tahtının üzerinde sıkı sıkıya bağlayacağım!

* "Siyavuş'un kanını yerlere dökerken, hiç, Tanrıyı hatırına getirmedin mi ve ondan korkmadın mı?

11630. * Fakat Ferâmurz, elindeki Hint kılıcıyla, sarhoş bir fil gibi saldırdı.

* Sürha'yı, öteki Turan atlıları da, devler gibi bağrışarak takibettiler.

* Bir aralık Ferâmurz, Sürha'yı pek yakınında gördü. Bunun üzerine, bir kaplan gibi, elini atarak

* Onu kemerinden yakalayıp, atının üzerinden kaldırdığı gibi birdenbire yere vuruverdi.

* Sonra, önüne katıp, yaya olarak, savaş alanından ordugâha getirdi.

---

* "Ey, şu geniş ovada, ölümün kendisine yöneldiği kişi! Senin adın ne?"

* Sürha, ona şöyle karşılık verdi: "Feleğin neler göstereceğini bilmişsin gibi, konuşup duruyorsun!

* "Bana, Efrâsiyâb'ın oğlu Sürha derler. Benim korkumla, suyun içindeki timsahlar bile yanıp tutuşur!

* "Şu alanda senin karşına gelişim, canını vücudundan çekip almak içindir..."

* Bunları söyledikten sonra da, Ferâmurz'un kemerine öyle bir mızrak indirdi ki, o ünlü kahraman, atının eyeri üzerinde sıçrayıverdi...

* Bunu gören Sürha, gülerek Ferâmurz'a: "Yeryüzünü gözünün önünde kandan Nil ırmağına çevirecek olan filin gücünü gördün mü şimdi?" dedi.

11635. * Bu sırada, Tehemten'in bayrağı da göründü. Fillerin bağırmaları ve erlerin sesleri işitildi.

* Ferâmurz, savaştan zaferle dönüp, bir toz gibi hızla babasının yanına geldi.

* Rüstem, önünde, Sürha'yı elleri bağlı ve Verâzâd'ı da parça parça edilmiş,

* Ovaları düşman ölüleriyle dolmuş ve geri kalanları da savaştan sersemlemiş bir halde gördü.

* Bunun üzerine, bütün ordu, o genç ve ünlü pehlivana aferin dedi...

11640. * Ona, Tehemten de aferin dedi ve Tanrı'ya bu işlerden ötürü şükretmiş olmak için, fakirlere paralar dağıttı.

* Bundan sonra da, söze başlayarak: "İnsanlar arasında yükselmek isteyen bir kimse,

* "Cesaretli, akıllı ve soylu olmalı! Bilgiyi, kendisine dost ve yol gösterici edinmeli...

* "Bu dört erdeme sahib olduktan sonra o, yiğitliğiyle, bütün yeryüzünü ayakları altına alıverir!

* "Ateşten bekleyeceğin şey, ancak, yakmaktır; o, önüne çıkan her şeyi yakar.

11645. * "Ferâmurz, her ne kadar cesur ise de, kendisini henüz gösterememiştir. Çeliğin içinde ateş bulunduğu,

* "Sert taşlarla çarpışınca meydana çıkar; içindeki bu sır, ancak o zaman anlaşılır!" dedi.

* Sonra da dönüp Sürha'ya baktı; boyu, yeşillikte yetişmiş bir selvi,

* Göğsü bir aslan göğsü, yanakları bahar, yüzüne dökülen kara saçları ise miskten yapılmış bir süs gibiydi.

* Rüstem, adamlarına, yanlarına bir hançerle bir leğen alarak, onu ovaya götürmelerini;

11650. * Ellerini iple bağlayarak, bir koyun gibi, yere atmalarını buyurdu...

* Siyâvuş'a onların yaptıkları gibi, başını keserek kartallara yem yapmalarını söyledi...

* Bunu duyunca, komutan Tûs, Sürha'nın kanını dökmeğe hazırlandı.

* Fakat, Sürha ona: "Ne diye, tutup da beni suçsuz yere öldüreceksin?

* "Siyâvuş, benim akranım ve arkadaşımdı. Yüreğim, her zaman, onun üzüntüsü ve yası ile doludur.

11655. * "Ben, gece ve gündüz, gözlerim yaşlarla dolu olarak,

* "O padişahın başını kesenlere, hançeri boğazına koyup leğeni önüne tutanlara lânet ediyorum!" dedi.

* Bu sözleri duyunca, Tûs, pek yüce, fakat talihsiz olan o pehlivana acıyarak,

* Rüstem'in yanına gelip, Efrâsiyâb oğlu Sürha'nın söylediklerini anlattı.

* Rüstem: "Mademki Siyâvuş'un babası, oğlunun ölümüyle, yüreği yaralı ve yaslıdır;

11660. * "Efrâsiyâb'ın yüreği ve canı da, dertle, yasla ve gözleri de yaşla dolsun!

* "Bu kadar kötü bir babanın tohumundan gelen bu çocuğun rahat durmasına, kötülük etmek için ileride hileler düşünmemesine imkân var mı?

* "Onlar, Siyâvuş'u yerlere atarak, ellerini, göğsünü ve ayaklarını kana boğdular.

* "İran padişahının, övülmeğe lâyık olan o Kâvus'un başına ve canına yemin ederim ki,

* "Bu dünyada kaldıkça, padişah olsun, köle olsun, Türkler'den

11665. * "Kimseyi diri olarak bırakmayacağım! Bu milletten kimi elime geçirirsem, hemen kafasını keseceğim!" dedi ve

* O aslan Züvâre'ye bir işaret edip, dökülmesi kesin olarak gereken o kanı akıtmasını bildirdi...

* Bunun üzerine Züvâre, hemen leğeni ve hançeri hazırlayarak, o genç Sürha'yı, adamlarına teslim etti.

* Onlar da, Sürha'yı yakaladıkları gibi, hançerle kafasını kesiverdiler. Sürha'nın, biraz inledikten sonra, işi sona erdi...

* Ey, dünya! Besleyip durduğun şu insanlardan, şu yüreği yaralı yaratıklardan ne istersin?

11670. * Rüstem, onun kafasını gövdesinden ayırttıktan sonra, darağacına astırarak, ayaklarını onun üzerinden aşağı doğru sallandırdı.

* Sonra vücudunu hançerle paramparça edip gömdürerek, üzerine intikamın toprağını saçtılar...

Efrâsiyâb'ın, oğlunun intikamını almak için, seferberlik yapması

* Turan ordusunun erleri, vücutları kan ve başları da toz toprak içinde, savaş alanından dönüp gelince:

* "O ünlü pehlivan öldürüldü! Onun gibi bir devlet, birdenbire, sönüverdi...

* "Rüstem, onun kafasını keserek, kanlar içindeki vücudunu baş aşağı edip darağacına astırdı.

* "Bütün İran ahalisi, intikama hazırlanmış. Siyâvuş'un yası ile, yürekleri yaralıdır!" dediler.

* Efrâsiyâb bu haberleri alınca, başından tacı yuvarlandı. Saçlarını yoldu, gözlerinden yaşlar döktü.

* Üzerindeki, padişahlara yaraşan, elbiselerini parçaladı. Ağlaya sızlaya, başına topraklar saçtı.

* Bir yandan da feryadederek: "Ey, benim akıllı, cesur, ünlü kahraman ve padişah oğlum!

* "Yazık, o senin aya benzeyen, erguvan renkli yanaklarına! Yazık, padişahlara yaraşan o boyuna, bosuna!

* "Artık, senin babana, atının eyerinden ve savaş alanlarından başka duracak yer kalmamıştır!"

* Dedikten sonra, ordusuna dönerek: "Artık, bize ne uyku var, ne de rahat...

* "Zırhlarınızı giyin! Bundan böyle, intikamın gözünü aydın edeceksiniz!" dedi.

* Padişahın sarayının kapısından davul sesleri yükselince, erler de zırhlarını giydiler.

* Bir filin üzerinde oturan padişah, tunç boruyu çalınca, Nil ırmağını andıran bir ordu, yeryüzünü kaplayıverdi

11685. * Filin üzerine savaş davulunu da yüklediği zaman, dünya alt üst oldu; gökler yerlere kapandı...

* Sonra Rüstem, savaş erlerine: "Bir savaş eri, her iki taraftan da davul sesleri yükselince artık durmak nedir bilmez! (1)

* "O zaman biz de yüreklerimizi kinle doldurarak, düşmanların vücutlarını harbilerimize hedef yapalım!" diye söyledi...

* Sonra, boruların ve davullarla Hint çıngıraklarının çalınmalarını buyurdu.

* Bunun üzerine bir kıyamettir koptu; boruların ve davulların sesleri havaya yükseldi.

11690. * Yeryüzü, atlıların atlarının nallarıyla kabardı; ordunun nâraları bulutlara kadar çıktı...

---

(1) Nüsha: * Bu beyit şu şekildedir: Efrâsiyâb, ordusunun yiğitlerine seslendi, dedi ki: "Ey, savaş yiğitleri, ünlü kişiler!

* Erlerin ayaklarından tozların kalkmağa başladıkları sırada bir adam, intikam almak çiin bahane arayan Rüstem'in yanına gelerek

* "Komutan Efrâsiyâb, yanındaki ordu ile, denizde yürüyen bir gemi gibi geliyor!

* "Kin almağa ve savaşmağa hazırlanarak, pençelerini keskinletmiş..." dedi.

* Böylece, Filgövdeli pehlivana Turan komutanının gelmekte olduğu haberi erişir erişmez,

11695. * Bütün erler ayaklanarak, Gâve'nin bayrağını alıp yola düştüler...

* Gök, kahramanların çelikten kılıçlarının parıltısıyla masmavi kesildi.

* Her iki yandan da sesler yükseldi ve bütün dünya savaş erleriyle doldu.

* Yerden kalkan tozlarla güneş ve ay tutulmuş, yıldızları da timsahlar yutmuş sanılırdı...

* Turan komutanı, bütün savaş hazırlığını bitirdi. Erler, gürzlerini ve harbilerini ellerine aldılar.

11700. * Barman, savaşmak için kükreyip duran Türkler'den seçtiği büyük bir kuvvetle, sola geçti.

* Kılıç eri Gührem sağda ve Padişah da ortada duruyorlardı...

* Derken, beri yandan da, Rüstem, ordusuyla göründü. İran kahramanlarının kaldırdığı tozlardan yeryüzü görünmez olmuştu.

* Rüstem, önünde Ferâmurz, arkasında da Züvâre olarak, ortada yer aldı.

* Geşvat'ın oğlu Gûderz ve Hecir, yanındaki bütün soylu pehlivanlarla birlikte solda;

11705. * Giv ile Tûs da, davullar, borular ve yanlarındaki uyanık yürekli atlılarla birlikte sağda idiler.

* Rüstem, kinle dolu yüreğini kabartarak, bütün silâhlarını kuşandı.

* Yeryüzü, atların nallarıyla, misk rengini aldı; gökyüzü de, mızraklarla, bir kaplan sırtına benzedi...

* Sanki hava demirden bir dağdı ve bu dağın tepesi de tulgalar, zırhlarla dolmuştu...

* Bayrak direğinin ucu ile menekşe renkli kılıçların parıltıları bulutları geçiyordu...

Rüstem'in, Pilsem'i öldürmesi

11710. * Pilsem, yüreği kinle dolu, sert bir yüzle ordunun ortasına gelerek,

* Turan ordusunun padişahına: "Ey, akıllı ve soybesoy Padişah!

* "Benden at, zırh, tulga esirgemeyecek olursan, ben bugün Rüstem'le savaşarak, onun adını utanılır bir hale sokacağım!

* "Onun başını, atını, gürzünü ve dünyalar bağışlayan kılıcını alıp sana getireceğim!" deyince,

* Efrâsiyâb pek memnun oldu. O kadar ki, sevincinden, mızrağının ucu güneşin üstüne yükseldi...

11715. * Ona: "Ey, ünlü aslan! dedi. Sakın, o Filgövdeli seni alt etmesin!

* "Eğer Filgövdeli Rüstem'i pençenin içine alacak olursan, bütün dünyayı tahakküm altında yaşamaktan kurtarırsın!

* "Turan'da da, taht, mühür, külâh ve kılıç sahibi olarak, senden büyük kimse olmaz!

* "Böyle bir zafer kazanarak başını göklere yükseltirsen, sana kızımı, hattâ tacımı bile veririm...

* "İran ve Turan'ın üçte ikisiyle, bütün mücevherlerim, hazinelerim ve ülkelerim de senin olsun!" dedi.

11720. * Bunları duyunca, Pîran çok üzüldü. Hemen, muzaffer talihli padişahın yanına gelerek:

* "Bu genç ve güçlü delikanlı, kendi nefsiyle savaşmak, kendisini öldürmek istiyor!

* "Rüstem'le savaşacak olursa, kendi başını yerlere yuvarlamış ve

* "Bütün ününü kaybetmiş olur! Bu delikanlı, başına gelecekleri göremiyor...

* "Bundan başka, bu iş, sonunda Padişahımız için de kusurlu olur... Çünkü, ordunun dinsel gücü sarsılır.

11725. * "Biliyorsun ki, büyük kardeşler küçük kardeşlere karşı şefkatli olurlar!" dedi.

* Bunun üzerine, Pilsem ona karşılık vererek: "Hayır, ben o pehlivandan yüz çevirecek adam değilim!

* "Senin talihine yemin ederim, ki onunla savaşacak olursam, seni utandıracak bir harekette bulunmam.

* "Ben, senin önünde, o dört ünlü pehlivanı yenmedim mi?

* "Oysa ki, şimdiki gücüm o zamankinden fazladır. Bu dileğimi yerine getirmemek, uygunsuz bir iş olur...

11730. * "Tutup da, kötü yıldızların çevresinde dolaşma... Bu iş, tam benim harcımdır!? dedi.

* Padişah, bu sözlerini dinledikten sonra, ona bir savaş atı,

* Bir kılıç, ağır bir gürz, zırhlı bir gömlek, tulga ve bir at zırhı verdi...

* Böylece Pilsem, savaşa hazırlandı ve bir aslan gibi bağıra, çağıra düşmanın üzerine yürüdü...

* İranlılar'a: "Savaş günlerinde bir ejderha kesildiği söylenen o Rüstem nerede imiş?

11735. * "Söyleyin ona da, karşıma çıksın... Ben, şu pençelerimi onun için keskinlettim!" dedi.

* Bu sözleri duyunca Giv, birdenbire, köpürüverdi... Hemen elini atıp, belinden kılıcını çekti.

* Rüstem ona, tek bir Türk için savaşa girişip de adını kötülememesini, söyledi ise de,

* Gûderz'in oğlu Giv, dinlemedi ve Pilsem ile savaşmağa başladı...

* Fakat Pilsem, Giv'e öyle bir mızrak indirdi ki, korkudan, Giv'in ayakları üzengilerden fırlayıverdi...

11740. * Giv'in başına geleni gören Ferâmurz, hemen onun yardımına koşarak,

* Kılıcını çekip Pilsem'in mızrağına vurunca, onu, bir kamış gibi ikiye böldü...

* Kılıcı ile tulgasına da vurdu ise de, bu sefer, kılıcı parçalandı.

* Bunun üzerine, o iki pehlivan, savaş alanında, Pilsem ile azgın aslanlar gibi boğuşmağa başladılar.

* Rüstem, ordusunun merkezinden, o iki değerli pehlivanın

11745. * Aslan gibi bir kahramana nasıl saldırdıklarını ve tozları bulutlara kadar nasıl yükselttiklerini seyrediyordu.

* İçinden: "Türklerin arasında, Pilsem kadar kuvvetli bir pehlivan daha yoktur!" dedi.

* Zaten, mûbitlerin başı olan bir ihtiyardan, yıldızbakıcılarından ve akıllı kimselerden duymuş;

* Yıldızların uğurlu veya uğursuz olanlarını öğrenmiş ve bütün dünyayı gezerek anlamıştı ki:

* "Dünyanın felâketlerinden kurtulur ve iyi bir eğitmenin eline düşecek olursa,

* "İran'da, Turan'da ve hattâ bütün dünyada Pilsem'e karşı çıkabilecek bir tek pehlivan bulunmaz!"

* Fakat, bütün bunlardan sonra, yine kendi kendine: "Yalnız, dedi, benimle savaşmak istediğine bakılırsa, artık eceli gelmiş olacak!"

* Sonra, erlerine dönerek: "Hiçbiriniz, bir adım bile ileriye atmasın!

* "Ben, önce, Pilsem'in vücudunu şöyle bir yoklayacağım; bakalım hangimiz daha kuvvetliyiz?" diyerek,

* Başına tulgasını giydi. Eline bir mızrak alıp atına bindi ve bacaklarıyla, atının karnını sıkıştırdı...

* Vücudunun ağırlığından, üzengiler de ağırlaştı. Atının dizginini serbest bırakan Rüstem,

* Bu sırada, hiddetinden kabına sığamıyor, ağzmdan köpükler akıyordu. Ordunun merkezinden ayrılarak, ön saflara doğru ilerledi ve

* Pilsem'e: "Ey, ünlü Pilsem! Demek, o ateşli soluklarınla, beni de yakmak sevdasına düştün!

* "Bil ki bu, senin savaş alanına son at yürütüşündür! Çünkü, şimdi, benim gibi bir timsahın darbesini yiyeceksin...

* "Fakat, doğrusu ya, yüreğim gençliğine acıyıp yanıyor... Senin gibi bir pehlivana, gerçekten yazık olacak!" diyerek,

Atını yerinden oynattı. Yüreği, şu yukardaki felek gibi, kinle dolu idi.

* Pilsem'i, beline bir mızrak indirdiği gibi, atının eyerinden aşağıya aldı ve

* Sonra, kaldırıp onu Turan ordusunun ortasına kadar götürerek, düşküncesine yerlere attı...

* Orada bulunanlara: "Şunu sarı bir kumaşa sarın! Çünkü, benim gürzümün darbeleriyle, vücudu mosmor kesildi..." dedikten sonra,

* Savaş alanından çekilerek, atının dizginini çevirip, hızla ordusunun ortasına dönüp geldi...

* Pilsem'i tedavi edilemeyecek bir halde gören Pîran, gözlerinden yaşlar akıttı.

* Bu savaş biter bitmez, her iki ordu birbiriyle kapıştı... Pehlivanların "Vur! Tut!" sesleriyle gökler doldu...

* Fillerin üzerindeki davulların sesleri, millerce uzaklıktaki yerlere kadar gidiyordu.

* Yer, hayvanların malları altında bitkindi. Akan kanların çokluğundan dağlar bile bir denize dönmüştü... Ovalar da, üzerlerindeki ölülerin çokluğundan, birer dağ gibiydiler...

* Boruların seslerinden ve savaş erlerinin naralarından gökler yerinden oynuyordu...

11770. * Topraklar kan, taşlar mercan kesildiler... Birçok seçkin kahramanların başları tersine döndü...

* Sanki göklerden kan yağıyordu... Babalar bile, oğullarına acımaz olmuşlardı...

* Savaş alanından göklere kara bir toz yükselerek, havayı kara bir bulut gibi kapladı.

* İki ordu, ovada o kadar birbirlerine girmişlerdi ki, kendi kendilerini tanıyamaz oldular.

* Yeryüzü, gece gibi kapkara oldu; gündüz, geceye döndü...

Efrâsiyâb'ın Rüstem'den kaçması

11775. * Efrâsiyâb, savaşın bu duruma geldiğini görünce, ordusuna seslenerek: "Uyanık talihimiz uykuya varıyor...

* "Siz, candan ve şiddetle savaşmazsanız, artık ben de savaşa devam edemem!

* "Bugün, birer kaplan gibi davranıp, her yana saldıracağınız, iyice savaşacağınız gündür...

* "Göreyim sizi, düşmanlara pusular kurup, mızraklarınızla güneşi yere indirin!"

* Dedikten sonra, Turan ordusunun ortasından çıkarak, yüreği yaralı ve kinle dolu olarak, Tûs'un bulunduğu yere hücum etti...

11780. * İran'ın büyük kahramanlarından çoğunu öldürdü. Bunu görünce, Tûs'un gözü yıldı ve oradan kaçtı.

* Rüstem'e gelerek: "Aman, dedi, çabuk bir çaresini bul! Yoksa, bugün bu işten hayır kalmadı, savaşı kaybediyoruz!

* "Sağ kanad bir kan denizine döndü ve İran bayrağı baş aşağı oldu!"

* Bunun üzerine Rüstem, ordunun ortasından ayrıldı. Ferâmurz da, yanındaki kahramanlarla, onun peşi sıra gitti.

* Karşı tarafta, hepsi de Rüstem'e düşman olan, kalkanlı birçok erler vardı.

* Efrâsiyâb'ın hısım ve akrabası da, yürekleri kinle dolu olarak, bekliyorlardı.

* Ferâmurz ile Tûs'un arkasından gittikleri Rüstem, onların birçoğunu öldürdü.

* Efrâsiyâb, Gâve'nin menekşe renkli bayrağını görünce,

* Karşısına gelen düşmanın, Neriman'ın soyundan olan, fil gövdeli Rüstem olduğunu anladı...

* Hemen, bir kaplan gibi yerinden bağırarak, atının karnını bacaklarıyla sıkıştırıp karşısına çıktı.

* Rüstem, o ünlü pehlivan, ordunun bayrağını görünce, bir aslan gibi yerinden fırlayıp

* Coştu. Dizginleri gevşeterek, o koşucu Rahş'ı kendi bildiğine bıraktı.

* Âsi Efrâsiyâb'm üzerine yürüyerek yaptığı bu savaşta, mızrağının ucundan, dereler gibi kanlar akıttı.

* Ucu bir söğüt yaprağına benzeyen okunu attığı gibi, o Türk'ün tulgasını iğne gibi deldi, geçti...

* Turan ordusunun komutanı Efrâsiyâb da, bunun üzerine, intikam peşinde koşan Rüstem'e bir mızrak salladı.

11795. * Fakat, Rüstem'in kemerinin derisine rastlayan mızrak, bu deriyi bile yarıp geçemedi.

* Bu sefer Rüstem, kinini almak için, dönüp onun atma bir mızrak savurunca,

* At baş aşağı oldu ve üstündeki savaşçı padişah Efrâsiyâb da yere yuvarlandı...

* Bunun üzerine Rüstem, acı çektirmeden bir an evvel canını almak için onu belinden yakalamak istedi.

* Bir kenarda duran Hûman, bunu görünce, hemen gürzünü omuzlayıp yürüyerek,

11800. * Rüstem'in omzuna vurunca, her iki taraftan da, bağırmalar yükseldi.

* Ordunun kahramanı Rüstem'in arkasına bakmak için yüzünü döndürmesinden faydalanan

* Turan komutanı, Rüstem'in pençesinden kendisini kurtararak, hızlı koşan bir ata atlayıverdi...

• Vise'nin oğlu Hûman, bin türlü hile kullanarak, onu ejderin pençesinden kurtarmış oldu.

• Rüstem, Efrâsiyâb'ın böylece pençesinden kurtulmasına çok kızdı, kini büsbütün arttı...

• O, taçlar bağışlayan, pehlivanları alt eden Rüstem, bu sefer de Hûman'ı yakalamak için atını koşturmağa başladı.

• Fakat, gösterdiği bütün şiddete ve bütün süratine rağmen, onu yakalayamadı. Anlaşılan, henüz eceli gelmemişti!

• Pehlivanların naraları ve gürzlerin çarpışmalarından çıkan sesler, göklere yükseliyordu...

• Rüstem'e bir kötülük gelmemesi için, İran ordusundan da erler gelip yetişti.

• Değerli pehlivan Tûs, Rüstem'e, kendi gibi bir file o yaban eşeğinin vurduğu gürzden bir şey duyup duymadığını sorunca,

• Rüstem de: "Kahramanların ellerinden ağır gürzlerin yağdığı bir sırada,

• "Ne taş dayanır, ne de örs! Fakat, böyle bir gürzü vurabilmek için de, böyle bir göğüsle şöyle bir kol gerekir...

* "Hûman'ın kullandığı bir gürzü, demirden saymamak lâzım; onun vurduğu gürzün bir mum kadar bile etkisi olmaz!" diye karşılık verdi...

* Savaşmak isteyen Hûman kaçıp da Rüstem geri gelince,

* Ordudan, baştan başa, sevinç naraları yükseldi. Erler, süngülerini bulutlara kadar kaldırdılar...

* Yeryüzü, baştan başa, yaralılar ve ölülerle dolmuştu.

* O topraklar, sanki, safran ve lâle tarlaları idiler.

* Atların nalları kan içinde kaldı; fillerin ayakları da, kandan, yakuta dönmüştü.

* Rüstem'in pazılarının kuvvetini gören Türklerin hepsi kaçıştılar.

* Rüstem, kükremiş bir ejderha gibi, o kötü düşünceli Hûman'ı üç fersah kadar kovaladı ise de,

* Hûman, feleğin yardımıyla kaçınca, fil gövdeli Rüstem de geriye döndü...

* Erler, ganimete doymuşlardı. Hepsi, dönüp karargâha geldiler.

* Savaş alanı düşmanın bıraktığı demir, gümüş, altın, mızrak, eyer, silâh ve kemerlerle baştan başa dolmuştu...

Efrâsiyâb'ın Hüsrev'i Hoten'e göndermesi

* Sabah olup da güneş, dağların ardından yüzünü gösterir ve katran renkli gecenin karaltıları üzerine yakutlar serperken;

* Boruların sesleriyle birlikte erlerin de naraları yükseldi ve Rüstem ordusunu yola çıkardı...

11825. * Ordunun bütün büyüklerinin yüzleri, Siyâvuş'un akıtılan kanından duydukları üzüntü ile, göz yaşları içindeydi.

* Efrâsiyâb, önünde intikam almak isteyen Rüstem olduğu halde, bir ordunun yeniden üzerine doğru gelmekte olduğunu haber aldı.

* Bunun üzerine, Çin denizinin kıyılarına doğru öyle bir ordu yürüttü ki, onun ne ucu vardı, ne bucağı... Yeryüzü, bu ordunun erlerine dar delmişti.

* Sonra, tuttu, bu orduyu denizin öteki kıyısına geçirdi ve Pîran'a:

* "Sen, Siyâvuş'un şu uğursuz oğlu hakkında beni biraz aydınlat!

11830. * "Eğer Rüstem onu eline geçirir de, kaldırır İran ülkesine götürür ve

* "Bu şeytan yavrusundan yeni bir padişah dünyaya gelirse, tutar başına bir taç geçirip padişah yaparlar...

* "Haydi, sen hemen git de, onu suyun bu tarafına atıver! Bu sözümden dışarıya çıkayım deme..." dedi.

* Bunun üzerine Pîran, Efrâsiyâb'a şöyle söyledi: "Onu öldürmekte o kadar acele etmemeli!

* "Ben, bu iş için öyle bir tedbir kullanacağım ki, iyiliğini isteyen şu kulunu, sen de beğeneceksin...

11835. * "Biz onu buraya, yanımıza getirtelim. O da, Hoten'de otursun.

* "Mayası bozuk biri bir kötülük yapmakla, her zaman, padişaha kötülük etmesi lâzım gelmez!"

* Padişah, bunları duyunca: "Ey, güzel düşünceler sahibi! Sen, beni hep iyiliğe götüren bir kılavuzsun.

* "Haydi bu işi yapmağa gayret et... Hiç gecikeyim, deme!" dedi.

* Bundan sonra Pîran, padişahı aldırmak için, bilgili ve soylu bir elçi gönderdi.

11840. * Elçi, hiç durmadan ve bir rüzgâr gibi giderek, komutanın dediği şekilde,

* Keyhüsrev'in yanma erişti. Onun yüceliğini ve şatafatını görünce,

* Kendisini övdü ve saygılarını sunarak, uzun müddet, yanında kaldı.

* Söylenmesi gereken sözleri söyledi ve alınması gerekli karşılıkları aldı.

* Onun sözlerini başından sonuna kadar dinleyen Hüsrev, bu işin başını ve sonunu bir türlü bulamadı, içinden çıkamadı...

11845. * Bunun üzerine, koşup annesine geldi ve bütün sırrını ona açarak:

* "Anne, dedi, Efrâsiyâb bir elçi göndermiş, beni suyun kıyısına çağırıyor!

* "Buna karşı ne yapmalı? Akla ve bilgiye dayanarak, canımızı kurtarmak için bir çare düşünelim!" dedi.

* Ana, oğul uzun boylu başbaşa verip düşündülerse de, bir çare bulamadılar ve,

* İster istemez, oraya gitmeğe karar verdiler.

11850. * Yürekleri keder ve gözleri de yaşlarla dolu olarak ve Efrâsiyâb'a lânetler okuyarak, yola girdiler...

* Böylece Pîran'ın yanına vardılar. Vîse'nin oğlu Pîran, onu görünce,

* Tahtından indi ve karşılamak için ilerledi. Ona, bu uzun yolculukta zahmet çekip çekmediğini, sordu.

* Kendisini pek çok överek, iltifatlarda bulundu ve yanma oturttu.

* Onun için, yiyecek, giyecek ve yere serilecek şeylerden başka,

11855. * Çadır, at gibi gerekli şeylerin de hepsini hazırlattı.

* Bu gerekli eşya tedarik edilip her şey yerli yerine getirildikten sonra,

* Pîran gelip, Efrâsiyâb'a: "Ey, bilgili ve şatafatlı padişah!

* "O küçük çocuğu buraya getirttim. Ne emir buyuruluyor?" diye sorunca,

* Turan ülkesinin padişahı: "Onu, Çin denizinin öteki kıyısına göndermeli...

11860. * "Tâ ki şu gelen âsiler, onun izini duyup bulamasınlar!" dedı.

* Bunun üzerine Pîran, onu, hemen ve bir duman hızıyla, padişahın buyurduğu yere gönderdi...

Rüstem'in Turan'daki padişahlığı yedi yıldır

* Filgövdeli komutan, ordusuyla birlikte, Çin'e ve Mâçin'e kadar ilerledi.

* Kılıç kullanmakta usta olan kolunun kuvveti sayesinde, Hıta ve Hoten ile birlikte, bütün Çin"i eline geçirdi.

* Rüstem, Turan tahtına oturunca, Efrâsiyâb'ın talihi de tersine döndü...

11865. * Bunun üzerine Rüstem: "Değerli bir kahraman, düşmanını kendisi arar!

* "Karşına, senin kötülüğünü isteyen birisi çıkınca, onu öldürmek hayırlıdır. Eğer korkak bir adamsa, savaştan çekilmelidir!" dedi.

* Sonra, Rüstem, Efrâsiyâb'ın sarayında bulunan bütün hazineleri aradı, yerlerini sordu.

* Efrâsiyâb'ın adamları, bunların hepsinin yerlerini bir, bir ve doğru olarak gösterdiler.

* Böylece Rüstem, onun bütün atlarını, kölelerini, güzel yüzlü hizmetçilerini,

11870. * Altın hazinesini, değerli tacını, fildişi tacını, elbiselerini ve kumaşlarını

* Bir, bir eline geçirdi... Hazinelerden, pek çok mücevher çıktı.

* Bu ganimetlerle, ordunun bütün erleri zenginleştiler. Hepsi, bilezik, gerdanlık ve taç sahibi oldular.

* Rüstem, o fildişi tacı, bileziği, gerdanlığı ve Çaç şehrinin menşurunu Tûs'a vererek,

* Ona: "Bundan böyle, Efrâsiyâb'ın adını kim ağzına alacak olursa,

1875. * "Hemen başını gövdesinden ayır ve leşinden de kuşlara ziyafet çek!

* "Ve kim aklını başına alır da şeytana uymazsa,

* "Ona da evlâdın gibi bakıp, bütün ihtiyaçlarını gider!

* "Kimsenin rahatını bozma. Mertlikten ve adaletten ayrılma!

* "Çünkü, bu dünya fânidir. Dünyada, Cemşid'in saltanatından ve şatafatından büyük saltanat ve şatafat olmasın!

1880. * "Böyle olduğu halde, o yüce felek onu da baş aşağı etti; yerine başkasını getirip padişah yaptı..." dedi.

* Sonra, mücevherlerle süslenmiş ve padişahlara yaraşan bir taç, bir taht, bir gerdanlık ve küpe ile birlikte,

* Sipencâp ve Soğut'un menşurunu da Gûdarz'e vererek, ona da birçok öğütlerde bulundu.

* Dini temiz olan o çok hünerli pehlivanı uzun boylu övdükten sonra:

* "Bu padişahlık ve adalet mührü, bu meclisler ve savaşlar, hep senden birer hâtıra olarak kalacaklardır.

11885. * "Hüner ve erdem, şerefli bir asillikten üstündür. Bununla beraber, hüner ve erdem sahibi olana soylu olmak da lâzımdır.

* İşte, sende bunların ikisi de var... Hem hüner ve erdem sahibisin, hem de soyca yükseksin... Canım, seninle, zevk ve rahatlık duyar...

* "Bana büyük adamlardan kalma bir yadigâr olduğun için, öğütlerimi dinlersen iyi olur.

* "Sipencâp'tan ta Gülzeriyun'a kadar uzanan yerlerde yaşayan insanların hiçbiri, senin buyruğundan çıkamaz!"

* Sonra, Kâvus'un oğlu Feriburz'a, bir altın taçla birkaç mücevher ve altın göndererek,

11890. * Ona da: "Sen Siyâvuş'un kardeşisin; büyük bir adam ve bir komutansın!

* "Bunun için, kardeşinin intikamını almaktan yana, belinden kemerini ve atının terkisinden de kemendini hiç çıkarayım, deme!

* "Yemeden, içmeden, durmadan, dinlenmeden, hep Efrâsiyâb'dan intikam almayı düşün!

* "Bu dünyada yaşadıkça, adaletten ayrılma. Çünkü, adalet yapan, hiçbir zaman, baş aşağı olmaz!" diye haber gönderdi.

(1)

* "Rüstem'in padişahlık tahtına oturduğu, Çin ve Mâçin'de de duyulunca,

1895. * Ona, altından ve padişahlara yaraşan mücevherelerden hediyeler göndererek:

* "Biz, buralarda yaşayanlar, hep senin kullarınızız! Yeryüzünde, yalnız senin fermanına uymak için yaşıyoruz!" diye haber gönderdiler...

* Rüstem, canlarındaki bu uyanıklığı görünce, onlara aman verdi...

* Bundan sonra Rüstem, hep, zağarlar ve doğanlarla avlanarak vakit geçirdi ve böylelikle aradan epey uzun bir zaman geçti.

---

(1) Nüsha: * Hoten ülkesini Giv'e, Hıta ve Çigil bölgelerini de Esgeş'e verdi.

Rüstemin Turan ülkesini yakıp yıkması

* Bir gün, nasıl oldu ise, Züvâre, yaban eşeği avına gitmişti.

* Kılavuz olarak önüne bir Türk katarak, belli olan yere geldi.

* Orada ve geniş bir ovanın ortasında bir orman gördü. Bu orman, seyretmeden geçilemeyecek kadar, güzeldi!

* İçinde rengârenk çiçekler ve akar sular vardı. O kadar güzel bir yerdi ki, onun manzarasını seyredenlerin canı taptaze bir hayata kavuşuyordu...

* Kılavuz olan Türk, buraya geldikleri zaman, eski günleri anarak söze başladı:

* "İşte, dedi, burası Siyâvuş'un avlağıdır! O, burasını, bütün Turan'dan daha çok sever ve

* "Yalnız burada bir ferahlık duyardı... Başka yerler, ona kasvet verirdi." dedi.

* Türkün bu sözlerini duyunca, Züvâre'nin hayalinde de eski günler canlandı.

* Türkün bu sözleri üzerine, kendini kaybedecek hale gelerek, atından indi.

* Gözleri yaşlarla doldu. Elindeki doğanı fırlatıp bir tarafa attı.

* Ordusunun erleri koşuşup yanına gelince, onu göz yaşları ve keder içinde buldular.

* Bunun üzerine onu bu hale getiren kılavuza lânet ettiler. Herbiri bir tekme vurarak, onu yara bere içinde bıraktılar.

* Züvâre, duyduğu üzüntü ile, gözlerinden yaşlar akıtarak, büyük büyük yeminler etti:

* "Ben, artık, ne av peşinde koşacağım, ne de uyku uyuyacağım! Ben, yalnız Efrâsiyâb'dan intikam almayı düşünerek, ona çalışacağım!

* "Rüstem'i de rahat bırakmayacağım. Bundan sonra bana düşen, savaşmaktır!" dedi.

* Sonra, oradan kalkıp Rüstem'in yanına gitti. Onu görür görmez, coşarak:

* "Söyle, dedi, biz buraya intikam almak için mi geldik, yoksa bunları övmek için mi?

* "Mademki iyilik bağışlayan Tanrı, sana kuvvet vermiş ve yıldızlar arasında talih yıldızı olarak güneşi seçmiştir;

* "O halde, bu ülke, niçin hâlâ böyle mâmur duruyor ve neden içinde hâlâ mesut adam bulunuyor?

* "Sen, o padişahın intikamını unutma! Çünkü onun gibisini, yüzlerce devir geçse, yine göremezsin." diye bağırdı...

* Züvâre, bu sözleriyle, gerçekten, Rüstem'i de çoşturdu ve, Züvâre'nin düşündüğü gibi, o da

* Memleketi yağma etmeğe, ahalisini öldürtmeğe başladı. Böylece, her tarafı altüst etti.

* Turan'dan ta Rûm'a ve Saklab'a kadar, mamur bir tek yer kalmadı.

* Orada bulunan, genç ve ihtiyar, hepsinin başlarını kestiler; kadınları ve çocukları tutsak aldılar.

* Bin milden fazla olan bu bölgeyı, baştan başa, yakıp yıktılar.

* Bunun üzerine, oranın halkından, aklı başında olanlar başlarına toprak saçarak geldiler:

* "Biz, artık, Efrâsiyâb'dan usandık; onun yüzünü, rüyada bile, görmek istemiyoruz.

* "Onun suçsuz olarak döktüğü kanlarda, bizim düşüncemiz alınmış değildir.

* "Şimdi her ne kadar perişan bir hale geldikse de, yine de sana boyun eğmekte birleşiyoruz.

* "Mademki galip geldin; artık, suçsuzların kanını dökmekten ve yeryüzünün sahibi olan Tanrı ile savaşmaktan vazgeç!

* "O padişah ne oldu? Hayatta mı, yoksa bir ejderha tarafından mı yutuldu, kimse bilmiyor!" dediler.

11930. * Onların sözlerini dinleyen Filgövdeli Rüstem'in uyanık yüreği sızladı.

* Hemen, ordunun ilerigelenlerini çağırarak, orduyu Kaçarbaşı'ya doğru götürdü.

* Akıllı ve tecrübe görmüş büyük adamlar gelip huzurunda toplandılar ve:

* "Kâvus, kudreti sayesinde, kendisine doğru yolu gösteren bir kılavuza muhtaç olmaksızın, padişahlık tahtına oturdu.

* "Efrâsiyâb, tutar da bir taraftan üzerimize bir ordu gönderiverir ve

11935. * "Kocamış Kâvus'u yenerse, o zaman bütün emellerimiz suya düşer, rahatımız kaçar.

* "Her yerde kurduğumuz kin tuzaklarıyla, Turan'ın bütün mamur şehirlerini yakıp yıktığımız yetişir!

* "Artık, kalkıp da, o ihtiyar padişahın yanına gidelim. Savaş yapmak icap ederse, gücümüzü birleştirir, beraberce hazırlanı-

* "Aradan altı yıl geçtiği halde, bu müddet zarfında, bir günümüz olsun hoş geçmiş değil!

* "Bizim tahtımız, tacımız, padişahlık mührümüz ve kölelerimiz hep İran'dadır.

11940. * "Her Allahın günü vücudumuz silâhlar ve ruhumuz da sıkıntı içinde olduğu için, yorgun düştük; halimizden hoşnut değiliz!

* "Bu eski saraya gönül bağlarsan, o sana nazlanır ve gerçeği senden gizler!

* "Eğer gönlün şeytanla birlik değilse, sana düşman olan hırsı hoş görme.

* "Ye, iç, gıy ve ver! Dünya denilen şu geçit yerinde senin nasibin işte budur..." dediler.

* Rüstem, bu şen yürekli, doğru yolu gösterici mûbitlerin söyledikleri hikmetleri beğendi.

11945. * Bu sırada, bir başka mûbit de: "Şu iğreti sarayda, zevkten ve neşeden nasibini al!

* "Öldükten sonra toprağın altında sana kimlerin eş olacaklarını görünce, dünyada iken arzularını niye yerine getirmediğine ağlayacaksın!" dedi.

Rüstem'in İran'a dönmesi

* Rüstem, mûbitlerin sözleri karşısında, kendi durumundan utanarak, İran'a gitmek için kesin kararını verdi.

* Turan ovasından sürülerle atlar ve

* Her yandan, padişaha yaraşan on bin köle ve cariye getirtti.

* Ceylân göbekleri, samur, sincap, kakım, kimal ve bor postları hazırlattı.

* Erkek fillerin sırtları bu kokular, değerli postlar, altın ve gümüş yükleriyle dolmuştu...

* Bunlardan başka, taht, taç, silâh, kılıç, gümüş hazineleri, elbiseler ve yaygılar da alıp hepsini İran'a götürdüler.

* Turan'dan kalkıp Zâbilistan'a, kutlu Zâl'in yanına gittiler.

* Öte yandan da Tûs, Gûderz ve Giv gibi büyükler de Fars'a doğru yola çıkarak, Kâvus'un yanına geldiler.

* Mayası bozuk Efrâsiyâb, Tûs ile Rüstem'in, suyun öbür yanına geçtiklerini haber alınca,

* Başı savaş düşünceleri, yüreği de intikam duygularıyla dolu olarak, doğudan kalkıp Genk denizine doğru gitti.

* Oraya eriştiği zaman, bütün ülkeyi harap olmuş; büyük, küçük bütün halkın öldürülmüş bulunduğunu;

* Taç, taht, at, hazine gibi şeylerin mahvedildiğini; hattâ ağaçlarda yaprak bile bırakılmadığını;

* Bütün dünyanın ateşe verilecek köşklerin, sarayların yakılmış olduklarını görünce,

11960. * Gözlerinden kanlı yaşlar akıtarak, ordunun büyüklerine şöyle dedi:

* "Yapılan bunca kötülüğü unutabilmek için, insanın duygudan büsbütün yoksun olması lâzımdır!

* "Siz, yüreklerinizi intikam duygularıyla doldurun... Kalkanlarınız yatağınız, tulgalarınız da yastığınız olsun.

* "İran'a yürüyerek gökleri yere indirip intikamımızı alalım!

* "Yerlerimiz, yurtlarımız, çocuklarımız, hazinelerimiz ve her şeyimiz için

11965. * "Çalışarak, İran ülkesini çiğneyip intikamımızı alalım.

* "Bir savaşta da onlar bizi yendiler diye, kendimizi pek aşağılarda görmenin anlamı yok!

* "Dört bir yandan getirteceğimiz erler ve silâhlarla, yeni bir yol tutalım!"

* Bunun üzerine, her yandan erler topladı; mızraklar ve diğer silâhlar hazırladı.

* Kurduğu bu orduyu, o aslan gibi yiğitlerden ve kahramanlardan intikam almak için, İran'a götürdü.

11970. * Hiç durmadan, her yana saldırdı. Tarlalarına ve ağaçlarına varıncaya kadar, bütün mamur yerleri yakıp yıktı. Bütün bunlara dayanmak İrtanlılar'a güç geldi ama.

* Havaların kuraklığı yedi yıl sürmüş, hiç yağmur yağmamış, her yerin rengi değişmiş ve her şey altüst olmuş bulunduğu için,

* Herkes darlıktan bunalmıştı... Böylece, aradan epey bir zaman geçti.

* Filgövdeli pehlivan, Zâbil'den çıkamadığı için, kılıç kullanmakta usta olan Türkler de, bütün dünyayı ellerine geçirdiler.

Gûderz'in, rüyasında Keyhüsrev'den haber alması

* Bir gece, Gûderz, rüyasında gökten İran tarafına doğru yağmurlu bir bulutun yol aldığını gördü.

11975. * Bulutun üstünde bir melek oturuyordu. Kendisine: "Bu sıkıntılı durumdan ve o

kötü huylu Türkten, o erkek ejderhadan kurtulmak istiyorsan, kulaklarını aç da dikkat et:

* "Turan' da, Keyhüsrev adında, yeni yeni yetişen bir padişah vardır.

* "O; Siyâvuş'un tohumundan, yâni şerefli bir soydan gelmiş, hünerli ve erdemli bir padişahtır.

* "Babadan yana Keykubad'a dayanan bu büyük adamın ana tarafı Turanlıdır.

* "Onun kutlu ayağı İran topraklarına basacak olursa büyüklüğü o kadar artar ki, felek onun bütün sorduklarına karşılık verir!

11980. * "O, babasının intikamını almak için savaşacak ve Turan ülkesini altüst edecektir!

* "Onun dehşeti Kulzüm denizini bile çoşturacaktır. O, Efrâsiyâb'dan intikam almadıkça, başını bile kaşımayacak;

* "Sırtından intikam zırhını çıkarmayacak, gece gündüz savaşlar yapacak, atının eyerinden inmeyecektir.

* "İranlı pehlivanlar arasında. Giv'den başkası onun izini bulamaz!

* "Şu dönen feleğin işi böyledir... Herkesin o padişaha karşı duyacağı sevgiyi, adaletli Tanrı vermemiştir!" dedi.

11985. * Gûderz, uykusundan uyanır uyanmaz, Tanrı'ya şükürler ederek ve

* O Padişahtan birçok şeyler umarak yerlere kapanıp ak sakalını toprağa sürdü.

* Güneş, karga kanadını andıran gecenin karaltısı içinden parlak bir kandil gibi yükselirken,

* Komutan Gûderz de, sarayını süslüyerek, fildişinden tahtına oturdu. Onun yanına da saç ağacından yapılmış bir kürsü koydurdu...

* Yüreği düşüncelerle dolu olarak, Giv'i yanına çağırttı ve gördüğü rüya üzerinde kendisiyle konuştu.

11990. * Ona : "Eserlerin ve dünyayı aydınlatan yıldızın var olsun! Günlerinin sonu olmasın!

* "O kutlu anandan doğdun doğalı, yeryüzü, baştan başa Tanrı'nın lûtuflarıyla doldu...

* "Bana dün gece, uykumda ve Tanrı'nın büyrüğü ile, kutlu bir melek göründü.

* "Rüzgârlar ve yağmurlarla yüklü bir bulutun üzerinde oturuyor, bütün yeryüzünden ıstırabı siliyordu.

* "Beni görür görmez : "Biliyor musun, dedi, çektiğiniz ıstırap neyin nesidir; yeryü-

zü, neden böyle intikam duygularıyla doludur ve yağmur yağmamaktadır?

11995. * "Çünkü padişahınızın yüceliği ve sözünü dinletme yetkisi yoktur! Çünkü o, padişahların gittikleri yoldan sapmıştır.

* "Eğer Keyhüsrev Turan ülkesinden İran'a gelecek olursa o, düşmanlardan intikam alacaktır!

* "Pehlivanlar içinde, Gûderz oğlu ünlü Giv'den başkası ona karşı çıkamaz!

* "Şu yüce felek, bizi sıkıntıdan senin kurtarmanı takdir etmiş, demek...

* "Sen, bu iki ordunun arasında ün almak istemiştin. Şimdi sana, ebedî bir ad kazanmak sırası geldi işte.

12000. * "Böylelikle kazanacağın ad, yeryüzünde insanlar yaşadığı ve söz denilen şey bulunduğu müddetçe unutulmayacak olan bir addır!

* "Bu, gerçi, yorucu bir iştir; fakat, hangi ad ve hazine, zahmetsizce ele geçer ki? Sen de, bu adı zahmetle elde edeceksin!

* "Sen, dünyada ebedî ol; iyi bir ad kazanmak, şu iğreti dünyadan hayırlıdır.

* "Sen, dünyaya bir padişah kazandıracak, bir vefa ağacını yemişlendireceksin!" dedi.

* Giv de, ona : "Babacığım! Ben senin için çalışacağım.

* "Mukadder olduktan sonra, elbette, bu işi üzerime alacağım. Ey, benim yol göstericim! Senin kutlu adına and içerim ki, bu işin sonunu getireceğim!" diye karşılık verdi.

* Sonra, köşküne giderek, yola hazırlandı. Babasının rüyasına şaşırıp kalmıştı.

* Giv'in karısı, büyüklerin büyüğü (1) Bayan Geşesb, Giv'in yola çıkmak üzere atını hazırladığını haber alınca,

* Hemen salına salma onun yanına geldi ve ona: "Ey, iyi ad kazanmak isteyen büyük adam!

* "Ben, senin Turan'a giderek, yakınlarda ve uzaklarda Hüsrev'i arayacağını duydum.

* "Eğer pehlivandan izin olursa, ben de, aydın canlı Rüstem'in yanma gitmek istiyorum.

* "Dileğim, onun yüzünü görmektir. Çünkü, onu görmeyeli ruhum azap içindedir.

---

(1) Nüsha : * Ve Rüstem'in kızı olan.

* "Ey, cihan pehlivanı! Sen, hiçbir zaman, pehlivanların yardımcısı olmaktan geri kalma!" dedi.

* Bundan sonra, komutanın izinini alarak, kalkıp hızla Sîstan' a doğru yola çıktı.

Giv'in, Keyhüsrev'i aramak için Turan'a gitmesi

* Parlak güneş doğup da yeryüzü çiğdem rengine girince,

12015. * Cesur Giv, belinde kemeri ve altında rüzgâr gibi atı ile Bûderz' in yanma gitti

* Gûderz, ona : "Yanında kimi götürüyorsun? Yoldaşın, arkadaşın kim?" diye sorunca,

* Giv : "Ey, cihan pehlivanı! Ey, aydın canlı büyük adam!

* "Arkadaş olarak, bana atım ve kemendim yeter! Oralara kadar, başkalarını da alıp götürmek uygun düşmez!

* "Çünkü, yanımda adam götürecek olursam, savaşmak için geldiğimi sanırlar.

12020. * "Altımda hızlı koşan bir at, onun terkisinde bir kement, elimde bir kılıç ve sırtımda da bir Hint elbisesi olursa bana yeter...

* "Bir müddet, dağlarda ve ovalarda kalarak, bir kılavuz buldukça ilerleyeceğim.

* "Ben, şehirlere girmeyeceğim. Sonra, beni tanırlarsa, yaptığıma pişman olurum.

* "Sonunda, cihan pehlivanının kutlu talihi sayesinde, sevinçli bir yürek ve aydın bir canla döner, gelirim...

* "Sen, küçük Bîjen'i kucağında büyüterek, onu feleğin olaylarından koru ve

12025. * "Ona savaşmasını öğret. Çünkü o, eğlence meclisleri ve savaş için yaratılmıştır.

* "Ben, daha şu küçük yaşında, onda bu erdemi gördüm ve beğendim.

* "Sen, canımı benim üzüntümle sıkma. Beni hatırından çıkarma, hoşça kal!

* "Acaba, bundan sonra, bir daha birbirimizi görmek kısmet olacak mı? Yeryüzünü yaratan Tanrı'nın sırlarını bilemeyiz ki...

* "Tanrı'ya tapmak üzere yüzünü yıkadığın zaman, benim için de dua et.

12030. * "Çünkü o, bütün büyüklerin büyüğüdür; her büyük, onun bir kuludur!

* "Onun isteği olmadan, şu felek dönemez; yemek de, uyumak da onun buyruğu iledir.

* "Zamanla mekânı, kuvvetli ile zayıfı da o yarattı...

* "Umut da ondan, korku da... Suyu, ateşi, havayı ve toprağı yaratan da o!

* "Umarım ki Tanrı, o büyük adamın yanına gitmek için, bana yardımcı olur!" dedi.

12035. * O cesur delikanlı, bir aslan gibi kalkıp beline kemerini bağlayarak savaşa hazırlanmıştı ama, baba yaşlı idi.

* Oğlunu bir daha görüp görmeyeceğini bilmediği için, bu yolculuktan, yüreği perişandı.

* Cesur Giv, atından inip, o yüce pehlivanın ellerini öptü. Babası da onu kucaklayarak, birçok defalar, başını yüzünü öptü.

* Bunun üzerine, ihtiyar Gûderz, Tanrı'ya seslenerek : "Ey, adaletli Tanrı! Sen benim yardımcım ol. Şu genç ve ünlü oğlumu da, aklımı da, canımı da sana emanet ediyorum.

* "Ben, bu fedakârlığı, sırf şu memleketin sıkıntıdan kurtulması için yapıyorum. Sen onu yine bana bağışla, elimden alma!' diye dua etti.

12040. * Bu dünyada, birçok insanlar, büyük adam olmak için, dünyayı her şeyden üstün tutarlar.

* Fakat sonunda yine düşüp yatacakları yer, şu toprak olur. Bu dünyadan ancak zehir alınır, deva değil...

* Sen de, bu dünyada uzun zaman kalmayacağını bildiğin halde, neden, başına hırsın ve tamahın tacını koyuyorsun?

* Sen, o hırsını da yanına alıp toprağın altına götürecek, başındaki o taçla birlikte mezara gireceksin!

* Dünyada, seni sevindirmeğe yetecek kadar şeyler varken, neden, başkaları için zahmet çekeceksin?

12045. * Sen, uğraşıp çabalıyorsun; fakat, topladığın serveti oturup başkaları rahat rahat yiyiyor ve buna karşılık olarak da, mezarına değil. tabutuna olsun dönüp bakmıyorlar bile!

* Ama, ne çıkar? Sana mirasçı olanların saadeti de sona erecek, onların başı da nasıl olsa toprağın altına girecektir!

* Şu dünyadan göçüp gidecek günü düşün de, adaletli Tanrı'ya tapmayı kendine iş edin.

* Kurtuluşun yolu, yalnız iyilik yapmakta ve kimseyi incitmemektedir.

* Bu kararsız dünyaya gönül verme; çünkü o, sana kalacak değildir.

* Burada ne kadar kalsan, sonunda, yine gitmek muhakkaktır ve bu gidişin dönüşü yoktur.

* Ey, akıllı ve uyanık yürekli kişi! Şüphede kalma, ayağını bataklıktan çıkar.

* Seni yaşatan Tanrı'dır; sen, sadece, Tanrı'nın yaratığısın.

* Başını eline alıp da düşünceye daldığın zaman, Tanrı'nın varlığı üzerinde sorgu sualde bulunma ve ona karşı aczini bil!

* Tanrı'nın varlığına inanmayan bir kimse, yemeğe de, oturmağa da, uyumağa da lâyık değildir.

* Onun yüreği kör ve kafası da akılsızdır. Akıllı olanlar, onu insandan saymazlar.

* Suda da, toprakta da onun varlığının belgeleri vardır. Yanlış edindiğin bilgilerle, kendini sapıklığın karanlık çukuruna atma!

* Tanrı, her şeyi bilir ve her şeyi yapabilir. Aklı ve canı, bu kadar mükemmel olarak, yaratan odur...

* Turan padişahı, insanlar arasında ve kendi kendine yükselmek isteyerek.

* Genç bir şehzadeyi öldürttü ama, aslında, kendisine kötü kötü günler hazırlamış oldu.

* Tanrı, yine onun tohumundan, bir çocuk yetiştirdi; yeni ve yemişli bir ağaç üretti.

* İşte bu çocuk, Turan Padişahının lâyık olduğu cezayı verecek, onun beynini sökecek, sarayını yıkıp tozlarını havava savuracaktır!

* Tanrı, güneşin, ayın ve Zühal'in yaratıcısıdır; zafer de, kuvvet de ondandır.

* Onun buyruğuna boyun eğmekten başka çare yoktur. Bilmeyerek de olsa, güneş ve ay da onun buyruğundadırlar.

* Giv de, ancak Tanrı'nın isteğine ve buyruğuna boyun eğerek, kemerini beline kuşanıp kükremiş bir aslan gibi ortaya çıktı ve

* Bir başına savaşmağa gitti. O nazlı vücudunu Tanrı'ya emanet ettiği için, yanında kimseyi götürmedi.

* Giv, yollarda rastgeldiklerinden, Türk diliyle Hüsrev' den haber sorardı.

* "Bilmiyorum!" diyen Türkün hemen kafasını gövdesinden ayırıp

* Kemend ile bağlandıktan sonra, uzağa götürüp üzerini toprakla örterdi.

* Bundan maksadı, kimsenin kendi sırrını bilmemesi, kimsenin kendi adını, canını duymaması idi.

12070. * Bir aralık, yine o milletten, kendisine kılavuzluk etmesi için, yanına birisini almıştı.

* Birlikte yol aldıkları halde, epey bir müddet ona sırrını açmadı.

* Nihayet bir gün, ona: "Senden, gizli bir şey soracağım.

* "Eğer sende doğruluk görürsem, bana karşı yüreğini temiz tutarsan,

* "Ben de senden hiçbir şeyi, hattâ canımı ve tenimi de esirgemem!" dedi.

12075. * Türk de ona: "Bilinecek şeyler çoktur ama, bilgi de insanlar arasında bölünmüştür.

* "Bana soracağın şey bildiğim bir şeyse, söylemekte kusur etmem!" diye karşılık verdi.

* Bunun üzerine Giv: "Keyhüsrev'in nerede bulunduğunu bana doğruca söyle öyle ise.." dedi ve

* Türk: Bu adı ne işittim, ne de bu adı taşıyan bir adam için kimseye bir şey sordum!"

* Diye karşılık verince, Giv kılıcını çektiği gibi, hemen kafasını kesip yere yuvarlayıverdi...

Giv'in, Keyhüsrev'i bulması

12080. * Giv, şehzadenin izini bulabilmek için, dört bir yanı deliler gibi gezerek,

* Yedi yıl dolaştı... Beli, kılıcıyla kemendini taşımaktan artık aşınmıştı...

* Çoğunlukla, yaban eşeklerinin etini yiyor ve derilerini de sırtına giyiyordu; bazan, ot yer ve şarap yerine acı su içerdi.

* İnsanlardan uzak, zahmetler ve yorgunluklar içinde, çöllerde ve dağlarda dolaşıyordu.

* Rüstem'in, ordusunu alarak hızla Ceyhun'un bu kıyısına geçtiği sıralarda,

12085. * Turan komutanı Efrâsiyâb, Genk'e gelmiş ve böylelikle, Turan ordusu yeniden savaşa girmişti.

* Bunun üzerine Efrâsiyâb, Pîran'a: "Şu uğursuz Keyhüsrev'i

* "Mâçin'den getirip anasına verdikten sonra, kaçabileceği bütün yolları kapa!" diye buyurunca,

* Pîran hemen, Keyhüsrev'e bir develi göndermişti.

* Bu adam kalkıp gitmiş, Siyâvuş'un oğlunu, insana hayat veren o akıllı genci getirmiş

12090. * Ve annesine teslim etmişti... İşte, bunun üzerinden epey bir müddet geçtiği sıralarda idi ki,

* Cesur Giv, böyle ıstırap içinde, Turan ülkesinde dolaşıyordu...

* Çok düşünceli bulunduğu bir gün, bir ormanın kenarına varmıştı...

* Her yer güzellik ve tazelikle doluydu ama, gel gelelim, Giv'in yüreği keder içindeydi.

* Topraklar yemyeşildi; dereler şırıl şırıl akıyordu; doğrusu, tam istirahat edilecek ve uyunacak bir yerdi...

12095. * Giv, yere inip, atını otlağa bıraktı. Kendisi de, tasalı bir yürekle, uykuya vardı.

* Uyandıktan sonra, kendi kendine: "Galiba, dedi, pehlivan Gûderz o rüyayı görürken, uğursuz dev de yanındaydı. Kendisine, rüyada o görünmüş olacak...

* "Çünkü, bu kadar dolaştığım halde, Keyhüsrev'in hiçbir izine rastlayamadım Bil-

mem ki, bu yerlerde aratık böyle aylak aylak gezip dolaşmanın ne faydası kaldı?

* "Şu sırada, bütün arkadaşlarım savaşlarda savaşıyorlar; dert ortaklarım da meclislerde içki içip eğleniyorlar.

* "Kimisi ad kazanmağa, kimisi de eğlenmeğe uğraşıyor.

"Beni ise talihim, bunların her ikisinden de yoksun olarak yaşatıyor.

* "Ruhum yay gibi iki büklüm olduğu halde, hâlâ ve her yerde onun adını çağırmakla vakit geçiriyorum.

* "Kim bilir, belki de, şu Hüsrev dedikleri anasından hiç doğmamışın, yahut doğup da zamanın elinde yok olmuşun biridir!

* "Onu aramakla elime geçecek şey, sadece, yorgunluk ve eziyettir. Ne mutlu, zehir yutup da ölene!" diyerek,

* Ormanın yeşillikleri arasında, o padişahı arıyor, yine onu bulmak istiyordu!

Bu sırada, uzaktan, bir çeşme gördü. Onun başında da, başı kokulu ve renkli çiçek demetleriyle örtülmüş ve

* Elinde bir şarap kadehi bulunan sevimli, gönül çekici bir delikanlı vardı.

* Onda zekânın belgeleri, boyunda bosunda da tanrısal bir güzellik görülüyordu...

* Onu bu haliyle görenler, Siyâvûş, firuze tacını giymiş de gelmiş fildişi tahtına oturmuş sanırlardı.

* Yüzünden, sevimliliğin kokuları saçılıyordu; saçları ise, taçla süslenmiş kadar güzeldi...

* Giv, onu görünce: "Bu, olsa olsa, bir padişahtır. Çünkü böyle bir yüz, ancak padişahlığın tahtına lâyık olanlara yaraşır!" deyip,

* Hemen atından indi ve yaya olarak ona doğru yürümeğe başladı. Yakınlaştığı vakit,

* Düğüm çözüldü: çektiği zahmetlerin artık sona erdiğini, aradığı hazineyi nihayet bulduğunu anlamıştı...

* Giv'i görünce, Keyhüsrev de gülümsemeğe başladı; sevinçten, yüreği oynuyordu.

* Kendi kendine: "Bu, olsa olsa, Giv olabilir. Çünkü buralarda, bu yüzde hiç kimse yoktur!

* "O, beni arıyor; İran'a götürüp beni orada padişah yapacak!" dedi.

* Giv kendisine yaklaşınca, yeniden kalkarak ona:

* "Ey, Giv pehlivan, hoş geldin! Sen, buraya, Tanrı'nın lûtfu ve yardımı ile erişebildin.

* "Söyle bakalım, buraya nerelerden geçerek geldin? Padişah Kâvus'tan, Gûderz'den ve Tûs'tan ne haber?

* "İnşallah hepsi iyidirler. Beni, Hüsrev'i anıyorlar mı?

12120. * "Yeryüzünü eline geçirmek isteyen Filgövdeli Rüstem pehlivan nasıl? Destan ve ötekiler ne yapıyorlar?" diye sordu.

* Giv, bu sözleri duyunca, şaşırdı kaldı. Nihayet, ağzını açarak, yeryüzünün sahibi olan Tanrı'nın adını andı.

* Ona: "Ey, yüce pehlivan! Bütün yeryüzü senin sevgine muhtaçtır.

* "Öyle sanıyorum ki, Siyâvuş'un oğlu ve Keyâniyan soyundan olan, akıllı Hüsrev sensin!

* "Şimdi, söyle bakayım, ey doğruların başı! Gûderz'i sen kimden duydun? Onun maceralarını sana kim anlattı?

12125 * "Ey, saadet ve kudret kısmeti olasıca, Giv'i ve Geşvat'ı sana kim bildirdi?" dedi.

* Keyhüsrev: "Ey, aslan yiğit! Bunları bana annem anlattı.

* "Babam, öleceği zaman, Tanrı'nın verdiği bir duygu ile, benim başıma gelecek kötülükleri anneme anlatmış ve:

* "Senden Hüsrev doğacak; o, İran'ı bağlayan zincirlerin düğümlerini çözecek;

* "Büyüyüp de bir pehlivan olduğu zaman, İran'dan, hünerler sahibi Giv gelecek;

12130. * "Onu alıp İran tahtına, aslanların ve ve büyük kahramanların yanına götürecek;

* "İşte bu Hüsrev, yiğitliğiyle dünyayı altüst ederek, benim intikamımı alacak! demiş" dedi.

* Bunun üzerine, Giv: "Ey, kahramanlar kahramanı! dedi. Sende, herhalde, büyüklüğün bir alâmeti olmalı...

* "Siyâvuş'un alâmeti, gül üstüne düşmüş bir katran damlası gibi, hemen kendini belli eder.

* "Sen, kolunu aç da bana gösteriver... Siyâvuş'un bu alâmetini tanımayan yoktur." deyince,

12135. * Keyhüsrev soyundu ve Giv, ondaki o siyah alâmeti gördü...

* Bu, ta Keykubad zamanından kalma ve Keyâniyan süslâlesinin şaşmaz bir alâmeti idi.

* Giv, bu alâmeti görür görmez, hemen Keyhüsrev'e saygılarını sunarak, gözlerinden yaşlar akıttı ve ona bütün sırlarını açtı.

* Bundan sonra da, yeryüzü padişahı Keyhüsrev'i kucaklayarak, sevinç içinde övdü.

* İran, İran tahtı, Güderz ve hep savaşmak isteyen Rüstem üzerine onunla konuşarak:

* "Ey, yeryüzüne sahip, yüce ve uyanık yürekli padişah!

* "Yeryüzünü yaratan, iyi ve kötü her şeyi bilen Tanrı, eğer bana baştan başa cenneti ve

* "Yedi iklimin padişahlığını vererek başıma büyüklüğün tacını koymuş olsaydı,

* Şu Turan topraklarında senin yüzünü gördüğüm zaman duyduğum sevinci duyuramazdı!

* "İran'da şimdi, hiç kimse bilmez ki: ben, acaba, hâlâ yaşıyor muyum; yoksa, toprağın altında mıyım? Acaba, bir âteşgedede yakıldım mı?

* "Acaba, Siyâvuş'u sağ görüp de, ondan, çektiği zahmetleri ve eziyetleri mi sordum? Ne olduğumu, ne yaptığımı kimse bilmez!

* "Tanrıya şükürler olsun... Talihim yardım etti de, şu çetin yorgunluklar, sevinç ve saadetle sona erdi!" dedi.

* Sonra, beraberce, ormandan çıkıp yola girdiler. Giderlerken Hüsrev, Padişah Kâvus' un durumunu,

* Kendisinin yedi yılı içinde çektiği zahmetleri, nasıl uyuduğunu, neler yiyip içtiğini sordu.

* Bunun üzerine Giv, yeryüzünü yaratan Tanrı' nın neler gösterdiğini söylemeğe başlayarak;

12150. * Gûderz' in rüyasını, uzun zaman çektiği zahmetleri, katlandığı eziyetleri, neler yiyip içtiğini, nasıl uyuduğunu, rahatlığını ve saadetini;

* Kâvus'un, oğlunun yüzünden vakitsiz kocadığını, artık elden ayaktan düştüğünü;

* Sarayında büyüklükten ve şatafattan eser kalmadığını, baştan başa viranlığa yüz tuttuğunu anlattı...

* Hüsrev'in, dinledikleriyle, yüreği yandı, yanağı ateş gibi kıpkırmızı kesildi ve

* Ona: "Uzun uzadıya çektiğin bu zahmetlere karşılık, talihin, sana rahatlık ve düzenlik versin!

12155. * "Sen, bana babalık et de, kimseye bir şey söyleme. Bakalım, zaman ne gösterecek?" dedi.

Giv ile Keyhüsrev'in Siyâvuşgird'e gitmeleri

* Komutan Keyhüsrev, Giv'in atına bindi ve Giv öne düşerek

* Eline bir Hint kılıcı aldı. Yolda giderken, kime rastladıysa,

* Hiç düşünmeden kafasını kesip toz toprak içine yuvarladı.

* Böylece, iki kahraman, aralarında bir düşünce birliği kurarak, Siyâvuşgird'e doğru yollarına devam ettiler.

12160. * Nihayet, Firengis'i de aralarına alarak, sırlarını ona da açtılar ve,

* Savaşma için bahane arayan düşman kahramanlarına görünmeden, yeniden yola çıkmağa karar verdiler.

* Firengis: "Eğer burada biraz daha gecikecek olursak, dünyayı başımıza dar etmiş oluruz!

* "Efrâsiyâb, bizim bu hareketimizi duyar duymaz, yemeği de, uykuyu da bırakarak,

* "Bir Akdere gibi koşup gelir... İşte o zaman, tatlı canınızdan ümidi kesmek gerek!

* "İçimizden hiçbirini, ne gizli, ne de açıkta olarak, yeryüzünde bırakmaz!

* "Yeryüzü, bizim kötülüğümüzü isteyen düşmanlarla dolu. Her ülkenin bir ehrimeni vardır.

* "Ey, benim soylu oğlum! Dinle, şimdi, sana bir öğüt vereceğim:

* "Biraz ileride, bulundukları yer buradan pek uzak olmayan Turanlı atlıların geçtikleri yolun öte tarafında bir çayırlık vardır.

* "Sen, sabah erkenden, yanına bir eyer ve bir de kara dizgin alarak, Giv'le birlikte işte o çayırlığa git.

* "Orada, göklere yükselmiş ve bulutlarla yüz yüze gelmiş bir dağ göreceksin.

* "Bu dağın üzerine çıkınca, bahar gibi taptaze bir çayırlık ve

* "Şarıl şarıl akan bir dere vardır ki, seyri insanın canını tazeler!

* "Güneş, bu gök kubbenin kenarından doğarken, komutan da uykusundan uyanır.

* "Dereden su içmek için, bu çayırlığa, sabah erkenden sürü sürü atlar gelir.

12175. * "İşte, Siyâvuş'un atı onların arasındadır. Yanında götürdüğün eyerle dizgini Siyâvuş'un atı olan Behzad'a göster. Eğer itaat ederse,

* "Ona doğru yürür, kendini gösterir, onu çağırır ve sevgi ile okşarsın...

* "Siyâvuş, aydın günleri kararıp da dünyadan ümidini kestiği zaman,

* O karayağız Behzad'a: Bundan sonra, rüzgârlara bile boyun eğmeyecek ve,

* "Ta Keyhüsrev gelip de seni alıncaya kadar, dağlarda, çayırlarda yaşayacaksın!

12180. * "O zaman onun atı olur, dünyayı gezip dolaşır ve nallarınla yeryüzünden düşmanları temizlersin!" demişti.

Keyhüsrev'in Behzad'ı tutması

* Bunun üzerine, komutan Keyhüsrev atına bindi. Giv de, yaya olarak, önüne düştü.

* Beraberce, selâmet ve çare arayan bir insan gibi, hızla o dağa çıktılar.

* Derken, at sürüleri de gelmeğe başladılar. Hayvanlar, su içip kandıktan sonra, dönüp gidiyorlardı.

* Yüce Hüsrev, onların arasında, nihayet Behzad'ı gördü ve

12185. * Hemen suyun başına doğru koşmağa başlayarak, Behzad'a o eyerle dizgini gösterip, dileğinin yerine gelmesini umdu...

* Suyun içinde bulunan Behzad'ın, Keyhüsrev'i görür görmez, ciğerlerinden soğuk bir ah çıktı...

* Siyâvuş'un, üzeri leopart derisinden yapılmış olan eyerini, onun hadenk ağacından kaşını ve o uzun üzengisini görünce,

* Olduğu yerden hiç kımıldamadı. Suyun içinde öylece durup bekledi.

* Hüsrev, onu böyle sessiz görünce, elindeki eyerle ona doğru yürümesine devam etti.

12190. * Olduğu yerde duran Behzad'ın gözleri, döktükleri yaşlarla, birer çeşmeye dönmüşlerdi.

* Hüsrev'le Giv de ağlamağa başladılar ve kuvvetli bir ateşin üzerindeki kebap gibi yanıp yakıldılar.

* Gözlerinden yaşlar akıtarak, Efrâsiyâb'a lânet ettiler.

* Hüsrev, elleriyle, onun yüzünü, gözünü, saçlarını okşadı.

* Dizgini başına, eyeri de sırtına geçirerek, dert içinde, babasını andı.

12195. * Keyhüsrev, üzerine atlayıp da ayaklarıyla karnını sıkıştırınca, o ağır gövdeli hayvan, bir anda, Giv'in gözlerinden kayboldu.

* Giv bu işe hem şaştı, hem de üzüldü. Tanrı'nın adını anarak ona sığındı.

* Yerinden bir rüzgâr gibi fırlayıp uçuverdi

* Kendi kendine: "Hiç şüphe yok ki, dedi, insanları aldatmak için hep çare arayan ehrimen, bir at kılığına girip bize öyle göründü...

* "Bak, Hüsrev ortadan yok oluverdi ve benim bütün emeklerim boşuna gitti... Oysa ki o, bu dünyada, benim bir hazinemdi!" diye düşüne düşüne,

12200 * Yine Hüsrev'i aramak için, dağa doğru yürüdü. Keyhüsrev, Behzad'ın üzerinde, o dağın yarısını aşmıştı ki kara dizgini biraz çekti ve

* Giv'in arkadan kendisine doğru gelmekte olduğunu görünce, onun gelmesini bekledi. Giv, yanına geldiği zaman Keyhüsrev ona:

* "Ey, pehlivan! İster misin şimdi, şu aydın canımla, neler düşündüğünü sana bir, bir söyleyeyim?" dedi.

* Giv: "Ey, yüce Padişah! Sana her şeyin belli olması, şaşılacak bir şey mi?

* "Sen, Tanrı vergisi olan, şu zekân ve Keyâniyân'dan geçme yetikliğinle bir filin de içine girip neler düşündüğünü anlayabilirsin!" dedi.

12205. * Bunun üzerine Keyhüsrev, ona: "Şu cins atım hakkında, içine, seni tasalandıran bir düşünce geldi.

* "Kendi kendine: Ehrimen, bir at kılığına girerek, bu gencin yanına geldi ve

* "Onu alıp götürdü. Böylece, benim bütün emeklerim boşuna gitti! dedin ve benim ruhumun azap içinde olduğunu, bundan dolayı da ehrimenin memnun olduğunu sandın." dedi.

* Bu sözleri duyunca, rüya görmüş Giv, atından inerek, Keyhüsrev'e dualar etti.

* Sen, dedi, gece ve gündüz hep bahtiyar ol! Senin hakkında kötülük düşünenlerin yürekleri kopsun!

12210. * "Çünkü Tanrı, sana kuvvet, padişahlık tahtı, mevki ve şatafatla birlikte, yetiklik, hüner ve Erdem de vermiştir!" dedi.

* Sonra, beraberce dağdan inerek, yürekleri bir kurtuluş yolu bulmak kaygısıyla dolu bir halde, köşke geldiler.

* Tekrar Firengis'in yanına girip, yapacakları uzun yolculuk üzerinde biraz konuştular ve,

* Plânlarını kimsenin haber almaması için, tedbirler düşündüler.

* Firengis'in, Behzad'ın yüzünü görür görmez, akıttığı göz yaşlarından yüzü görünmez oldu.

12215. * Bir yandan yanaklarını onun yelelerine ve göğsüne sürerken, bir yandan da Siyâvuş'u andı...

* Göz yaşlarını yüzünden sildikten sonra, hemen, dopdolu olan hazinesine gitti.

* Köşkündeki bu hazine gizliydi. Kimsenin ondan haberi yoktu.

* Hazinenin içinde, altınlardan başka, birçok mücevherler, yakutlar,

* Zırhlar, hançerler, kılıçlar ve ağır gürzler vardı.

12220. * Gözleri yaş ve yüreği de dertle dolu olan Firengis, bu hazinesinin kapısını oğlunun yanında açtı ve

* Giv'e: "Ey, birçok zahmetler çeken adam! Şu hazinenin içindeki altınlardan, padişahlara yaraşan mücevherlerden, yakutlardan ve mücevherlerle süslemiş taçlardan neyi dilersen al!

* "Bu hazine senindir! Biz, sadece, onun bekçisiyiz. Sen nasıl canını bizim için feda ettin ve zahmetler çektinse, biz de bütün bunları sana feda etmeğe hazırız!" dedi.

* Bunun üzerine pehlivan, onun önünde yeri öperek: "Ey, bütün kadınların büyüğü!

* "Yeryüzü, senin yüzünle, cennetteki baharları andırır; felek, ancak senin buyruğunla, iyilik yahut kötülük yapar!" dedi.

12225. * Giv, gördüğü o hediyeler arasında, seçe seçe Siyâvuş pehlivanın zırhını seçti.

* O değerli mücevherlerden de, alabildikleri kadarını aldılar.

* Padişah, kendisine, bir tulga ve bir zırhla, pehlivanlara yaraşan öteki silâhlardan da seçtikten sonra,

* Hazinenin kapısını kapayarak, çöllere doğru gitmek üzere, hazırlığa başladılar...

Firengis'in, Keyhüsrev ve Giv'le İran'a gitmesi

* Bütün bunlardan sonra, rüzgâr ayaklı atları eyerlediler.

12230. * Firengis, başına bir miğfer giydi. Üçü de, rüzgâr gibi bir hızla giderek,

* İran'a doğru yola düştüler. Herkesten gizli, sessiz sedasız gidiyorlardı.

* Fakat, aralarında verdikleri bu karar, gizli kalamadı. Birisi, Pîran'a gelip:

* "İran'dan yüce Giv, uyanık padişahın yanına geldi.

* "Bunun üzerine. Firengis, Padişah ve savaşmak için bahane arayan Giv, hep birlikte ve İran'a doğru yola çıktılar!" diye haber verdi.

12235. * Bunu duyan Pîran'ın çok canı sıkıldı, korkusundan bir ağaç dalı gibi titremeğe başladı.

* Kendi kendine: "Şimdi ben, Efrâsiyâb'a ne cevap vereceğim? Yanında artık hiç itibarım kalmadı!" diyerek,

* Pehlivanlardan, Gelbat ve Nestehin gibi, çelik kuvvetli olanları seçti ve,

* Bunlar gibi, daha üç yüz pehlivanın hazır olmalarını da emretti.

* Sonra, Pîran onlara seslenerek: "Atlarınızın eyerleri üzerinde, başlarınızı bile kaşımadan, yalnız savaşı düşüneceksiniz!

12240. * "Ne yapıp yapıp, Giv'in kafasını keserek mızrağın ucuna takacak ve Firengis'i öldürüp topraklara gömeceksiniz!

* "Hele o uğursuz Hüsrev'i hemen tutup bağlayacaksınız! Çünkü onun ayağı, Turan ülkesi için, uğursuz bir yıldız gibidir.

* "Eğer o uğursuz, Ceyhun'u geçecek olursa, bu ülkenin ve onun bütün büyüklerinin başına gelmedik felâket kalmaz!" dedi ve,

* Genç pehlivanlardan toplanmış olan bu ordu, o iki pehlivanın komutası altında olarak, yola çıktı...

* Firengis, çok yorgun olan oğluyla birlikte, uykuya dalmıştı.

12245. * Giv, yol yorgunluğundan ve uykusuzluktan hemen uykuya dalmış olan bu iki kişi için bekçilik ediyordu.

* O da yorgundu. Fakat, buna rağmen zırhı üzerinde, başlığı başında, kızgın,

* Uyanık yürekli ve ölümü gözüne almış bir halde, gözlerini düşman atlılarının gelebilecekleri yola dikmiş ve

* Âdeti üzerine, atma da zırhını giydirmişti.

Gebat ile Nestehin'in Giv'den kaçmaları

* Giv, daha uzaktan, düşman atlarının ayaklarından kalkan tozu görünce, hemen elini atıp, belinden kılıcını çekti ve,

12250. * Bulutlarda çıkan gök gürültüsü gibi, öyle bir nara attı ki onu duyunca aslanların bile kafalarını bir karanlık kaplar, akılları fikirleri birbirine karışırdı!

* Sonra, kaldırıp kendisini bir toz gibi düşman atlılarının içine atıverdi. Onun bu saldırışı ile, yeryüzü kapkara kesildi.

* Bazan hançeri, bazan da gürzü ile vuruyor; sanki, atının üzerinden demir yağdırıyordu.

* Düşmanların ilerigelenlerinin başları o cesur Giv'in gürzünü yiyecekleri kadar yiyince, savaşacak halleri kalmadı.

* Giv, yüreğinin sıkıntısından ve kızgınlığından, o büyük orduyu hiçe sayıyor, denizi pınar gibi görüyordu.

12255. * Bu sırada düşmanlar, büyük bir grup halinde toplanarak, o büyük aslanı aralarına aldılar.

* Savaş yeri, mızraklardan, bir kamışlığa dönmüş; güneşle ay görünmez olmuştu.

* O aslanın yüreği, o kamışlığın içinde, sıkılıverdi. Bu kamışlık, dökülen kanlarla, bir şarap mahzenine dönmüştü...

* Giv, düşmanların pek çoklarını öldürüp yerlere serince, düşman atlılarının gözleri yıldı.

* Gelbat, Nestehin'e: "Bu pehlivan, şu kolu ve gücü ile, sert taştan bir dağa benziyor.

12260. * "Fakat, bizim yenilgimiz, Giv pehlivanın kuvvetinden değil, Keyhüsrev'in yüceliğindendir!

* "Bilmem, bu ülkenin üzerine nasıl felâketler gelecek? Tanrı'nın buyruğuna boyun eğmemek kimin elinde?

* "Yıldız bilgisinden anlayanların söylediklerine göre, Turan'a ve onun pehlivanlarının başlarına çok kötülükler gelecek!" dedi.

* Sonra, o büyük ordu ile, aslanlar gibi bir hücuma geçtiler...

* Savaş erlerinin ve boruların yükselen sesleriyle, dağların yürekleri oynadı.

12265. * Ovalar ve mağaralar, ölülerle doldu. Topraklar, kandan, erguvan rengini aldı.

* Düşman ordusu, erlerin sığınağı olan o yüce Giv'den

* Kaçarak, yorgun ve bitkin bir halde, yüce Pîran' ın yanına döndüler.

* Giv de, elleri ve göğsü kanlar içinde, bir aslan gibi, Keyhüsrev' in yanına gelerek :

* "Ey, Padişah! Yüreğini ferah tut. Aklın sana yâr ve vücudun sağlam olsun!

* "Gelbat ve Nestehin gibi pehlivanlardan toplanmış bir ordu, bizimle savaşmağa gelmiş...

* "Fakat, sonunda öyle bir kaçış kaçtılar ki, her yaşayanın onların ölülerine ağlaması gerekir!

* "İran' da, Rüstem' den sonra, benimle savaşabilecek, benim dengim olan bir pehlivan daha yoktur!" dedi.

* Dini temiz olan Hüsrev, onu çok beğenerek, kendisine dualar etti.

* Sonra, hep beraber, Allah ne verdi ise yiyerek kalktılar ve kimsenin gitmediği bir yoldan çabucak, yürümeğe koyuldular.

* Beri yandan da Türkler, yorgun argın ve ağlaya sızlaya Pîran'ın yanına dönünce,

* Pîran kendinden geçerek, Gelbat' a : "Bu kadar acaip bir iş saklanabilir mi?

* "Dosdoğru söyleyin: Giv'e ne yaptınız? Hüsrev nerede ve aranızda neler konuşnuz?" dedi.

* Gelbat, karşılık olarak: "Ey, pehlivan! Eğer ağzımı açar da,

* "O cesur Giv'in bizim pehlivanlarımıza neler yaptığını söyleyecek olursam gönlün, bir daha, şu savaş ovasında durmak istemez!

12280. * Sen, benim erler arasında savaştığımı çok gördün, nasıl savaştığımı bilirsin.

* "Ben, Giv'i tutarak, atının üzengisine kadar aşağı aldım ve yere yuvarlamak istedim.

* "Ey, ünlü komutan! O, bu kadarla kurtulmadı; benden bine yakın da gürz yedi.

* "Sanki, kafası bir demirci örsüne, göğsü ile bilekleri de Pildendan'ın göğüs ve bileklerine dönmüştü...

* "Ben, Rüstem'in savaşmasını çok gördüm ve birçok savaş erlerinden de duydum.

12285. * "Fakat, bu Giv kadar düşman vuruşlarına, onun kadar savaş yorgunluklarına dayanan kimse görmedim.

* "Ona vurulan gürzler mumdan ve mızraklar da leopart derisinden bile olsalardı,

* "Onun kollarının, butlarının ve pençelerinin ezim ezim ezilmemelerine yine de şaşılırdı!

• "Fakat o, bütün bunlara rağmen, durmadan kükrüyor ve, bir fil gibi, yeniden bize saldırıyordu.

• "Bütün savaşçılar o tek kişiden çekinince, ova da, ölenlerin leşleriyle bir dağa dönüverdi!" dedi.

12290. • Bunları duyunca, Pîran köpürdü: "Ayıp, dedi, bunu tutup başka birine de söyleme!

• "Bunlar, senin gibi bir binicinin ağzına yakışacak sözler mi? Sen, artık, savaş erleriyle savaşmaktan vazgeçmelisin!

• "Üstelik, yalnız da değildin; Nestehin gibi bir kahramanla, erkek aslanlara benzeyen erlerden toplanmış bir ordu da senin yanındaydı.

• "Tutmuş, Giv'i bir sarhoş fil gibi gösteriyor ve kendi adını pehlivanlar arasında hiçe indiriyorsun!

• "Efrâsiyâb, bunu duyunca, kaldırır, başındaki tacı yerlere atar!

12295. • "İki atlı kahraman, yanlarında da savaş için yaratılmış bir ordu olduğu halde,

• "Bir savaş erinden kaçıyorlar ve bu tek kişi, bizim ordumuzun kahramanlarından bu kadar adam öldürüyor ha!

• "Âlem buna hem üzülür, hem de seninle alay eder... Sen artık, gürz, bayrak ve davul eri değilsin!" dedi.

Pîran'ın Keyhüsrev'in peşine düşmesi

• Bunun üzerine Pîran, savaş erlerinden, tam altı bin cesur pehlivan seçerek,

• Onlara: "Haydi bakalım, atların dizginlerine yapışmanın zamanı geldi!

12300. • "Kükreyen aslanlar gibi, gece gündüz, hiç dinlenmeden yürüyün!

• "Giv ile Hüsrev, İran topraklarına ayak basacak olurlarsa, orada kadınlar bile birer aslan kesilirler.

• "O zaman bu yerlerde de ne su kalır, ne de toprak! Bu işe Efrâsiyâb çok üzülür.

• "Onların kaçmalarına sebep olduğumu ileriye sürerek beni suçlu çıkarır; güneşi, ayı ve yıldızları değil..." dedi.

• Bu sözleri duyunca, bütün erler kalkıp yola girdiler ve gece gündüz yürüdüler.

12305. • Gide gide, derin bir nehre varınca, darmadağın oldular.

• Bu nehir derindi ama, eni pek fazla değildi; fakat, geçilmesi pek güçtü.

* Bu nehrin adı, Gülzeruym idi ve baharda bir kan denizine dönerdi.

* Keyhüsrev ile Giv de, bu nehrin öteki kıyısında uyuyorlardı. Firengis de, gözcülük yapıyordu.

* Firengis, etrafına bakınırken, Turan komutanının bayrağını gördü.

12310. * Hemen koşarak, Giv'e haber verip, uykularından onları uyandırdı:

* "Ey, bunca zahmetlere katlanan kişi! Kalk, artık sana da kaçmak sırası geldi...

* "Hattâ, korkarım, kaçmağa bile imkân kalmadı... Çünkü, arkamıza koca bir ordu düşmüş, geliyor...

* "Eğer ellerine geçirecek olurlarsa seni öldürecekler ve senin derdinle yüreğimizde yaralar açacaklardır.

* "Beni de, oğlumla birlikte, gözlerimiz yaşlı ve elimiz ayağımız bağlı olarak, alıp Efrâsiyâb'ın önüne götürürler.

12315. * "Ondan sonra da, artık bana ne yaparlar, bilmem... Kimse, bu yüce feleğin sırrını anlayamaz!" dedi.

* Bunun üzerine, Giv: "Ey, kadınların ulusu! Niye, böyle canını üzüp duruyorsun?

* "Sen, beni ve gelen orduyu düşünmeyi bırak da, Keyhüsrev'le beraber şu dağın tepesine çıkmana bak!

* "Cihanın sahibi ve herkesten üstün olan Tanrı, benim yardımcımdır! Benim karşımda, hâkim olan yıldızlar bile mahkûm durumuna girerler...

* "Canı yaratan Tanrı'nın vereceği kuvvetle, düşmanların bir tek binicisini bile eyer üstünde bırakmam!" deyince,

12320. * Keyhüsrev de ona: "Ey, her an savaşmağa hazır olan kahraman! Bizim için katlandığın zahmetler pek çoğaldı...

* "Ben, belânın tuzağından, senin sayende kurtuldum! Bu kadarı yeter artık. Şimdi, bir de, tutup da kendini ejderhamn ağzına atma.

* "Artık ben de savaş alanına çıkmalı ve kılıcımla düşmanların kanını dökerek, göklere kadar sıçratmalıyım!" diye karşılık verdi.

* Fakat, Giv: "Ey, yüce Padişah! Dünya, senin tacına muhtaçtır.

* "Ben, pehlivan oğlu pehlivamm! Biz, ikimiz de, senin hizmetine hazır kullarız.

12325. * "Benim, yetmiş sekiz kardeşim var. Fakat sen ölürsen, bütün dünya mahvolup gider...

* "Pehlivan dediğin çok bulunur ama, padişah azdır. Az değil, hattâ ben bir tane bile göremiyorum.

* "Ben ölürsem, benim yerimi başkası tutar. Fakat, padişahlığın tacını giyecek bir baş lâzımdır.

* "Çünkü sen ölürsen, ben, taca ve tahta yaraşan bir başkasını daha göremiyorum.

* "Sonra, benim yedi yıldır çektiğim emekler hep boşa gider. Ayrıca, senin soyuna karşı da, büyük bir ayıp işlemiş olurum.

12330. * "Sen, şu dağın üstüne çık da, orduyu seyretmene bak. Yeryüzünü yaratan Tanrı, benim yardımcımdır.

* "Düşmanlara üstün gelişim de, yine, ancak senin yüceliğin sayesindedir. Çünkü, bütün dünya, senin kanadlarının gölgesine sığınmıştır!" dedi.

Pîran'ın Giv'le savaşması

* Giv, zırhını kuşanarak, dağ gövdeli atı ile, bir aslan gibi ortaya çıktı.

* Nehrin bir kıyısında komutan, bir kıyısında da düşman ordusu duruyordu.

* Giv, bahar mevsimindeki gök gürültüleri gibi bir nara atarak, düşman ordusunun komutanını istedi.

12335. * Bunun üzerine, Pîran ortaya fırlayıp ona küfürler savurmağa başladı: "Ey, soysuz! dedi.

* "Sen, cesur bir kahramanmışsın gibi, kalkıp da bir başına bu ordunun karşısına çıkıyorsun ha!

* "Şimdi bir tek harbi darbesi senin yiyeceğin, benim gibi bir şahinin pençeleri de vücudunun kefeni olacak!

* "Sen, demirden bir dağ da olsan, atlılarım başına karınca gibi üşüp seni tuzla buz eder ve,

* "Sırtındaki o zırhı parçaladıktan sonra vücudunu, bir leş gibi, topraklara gömerler!

12340. * "Kükremiş bir aslan, şu meseli söylemiştir: "Eceli gelen bir dağ keçisinin,

* "Zaman son nefeslerini saymağa başlar ve o da, kendiliğinden, bir aslanın yanından geçer!,

* "İşte zaman seni de tıpkı eceli gelen o keçi gibi, benim önüme ve şu ünlü savaşçıların karşısına getiriverdi!" dedi.

* Bu sözleri duyunca, kuvvetli ve büyük pehlivanların başı Giv yine, olduğu yerden kükreyerek:

* "Ey, devin oğlu, kötü soylu Türk! Senin gibi komutanlar, şu yeryüzünde olmaz olsun!

* Ben, Siyâvuş'un intikamını almak için neler ve ne savaşlar yapmadım... Türklerden olsun, Çinliler'den olsun, nice nice büyük pehlivanlar benim ellerimden can verdiler!

* "Hattâ, senin evini barkını da yıkmadım mı? Senin de canına zararlar getirmedim mi? Ailen içinde ileri gelen iki kadını, yakalayıp da ta Hoten'den sürüye sürüye getirmedim mi?

* "Senin canının ve teninin üzerine titreyen bu kadınlardan biri karın, biri de kızkardeşin değil miydi?

* "Ben, Siyâvuş'un intikamını almak için neden ötürü acıyıp da o zavallıları bir kuluma bağışlarken,

* "Yüzünü çevirip de, önümden karılar gibi kaçan sen değil miydin?

* "Sen kim oluyormuşsun da, pehlivanlıktan dem vuruyormuşsun? Senin karşına, karı gibi bir erkek gerek!

* "Büyük adamlar, senin yaptığın bu ayıbı, bundan böyle kıyamete kadar söyleyeceklerdir...

* "Senin bu maceran müzik olup çalgıcıların çalgılarına, türkü olup türkücülerin dillerine düşecek...

* "Herkes: "Giv, bir başına, Hüsrev'i alıp götürdü!„ diyecek ve senin adını utanarak anacak...

* "Bundan başka bilmiyor musun ki, yeryüzünün bütün büyükleri, Fağfur, Kayser ve Çin Hakanı,

12355. * "Padişah Kâvus'un akrabası, altın külâhlı yakın adamları, altın külâhlı pehlivanları,

* "Hepsi Rüstem'in kızını nikâhlamak isteyip yüreklerinde o süslü hülyayı besledikleri;

* "Tûs bile, Rüstem'in kızını istemek, ona damat olmak için adam gönderdiği halde, Tehemten, üzüle üzüle, bütün bu istekleri reddetti.

* "Çünkü, onlar arasında, kızına lâyık olarak, kimseyi göremiyordu; çünkü, onlarla akrabalık kurmak istemiyordu.

* "Tehemten, bütün dünyayı araştırdığı halde, pehlivanlardan hiç kimseyi beğenemedi.

12360. * "Nihayet, tacından daha değerli olan o kızı tuttu, bana verdi.

* "Bayan Geşesb adındaki o kahraman kızını, yeryüzünün en büyük pehlivanı olan Rüstem, bana nikâhladı...

* "Bu kadar büyük adamlar arasından beni seçerek, başımı göklere yükseltti.

* "Ben de, bunun üzerine, tuttum, kadınların ayı olan kızkardeşim Şehrbânû İrem'i ona verdim.

* "Yeryüzünde fil gövdeli Rüstem'den başka, bana eş olabilecek bir pehlivan daha yoktur!

12365. * "Rüstem'le beraber karşına çıkacak olursam, senin, feryadı basmaktan başka yapacak işin kalmaz.

* "Şu su renkli hançerimle, şimdi, senin gözlerinde dünyayı katran gibi kararta-cağım!

* "Senin şu ordundan bir tek kişiyi bile sağ bırakacak olursam, bu dünyada da bana erkek demesinler!

* "Padişah Keyhüsrev'i aldım ve onu İran kahramanlarına padişah olanın yanına kadar da götüreceğim.

* "Orada onu fildişi tahtın üzerine oturttuktan ve başına yürekleri aydınlatan padişahlık tacını koyduktan

12370. * "Sonra, değerli zırhımı yeniden giyip, Turan ülkesini aslanlara in yapacağım!

* "Ben, Geşvat'ların soyundan Gûderz'in oğlu ve kahramanların başı olan Giv'im!

* "Ey, talihsiz Türk! Ey, uğursuz Pîran! Senin tacın da, tahtın da, yurdun da şu yeryüzünde yok olsun!

* "Senin ölümün, benim kemendimin ilmeğindedir. Kefenin sırtındaki zırh ile başındaki tulgadır!" dedi.

(1)

Pîran'ın, Giv'in eline tutsak düşmesi

* Pîran. Giv'in bu sözlerini duyunca, kızdı. Gözleri yaşla doldu ve yüreği altüst oldu.

---

(1) Nüsha: * Pîran, Giv'in söylediklerini duyunca, yüreği korku ile doldu, nefesi tutuldu.

* Rüzgârda titreyen bir söğüt gibi titremeğe başladı. Tatlı canımdan ümidini kesmişti.

* Bunun üzerine ona şöyle seslendi: "Ey, yeryüzünü eline geçirmek isteyen! Ey, savaş aslanı!

* "Gel, şöyle aslanlar gibi bir savaşalım da, bakalım kimin sırtı yere gelecek?

12375. * Hemen atını oynatarak apışlarıyla onun karnını sıkıştırdı ve ağır gürzünü omuzladı.

* Ovadan kalkıp, bir gemi gibi, nehre doğru ilerledi ve iyilik bağışlayan Tanrı'ya dualar etti.

* Giv, savaşmak için hiç acele etmeyerek, Pîran'ın suyu geçmesini bekledi.

* Savaşmaktan vazgeçmiş gibi yaparak. kıyıdan içeriye doğru kaçtı.

* Böylelikle, onu, ordusundan uzaklaştırdıktan sonra, savaş gürzü ü atının eyerine doğru sarkıttı.

12380. * Pîran, ona yaklaşınca, dünya gözlerinde gece gibi kapkara kesildi.

* Giv, onu ordusundan uzaklaştırınca,

* Üzerine öyle bir saldırış saldırdı ki, tıpkı, kudurmuş bir ejderhaya benziyordu...

---

* Giv de ona şöyle karşılık verdi: "Ey, aslan komutan! Yiğitliği, önce, sudan geçmekte göstermen gerek!

* "Senin o ünlü ordunun başına, şu bir tek ve hünerli biniciden neler geleceğini şimdi görürsün!

* "Siz, altı bin kişisiniz, bense bir tek kişiyim! Fakat, buna rağmen, büyüklerinizin başlarını yere sereceğim."

* Bir aslana benzeyen Pîran, hemen, Giv'in önünden kaçmağa başladıysa da Giv, onun yakasını bırakmayıp peşine düştü.

* O yüce pehlivan görmeden, gizlice, atının terkisinden kemendini çıkararak açtı ve

* Koluna sardıktan sonra kaldırıp attı. Kement, Pîran'ın kafasına geçince, Giv de onu atının eyerinden aşağıya aldı.

* Yaya olarak, düşkün bir halde, önüne katıp, onu nehrin kıyısından uzaklaştırdı.

* Yere yuvarlayarak ellerini bağladıktan, üzerindeki silâhları alıp kendisi kuşandıktan ve atına bindikten sonra,

* Bayrağını eline alıp, Gülzeryun ırmağına kadar gitti.

* Türkler, komutanlarının bayrağını görünce, ister istemez, ilerlediler.

* Bu sırada, pehlivanların naralarıyla, sergınlarm ve Hint çıngıraklarının seslerinden bir kıyamettir koptu.

* Giv bu gürültüyü duyunca, hemen kendisini suya atarak, dalgalardan, bir gemi gibi hızla geçti.

* Kıyıya çıkıp da ağır gürzünü omuzlayınca, bütün ordu, onun kahramanlığına şaşıp kaldı.

* Giv, atının dizginini serbest bırakarak, bütün ağırlığıyla üzengiye yüklendi. Bütün büyük pehlivanları bir dehşettir kaplamıştı...

* Bundan sonra da kılıcıyla, üzengisiyle, kollarıyla ve soluklarıyla harekete gelerek, bütün Türkler'in kafalarını yerlere yuvarladı.

12395. * Savaş ovası, ölülerle, bir dağa döndü. Bütün düşman pehlivanları, bu bir tek kişiden yılarak, ona yenildiler ve

* İçine aslan giren bir koyun sürüsü gibi, korkudan arkalarını dönerek kaçıştılar...

* O kadar büyük bir ordu, bütün pehlivanlarıyla birlikte, Giv'in önünden çekilip kaçtı...

* Giv, bundan sonra, o kadar büyük bir ustalıkla yeniden suyu geçti ki, düşman ordusu, böyle bir işi rüyasında bile göremezdi!

* Böylece ve kükreye kükreye tekrar Pîran'ın yanına geldi ve başını gövdesinden ayırmak istedi.

12400. * Yüreği dert içinde olan Pîran'ı, aklı başından gitmiş insanlar gibi, sürükleye sürükleye,

* Yüzü solmuş, yaslı ve düşkün bir halde Padişahın yanına götürdü.

* Orada, atından inerek, Padişaha dualar ettikten sonra:

* "İşte, şu vefasız ve kötü adam, böylece, kendisini ejderhanın ağzına attı.

* "Nasıl Siyâvuş bunun sözlerine kanarak canını yok etti ise, bu da yok olsun!" dedi.

12405. * Bu sözleri duyunca Pîran, yerleri öperek, Padişaha dualar etti ve:

* "Ey, insan toplulukları arasında, güneş gibi parıldayan, bilgili Padişah!

* "Sen, benim derdimi de, dermanımı da ve senin için Efrâsiyâb'la nasıl boğuştuğumu da bilirsin...

* "Eğer şu kulun o zaman sarayda olsaydı, Siyâvuş da öyle yok olup gitmezdi.

* "Ben, seni ve anneni, ne hileler ve tedbirlerle, devin pençesinden kurtardım!

12410. * "Bunun için, ben de senin yardımın ve kudretin sayesinde, şu ejdarhanın pençesinden kurtulsam yeridir!" dedi.

Firengis'in, Pîran'ı Giv'in elinden kurtarması

* Pîran'ın bu sözleri üzerine Giv, ne buyuracağını anlamak için, Keyhüsrev'in yüzüne bakınca,

* Firengis'in Efrâhsiyâb'a lânetler okuduğunu ve gözlerinin yaşla dolduğunu gördü.

* Firengis, Giv'e: "Ey, yüce kahraman! Sen, bu uzun yolculuğun birçok zahmetlerine katlandın.

* "Bil ki, şu ihtiyar pehlivan, akıllı ve yüreğine temiz bir adamdır.

12415. * "Bizi kanımızın dökülmesinden, önce, doğru yolu gösteren adaletli Tanrı, sonra da o korumuştur!

* "Felâketler karşısında, onun şefkati canımızın sığınağı idi... Şimdi o, bütün bu yaptıklarına karşılık olarak, yardım ve aman istiyor...

* "Ey, ünlü pehlivan! Gel de, sen onu bize bağışlayıver... Çünkü o, hiçbir zaman, kötülüğe doğru kılavuzluk etmiş değildir." diye yalvardı.

* Bunun üzerine Giv: "Ey, kadınların ulusu! Gönlün, her zaman, aydın ve sevinçli olsun!

* "Ben, ayın ve yüce Padişahın tacı ile tahtının üzerine andiçtim ki,

12420. * "Eğer bir intikam günü elime geçirecek olursam, toprağı onun kanıyla erguvan rengine boyıyayım! diye.." deyince,

* Bu sefer Keyhüsrev: "Ey, aslanlara benzeyen pehlivan! Tanrı'ya karşı içtiğin andı bozma!

* "Yeminini yerine getirmen için, hançerinle Pîran'ın bir kulağını delip gönlünü yatıştır...

* "Hançerinden yere kan damlayınca, hem sevgi, hem de intikam duyguların unutulur, gider!" dedi.

* Giv, Padişahın da Pîran'a acıdığını ve gözlerinden yaşlar döküldüğünü görünce, onu öldürmekten vazgeçerek,

12425. * Tuttu, hançeriyle Pîran'ın kulağını deldi... Böylece, yemini yerine gelerek, üzerindeki yük gitti.

* Bunun üzerine Pîran, Padişah dönerek: "Ben, dedi, buradan ve yaya olarak da ordumun yanına kadar nasıl gideyim?

* "Giv'e buyur da, bari atımı geri versin... Bu iyiliğinle, canımı ve her şeyimi bağışlamış oldun!" dedi.

* Bunun üzerine Padişah. Giv'e: "Ey, cesur kahraman! Ey, erkek aslan! Haydi, şunun atını da bağışlayıver!" diye yalvarınca

* Giv, Pîran'a dönerek: "Ey, cusur Padişah! Sen, savaş alanında, neden bu kadar gevşeklik gösterdin?

(1)

12430. * "Eğer şu rüzgâr ayaklı atını sana geri vermemi istiyorsan, ben onu sana bir şartla veririm: Önce ellerini bağlayacağım.

* "Sonra, sen de sağlam bir yemin edecek ve vücudundaki bağlardan ancak böylece kurtulabileceksin!

* "Senin içini de, dışını da çok iyi bilen ve kadınlarının en büyüğü olan

* "Gülşehr'den başkasının ellerindeki bağları çözmeyeceğini yemininde de söylersen, atını alabilirsin!" deyince,

* Pîran bu şartı kabul ederek: "Ellerimdeki bağı, Gülşehr'den başkası çözmeyecek!" diye yemin edip atını ve canını kurtardı.

---

(1) Nüsha: * "Yüz milletin içinde benim gibi bir süvari yoktur, diyen sen değil miydin?

* "Türklerin ve aslanların komutanı, savaşta da İran'ın düşmanı olduğun halde,

* "Şimdi önde, ellerin bağlı, gözlerin yaşlı, dikilip bekliyorsun! İşte, ne adın kaldı, ne şerefin, ne gücün, ne de şatafatın...

* "Padişahın huzurunda, karılar gibi yalvarıp duruyorsun...

12435 * Bunun üzerine Giv, onun ellerini bağladıktan sonra, atına binmesini buyurdu.

* Firengis'le güzel yüzlü Keyhüsrev, Pîran'ı sevgi ile kucaklayıp öptüler.

* Pîran da, Keyhüsrev'e ve yeryüzü pehlivanı Giv'e dualar ederek, kalkıp gitti...

Efrâsiyâb'ın, Keyhüsrev'in peşine düşmesi

* Hüsrev'in bu durumunu haber alınca, Efrâsiyâb'ın gözünde, güneşin ışıkları bile kapkara oldu.

* Hemen davullarla boruları çaldırıp ordusunu topladı ve olduğu yerden bir ateş gibi kalkıp gitti...

12440. * İki konaklık yolu, bir konaklıkmış gibi, hızla geçerek, her iki konakta bir biraz dinlenerek ve oralardan da bir ok gibi fırlayarak,

* Nihayet, ordusuyla birlikte Gelbat'ın savaştığı alana vardı.

* Bütün oraların harap, ordunun perişan ve ölülerin dört bir yana serilmiş olduğunu görünce,

* Orada bulunanlara: "Bunları bu hale getiren ordunun komutanı kimmiş? O, İran'dan buraya ne zaman gelmiş?

* "Böyle bir ordunun sınırlardan geçtiğini, benim savaş erlerimden hiç kimse görmedi, duymadı mı?

12445 * "O şeytan oğluna, burada Siyâvuş'un tohumundan birinin bulunduğunu ona kim haber vermiş?

* "Keşke şu gözlerime toprak dolsaydı da bugünleri görmeseydim!" dedi.

* Bunun üzerine, Sipehrem ona: "Eğer erlerimi, karşılarında bir ordu görüp de ondan korkmuş olsalardı, yine bir şey değildi...

* "Fakat, bizim karşımıza çıkan, sadece, Gûderz'in oğlu Giv'dir! Onun yanında, başka hiçbir atlı görmüş değiliz." deyince,

* Bu sözleri duyan Efrâsiyâb'ın rengi sapsarı kesildi ve yüreği, feleğin bu cilvesiyle, dertle dolarak,

12450. * Sipeherm'e: "Demek, dedi, bilgili bir kişiden vaktiyle duyduğum sözler tamamıyla çıktı!

* "Talihin ezelden talihli yarattığı bir kimse, hiçbir gayret göstermesine lüzum kalmadan, taht'a çıkabilir..." dedi.

* Efrâsiyâb'ın, bu sözleri söylediği sırada: ordusunun önünde olarak,

* Pîran da, yüzü, gözü ve omuzları kan içinde, göründü...

* Efrâsiyâb, önce, onun Giv'i yakalayarak zafer müjdesini vermek için gelmekte olduğunu sandı ise de,

12455. * Biraz sonra, onun, elleri arkasına bukağı ile sımsıkı bağlanmış ve öylece eyerin üstüne oturtulmuş olduğunu fark edince,

* Hem şaşırdı, hem de canı sıkıldı. Kendisini bir düşünce almıştı. Pîran yaklaşınca, sebebini sordu...

* Pîran, karşılık vererek: "Ey, Padişah! dedi. Giv, tek başına da olsa, bir savaş alanına çıkınca,

* "Ona, ne azgın bir aslan, ne yırtıcı bir kurt, ne de bir kaplan bir şey yapabilir!

* "O, savaş gününde öyle bir kükrüyor ve öylesine savaşıyor ki, nehirdeki timsah bile, onun korkusundan yanar!

12460. *"O, önce ağır gürzüyle alana çıktı. O kadar çok vurdu ki, onun gürzü bir çekice, bizim kafalarımız da birer örse döndü...

* "Atı ile, ayaklarıyla, kollarıyla ve üzengisiyle, bütün atlarımızı baş aşağı edip yerlere yuvarladı.

* "Durmadan bizim pehlivanlarımıza vurup öldürdü ve savaşçılarımızdan hiç korkmadı...

* "Bizimkiler de onun başına, şimdiye kadar bulutların yağdırdıkları yağmurlardan daha çok kılıç yağdırdılar ama,

* "O yine aldırmadı... Eyerinin üzerinde bir dağ gibi oturuyor, sanki bir gül bahçesinde dolaşıyormuş gibi duruyordu.

12465. * "Nihayet, bütün ordu dönüp kaçtı ve onun karşısında benden başka öc almak isteyen bir düşman kalmadı.

* "Bunun üzerine, önce, benden uzaklaşarak, kemendini havada salladı ve atıp beni belimden yakalayınca,

* "Aklım da başımdan gitti ve yere yuvarlandım...

* "O, beni bu halde görünce, atından inerek ellerimi bağlayıp önüne kattı ve kendisi yine atına binerek,

* "Hakaret içinde, Hüsrev'in yanına sürüye sürüye götürdü. Böylece, canıma yeniden bir yara daha açmış oldu.

12470. * "Arkasından da, başımı gövdemden kesip atmak istedi. Fakat, tam bu zamanda, Firengis imdadıma yetişerek bana şefaatçi oldu.

* "Bunun üzerine Giv, başımı kesmekten vazgeçti ve bunun yerine, kulaklarımı kesip, ellerimi bağladı. Sonra, yeniden kızarak,

* "Padişahın başı ve canı; güneşin, ayın, Tanrı'nın, tahtın ve külâhın üzerine bana ağır yeminler teklif etti.

* "Ben de, ne yapayım, kabul ettim. Fakat, o andan başlayarak, talihim de tersine döndü.

* "Bu yeminler gereğince, dünyada, bu bağları eşim Gülşehr'den başkası çözemeyecektir.

12475. * "İşte böylece felek, bir zaman başımı ve ayağımı nasıl iple bağladı ise, bu sefer de yeminle bağlamış oldu.

* "Bilmiyorum ki, feleğin sırrı ne? Benden, ne diye, lûtuflarını böyle esirgiyor?..."

* Efrâsiyâb'ın, bunları duyunca, kızgınlıktan gözleri yaşla doldu.

* Şiddetli bir bağırışla, Pîran'ı yanından kovdu. Pîran, korkusundan, ne yapacağını şaşırarak sustu...

* Gurur, kafasını birdenbire kaplayıverince, Efrâsiyâb birçok küfürler savurarak:

12480. * "Gûderz'in oğlu Giv ile o şeytan yavrusu Hüsrev, gürleyen bulutlar ve fırtınalar bile olsalar,

*"Yine de onları ben göklerden söküp yerlere yuvarlayacağım!" diye yemin etti ve elini kılıcına atıp çekerek:

* "Demirleri bile eriten şu kılıcımla, onlardan öcümü alacağım.

* "Elime geçirecek olursam, o Firengis'in de gözlerine dünyayı zindan edeceğim.

* Belini, keskin kılıcımla ikiye bölüp denize atacağım... Gerisini de balıklar parçalasınlar!

12485. * "Keyhüsrev, İran'a gitmek istiyorsa, gider... Firengis'e de ne oluyormuş?" dedi....

Giv'in, Gümrükçü ile çekişmesi

* Pîran, kederli bir halde, dönüp Hoten'e doğru gitti; yüce Padişah da, ordusuyla hareket ederek,

* Ceyhun'a doğru yürüdü. O kadar kızgındı ki, eteklerinden kan saçılıyordu...

* Hûmân'a: "Atının dizginini, nehrin kıyısına doğru çevir... Çünkü,

* "Giv ile Hüsrev, Ceyhun'u geçtiler. Çektiğimiz bütün emekler, ovalarda eş rüzgârlar gibi, gelip geçecek...

12490. * "Sözüne güvenilir adamlardan işittiğin sözler, hâlâ, hatırımdadır. Onlar bana, eski zamanlarda, bilgili bir adamın,

* "Tûr'un ve Keykubad'ın soylarından gelecek bir padişahın Turan ülkesini altüst edeceğini, şehir ve köy diye bir şey bırakmayacağını,

* "İran'a sevgi ve Turan'a da kin besleyeceğini anlatmışlardı..." dedi.

* O sırada ise, Hüsrev ile Giv de, Ceyhun'un kıyısına gelmişler ve hemen karşıya geçmek istemişlerdi.

* Orada, Gümrük yerinde bir gemi duruyordu. Gemi için, gümrük memuru ile, çekişmeğe başladılar.

12495. * Gemi, yepyeni yelkenleriyle, Keyhüsrev'in binmesine lâyık olacak kadar güzeldi.

* Gümrükçü, Giv'e: "Ne diye, lâfı uzatıyorsun? Şu akan suyun

* Üzerinden, ister köle geçsin, isterse padişah... hepsi bir!

* "Geçmeğe niyetiniz varsa, geminin sahibine bir haber yollarız, olur biter." diyordu.

* Giv de ona: "Bizi, bir an önce, karşıya geçir de karşılığında ne istersen iste!

Bizde ise, düşmanlarımız gelip yetişecekler..." dedi.

12500. • Bu sözleri duyunca gümrükçü, Giv'e dönerek:

• "Alacağım gümrük, hiç de az değil... Senden, şu dört şeyden birini isterim:

• "Ya şu tacı vereceksin, ya şu yağız at, ya şu köleyi ve yahut da başındaki şu ay gibi parlak tacı..." dedi.

• Giv, ona karşılık olarak: "Ey, akılsız herif Eğer sen böyle her geçişte gümrük olarak bir ülkenin padişahını alacak olursan, bu dünyada yükünü bir hayli tutarsın...

• "A, pespaye! Sen kim oluyormuşsun da, bir padişahı almak isteyecekmişsin? Hava al sen!

12505. • "Senin gümrük yerine istediğin şeylerin ikisi, başındaki taçla bir padişah ve onun anasıdır.

• "İstediğin üçüncü şey, koştuğu zaman rüzgârlara bile yetişen. karayağız Behzad'dır.

• "Dördüncü isteğin ise, çok saçma... Çünkü senin, bu zırhın bir tek düğmesini bile çözmeğe gücün yetmez!

* "O, öyle bir demirden yapılmıştır ki ona, sudan ve ateşten bir zarar gelmediği gibi,

* "Mızrak, kılıç ve hattâ Hint kılıcı da işlemez... Tutmuş, şu sudan geçmek için, onu karşılık olarak istiyorsun!

12510. * "Defol, git! İşte, biz sudan geçiyoruz; sen de, yaptığınla kalırsın!" dedi.

Keyhüsrev'in Ceyhun'dan geçmesi

* Bundan sonra Giv, Keyhüsrev'e de şöyle söyledi: "Mademki Keyhüsrev'sin, o halde, bu sudan geçmek senin için hayırlıdır.

* "Çünkü Feridun da, Ervent ırmağını geçerek, büyüklüğün tahtına, şerefine yükselmişti...

* "Padişahlığın yüceliğine Tanrı'nın lûtfu olarak sahip bulunduğu için, bütün âlem de ona kul olmuştu.

* "Sen de İran'ın padişahı, bütün kahramanların ve aslanların sığınağısın... Korkacak ne var?

12515. * "Büyük ve taht'a lâyık bir padişah olduktan sonra, su sana nasıl zarar verebilir?

• "Padişahların tahtı boş kaldığı için, bütün dünyanın beklediği, senin anandan doğmandı.

• "Beni de anam, senin için doğurmuş... Artık, üzülmeyi bir yana bırak.

• "Eminim ki, yüreği kinle dolu olan Efrâsiyâb, bu suyun kıyılarına doğru şimdi gelmektedir.

• "Buraya gelip de yakalarsa, bizi diri diri darağacına çeker...

12520. • "Yahut da, ey Padişah, Firengis'le beraber seni suya atıp balıklara yem yapar veya atının nalları altında çiğner!" deyince,

• Keyhüsrev : "Evet, dediklerinin hepsi de doğru. Ben de, herkesin yardımına koşan Tanrı'ya sığındım!" diyerek,

• O hızlı koşan atından inip yüzünü yerlere koydu ve Tanrı'ya:

• "Ey, Tanrım! Benim sığınağım da, dayanağım da, adaletin yolundaki kılavuzum da hep sensin!

• "Bendeki gevşeklik de, sertlik de sendendir. Aklım ve düşüncem ise, senin büyüklüğünün kanadının bir gölgesidir!" diye yalvardıktan sonra,

12525. * Gece renkli atına atladı. Yüzü de, gece kadar korkunç bir hal almıştı.

* Hüsrev, nihayet, bir gemi gibi, kara atını gümrük yerine doğru sürdü.

* Onun arkasından da Firengis'le cesur Giv de atlarını sürerek, Ceyhun'un öteki kıyısına geçtiler.

* Üçü de selâmetle karşı kıyıya çıktıktan sonra, yeryüzünü eline geçirmek isteyen Hüsrev, vücudunu ve başını yıkadı.

* Oradaki kamışlığın içinde, yeryüzünü yaratan Tanrı'yı överek, dualar etti...

12530. * Bunların böylece suyu geçtiklerini gören Gümrükçü, şaşırıp kaldı.

* Arkadaşlarına: "Bu, ne şaşılacak iş! İnsan, bundan daha garibini düşünemez.

* "Mevsim bahar, Ceyhun taşkın ve akıntılı olduğu halde, kendileri de, atları da zırhlı olarak, üçü de

* "Şu derin suyu geçiverdiler... Aklı başında olanlar, şunların insan olduklarından şüphe ederler!" dedi.

* Onlara söylediği kaba sözlerden pişman oldu ve sonunda kendisinin kötü bir duruma düştüğünü gördü.

12535. • Elinde değerli olarak nesi varsa alıp gemiye bindi. Gemiyi de süsledikten sonra, özür dilemek için yelkenleri açarak, Padişah Keyhüsrev'in yanına gitti ve

• Beraberinde getirdiği taç, yay ve kement gibi hediyeleri Padişaha sundu...

• Fakat Giv, onu görür görmez, bağırmağa başladı: "Ey, akılsız köpek! Daha demin, bize, şu suyun insanı alıp götürdüğünü söylüyordun.

• "Böyle cevher sahibi bir padişah senden bir gemi istedi de, dileğine kulak bile asmadın.

• "Götür, o hediyeler de senin olsun! Elbette, senden de intikam almacak gün gelecektir... Sen, işte o zaman görürsün!" dedi.

12540. • Bunun üzerine, nehrin bekçisi, önüne baka baka çekip gitti ve canından ümidini kesti.

• Gümrük yerine dönüp geldiği zaman, Turan ordusu da oraya varmış bulunuyordu.

• Efrâsiyâb, nehre yaklaşıp da, suyun üzerinde ne bir gemi, ne de bir insan göremeyince,

• Memura: "O dev, bu suyu nasıl geçti?" diye kızgınlıkla sordu.

* Bunun üzerine memur: 'Ey, Padişah! Gümrük işlerine babam bakar; ben de, alınan paraların hesabını yaparım.

12545. * "Ben, şimdiye kadar, böyle bir suyun üzerinden kimsenin geçtiğini ne gördüm, ne de duydum...

* "Mevsim, bahar; su, yağan yağmurlarla, taşkın; öyle ki insan kendisini bir kere kaptırdı mı idi, bir daha kurtulmağa imkân yoktur...

* "Böyle iken, üçü de, sudan öyle bir geçiş geçtiler ki, rüzgârların kolları arasında uçup gitmiş gibi oldular...

* "Sanki, rüzgârdan yaratılmışlar da, Tanrı tarafından yollanarak, insanlar arasına karışmışlar!" dedi.

* Bu sözleri duyunca, Efrâsiyâb'ın yanakları sarardı ve yüreğinden soğuk bir ah çıktı...

12550. * Sonra, memura dönerek: "Çabuk, gemiyi suya indir de

* "Git bak, sudan geçenler çekip gitmişler mi? Yoksa, bir yerde uyuyup kalmışlar mı?

* "Çabuk, gemiyi yürüt de onları bulalım!" dedi.

* Bunun üzerine Hûmân, Padişah'a: "Ey, Padişah! İyi düşün taşın da, ateşi kucaklamağa kalkışma!

* "Sen, şu atlılarla kalkıp İran'a giderek, kendini

12555. * "Gûderz, Rüstem, Tûs ve ordular bozan Gürgin gibi aslanların ağızlarına ve pençelerine mi atmak istiyorsun?

* "Padişahlığın tahtından bıktın mı? Neden, kendini aslanların pençesine atmak istiyorsun?

* "Şu nehirden tut da Çin'e, Maçin'e, güneşe, aya, Zühale ve Ülker yıldızına kadar her yer senindir!

* "Sen, Turan'ı ve yüce tahtını korumana bak... Şimdilik, sana İran'dan bir kötülük gelmek ihtimali yoktur!" dedi.

* Nihayet, yürekleri duydukları üzüntüden kanla dolarak, nehri geçtiler. Bunun üzerinden de, epey bir zaman geçti...

Keyhüsrev'in Isfahan'a gitmesi

12560. * Keyhüsrev, Giv ile birlikte Zem'e vardığı sırada halkın çoğu memnun oldu ise de, birazı da memnun olmadı.

* Giv, habercilerle her yana mektuplar göndererek,

• Komutanın, Keykubad'ın soyundan olan Keyhüsrev'in, zevk ve neşe ile, Turan'dan geldiğini;

• İyi talihli yüce Hüsrev'in, Ceyhun'u karada yürür gibi geçtiğini ve nehrin, padişahlık tahtı gibi, ayaklarının altında kendisine boyun eğdiğini bildirdi...

• Sonra, Zem şehrinin ünlü komutanlarından, çok çevik, pehlivan, ata binmekte usta, akıllı ve uyanık yürekli

12565. • Birini seçerek, ona, olup bitenleri az çok anlattı ve:

• "Haydi, Isfahan'a, o padişahlar ve büyükler ülkesine git de,

• "Gûderz'e: "Ey, cihan pehlivanı! Sen, uyudun ama, ruhun uyanıktı!" dedikten sonra,

• "Hüsrev'in Zem'e varmış bulunduğunu ve, anu yolundan alıkoyacak, hiçbir ters rüzgâr esmemiş olduğunu bildir!" dedi.

• Sonra, Padişah Kâvus'a da bir mektup yazdı. Haberci, bunları alır almaz, yola girdi.

12570. • Rüzgâr ayaklı atlar, ağızları köpük içinde, oldukları yerden ateş gibi fırladılar.

* Parlak akıllı Giv'in göndermiş olduğu haberci, önce, Gûderz pehlivanın yanına giderek,

* Ona, getirmiş olduğu haberleri bildirdi ve mektubu da sundu... Cihan pehlivanı Gûderz, mektubu aldığı gibi, başının üstüne koydu

* Ve, Siyâvuş'un üzüntüsünden, gözleri yaşla dolarak, Efrâsiyâb'a lânetler okudu.

* Bundan sonra haberci, Padişah Kâvus'un sarayına geldi. Atların yelelerindeki terleri silip de

12575. * Saraya girince, sarayın içinden, sevinç sesleri yükselmeğe başladı.

* Kâvus, onu yanına çağırtarak, Giv'in gönderdiği mektubun üzerine mücevherler saçtı.

* Bu haberin şerefine, dört bir yanı süslediler. Her yerden, çalgıcılarla türkücüler çağırıldı.

* Yeryüzünü aydınlatan Giv'in selâmetle İran'a geldiği haberi Nimruz'a ulaşınca, Rüstem de çok sevindi ve o erkek aslana bir zarar gelmediği için fakirlere paralar dağıttı...

* Bin iki yüz, ünlü pehlivanla birlikte, Giv'e verilmek üzere, değerli bir taht ve taçla,

12580. * İki yüz cariye ve yüz yirmi de köle gönderdi. Bunların herbiri, ellerinde, altın birer kadeh tutuyorlardı...

* Bânû Geşesb, babasının yanından, kanadlı bir kuş gibi hemen kalkıp Giv'in yanına gitti.

* Giv de onu Isfahan'a göndererek, her yere adını yaydı.

* Bütün dünya, her yeri ele geçirmek isteyen, padişah oğlu Keyhüsrev'in yoldan selâmetle geldiği haberini duydu...

* Dört bir yandan, dünyanın bütün büyükleri kalkıp Isfahan'a geldiler.

12585. * Gûderz de, her yana Hüsrevanî kumaşlar yayarak, hazırlık yaptı.

* Padişahlara yaraşan bir şekilde, sarayını altınlar ve mücevherlerle süsletti.

* Bir bilezik, bir küpe, bir gerdanlık ve padişahlara yaraşan mücevherlerle süslü bir taç hazırlattı.

* Bundan başka, bütün şehri de donatıp, gereken hazırlığı yaptırdıktan sonra, atına bindi.

• Memleketin diğer büyükleri de, Keyhüsrev'i karşılamak için, kalkıp şehrin yetmiş fersah kadar dışına çıktılar...

• Giv, uzaktan görünür görünmez, herkes atından indi.

• Gûderz, Giv'in yanındaki Hüsrev'i görünce,

• Siyâvuş'un ölümünü hatırlayarak. gözlerinden yaşlar döktü.

• Atından inip, genç padişahı kucakladı.

• Onu övdü ve dualar etti: "Ey, yeryüzünün padişahı!

• "Sen, hep uyanık yürekli ve uyanık talihli ol! Ben, padişahlığın tahtını sensiz görmek istemem!

• "Seni görmek canıma canlar katar. Yeryüzünden ırak olsun ve Siyâvuş'un ruhu nur içinde yatsın!

• "Seni görmek canıma canlar katar. Yeryüzünün sahibi olan Tanrı, benim tanığımdır. Sen de bunu böyle bil...

• "Eğer Siyâvuş'u da görseydim, emin ol, bundan çok sevinmezdim!" dedi.

• Sonra, Giv'in başından ve gözlerinden öperek: "Feleğin sırlarını ortaya çıkaran da sensin!

• "Sen hem savaşmasını bilirsin, hem de barış zamanında eğlenmesini ve düşünce ile hareket etmesini...

• "İran'ın bütün büyükleri, başlarını yere koyarak, sana boyun eğdiler!" dedi.

• Sonra, oradan kalkarak, dönüp geldiler Yüce padişahın talihi parlamağa başlamıştı.

• Hep birlikte ve sevinç içinde, pehlivanın evine geldiler.

• Bir içki meclisi kurarak, tam bir hafta ellerinden kadehleri bırakmadılar...

• Sekizinci günü, Padişah Kâvus'un bulunduğu şehre gitmek üzere, yola çıktılar.

Keyhüsrev'in, Kâvus'un yanına gelmesi

• Keyhüsrev, Padişah Kâvus'un yanına gelince, bütün yeryüzü renkler, kokular ve süslerle bir gül bahçesine dönmüştü...

• Her taraf donanmış, süslenmiş, evlerin kapıları damları, duvarları hediyelerle doldurulmuştu.

* Her yanda çalgıcılar ve şarkıcılar çalıp söylemeğe koyuldular. Her yer gül suları, şaraplar, miskler ve safranlarla dolmuştu...

* Bütün atların yelelerine misk ve şarap sürülmüş, şekerler, paralar ayaklar altına atılmıştı...

12610. * Hüsrev'i görür görmez, Padişah Kâvus'un kirpiklerinden yanaklarına doğru göz yaşları boşanıverdi.

* Karşılamak için, tahtından inerek, ona doğru yürüdü ve yüzüne yüzünü gözünü sürdü...

* Genç padişah, kendisine saygılarını sunduktan sonra, padişahlara yakışan bir yürüyüşle, gidip tahtın üzerine oturdular.

* Padişah Kâvus, Türkler, onların padişahlık tahtı ve ordusu hakkında pek çok sorgularda bulundu.

* Keyhüsrev de karşılık vererek: "Efrâsiyâb denilen o akılsız padişahın kötülüğü yeryüzünü kapladı.

12615. * "Ne diye, bana o uğursuzu soruyorsun? O, dünyada hiçbir muradına erişmesin! Tacı da, tahtı da yok olup yerin dibine girsin!

* "Benim babamı düşküncesine öldüren ve annemi de vahşicesine döven o değil mi?

• "Hem de o zaman annem bana gebe idi ve beni daha karnında iken öldürmek istemişti. O melûnun başı, hiçbir zaman, kederden kurtulmasın!

• "Ben doğunca, bu sefer de, o değersiz herif beni hemen dağlara yollattı.

• "Orada işim gücüm, gece gündüz, davarların, keçilerin, mandaların arasında yaşamak ve şu dönen güneşin dönüşlerini saymaktı...

12620. • "Nihayet Pîran, o dağlara gelip beni aldı ve o kinci herifin yanına götürdü.

• "Onun yanında kaldığım müddetçe, onun her hareketinden ve durumundan çekinir: onun öfkesine ve azarlamasına uğramak korkusuyla, kıvranır dururdum.

• "Efrâsiyâb, bana birçok şeyler sordu. Ona verdiğim karşılıklarda, aklımı ve yetikliğimi gizlemeğe çalıştım.

• "O bana baştan sordukça, ben ayaktan, yemekten sordukça da topraktan bahsettim.

• "Tanrı, o anda, onun aklını ve düşüncesini aldığı için, o da beni akılsız bir genç sandı.

12625. • "Böyle beyinsiz bir genç olarak bulunca, lânetler okuyarak, beni annemin yanına gönderdi.

* "İnciler yağdıran bir bulut da olsa, babasını öldüren bir adamı insan sevebilir mi hiç?.." dedi.

* Bunun üzerine Kâvus, ona : "Ey, yüce kahraman! Bütün dünya senin tacına muhtaçtır...

* "Çünkü sen, soy ve sopça, büyük adamların tohumundan dünyaya geldin... Padişahlar padişahı gibi bilgili ve bu taht'a lâyıksın!" dedi.

* Hüsrev, Padişah Kâvus'a : "Ey, yüzyıllar görmüş tahtın padişahı!

12630. * "Bir de Giv'den, onun benim için yaptıklarından bahsedecek olursam,

* "Şaşar kalırsın... Fakat, şaşmak da bir şey ifade etmez. Çünkü, bir insanın bu kadar iyilik yapmasına imkân olduğu kabul edilemez!

* "O, benim için, ne zahmetler çekmedi, ne fedakârlıklar etmedi! Beni Turan'da arayıp buldu ve benim için birçok savaşlara girdi.

* "Eğer, o bunca zahmetlere katlanıp da Turan'a, benim yanıma gelmemiş ve beni de beraberinde götürmemiş olsaydı,

* "Büyük bir orduya komuta eden iki pehlivan, arkamızdan ateş gibi hızla gelerek, bizi yakalayacaklardı.

12635. * "Giv' in yaptığı kahramanlıkların içinde benim gördüklerimi, Hindistan' daki Hindular azgın bir filden bile görmemişlerdir.

* "Ben, onu savaşırken gördüğüm zaman, denizden bir canavar çıkmış da savaşıyor, sandım...

* "Onun karşısında, o iki pehlivanla o büyük ordunun genci de, ihtiyarı da hep bozguna uğradılar.

* "Bunun üzerine, rüzgâr ayaklı bir ata binmiş ve beline de kemerini kuşanmış olan cesur Pîran, kalkıp bizimle savaşmağa geldi.

* "Fakat, pehlivan Giv, sarılı olan kemendini açıktan sonra sallayıp atınca, Pîran'ın kafası ilmiğin giriverdi.

* "Ey, Padişah! Ben, onu bu halde görünce, dayanamayarak gidip Giv'e yalvardım. Yoksa, onun kafasını bağırta bağırta koparıp atacaktı!

* "Ona acımanın sebebi, onun da babama acımış ve bana da hiçbir kötülükte bulunmamış olmasıydı.

* "O azgın aslanın pençesinden, beni de, annemi de o kurtarmıştı.

* "Yoksa Efrâsiyâb, babam gibi, benim de başımı gövdemden ayırmak istemişti.

* "Giv, işte hep böylece, öküz kafası biçimindeki gürzüyle savaşa savaşa, Ceyhun'un kıyılarına kadar geldi.

* "Orada da bir cesaret göstererek Ceyhun'u geçti. Yâni, senin anlayacağın, ne kara tanıdı, ne de su...

* "Bu yaratılıştaki bir pehlivanın hiç kocamamasına şaşılır mı artık?.." dedi.

* Onun bu sözlerini dinleyen Kâvus, sevincinden gülüyor, yanakları gül gibi kızarıyordu.

* Hemen Giv'in başını tutup bağrına bastı ve yüzünü gözünü birçok öptükten sonra,

* Gûderz ve yurt için de birçok dualar etti:

* Giv'e, yeryüzünde büyük, küçük hiç kimsenin bir eşini daha görmediği bir süslü elbise verdi.

* Arkasından da, Perniyan kumaşı üzerine hemen bir menşur yazılmasını buyurarak, o Cemşid kuvvetli padişah, Horasan'ı, Rey'i Kum'u ve Isfahan'ı

* Giv'e verdi. Böylece, o cesur pehlivanın başı güneşe kadar yükselmiş oldu.

* Padişah, Giv'e: "Ey, birçok zahmetler çeken pehlivan! Bunlar, senin çektiğin zahmetlerin mükâfatıdır, al!" dedi.

* Bunun üzerine Gûderz ve adamları, hep birden,

12655. * Başlarını yerlere kadar eğip Padişaha dualar ettiler.

* Bundan sonra Kâvus, Firengis'e bir gerdanlıkla bir küpe bağışladığı gibi, altın nakışlarla süslenmiş ve gül bahçeleri kadar güzel bir de köşk hazırlattı.

* Köşkün içine de, üzeri altın kumaşları örtülmüş, altın bir taht koydurmuştu.

* Firengis'e: "Ey, bayanların bayanı! Sen, hiç keder yüzü görmeyesin!

* "Yerini, yurdunu bırakarak, bu yollarda birçok zahmetlere katlandın ama, artık bütün İran ülkesi sarayındır! Bundan böyle, senin düşüncelerin benim kılavuzum olacaktır!" dedi.

12660. * Bayanlar içinde bir aya benzeyen Firengis de, ona: "Yer ve zaman, sensiz olmasın!" diye karşılık verdi.

Tûs'un, Keyhüsrev'i padişah olarak tanımak istememesi

* Istahr'da, Geşvat'ın yaptırdığı ve kendisiyle bütün hür insanların övündükleri bir köşk vardı.

* Gûderz ile Hüsrev, Kâvus'un yanından çıktıktan sonra, Geşvat'ın bu köşküne gitmek istediler.

* Gûderz, Hüsrev'le beraber bu altın nakışlı köşke geldiler. Burada, Hüsrev'i bir altın taht'a oturtarak, kendisini padişah olarak tanıyıp ona birçok dualar ettiler.

* Bütün İranlı pehlivanlar kemerlerini kuşanarak ona itaatlerini bildirmeğe geldiler. Nevzer'in oğlu Tûs'tan başka itaat etmeyen olmadı.

12665. * Tûs, kendisinin altın ayakkabılara ve Gâve'nin bayrağına sahip bulunduğunu ileriye sürerek, itaat etmek istemedi.

* Gûderz'in bu işe canı sıkıldı ama, ona da hiçbir şey söylemedi.

* Yalnız, aslan pazılı ve pehlivan pençeli Giv'e dönerek:

* "Git, o Nevzer'in oğlu Tûs'a: "Şu sevinç zamanında, tutup da, savaşmağa bahane arama!

* "İran'ın bütün büyükleri ve aslan gibi pehlivanları gelip de Padişaha itaat ettikleri halde,

12670. * "Sen, ne diye, şeytana uyup da yüz çeviriyor ve yeryüzüne sahip olanın yolundan ayrılıyorsun?

* "Eğer, Padişahın buyruğundan yüz çevirecek olursan, yüreğimde uyandıracağın kinle, savaş kapılarının açılmasına sebebolursun!

* "Giv'in sana getirdiği bu haber, aynı zamanda, ünlü milletin de emridir.

* "Ey, hünerler sahibi! Sana gönderdiğim bu elçinin sözlerinden sakın çıkayım deme!, diye söyle..." dedi.

* Giv de, Tûs'a söylemek için, kafasında birtakım sert sözler hazırlayarak, babasının yanından ayrıldı ve

12675. * Komutan Tûs'un yanına geldi. Ona: "Düşündüğün akla uygun değildir!" dedi.

* Tûs, onun sözlerini dinledikten sonra: "Düşünmeden bir işe girişmek ve sonra da pişmanlık duymak bize yakışmaz!

* "İran'da, Filgövdeli Rüstem'den sonra, bütün kahramanlar arasında, ordunun komutanı olmağa lâyık olan benim!

* "Bütün yeryüzünü kılıcıyla hükmü altına alan cesur padişah Minuçihr de benim büyük babamdır.

* "Yeryüzü Padişahı Nevzer'in oğlu olan ben, Feridun'un soyundan kalan bir yadigârım...

12680. * "Savaşmağa başladığım her yerde, aslanların ve kaplanların derilerini parçalarım.

* "Böyle iken, siz nasıl oluyor da bana sorup danışmadan, yeryüzüne yeni bir padişah seçiyorsunuz?

* "Ben, bu işe razı değilim. Benim yanımda Hüsrev'in adını bir daha anma...

* "Efrâsiyâb'ın tohumundan gelen bir adamı yeryüzüne padişah yaptığımız gün, bizim talihimizin de uykuya vardığı gündür.

* "Biz, Peşeng'in soyundan gelme padişah istemiyoruz. Porsuğun[1] yanında koyun sürüsünün işi ne?

12685. * "Hüsrev pek genç ve toy olduğu için çektiğin bütün zahmetler boşuna gitmiştir!

* "Yeryüzünün padişahı olacak bir adam hünerli, soylu ve din sahibi olmalıdır

* "Bu bakımlardan, Padişah Kâvus'un oğlu Feriburz, padişahlık taht ve tacına daha layıktır!

---

(1) "Porsuk" yerine "kaplan".

* Onun hiçbir yandan düşmanla bir kan bağlılığı yoktur ve baştan başa büyüklük, adalet, ün ve güzellikle yuğrulmuştur!" dedi.

* Bunun üzerine Giv, öfke ile yerinden kalktı. Tûs' un kafasında ve davranışında hiçbir olgunluk göremeyişti.

12690. * Ona : "Ey, ünlü kahraman Tûs! Bütün bunlara peki ama, davullar çalınıp savaş başlayınca da yüzünü çevirmemelisin!

* "Gûderz' in erlerinin mızraklarını görünce, pişman olacağın muhakkaktır. Şimdi şu fırsatı kaçırmanın zararını sonunda çekesin!

* "Bu sonuca varmak için hep birlikte o kadar çalışıp çabaladığımız halde, sen şimdi bütün bu zahmetleri hiçe saymak istiyorsun...

* "Zaten, sen akıllı, fikirli bir adam olsaydın, Elburz' a kadar gidip bir padişah aramağa lüzum kalmazdı!

* "Başının taçsız kalması, sırf senin beyinsizliğinden, büyüklere yaraşan düşüncelerden yoksun bulunmandandır...

12695. * "Tanrı, padişahlığın tahtını, akıllı, düşünceli, güçlü ve yüce kimselere verir..."

* Diye ağır sözler söyledikten sonra, kalkıp gitti ve

* Geşvat'ın oğlu Gûderz'in yanına gelerek : "Tûs, akılsız ve düşüncesiz adamın biridir...

* "Sanki gözleri körmüş gibi, kalkmış, Feriburz'u padişahlığa Keyhüsrev'den daha lâyık görüyor!

* "Hüsrev gibi, ne İran'da bir binici, ne de altın eyerler üzerinde gezen padişahlar arasında onun gibi bir padişah vardır." dedi.

Gûderz'in Tûs'a kızması

12700. * Bu sözleri duyunca, Gûderz çok kızdı : "Onun, dedi, büyükler arasında adı batsın!

* "Biz, ona; tahtın fermanın, uğurlu talihin ve yüceliğin kime yaraştığını gösteririz!" dedi ve

* Yetmiş, seksen kişi kadar tutan oğullarıyla torunlarını toplayıp davulları çaldırarak ovaya çıktı.

* On iki bin kadar atları zırhlı savaş süvarileri de hazırlandılar.

* Ordular bozan Gûderz, kendi adamlarından toplanmış olan bu ordunun komutanı idi.

12705. * Beri yandan da Komutan Tûs hazırlandı. Filin üzerine savaş davulunu koydular.

* Kahramanlar, kemerlerini bellerine kuşandılar. Sancakçı da, Gâve'nin yıldızını taşıyan bayrağı ile, önden yürüyordu.

* Gûderz ile onun ordusunu görünce, güneşin ve ayın gözleri karardı.

* Bir filin üzerine, parlak mavi renkteki bir firuzeden yapılmış olan bir taht koydular.

* Yeryüzünü eline geçirmek isteyen, taç sahibi Hüsrev, kemerini kuşanıp o tahtın üzerine oturdu.

12710. * Etrafındaki iki yüz fille, onu görenler dünyada başka hiçbir padişah bulunmadığını sanırlardı.

* Hüsrev, başındaki yakut tacı ile, bu tahtın üzerinde ay gibi parlıyordu.

* Kolunda bilezik, boynunda gerdanlık, kulağında küpe ve elinde de öküz kafası biçiminde bir gürz vardı.

* Tûs'un, bütün bunları görünce, canı sıkıldı. Kendi kendine: "Eğer ben bugün savaşacak olursam.

* "Her iki taraftan birçok kimseler öleceği gibi, bu kin duyguları da İran'da yerleşip kalacak;

12715. * "Böylece, tam Efrâsiyâb'ın istediği olacak; Türkler'in uykuya varmış olan bahtı yeniden uyanarak,

* "Padişahlığın tahtı Turan'a geçecek ve büyüklüğün günleri sona erecek!" diye düşündü.

* Bunun üzerine, tuttu, akıllı ve yol yordam bilen bir adamı Padişah Kâvus'un yanına göndererek :

* "İçimizden biri, kim olursa olsun, şu savaş alanında kalkıp da yayı ile kayın ağacından yapılmış bir tek ok bile atsa,

** "Arada öyle bir kin duygusu çıkar ki Efrâsiyâb'ın, artık ömrü oldukça, rüyalarında ondan başkasını görmesine lüzum kalmaz!" dedi.

Gûderz ile Tûs'un, padişahlık tahtı hakkında konuşmak üzere, Kâvus'un yanına gitmeleri

12720. * Kâvus, bu sözleri dinledikten sonra, bir adam göndererek ikisini de yanına çağırttı.

* Padişah Kâvus'un yanından kalkan bu haberci, ordu komutanlarının yanına giderek, onlara :

* "Ey, dünya görmüş ihtiyarlar! Sütle dolu olan bir kâsenin içine zehir karıştırmaktan vazgeçin!

* "Kılıcınızı kınına sokun ve soyunup kemerlerinizi çıkarın ki, sizden bize de bir kötülük erişmesin!

* "Ordularınızın diğer büyüklerini bırakıp, yalnız ikiniz yanıma gelin!" dedi.

12725. * Bunun üzerine, Tûs ile Gûderz, Padişahın yanına geldiler ve tahtın önünde durup söze başladılar.

* Komutan Tûs, Padişaha şöyle söyledi: "Eğer Padişahımız tahtından ve tacından artık usanmışsa, yeryüzü ve büyülerden miras kalan bu taç ve taht, ancak oğluna kalabilir.

* "Padişahımızın bir oğlu varken, neden torunu başına taç giyip taht'a oturacakmış?

* "Feriburz, Keyâniyân'ın kudretine de, büyüklüğüne de sahiptir. O, azgın bir aslan gibi, beline kemerini kuşanmış ve tam bu makama yaraşır bir duruma gelmiştir!" dedi.

* Bunun üzerine Gûderz, ona karşılık vererek: "Ey, akılsız! dedi. İnsan olan, seni akıllı sayar mı?

12730 * "Yeryüzünde Siyâvuş'tan akıllı, uyanık fikirli ve hür bir insan daha yoktu.

* "Şu dünyayı eline geçirmeğe gücü yeten genç Hüsrev ise, onun oğludur. Yüzü de, boyu da bosu da tıpkı babasıdır!

* "Her ne kadar anasından yana Tûr' a bağlı ise de, babasının bir eşi olduğu için, o da doğru yoldan ayrılmayacaktır...

* "Ne İran' da, ne de Turan' da onun bir benzerini daha bulamazsın! Artık, ne diye, şu boş sözleri tekrarlayıp duruyorsun, bilmem?

* "Senin şu iki gözün onun boyunu, bosunu ve o sevimli duruşlarını da mı görmedi?

12735. * "Feridun, Ervent ırmağını, gemiye lüzum görmeksizin, nasıl yüze yüze geçti ise,

* "O da, Keyâniyan' dan geçme gücü ve zekâsıyla, Ceyhun gibi bir nehri geçti...

* "Tanrı' nın yardımı ve kendisinin yiğitliği sayesindedir ki, kötü eller ondan ırak oldu!

* "O, eğer babasının intikamını almak için kemerini kuşanıp da, azgın bir aslan gibi ortaya atıldı mıydı,

* "İran' ı bugünkü zahmetlerden ve felâketlerden kurtararak, Efrâsiyâb' ın aklını başından alıverir!

12740. * "Bana rüyada görünen kutlu bir melek, İran' ı, düştüğü karışıklıklardan ancak onun kurtarabileceğini haber verdi.

* "O, büyüklerden miras kalan varlığıyla, padişahlık tahtına oturunca, bütün dünya da mihnetten kurtulacaktır!

* "Sen de Nevzer'in oğlusun, yabancı değilsin ama, baban gibi divanenin birisin...

* "Silâhlarım yanımda olsaydı şimdi, kolunu, budunu keserek seni kana boğar;

* "Savaş kılıcımla boynunu vurarak, böyle saçma sapan konuşmaktan kurtarırdım!

12745. * "Sen, Keyâniyân arasında bir düşmanlık çıkarmak ve böylelikle, aklın sıra, kendine de bir paye verdirmek istiyorsun.

* "Ama, onun padişah olacağını, padişahlar padişahı da bilir... Onun için, padişahlığın tahtını padişahlığa yaraşana verecektir!" dedi.

(1)

---

(1) Nüsha: * Tûs ona dedi ki: "Ey, talihi altüst olmuş ihtiyar! Ne diye, böyle mânasız ve sert sözler söyleyip duruyorsun?

* "Sen, ne padişahlar soyundansın, ne de büyüklerin soyundan! Senin atan, nihayet, İsfahan'da demircilik eden bir adamdı...

* "Eğer o, Padişahın buyruğuyla, komutan olmuşsa, bu, padişaha kapılanmasındandır."

* Gûderz de ona dedi ki: "Aklını başına topla da, ağzından çıkanı kulağın işitsin!

*Tûs da ona: "Ey, kocamış komutan! Neden böyle tatsız tatsız konuşuyorsun?

(1)

* "Eğer sen Geşvat'ın tohumundan gelme isen, ben de Nevzer'in oğluyum. Ben de bir padişah oğlu ve bir padişahım!

* "Senin kılıcın demircilerin örsünü ikiye bölüyorsa, benim mızrağım da Kafdağı'nın yüreğini delip geçer...

---

* "Haddini bilmeden, benimle aşık atmağa kalkışıyorsun, ha!

* "Sen, padişah Kâvus'un ve şu ünlü pehlivanların önünde, nelerden bahsetmek sevdasındasın acaba?

* "Atam bir demirci olduğu için utanacak değilim... İnsanda her şeyden önce, akıl ve erkeklik gerek!

* "Evet, benim atam demirci Gâve'dir. O Gâve ki, büyüklük ve şatafat sahibiydi...

* "Dahhâk'in, o omuzları yılanlı pis herifin saltanatını o parçaladı ve

* "Onun açtığı isyan bayrağının sayesindedir ki Tûs, bugün övündüğü, altın ayakkabılarına sahip olabildi!

* "Ünlü Gürşasb, Neriman'dan, Binici Sâm'dan ve Zâl oğlu Rüstem'den sonra,

* "İran ülkesi için bellerine kemer bağlayanlar, Geşvat, Gûderz ve onun bunca oğullarıdır!"

(1) Nüsha: * "Sen, bu bahsettiğin şatafatı, bizim sayemizde, bize kulluk ederek elde edebildin!

12750. * "Hem, biz ne diye aramızda çekişip duruyoruz? Padişahın kim olacağını, padişahlar padişahı bilir!" dedi.

(2)

* Bunun üzerine, Gûderz tekrar atılarak: "O kadar çok söylenme! Ben, seni, o kadar şerefli bir insan olarak tanımıyorum! (3)" diye onun sözünü kestikten sonra,

* Kavus'a dönerek: "Ey, dünya görmüş Padişah! Sen, ötedenberi yerleşmiş olan, geleneklerden ayrılma!

---

(2) Nüsha: * "Boş sözleri kes artık! Padişahların lâfını etmek, senin ne üstüne vazife?

(3) Nüsha: * "Sen, padişahların geleneğinden ne anlarsın? Nasıl anlayacaksın ki, kafasında akıl ve bilgi diye bir şeycikler yoktur!

* "Feridun, ancak Gâve'nin sayesinde yükselerek, taht ve taç sahibi oldu...

* "Feridun, cadı Dahhâk'in canını almak için beline kemerini kuşandığı zaman,

* "Padişahlara ve İran ordusuna candan bir destek olarak, Gâve'den başka kim çıktı?

* "Altın kemerli ve hünerli Geşvat da, onun kardeşi Kaaren de öyle...

* "Padişahlığın tahtını parlatmakta, zararlı ve kârlı her işte yer almakta, şu yeryüzünde, Gûderz oğullarından daha ileriye varmış olanlar var mıdır?

* "Sen, soyca benden ileri isen, mevkice de benden ileri değilsin, ya!

* "Ben erlikçe, bilgice, paraca ve hünerce, soybesoy, padişahların desteği olan bir adamım!"

* "İki değerli evlâdını yanına çağır. Onların ikisi de padişahlığa lâyıktır.

* "Bununla beraber sen yine bak, onlardan hangisinin bu işe daha münasip olduğunu, hangisinin Tanrı'nın bağışlarına daha çok sahip bulunduğunu anla...

12755. * "Böylelikle ve taçtan, tahttan bıktınsa, onları en çok lâyık olana vermiş olursun!" dedi.

* Kâvus, ona şöyle karşılık verdi : "Bunlar, sana göre düşüncelerdir... Benim gözümde ise, iki oğlum arasında hiçbir fark yoktur!

* "Ben, onların birini öbürüne üstün tutacak olursam, berikinin yüreği bana karşı kırılır ve kinle dolar!

* "Şu insanların ortasında bana hiçbirinin kin besleyememesi için, bir çare düşünmeliyim... Bu maksatla ve

* "İki tabur askerle onları yanıma alıp Erdebil'e gideceğim.

12760. * "Orada Behmen kalesi vardır. Bu kalede ise, her yıl, ehrimen bizimle savaştadır.

* "Ateşe tapanlar bu ehrimenden korktukları için, hiçbir mûbit orada oturmağa cesaret edemez.

* Oğullarımdan hangisi, kılıcıyla ehrimenin elinden bu kaleyi alabilirse, padişahlığı ona vereceğim!" dedi.

* Padişahın bu düşüncesini, Gûderz de, Tûs da uygun buldular.

* İkisi de, hiç kimsenin aklına gelemeyecek olan bu güzel düşünceyi beğendiler. Diğerleri de bunu kabul ettikleri için, padişahın yanından çıkıp gittiler...

Tûs ile Feriburz'un Behmen kalesine gitmeleri ve kaleyi alamadan dönmeleri

12765. * Güneşin aslan burcundan yükseldiği ve göğün geceyi ortadan kaldırdığı bir sırada,

* Feriburz ile Tûs; hemen, cihan padişahının yanına geldiler.

* Tûs, Padişah Kâvus'a: "Ben, hemen, orduyu filler ve davullarla birlikte alıp gidiyorum.

* "Gâve'nin bayrağı da yanımdadır. Düşmanın yakut renkli bayrağını, menekşe gibi mosmor yapacağım!

* "Feriburz'un ve Keyâniyân'ın büyüklüğü sayesinde, onların kemerini belime kuşanacağım..." deyince,

12770. * Padişah Kâvus da ona : "Sen bir kere savaş alanına girdin miydi, artık, herkes her şeyi hiçe sayar...

* "Güneşi ve ayı yaratan Tanrı'mn izniyle, zaferi elde etmek kesindir.

* "Mademki Feriburz böyle bir düşünce peşindedir; o halde sen de hemen ordunu hazırla!" diye karşılık verdi.

* Bunun üzerine Tûs, altın ayakkabılarını giyerek, Gâve'nin bayrağını alıp gitti.

* Kâvus ile Feriburz ortada ve Tûs da fillerle beraber önde olarak,

12775. * Savaş arayan ordusuyla birlikte, Behmen kalesinin yolunu tuttular.

* Kaleye yaklaştıkları sırada, ayaklarının altındaki toprak, ateş gibi kızgın soluklar almağa başladı.

* Hararetten mızraklar yandı ve savaşçılar da zırhların içinde kavruldular.

* Yer, sanki, baştanbaşa ateş kesilmişti ve hava da o azgın ehrimenin durağı idi.

* Bu kalenin başı, göklere doğru yükselmişti. İranlılar ise, havada savaşmasını bilmiyorlardı.

12780. * Komutan, Feriburz'a : "Bir savaş eri, savaş alanına çıktığı zaman,

* "Oku, yayı, kemendi ve kılıcıyla düşmanına bir zarar vermeğe çalışır!

* "Bu kalenin yanına giden bir yol yok ki... Olsa bile, onu bizden bilen kimse yok!

* "Vücutlarımız zırhların altında yanıyor; atlarımız da, sıcaktan bunalıyor.

* "Aklma başka bir şey gelmesin : bu kaleyi sen alamadıktan sonra, emin ol ki, senden başkası da alamaz!" dedi.

12785. * Bir hafta kadar kalenin etrafında dolaşıp da bir türlü kapısını bulamayınca,

* Ümitleri kırılarak, savaştan vazgeçtiler. Böylece, bu yorucu zahmetlerinin bir sonucunu elde edemediler.

Keyhüsrev'in, Behmen kalesine giderek orasını alması

* Gûderz, Giv ve Geşvat'ın soyundan gelenler, Tûs ile Feriburz'un Behmen'den döndüklerini duyunca,

* Gûderz, kendi kendine : "Haydi bakalım, şimdi de savaşa gitmek sırası sana geldi... Kalk da, savaş hazırlığını gör!" dedi ve

* Kalkıp hazırlığa başladı. Bunun üzerine, her yandan, bir gürültüdür koptu. Yeryüyüzünü eline geçirmek isteyen genç padişah da geldi.

12790. Zebercetlerle süslenmiş, altın işlemeli bir taht hazırlayıp savaş filinin üzerine koydular. Birkaç atlı da,

* Ellerinde bayraklar, ayaklarında altınlı ayakkabılar,

* Başlarında bîcâre bir taç ve boyunlarında da birkaç mücevherle süslenmiş bir gerdanlıkla, onun etrafını alıverdiler.

* Gûderz : "Bugün, yeryüzünü eline geçirmek isteyen Keyhüsrev'in taht'a çıkacağı, yepyeni bir gündür!" dedi.

* Yeryüzünü almak isteyen Keyhüsrev, başında taç ve elinde de bir gürzle gelip, o altın taht' a oturdu.

12795. * O hür padişah, Gûderz, Giv ve daha birçok erlerle birlikte, kalkıp Behmen kalesine gitti.

* Kaleye yaklaşınca, bu sefer, atına binip zırhını giydi ve kemerini kuşandı.

* Filin üzerine kâtibini oturtarak, övücü bir mektup yazılmasını buyurdu.

* Pehlevî diliyle, padişahlara yakışan üslûpta bir mektup yazdılar.

* Mektuba şöyle başlamışlardı : "Bu mektup, Tanrı'nın kulu, yeryüzünü almak isteyen ünlü Hüsrev tarafındandır.

12800. • "O Hüsrev ki, uğursuz ehrimenin tutsaklığından kurtuldu ve Tanrı'nın yardımıyla, bütün kötülüklerden elini yudu...

• "Tanrı, sonsuz ve her şeyden yüce bir varlıktır. Bütün canlı yaratıkların rızıklarını o verir, doğru yolu o gösterir.

• "Güneşin, Zühal'in, Merih'in, kudret ve kuvvetin sahibi hep odur...

• "O, bana Keyâniyân'ın tahtını bağışlamış, beni fil gövdeli ve azgın aslan pençeli olarak yaratmıştır.

• "Bütün dünyanın padişahlığını bana vermiş, ta yerin dibindeki öküzden gökteki balık burcuna kadar her şeyi benim buyruğuma vermiştir.

12805. • "Bu kalenin sahibi olan ehrimen, yeryüzünü yaratan Tanrı'nın yürekten düşmanıdır.

• "Ben, temiz Tanrı'nın yardımıyla, onu bulutlardan indirip topraklara yuvarlayacağım!

• "Bu kale, cadıların hükmü altında ise, onlara üstün gelmek için, orduya bile ihtiyacım yoktur.

• "Ben, kemendime bir ilmik yapıp atınca, bütün cadıları boyunlarından yakalarım.

* "Elimde, Tanrı'nın buyruğuyla toplanmış bir ordu olduktan sonra, kalenin içindeki kutsal bir melek de olsa, umurumda değil...

12810. * "Ben, ehrimenin soyundan değilim. Benim canımı da tenimi de Tanrı destekler!

* "Ben, onun buyruğuyla, kaleyi cadılardan boşaltacağım... Padişah da bana bu yolda ferman buyurmuştur!"

* Mektup bittikten sonra Hüsrev, eline bir mızrak alarak, o yüce mektubu,

* Bir bayrak gibi, o mızrağın ucuna bağladı. Bundan maksadı, bu dünyada, yalnız kendi padişahlığını yükseltmekti...

* Giv'e, bu mızrağı alarak, bütün hızıyla kalkıp, o göklere yükselmiş olan kalenin yanına gitmesini buyurdu ve:

12815 * "Birtakım öğütlerle dolu olan şu mektubumu al da, o yüksek kalenin duvarına yaklaşarak,

* "Mızrağı oraya dik! Tanrı'nın adını an ve atını, dizginini çekip, hızla sür!" dedi.

* Giv, mızrağı eline alıp, Tanrı'ya tapan o kahramanı överek yola çıktı ve

* Mektubu götürüp kalenin duvarına koyarak, yeryüzünü almak isteyen Hüsrev'in gönderdiği haberleri bildirdi.

* İyilik veren Tanrı'nın adını andıktan sonra, o hızlı koşan atını rüzgâr gibi sürdü.

12820. * Mektup ortadan kaybolunca, kalenin içinde de bir kıyamettir koptu.

* Kalenin toprağı sarsılmağa başladı. Biraz sonra, Tanrı'nın buyruğuyla, kendisi de olduğu yere çöküverdi.

* Yıkılırken, baharda dağlarda ve ovalarda yankılar yapan gök gürültüleri gibi, sesler çıkardı...

* Dünyanın yüzü bir zenci yüzü gibi, kapkara kesildi.

* Güneş, ay ve Ülker yıldızı hep birden görünmez oldular...

12825. * Sanki, birdenbire, her tarafı bir kara bulut kaplamış, hava aslan ağzı gibi kararmıştı...

* Bu hali görünce Hüsrev, kara yağız atını oynatarak, ordusunun komutanına :

* "Yaylarınızı bir bahar bulutu haline getirerek, kaleyi bir ok yağmuruna tutun!" dedi.

* Bunun üzerine kaleye doğru öylesine ok yağdırdılar ki, görenler, ölüm yağdıran bir dolu bulutunun peyda olduğunu sanırlardı.

* Devlerin birçoğu, bu oklarla ölüp yerlere serilince,

12830 * Yine her taraf aydınlandı; o karanlık tamamiyle sıyrılıp gitti.

* Üstelik bir de tatlı rüzgâr esmeğe başladı. Böylelikle, havanın da, yerin de yüzleri güldü...

* Tanrı'nın adı ve Padişahın lûtfu sayesinde, bütün yeryüzü, ay gibi parıldadı.

* Padişahın bu tedbiri sayesinde, devler ortadan kalktı ve kalenin kapısı meydana çıktı...

* Hür insanların padişahı Hüsrev, Geşvat oğlu ihtiyar Güderz ile birlikte kapıdan içeri girdiler.

12835. * İçeriye girince, bahçeler, meydanlar, saraylar ve köşklerle süslenmiş bir şehir gördüler.

* Karanlık ortadan kalkıp her taraf aydınlanınca, Hüsrev emretti; oraya,

* Eni ve boyu on kement boyunda, kubbesi kara bulutlara değen, etrafı hücreler ve yüksek kemerlerle çevrilmiş;

* Çevresi, bir Arap atının koşabildiği mesafenin yarısı kadar tutan bir tapınak yapılmasını söyledi.

* Tapınak yapıldıktan sonra getirip oraya Âzergeşesb ateşini koydular ve

12840. * Mûbitler, yıldızbakıcılar, olgun kişiler gelip onun çevresindeki hücrelere yerleştiler...

* Orası çok güzel bir âteşgede olmuştu. Hüsrev de bir müddet kalede oturdu.

* Aradan bir yıl geçtikten sonra, ağırlıkları orada bırakarak, ordusunu alıp geriye döndü...

Keyhüsrev'in zaferle dönmesi

* İran Padişahı da, Keyhüsrev'in, Tanrı'nın lûtfuna ve yardımına erdiğini duydu.

* Bu başarıyı duyan herkes, şaşırıp kalmıştı.

12845. * Memleketin bütün halkı, ellerine hediyeler alarak, sevinç içinde onu karşılamağa gittiler.

* Feriburz da, dağ gibi bir ordu ile, kalkıp İran'dan geldi.

* Padişahla karşılaştıkları zaman o, gül renkli, Padişah da gece renkli atlarından inerek

* Öpüştüler. Feriburz, yeğeninin yüzünü öptü. Hemen, oracığa bir altın taht kurarak,

* Tahtın üzerine bir firuze koydular ve Keyhüsrev'i padişah olarak tanıyıp, başarısından ötürü dualar ettiler...

12850. * O yeni padişah altın tahtın üstüne oturarak, başına, mücevherlerle süslenmiş padişahlık tacını koydu.

* Tûs da, Gâve'nin bayrağıyla bir davul ve altınlı bir ayakkabı alarak,

* Yeryüzünü eline geçirmek isteyen padişahın yanına geldi ve yeri öptükten sonra, bunları ona vererek :

* "Şu davulu, şu altın ayakkabıyı ve şu Gâve'nin bayrağını

* "Ordunun erleri içinde, bunlara en çok lâyık olan, becerikli ve hünerli hangi pehlivansa,

12855. * "Ona ver! Ne yapalım, bizim elimizden bundan fazlası gelmez! Benim gibi suçlu bir kimsenin, canım kurtarmış olması yeter!" dedi ve

* Yaptıklarından ötürü birçok özürler diledi.

* Muzaffer padişah da, ona birçok iltifatlarda bulundu ve, gülerek onu alıp yanına oturttuktan sonra :

* "Ben, dedi, orduda Gâve'nin bayrağıyla şu altın ayakkabılara lâyık olan başka bir pehlivan görmüyorum.

* "Böyle bir nimete ve devlete, senden başka hiç kimse lâyık değildir. Yüreğimde de, sana karşı hiçbir kırgınlığım yoktur.

12860. * "Hattâ, senin benden özür dinlemene de lüzum yoktur. Sen, nihayet, yabancı bir adamın padişah olmasını istemiş değilsin ki..." dedi.

* Sonra, o genç talihli, uyanık yürekli ve taç sahibi olmak isteyen Keyhüsrev, kalkıp İran'a doğru yola düştü.

* Kâvus, kutlu oğlunun gelmekte olduğunu haber alınca,

* Sevincinden, yanakları erguvan gibi kızardı. Bu haliyle onu karşılayarak, kocamış gönlünü tazeledi.

* Hüsrev de uzaktan büyük babasını görünce, gülümsedi ve yüreği sevinçle doldu...

12865. * Hemen atından inip ilerleyerek önünde saygılarını sundu. Büyük babası, onun yüzüne karşı duyduğu hasreti açığa vurdu.

* Onu gülerek kucakladı ve lâyık olduğu üzere, övdü...

* O aslanın savaştan zaferle döndüğünü, düşmanlarının yüreklerini ve gözlerini kederle doldurduğunu düşündü.

* Sonra, hep beraber oradan ayrılarak, yeryüzü padişahının sarayına gelip taht'a oturdular.

Kâvus'un, Keyhüsrev'i padişahlığın tahtına oturtması

* Saraya gelince, sevinç içinde, atlarından inerek, gönülleriyle de, dilleriyle de Tanrı'ya şükürler ettiler.

* Hüsrev hemen koşup Kâvus'un ellerini öptü ve tahtına yüzünü, gözünü sürdü.

* Büyük babası da onu elinden tutarak, kendisi için hazırlatmış olduğu yere götürüp oturttuktan sonra,

* Yüreği sevincin ışıklarıyla doldu ve tahtına çıkıp hazineciden Keyâniyân'ın tacını istedi.

* Hüsrev tacı alıp öptükten sonra, başına koydu ve o değerli fildişi tahtın yanındaki kürsüye dönüp oturdu.

* Hazineci, bundan başka, zebercetler ve daha birçok padişahlara yaraşan, mücevherler getirip saçtı ve

* Hüsrev gibi, kendisine benzeyen bir yadigâr bıraktığı için, Siyâvuş'a rahmet okudu...

* Bundan sonra, her yandan komutanlar ve büyük adamlar gelip, kendisini kutladılar ve üstüne altınlar, inciler saçtılar.

* İşte, dünyanın alışverişi böyledir: birinden aldığını, ötekine verir. Feleğin bizi böyle aldatmasından yana, başımız derttedir!

* Bir alçalır, bir yükseliriz... İmkân buldukça, gönlünü neşelendirecek şeylerden başkasına dönüp bakma bile...

* Saadetli anlarından faydalanmana bak. Varlıklı zamanlarında da, başkalarına yardımda bulun ki aydın günlerin kararmasın!

12880. * Elindekini ye, kalanı da başkalarına ver... Mademki onu sen kazandın, zahmetini sen çektin, ne diye düşmanlarına bırakıp gidesin?

* Sana varlık veren Tanrı, senin çocuklarına ve senin tohumundan gelecek bütün torunlarına da verebilir!

* Görmüyor musun ki, âlem onun nimetleriyle doludur ve bütün âlemi güzellikle süsleyen odur...

* Adaletli Tanrı, verdiğinde de cimrilik göstermez. Sen, gönlünü şen tutmana bak...

KEYHÜSREV

Padişahlığı altmış yıldır

* Şair, buraya kadar, bu hikâye hakkında neler biliyorsa hepsini söyledi. Bundan sonra da, eski zamanın tarihlerinden alarak,

* Hüsrev'in taht'a nasıl çıktığını ve Turan'a ordularını nasıl gönderdiğini, anlatacak...

* Eğer, şu göklerin sahibi olan Tanrı'nın yardımıyla, yaşarsam ve sıhhatim de müsaade ederse, eski zamanların olaylarını anlatan şu ulu kitapla yeryüzüne bir tarih bırakmış olacağım...

* Bir baba, bir selviden çıkan bir dalın büyüyüp gelişmesi gibi,

* Kendi tohumundan gelen oğlunun büyümesi, uyanık, düşünceli, talihli olması ve büyük yerlere geçip yeryüzünü yapacağı işlerden faydalandırmasıyla sevinir...

* Gönlünü, işte, onun bu devirlerini görmekle teselli eder.

* Doğuşunda padişah ruhlu olarak doğmamış olan bir adam, başkalarına nasıl iyilik yapabilir?

* Sen, şu üç şeye inanmalısın; bunlar, her şeyden üstündür[1] : soyluluk, erdem, yetiklik. Bu üç şey, birbirinden ayrılmaz.

---

[1] Nüsha: "Bunlar, her şeyden üstündür" yerine "Bunları aştıktan sonra, bir dördüncü şey daha gelir".

* Soylu olmayanda erdem olur mu? Sen, hiç, soylu bir adam gördün mü ki erdemsiz olsun?

* Soyluluk, Tanrı' nın bir bağışıdır. Soylu olan bir insan, kötülük yapmak şöyle dursun, kötülüğün lâfını bile duymak istemez.

* Yemişin iyiliği nasıl tohumdan geliyorsa. soyluluk da babadan gelir.

12895. * Erdem ise, insanlarla düşüp kalkarak ve birçok zahmetler çekerek, elde edilir.

* Bu üç şeye sahip bulunan insan, tam bir insan ve Tanrı' nın güzel bir eseridir.

* Bu üç şeye sahibolduktan sonra, iyi ile kötüyü ayırdetmek için bir de akıl lâzımdır.

* İşte bu dördü insanda birleşti miydi, ne hırs kalır, ne zahmet, ne de keder...

* Bu durumda olan insan için, yalnız ölümün çaresi yoktur. Zaten ölümden, o en keskin bıçaktan kim kurtulabilmiştir ki?...

12900. * İşte, yeryüzünü eline geçirmek isteyen Keyhüsrev' e, talihi bu dört iyiliği de hazırlamıştı.

(1)

(1) Nüsha: * Şimdi, padişah Keyhüsrev'in neler yaptığını anlatmak için, yeniden söze başlıyorum.

İran büyüklerinin Keyhüsrev'i kutlamaları

* Keyhüsrev'in taht'a çıktığından, bütün dünya haber aldı.

* Keyhüsrev, başına tacını giyip de taht'a oturunca, hemen işe başlayarak,

* Dünyanın her yanına adaleti yaymağa, yeryüzünden haksızlığı kaldırmağa koyuldu..

* Nerede, Keyâniyân soyundan gelen, taç sahibi ve hür padişahlar, vakti yerinde olanlar ve ünlü şahsiyetler varsa, hepsi gelip kendisine boyun eğdiler.

12905. * Onun buyruğu altına girmeyen kimse kalmadı.

* Bütün harap yerleri onararak, darlık ve sıkıntı çekenleri sevindirdi.

* Bahar bulutlarının yağmurları gibi her yere bereket yağdırdı; yeryüzünden ıstırabı silip kaldırdı...

* Bağışlar ve armağanlarla, her taraf cennete döndü.

* Bütün dünya, iyilik ve güvenlikle doldu. Kötülük yapmaktan yana, ehrimenin eli bağlandı.

12910. * Her ülkenin ünlü padişahlarıyla büyüklerinden, elçiler gelmeğe başladılar.

* Nimruz'da da yeryüzünü adaletin ışıklarıyla aydınlatan komutan,

* O kutlu padişâhın taht'a çıktığını ve yerinin göklere kadar eriştiğini haber alınca,

* Bütün erlerini toplayarak, gidip o yeni padişaha saygılarını sunmak istedi.

* Bunun üzerine Tehemten, kalkıp, birçok hediyelerle ve sevinçle geldi.

12915. * Neriman oğlu Sâm'ın oğlu Zâl ile, Kâbil'in bütün büyükleri de, büyük bir ordu ile yola çıktılar.

* Bu ordu ile, ova baştan başa, abanoz gibi karardı. Çalman davulların sesleriyle de, kaplanların kulakları yırtıldı.

* Zâl, maiyetiyle birlikte, ordunun önünde yürüyor, menekşe renkli bayrak da, Filgövdeli kahramanın arkasından geliyordu...

* Kendi iyiliğini isteyen Rüstem'in, kendisini kutlulamak üzere, gelmekte olduğunu haber alan Padişah,

* Bütün şehir halkını ayağa kaldırıp, onu karşılamak için hazırlandı.

12920. * Bu haberden çok sevinen Keyhüsrev, sarayında şairine: "Sen, benim yanımda kal!

* "Çünkü Rüstem, benim babamı yetiştiren ve yeryüzünde erdemin örneği olan bir adamdır!" dedi.

* Sonra da, Gûderz'e, Tûs'a ve Giv'e emirler verdi. Onlar da, davullar ve borularla yola çıktılar.

* Padişahın sarayından davul sesleri yükselince, bütün pehlivanlar külâhlarını giyip hazırlandılar.

* Ülkenin dört bir yanından gelen halk da, davullar ve bayraklarla, Rüstem'i karşılamağa çıktılar.

* Rüstem'i karşılamak için, bütün pehlivanlar ve birçok erler, iki günlük yola kadar gittiler.

* Tehemten'in bayrağı uzaktan görününce, ordunun kaldırdığı tozlar güneşi bile örttü.

* Davul ve boruların seslerinden, bir kıyamettir koptu. Gûderz, Tûs ve Giv ordunun ortasından çıkarak

* Rüstem'e doğru koştular. Sevinç içinde, dilleri döndüğü kadar, ona dualar ettiler ve

* Onu kucakladılar. Aslan Rüstem, önce padişahın hatırını sordu.

* Onlar da, Rüstem'den sonra, sevinç içinde, Sâm oğlu Zâl'in;

* Ondan sonra da, Ferâmurz'un yanına gidip, onların yüzlerini görmekle sevindiler...

* Oradan da, hep birlikte, kalkıp tacı kutlu Keyhüsrev'in yanına geldiler.

* Filgövdeli Rüstem'i görür görmez, Keyhüsrev'in kirpiklerinden yanaklarına doğru yaşlar akmağa başladı.

* Tahtından inerek ona birçok dualar etti; Rüstem de yeri öptü.

12935. * Hüsrev, Rüstem'e: "Ey, pehlivan! Sen, hep sevinçli ol ve canın da hep aydın kalsın!

* "Çünkü, Siyâvuş'u büyütüp yetiştiren de sensin, dünyada akıllı ve tedbirli bir adam varsa o da sensin!" dedi.

* Sonra, Zâl-i zer'in başını tutup bağrına bastı ve babasını anarak, elini aldı, başına koydu...

* Zâl'in maiyetindeki pehlivanları da tahtlara oturttu ve Tanrı'nın adını anıp onlara da dualar etti.

* Rüstem, Hüsrev'i baştan başa süzerek, konuşmasını ve oturup kalkmasını gözden geçirince,

12940. * Yanakları kanlı göz yaşlarıyla, yüreği de kederle doldu. Siyâvuş'un bütün halleri gözünün önüne gelmişti.

* Keyhüsrev'e: "Ey, Padişah! Sen, bu dünyada tam babandan kalmış bir yadigarsın!

* "Ben, yeryüzünde, taç ve taht'a senin kadar yaraşan bir padişah, büyüklükte de babasına senin kadar benzeyen bir kimse görmedim!" dedi.

* Sonra, Tahtlardan kalkarak, yemek ve içki sofralarına oturdular.

* Padişah, gece yarılarına kadar uyumayarak, geçmiş zamanlarındaki olayları anlattı..

Keyhüsrev'in İran'da geziye çıkması

12945. * Güneş parlak kılıcını çekince, karanlık gecenin başı ortadan kayboldu.

* Saraydan boru sesleri yükseldi. Tûs, Gûderz, cesur Giv, Gürgin, Güstehem, aslanlar gibi kuvvetli olan Rehham ve,

* Bunlardan başka, büyük ve değerli bütün pehlivanlar, o ünlü padişahın sarayına geldiler.

* Bütün bunlar toplanınca, yeryüzü padişahı, ordusuna şöyle seslendi:

* "Ben, dedi, bütün yeryüzünü ve övülmeğe lâyık olan İran ülkesini gezip görmek düşüncesindeyim.

12950. * "Gidelim de, av âlemi şeklinde bir yolculuk yaparak hoş bir vakit geçirelim!"

* Orada bulunanların hepsi, memleket görmek maksadıyla yapılacak böyle bir gezintiyi kabul etti.

* Bunun üzerine yeryüzü padişahı, ünlü Süstem'le birlikte, ava çıktı.

* Ordudan da, Geşvat'ın oğlu Güderz, Giv,

* Şâpûr, kılıç eri Behram, Gürgin, ok atmakta usta olan Bîjen,

12955. * Ferhad, Şâveran oğlu Zenge ve ünlü savaşçılardan Güraze gibi pehlivanlar da beraber gittiler.

* Hepsi birden öyle bir ordu teşkil ediyorlardı ki, onların zırhlarının, tulgalarının, gürz ve külâhlarının parıltısından, güneşle ayın gözleri kamaştı...

* O kadar çok avlandılar ki, her yer, vurulan hayvanların ölüleriyle, bir savaş alanına döndü.

* Hüsrev, bütün İran ülkesini dolaşarak, onarılmış olsun, olmasın her tarafı gezdi.

* Zulümden harabolmuş, veya bakımsız yerlerin yapılması için,

12960. * Hazinesinden, hiç esirgemeksizin paralar harcadı ve hepsini onardı.

* Her gittiği şehirde, tahtını kurdurdu ve talihli bir padişaha yaraşır bir şekilde, bir müddet kaldı.

* Hazinesinden para çıkarılmasını buyurarak, her yeri onarıp süsledi.

* Bir şehirden kalkıp ötekine gidiyor, her gittiği yere de tahtını, tacını ve şaraplarını da beraber götürüyordu.

* Böylelikle, memleketin büyükleri ve hür adamlarıyla birlikte Âzerâbâdegân'a kadar gitti.

12965. * Bu yolculuğunda, hem atını sürüyor, hem de şarap içiyordu. Nihayet, Âzergeşesb'in tapınağına geldi.

* Bu âteşgedede Tanrı'ya dualar ve şükürler ettikten sonra,

* Yavaş bir yürüyüşle ve Padişah Kâvus'un yanına dönmek üzere yola çıktı.

* Yamndakiler de, sevinç içinde, onu takibettiler; bir dakikaları bile neşesiz geçmeden

* Ve parlak kadehi ellerinden bırakmadan şarap içtiler. Keyhüsrev, nihayet sarhoş olunca uyumak ve dinlenmek istedi.

Keyhüsrev'in, Efrâsiyâb'dan öc alacağı hakkında Kâvus'a söz vermesi

12970. * Güneş, karanlığın perdesini yırtıp da kara toprağın üzerine yakutlar serperken,

* Yeryüzünün sahipleri olan Keyhüsrev ve Kâvus, o iki yüce ve kutlu padişah,

* Destan ve Rüstem pehlivanla beraber oturup konuşmağa başladılar. Kâvus, öteden beriden bahsettikten sonra,

* Sözü Efrâsiyâb'a getirince, yanakları yaş içinde kaldı.

* Onun Siyâvuş'a yaptıklarını, İran'a verdiği zararları,

12975. * Nice nice pehlivanların canına kıyıp, kadınları ve çocukları nasıl perişan ettiğini anlattı...

* Keyhüsrev'e dönerek : "Şöyle etrafına bir bakmakla, Efrâsiyâb'ın zulmüyle ne kadar şehrin harabolduğunu görüverirsin!

* "Tanrı sana ordu, bilgi ve kuvvet gibi, lüzumlu her şeyi vermiştir.

* "Sen, büyüklük, talih, erdem ve soyca bütün padişahlardan üstünsün.

* "Şimdi senden, şu şeyler için söz vermeni istiyorum: önce, adaletten hiç ayrılmayacaksın!

12980. * "Sonra, yüreğini hep Efrâsiyâb'dan alınacak intikamla dolduracak, bu ateşi hiç söndürmeyeceksin

* "Ana tarafından oraya bağlı olduğun için ona hiç meyil göstermeyecek ve bu hususta hiç kimsenin sözünü dinlemeyeceksin!

* "Kolaylıkla, güçlükle, her ne ile karşılaşırsan karşılaş,

* "Onun tahtına, tacına, hazinelerine, kuvvetine, gürzüne ve kılıcına aldanıp da yolundan dönmeyeceksin!

* "Dinle de sana, ne üzerine yemin edeceğini de söyleyeyim. Çünkü, akıl ve ruh için, dünyada öğütten daha faydalı hiçbir şey yoktur.

12985. * "İçeceğin and, güneşle ayın sahibi olan Tanrı'nın adına, tacın, tahtın, mührün, külâhın,

* "Feridun'un hâtırasının ve geleneğinin, Siyâvuş'un kanının, kendi canının ve

* "Tanrı'nın sana bağışladığı büyüklük ve saadetin üzerine olacak... Böylelikle, kötülüğe sapmayacağına söz vermiş olacaksın!

* "Efrâsiyâb'la aranda geçecek işlerde kılıçtan ve gürzden başkasına başvurmayacak, onun gururuna bunlarla karşı koyacak ve burnunu yerlere sürteceksin!" dedi.

* Genç Padişah, bu sözleri duyunca, yüzünü ve yüreğini ateşe çevirerek, adaletli Tanrı'nın, aydın günün, karanlık gecenin,

12990. * Güneşin, ayın, tahtın, külâhın, mührün, padişahın tacının ve kılıcın üzerine andiçerek :

* "Hiçbir zaman onun sevgisine ilgi göstermeyeceğim. Onun yüzünü rüyada bile görmek istemem!" dedi.

* Verilen bu sözü, ayrıca, Pehlevî yazısıyla ve miskle, padişahlara yaraşan bir deftere yazdılar

(1)

---

(1) Nüsha : * "Onun gittiği yoldan gitmeyeceğim. Onun tuttuğu yolda. kendi canım da perişan olmuştur.

* "Babamın intikamını almağa çalışacağım. Gönlümü de, ruhumu da bu kinle süsleyeceğim.

* "Felek ve talih bana yâr olurlarsa, bu güç işi başarmak üzere belime kemerimi bağlayacağım.

* "Göklerden bir engel gelmediküe, bir an bile, onunla savaşmaktan geri durmayacağım.

* "Ne onun tahtı ve tacı beni memnun edebilecek, ne de ben durup dinleneceğim.

* "O, yeryüzünden kalkıp gidene ve böylece Şiyâvuş'un ruhu şad olana kadar, bu hep böyle sürüp gidecek!

* "Yeryüzünde toprak ve su bulundukça, gönlüm bu isteğinden vazgeçmeyecektir!"

* Destan'la Rüstem ve ordunun diğer büyükleri de bu yemine tanık oldular

* Bütün bunlar bitince, Kâvus, bu sözleşmeyi tam bir güvenle Rüstem'e teslim etti.

12995. * Bunun üzerine yemek ve şarap istediler. Fevkalâde bir toplantı kuruldu.

* Bütün büyükler, tam bir hafta, Kâvus'un sarayında rûd ve şarapla vakit geçirdiler.

* Sekizinci günü, yeryüzü padişahı başını ve vücudunu yıkayarak, tapınacak bir yer aradı ve

* Orada ve gökleri döndüren Tanrı'nın huzurunda, bütün duygularını döktü.

* Ta güneş doğuncaya kadar, karanlık gecenin boyunca, gözleri yaş içinde, ağlayıp sızlayarak:

13000. * "Ey, adaletli, eşsiz, yeryüzünün sahibi, rızık verici ve yol gösterici Tanrı!

* "Sen, gençliğimde, elimde hiçbir kuvvet olmadığı halde, beni ejderhanın ağzından kurtardın!

* "Biliyorsun ki, Turan ordusunun komutanı ne günahtan korkar, ne de kötülükten çekinir...

* "Harabelerde yaşayanlar da, onarılmış yerlerde oturanlar da hep ona lânet ediyorlar. Bütün haksızlık edenlerin yürekleri onun intikamıyla doludur.

* "O, bu ülkenin de üzerine ateş yağdırarak, bütün cesur pehlivanların başlarına kederin toprağını saçtırdı.

13005. * "Haksız yere Siyâvuş'un kanını topraklara akıtarak, yüreklerimizi parça parça etti.

* "Bütün padişahların yürekleri onun korkusuyla doludur. Onun tahtı ve tacı, dünyanın başının belâsıdır!

* "Biliyorsun o, soysuz bir büyücünün biridir." diye yalvardı ve.

* Yüzünü, gözünü yerlere sürerek Tanrı'ya şükürler etti.

* Sonra oradan kalkıp tahtının bulunduğu yere döndü ve yüce pehlivanları yanına toplayarak:

13010. * "Ey, benim ünlü, cesur ve hançer kullanmakta usta kahramanlarım!

* "Atımın üzerinde olarak, bütün İran ülkesini gezip dolaştığım ve ta Âzergeşesb tapınağına kadar gittiğim halde,

* "Hiçbir yerde, gönlü hoş, vakti yerinde ve ocağı, yurdu onarılmış hiçbir kimse göremedim!

* "Çünkü, herkesin yüreği, Efrâsiyâb'ın yüzünden, kanla ve göz yaşlarıyla doludur... Ondan bıkmayan kimse kalmamıştır!

* "Onun yüzünden, herkesten çok da benim ciğerim yaralıdır. Canım da, tenim de dertle doludur.

13015. * "Bunlardan başka, büyük babam da, o hür Padişah Efrâsiyâb'ın yaptıklarından dolayı, her zaman, yüreğinden ah çekiyor!

* "Yapılan yağmalardan, öldürmelerden, savaşlardan ve karışıklıktan, İran'da, kadın ve erkek herkes feryadetmektedir.

* "Siz, eğer benim candan dostlarım ve yardımcılarım iseniz, hemen,

* "Babamın intikamını almak için hazırlanın! Hep birlikte harekete geçerek, İranlılar'ın üzerinden bu kötülüğü kaldıralım!

* "Eğer benim arkadaşlarım iseniz,, gidip parslar gibi savaşırız...

13020. * "O, benden önce savaşa hazırlansa bile ben, yine, kahramanlarımın sayesinde dağları dümdüz ederim...

* "Yere dökülecek bütün kanların günahı onun boynunadır!

* "Ordumuzdan öleceklerin yerleri de cennettedir...

* "Şimdi, düşunüp taşının da, hep beraber ortaya uygun bir düşünce koyun ve bu iş üzerinde düşündüğünüzü bana bildirin...

* "Şunu bilin ki kötülük eden, yaptığının cezasını çeker!" dedi...

13025. * Orada bulunup da cevaplarını hazırlayan büyükler, yürekleri dert içinde, ayağa kalkarak :

* "Ey, Padişah! dediler. Sen, yüreğini ferah tut! Üzüntüyü, hiç yanına sokma!

* "Bizim canımız da, tenimiz de senindir. Bütün zahmetlere de senin için katlanırız..." dediler.

* Padişah, Filgövdeli Rüstem'den Gûdrez'den ve Tûs'tan bu karşılığı alınca,

* Sevincinden, yanakları erguvan gibi kızardı. Devletinde yeni bir diriliğin başladığını gören genç Keyhüsrev,

13030. * Bu pehlivanların hepsine teşekkür ederek : "Yeryüzü, bu pehlivanlarla mamur olsun!" dedi.

Keyhüsrev'in pehlivanları sayması

* Aradan bir müddet daha geçtikten sonra, bir sabah, güneş Sümbüle burcundan yüzünü gösterirken,

* Keyhüsrev, dört bir yandaki mûbitleri çağırtarak, kendileriyle, konuşulması gereken şeyler üzerinde konuştu...

* Tam iki hafta, kapıları kapatarak, huzuruna kimseyi almadı ve ordu için yeni bir defter hazırlattı.

* İaşe memurlarına, büyük, küçük bütün ordudaki erlerin adlarını söylemelerini buyurdu.

13035. * Ordudaki erlerin adlarını, derecelerine göre, deftere yazdırdı.

* Önce, Kâvus'un akrabasından olan, yüz on komutan yazıldı.

* En başta, Kâvus'un oğlu ve yeni padişahın da amcası olan Feriburz vardı.

* Nevzer'in soyundan da, savaşmakta ve gürz kullanmakta usta olan, seksen kişi seçti.

* Bunların başı ise, komutan Zeresb idi. Bunlara, o komuta ederdi.

13040. * Keyâniyân'ın baş tacı ve Tûs'un oğlu olan bu kahraman; gürz, kılıç ve davul sahibiydi.

* Keyhüsrev, ordunun kendileri sayesinde ayakta durduğu, Geşvat oğlu Gûderz gibi üç pehlivan daha seçti.

* Geşvat'ın yetmiş sekiz oğlu ve oğlunun oğlu vardı. Bunların her biri, dağların kahramanları ve ovaların atlıları idiler...

* Onlar Gâve'nin saadet yıldızını yükseltmiş, Keyâniyân'ın tahtına ve tacına şeref katmışlardı...

* Bunlarla beraber, Gejdehem'in soyundan, altmış üç pehlivan daha gelmişti. Onların da büyükleri ve komutanları Güstehem idi.

13045. * Yine yazılanlar arasında, Mîlât'ın soyundan gelmiş, değerli ve her zaman galip gelen Gürgin gibi yüz süvari,

* Tevâbe'nin soyundan gelen savaş atlıları ve Padişahın hazinecileri olan seksen beş pehlivan da bulunuyordu.

* Komutanları olan Berte, savaşlarda, onların adlarını yükseltirdi.

* Peşeng'in soyundan gelen otuz üç pehlivanın ödevleri ise, savaşta zıpkın kullanmaktı.

* Komutanları, savaş sırasında davulun önündeki pehlivanları koruyan ve Tûs'un damadı olan, akıllı Riv idi.

* Berzin'in soyundan gelen ve her biri savaş sırasında birer aslan kesilen yetmiş pehlivanın komutanı ise, savaşta, çelikten yapılmış bir örse dönen ferhad idi.

* Gürâzen'in soyundan gelen yüz elli pehlivan daha vardı ki, bunlar kendi kendilerini idare ediyorlardı.

* Ginârenk de, birçok büyük, kuvvetli, gösterişli, akıllı ve ünlü pehlivanlarla beraberdi.

* Bütün bunlarla, ordudaki pehlivanlar o kadar çoğalmıştı, ki sayılarını mûbit bile bilemiyordu.

* Bundan sonra, o savaşa katılacakların adlarını, Padişahın defterine yazdılar ve

* Padişah, pehlivanların şehirden çıkmalarını, sınırı geçerek ovaya ve

* Oradan da Türkler'le savaşmağa gitmelerini, hepsinin seve seve Turan'ın yolunu tutmalarını,

* Boruların ve Hint çıngıraklarının seslerini ta aya kadar yükseltmelerini buyurdu.

* Bunun üzerine, hepsi gelip Padişah'ın önünde başlarını yere koyarak, ona dualar ettiler ve :

* "Ey, yüce Padişah! Taç ve taht seninle nurlandı...

* "Padişahlık senindir; biz de senin kullarınız! Hamel burcundan, yerin dibindeki balığa kadar, her yer senin buyruğun altındadır!" dediler.

Hüsrev'in pehlivanlara hazineler bağışlaması

* Beri yandan da çobanlar, Padişâh'ın atlarını, otlaklarından kaldırıp ordugâha getirdiler.

* Padişah, pehlivanlara seslenerek : "İçinizde güzel kement atan ve savaşta düşmanın karşısında tunç gibi bir vücutla duran kim ise,

* "Meydana çıksın da, şu rüzgâr gibi koşan Arap atlarından istediğini, kemendini atıp yakalasın!" dedikten

* Sonra, o herkesi yenen yeryüzü padişahı, gürzünü eline alıp tahtına oturarak,

* Altın hazinesinin kapısını açtırdı. Ve : "Büyüklerin hazinesinin kapalı durması doğru değildir.

* "Savaşılacağı, öc alınacağı veya bir iş yapılacağı zaman, hazineler ve altınlar büyüklerin gözlerinde küçülüverir!

* "Biz de, savaşçılara hazineler ve tahtlar bağışlayarak, padişahlık ağacının dallarını ve yemişlerini güneşe kadar yükseltelim.

* "Herkese paranın lâzım olduğu bir sırada, onu ne diye saklayıp vakit kaybetmeli?" diyerek,

* Üzeri altınlar ve incilerle süslü Rûm kumaşından yapılmış dört kat elbise,

13070. * Yine o kumaşa benzeyen ipek ve diğer cins kumaşlarla, içi padişahlara yaraşan mücevherlerle dolu bir kadeh getirtti.

* Uşaklar, onların hepsini yüce padişahın önüne koydular. Padişah, orduya döndü:

* "İşte, dedi, bunların hepsi; Efrâsiyâb'ın pehlivan saydığı ve ordusuna komutan yaptığı, melûn erkek ejderha Pelâşan'ın o değersiz başı içindir!

* "Efrâsiyâb, o uyanık olduğu için, onun sayesinde rahat rahat uyuyabiliyor...

* "Savaş günü, kılıcıyla kesip tozların içine yuvarlayacağı başını kim getirecek?" diye sordu.

13075. * Bunun üzerine, hemen Giv'in oğlu Bijen ayağa kalkarak, o ejderhayı öldürmeğe hazır olduğunu, söyledi ve

* Elbiseleri, altın kadehle içindeki mücevherleri aldı. (1)

* Padişaha "Şu taçlı başın ebedî olsun!" diye birçok dualar ettikten sonra,

* Elindeki mücevher dolu kadehle, gelip yerine oturdu.

* Bunun üzerine Padişah, hazinecisine, altınlı kumaşlar;

13080. * Ayrıca, iki yüz kadar, Perniyan kumaşıyla diğer kumaşlar;

* Belleri kuşaklı ve gül yanaklı iki köle getirmesini söyledi.

* Sonra, yine oradakilere dönerek : "Bu hediyeleri, dedi, aynı zamanda kendisine minnettar kalacağım o kimseye vereceğim ki,

* "Bana veya şurada hazır bulunanların önüne, Efrâsiyâb'ın damadı Tejav'ın başına koyduğu tacı alıp koysun!" dedi.

---

(1) Nüsha : * "Ayla güneşin sahibi olan Tanrının buyruğuyla, onun kellesini ordunun önüne ben getireceğim!

* "Savaş sırasında Tanrı yardımcım olursa, sen artık o ejderhayı başsız say!" dedi.

* Bunu duyunca, savaşlarda büyük bir yararlık gösteren, Giv'in oğlu Bîjen yine kalkıp

13085. * O hediyeleri de alınca, bütün orada hazır bulunanlar şaşırıp kaldılar.

* Bîjen: "Dünya, Keyhüsrev'in varlığıyla onarılmış olsun!" diye birçok dualar ederek geldi, yerine oturdu.

* Padişah, yine hazinecisini çağırarak, altın dizginli ve hızlı koşan on at ile, belleri kemerli on köle ve iyi süslenmiş on cariye getirmesini buyurdu.

* Hazineci bunları getirince, milletin padişahı: "Bu atları ve şu güzel cariyeleri;

* "Tejav'ın her savaşta yanına aldığı bahar yüzlü, selvi boylu, kamış belli, sülün yürüyüşlü,

13090. * "Yasemin vücutlu, gönül kapıcı, misk kokulu, tatlı sesi kaplanları bile yumuşatan Esinuy adlı cariyesini

* "Kemendiyle belinden yakalayan, fakat göğsünde taşır gibi, hiç incitmeden bana getirene vereceğim!

* "Evet, onu ancak böyle getirmeli... Çünkü, o kadar güzel yüzlü bir kızı öldürmek yazıktır..." deyince,

* Bîzen yine kalkıp, elini göğsüne basarak, muzaffer padişahın yanına geldi ve,

* Padişahı överek, yeryüzünü yaratan Tanrıya dualar etti...

13095. * Yüce Padişah, onun bu hallerine çok sevindi. Ona : "Ey, ünlü ve büyük kişi!

* "Düşmanım bile senin karşına çıkmasın! O aydın canın tensiz kalmasın!" dedi.

* Bu sefer Padişah, hazinecisine, gizli hazineden on altın kadeh getirmesini buyurdu.

* Kadehlerin içine şemmâme doldurdular. Onlardan başka, halis gümüşten ve incilerle dolu on;

* İçi miskle dolu, sarı yakuttan bir; firûzeden ve lâcivertten de yine birer kadeh daha getirdiler.

13100. * Sonra da, altın dizginli ve değerli on atla, belleri kemerli on köle hazırlayıp Padişah'ın önüne dizdiler.

* Padişah : "Bunları, dedi, Tejav'la yapılacak savaşta, yüreğinde cesaret olup da

* "Onun kafasını keserek savaş alanının ortasına koyana ve onu ordudaki kahramanların önlerine getirene vereceğim!" dedi.

* Bu sözleri duyanlar arasından, Gûderz'in oğlu Giv, elini göğsüne bastırıp kalktı ve o pehlivanlar savaşı için kemerini kuşanıp hazırlandı.

* Bunun üzerine o güzel kölelerle hediyeleri, süslü bir halde, getirip onun önüne koydular.

13105. * Giv, bunlar için Padişaha' dualar ederek: "Yüzük ve külâh, senin yokluğunu görmesinler!" dedi.

* Padişah, hazinecesine: "Tahtın önüne on altın tepsi getirerek

* "Üzerine altınlar, gümüşler, miskler ve inciler; etrafına da külâhlı, kemerli ve peri yüzlü köleler diz!

* "Bunlardan başka, iki yüz parça altın sırmalı ve ipekli kumaşla, padişahlara yaraşan bir taç ve on da kemer hazırla!" dedi.

* Hediyeler hazırlanınca, Padişah: "Bunları, dedi, ad ve hazine kazanmak için zahmete girmekten çekinmeyene vereceğim!

13110. * "Bunları almak isteyen, Kâserûd'a giderek, Siyâvuş'un ruhunu saygılarla ansın!

* "Orada, yüksekliği on kemendi geçen, bir odun dağı görecektir.

* "Efrâsiyâb, bu odunları, suyun öteki kıyısına geçince yığdırmış.

* "Böylece, hiç kimsenin İran'dan Turan'a geçmemesini sağlamak istemiştir!

* "Bizden, cesur birisi oraya giderek, bütü.. Kâserûd'u ateşe vermeli ki,

13115. * "Biz savaşa tutuştuğumuz zaman bu odunların arkasında bir ordu gizlenemesin!" deyince,

* Giv yine ortaya atılarak: "Hah, dedi, bu tam bana göre bir av... Odundan yapılmış bu dağı yakmak, tam benim işim!

* "Karşıma bir ordu da çıksa, yine savaştan çekinmem! Düşmanların leşleriyle yırtıcı kuşlara ziyafetler çekerim!"

* Bunun üzerine Padişah, o hediyeleri de Giv'e vererek: "Ey, ordunun kahramanı!

* "Tacım, senin kılıcının yokluğunu görmesin... Sen, hep sevinçli ol!" diye dualar etti.

13120. * Sonra, hazinecisine, hiç vakit geçirmeden, türlü türlü renklerde yüz top kumaş;

* Bakıldığı zaman donmuş birer su damlası gibi görünen yüz inci ile,

* Haremden, saçları başlarındaki taçların altında kaybolmuş olan, beş cariye getirmesini buyurdu.

* Padişah: "Bu hediyeler de, dedi, ruhuna aklı hâkim olan,

* "Akıllı, içgözü açık, iyi konuşan bir pehlivana yaraşır... O, aynı zamanda, savaşta aslandan bile yüz çevirmeyen bir pehlivan olmalı!

13125. * "Benden Efrâsiyâb'a bir haber götürünce, ondan korkup gözleri yaşarmamalı ve

* "Ondan aldığı haberleri de bana getirebilmeli... İçinizde, bu işleri yapmağa kim cesaret edecek?" diye sordu...

* Bunun üzerine, Milât'ın oğlu Gürgin, elini kaldırarak bu işleri yapmağa hazırlanıp da beline kemerini kuşanınca,

* Padişah da, o cariyelerle altınlı kumaşları ve padişahlara yaraşan incileri ona verdi.

* Gürgin, bunları alıp Padişah'a dualar etti ve: "Akıl, hep Hüsrev'in ruhuna yâr olsun!" (1) dedi.

---

(1) Nüsha: "Yeryüzü padişahının bütün buyruklarını yerine getirir, söylenmesi gereken şeyleri olduğu gibi söylerim!" dedi.

* Bunun üzerine, yeryüzü padişahı, Milât oğlu Gürgin'e gizlice bazı şeyler söyledi.

Keyhüsrev'in Rüstem'i Hind'e Göndermesi

13130. * Günün aydınlanmasıyla, dağlar sandaloz rengini aldı ve horoz sesleri yükselmeğe başladı.

* Bu sırada Rüstem, Padişah'ın yanına geldi. İran, taht ve taç üzerine,

* Ferâmurz ve Züvâre de hazır bulundukları halde, uzun boylu konuştular.

* Bir aralık Tehemten, yeryüzü padişahına: "Ey, övülmeğe lâyık olan Padişah!

* "Zâbilistan'da, vaktiyle Türkler'in olan, bir şehir vardır.

---

* Bunları söylerken, yüreği yanıyor ve gözleri yaşla doluyordu. Sonra da dedi ki: "Derhal, Efrâsiyâb'ın yanına git!

* "Söylediklerimi ve başımdan geçenleri ona bir, bir anlat.

* "De ki: Ey kötü düşünceli ve kandökücü herif! Sen, kim oluyorsun da, yeryüzünde bu kadar kötülükler yapıyorsun?

* "Yeryüzünü baştan başa yakıp yıktığın yetmiyormuş gibi, kendi kardeşinin bile kanını döktün!

* "İran'da kadın ve erkek herkes, toprakların üzerinde titreyerek Tanrıya senden şikâyetler yolluyor...

* "Keyâniyân soyundan yeryüzünde bir yadigâr olan ünlü Nevzer'in başını sen kestin!

* "Siyavuş, yeryüzünü sana dar ve zindan etmek için, Rüstem'le birlikte üzerine yürüyünce,

13135. * "Türkleri oradan Minuçihr çıkarmıştır. Çok güzel bir yer olan

* "Bu şehri, Kâvus'un ihtıyarlamağa başladığı, eski kudreti kalmadığı sıralarda Turanlılar tekrar alarak İranlılar'ı oradan çıkardılar.

---

* "Hemen başka bir renge giriverdin; türlü türlü hazineler ve paralardan başka,

* "Yüz kişiyi de rehine göndererek İran'la Turan arasında barış istedin!

* "Kâvus, bu barışa köpürdü; hattâ Rüstem'in bile iyi niyetinden şüphe etti.

* "Siyavuş'a bir mektup yollayarak, senin rehin olarak gönderdiğin yüz kişinin kafasını uçurmak istedi.

* "Fakat Siyâvuş, Padişahın buyruğuna boyun eğmedi. Senin yanına gelip sığındı.

* "Senin uğruna İran'dan da, bayraktan da, taçtan da, yüzükten de vazgeçti...

* "Ey, kötüler kötüsü! Ey, pehlivanlar arasında adı batasıca, geldi de sana sığındı!

* "Sonra sen tuttun, bu kadar değerli bir padişahın başını, bir koyunun kafasını koparır gibi, kopardın!

* "Bu bitince sıra, benim gibi, daha dünya nedir görmemişin birini öldürmeğe, onun da kafasını dökmeğe geldi.

* "Ne diye, sana hep böyle sitemde bulunacakmışım? Senin ruhunun yeri, zaten, cehennemdir!

* "Eğer yüreğimin kabarıp taşmamasını, bu kinle kalkıp senden intikam almamamı istersen,

* "Yeryüzüne fesat karıştıran ve Türk tohumundan gelen o Zirih oğlu Geruy ile,

• "Halk, şimdi oranın vergisini Turan'a veriyor. İran'ı hatırına bile getiren yok!

(1)

• "Bu yerlerde pek çok hazineler ve filler vardır. Turanlılar da, oralardaki suçsuz insanlara zulmediyor.

• "Bellerini kinle bağlamış olan Gersiyuz'u ve Demür'ü,

• "Babamın dökülen kanına karşılık kafalarını uçurmak ve ciğerlerini söküp parçalamak için bana gönderirsin...

• "Yok, tutar da benim düşüncemden ve sözümden dışarı çıkarsan, hiç durma, hemen savaşa hazırlan!

• "Bunu da yapmazsan, temiz Tanrının, güneşin, ayın ve parlak ateşin üzerine yemin ederim ki

• "Efrâsiyâb'dan intikamımı alıncaya kadar, bu kinle, ne uyku uyurum, ne de dinlenirim!"

• Gürgin, Hüsrev'in bu haberini duyunca, hemen huzurdan çıkarak,

• Yürük bir ata bindi ve Turan ülkesine doğru yola çıktı...

(1) Nüsha: • "Dehistan gibi bağlık, bahçelik, cennet gibi böyle daha nice güzel yerler var...

• "Orası, bir güzellik dünyasıdır. Oradaki malın da sayısı belirsizdir, ordunun da!

• "Dünya görmüş ve ünlü Dihkan'lar oraya, sadece, otlak derler.

• "Bu bölgenin yarısı Sint, Kannuç ve Kişmir'e geçit verir.

• "Diğer yarısı da, Çin ülkesiyle Turan ülkesi arasındadır.

• "Halk: öldürülmek, baskına ve yağmaya uğramaktan yana, isyan edecek hale gelmiştir.

• "Bir karıncanın ayağından tut ta aslanın pençesine varıncaya kadar, İran'da her şey senin buyruğundadır!

• "Büyük bir pehlivanın idaresinde olarak, buraya, büyük bir ordu göndermeli ve

• "Halkı, İran Padişahına vergi vermeğe, onun sarayına gelip boyun eğmeğe davet etmeli...

• "Eğer, biz böylece o ülkeyi ele geçirecek olursak, Turanlılar'a, hatırı sayılır bir darbe vurmuş oluruz!" deyince,

• Padişah: "Sen, hiç ölme! Bu, pek doğru bir düşünce...

• "Sen git de, bir hesapla, bakalım oraya ne kadarlık bir ordu göndermek gerek. Adamlarımız arasından da, ünlü pehlivanlar seç!

• "Senin ülkene bitişik olan bir memleketin savunma gücünü hesaplamak yine sana düşer...

• "Bu büyük ordunun komutasını da Ferâmurz'a ver ki, savaş erlerine yakışan bir şekilde ve

* "Onun eliyle bu iş olup bitsin! Bu timsah, ancak onun oltasıyla yakalanabilir!" (1) dedi.

* Rüstem pehlivanın, Padişah'ın bu sözlerinden, yüreği sevinçle doldu ve ona pek çok dualar etti...

(2)

13150. * Bundan sonra Padişah, saray nâzırına, sofraların hazırlanmasını buyurdu.

* Şaraplar getirtilip, çalgılar çağırıldı. Padişah, şarkı söyleyenlerin sesleriyle, çok neşelendi...

Keyhüsrev'in, ordusunu hazırlaması

* Bu toplantı, parlak güneş dağların arkasından çıkıncaya kadar, devam etti. Nihayet, okuyucuların şarkı söylemekten usandıkları bir sırada,

---

(1) Nüsha: * "Mademki bir pehlivan ve ünlü bir kişidir, ona buyur da bu intikamı almak için kemerini bağlasın,

* "Gitsin, o otlaktan Hindistan'a ve Kişmir'den Cadılar Ülkesi'ne kadar olan yerleri ele geçirsin!"

(2) Nüsha: Onu birçok överek, dedi ki: "Akıl, her zaman, ruhuna eş olsun!

* "Senin tacın, tahtın kutlu ve şu dönen gök de kölen olsun!"

* Padişahın sarayından da davul sesleri yükseldi. Erler, sarayın önünde, sıra sıra dizildiler.

* Tunç davulu filin üzerine bağladılar.. Öküz kuyruğu biçimindeki boruların sesleri de havaya yükseldi.

13155. * Başka bir filin üzerine de tahtı oturttular. Padişahlara yaraşan o ağaç, nihayet, yemişini pislik verdi.

* Padişah da gelip filin üstüne oturdu ve başına mücevherlerle yapılmış bir bilezik geçirdi ve beline de inciler, altınlar ve zebercetlerle süslenmiş bir kemer bağladı.

* Fil, altın çıngırakları ve sırtındaki zırhı ile, ordunun arasında, adım adım yürüyordu...

* Padişahın elindeki kadehin içinde bir toparlak vardı. Ordunun sesi ta Zühal yıldızına kadar yükseliyordu...

* Kılıçlardan, gürzlerden, davullardan ve kalkan tozlardan yeryüzü karardığı gibi, gök de lâcivert rengini aldı.

13160. * Sanki, güneş bir tuzağa düşüp tutulmuş veya küp biçimindeki feleği su basmış sanılırdı...

* Gözler yeri göremedikleri gibi, gökte de, yıldız yerine mızraklar görülebiliyordu.

* Sanki denizden dalgalar yükseliyormuş gibi, ordular, birbirinin peşi sıra geliyorlardı...

* Felek, bu kıyameti görünce, şaşırıp kaldı. Padişahın otağını, saraydan çıkarıp ovaya kurdular.

* Şerefli Padişah, elindeki mühreyi kadehe vurup da beline kemerini bağlayınca,

13165. * Artık yeryüzündeki bütün padişahlara, kapısının eşiğine gelip de kendisine boyun eğmekten başka yapacakları bir şey kalmamıştı...

* Azgın pehlivanların padişahı ünlü Hüsrev, işte, böyle padişahlık ediyordu!

* Padişah, filin üzerine oturup, olduğu yerde durdu ve bütün ordu gelip önünden geçti.

* Ordunun öncüsü Feriburz olduğu için, ilk olarak o geçti.

* Gürzü ile kılıcı elinde, altın ayakkabıları da ayağında olarak, üzerinde güneş resmi bulunan bayrağıyla,

13170. * Atının üzerine binmiş ve atın terkisine de kemendini asmıştı...

* Bütün ordusu baştan başa, altın ve gümüş içinde yüzüyordu.

* Yeryüzü padişahı ondan çok memnun kaldı. Kendisine: "Tanrı, seni büyüklerin yüceliğine eriştirsin!

* "Her işinde talihin üstün gelsin! Her günün Nevruz gibi olsun!

* "Sağlıkla git ve hiç yorgunluk duymadan dön!" diye dualar etti.

13175. * Onun arkasından, yeryüzünü kendi varlığıyla onaran, Geşvat oğlu Gûderz geçti.

* Bayrağının üzerinde, pençeleriyle gürz ve kılıç tutan bir aslan resmi vardı.

* Sağında Rehham, solunda yüce Giv,

* Arkasında da, bayrağı taşıyan ve yüceliği ile dünyayı mosmor eden, aslan gövdeli Şidûş bulunuyor;

* Bunların peşlerinden de, atlarına binmiş, dizginler ellerinde, uzun mızraklı binlerce pehlivan geliyordu...

13180. * Giv'in arkasında duran adamların elinde, üzerinde kurt resmi bulunan bir bayrak vardı.

* Yeryüzünü eline geçirmek isteyen ve mızrağı bulutlara kadar yükselen Rehham'ın bayrağının üzerinde ise bir kaplan resmi vardı.

* Gûderz' in oğullarının ve torunlarının sayıları yetmişi, sekseni buluyordu. Bunların erlerinin çokluğundan da ovada basacak yer kalmamıştı.

* Her birinin arkasında başka bir bayrak vardı. Bu cesur yiğitlerin her birinin elinde kılıç ve ayağında da altın ayakkabı vardı.

* Gûderz' in bu büyüklüğünü ve şatafatını görenler, bütün yeryüzünün ve bütün büyüklerin onun önünde eğilmiş olduğunu sanırlardı.

13185. * Gûderz, Padişah'ın tahtının yanına gelince, o tahtın ve tacın var olması için çok dualar etti.

* Padişah da Gûderz' e, Giv' e ve onun erlerine dualar etti.

* Gûderz' den sonra, Gejdehem' in uyanık yürekli oğlu Güstehem geçti.

* Savaşlarda elinde hep mızrak bulunan Güstehem'in, yayı ve kayın ağacından yapılmış oku da sevgilileriydi. Onlardan hiç ayrılamazdı...

* Onun pazısındaki kuvvetle yaydan fırlayıp giden oklar, taşları ve örsleri bile delip geçerlerdi...

13190. * O da, kılıçları ve süsleriyle, tam bir şekilde giydirilip kuşatılmış büyük bir ordu hazırlamıştı.

* Direğinin parlak ucu bulutlara değen ve üzerinde ay resmi bulunan bir de bayrağı vardı.

* Padişahın yanına gelince, ona dualar etti. İran Padişahı Keyhüsrev de ondan çok memnun kaldı.

* Güstehem'in ardından, keskin zekâlı, akıllı ve parlak düşünceli Eşges geçti.

* O, Kubat'ın soyundan, iyi gürz kullanan, soylu, temiz ve tedbirli bir pehlivandı.

13195. * Komuta ettiği ordu, bir koç gibi savaşa susamış olan, Gûç ve Bulûç pehlivanlarından toplanmıştı.

* Yeryüzünde onların savaştan kaçtıklarını gören yoktu. Parmaklarının ucuna kadar silâhlı idiler...

* Eşges'in bayrağında, pençeleriyle saldıran bir aslan resmi vardı.

* O da, Padişah'a feleğin hep böyle güleryüz göstermesini dileyerek, dualar etti.

* Keyhüsrev, saf saf, iki millik bir mesafeyi kaplayan bu orduyu filin üzerinden seyredince,

13200. * Çok memnun kaldı. Ona yardım eden talihin devamı ve onu yetiştiren memleketin saadeti için dualar etti.

* Onun arkasından, Keyhüsrev ordusunun ruhu olan, seçme pehlivan Ferhad geçti.

* O, savaşlarda erlerin yanından hiç ayrılmaz ve onlara bir baba gibi bakardı.

* Üzerinde ceylân resmi bulunan bir bayrak, başını gölgelendiriyordu.

* Erlerinin ellerinde Hint kılıçları, sırtlarında Türk zırhları ve atlarının üzerinde de Soğut eyerleri vardı.

13205. * Hepsi de, Kubat'ın soyundan, Tanrı'nın lûtfuna ermiş pehlivanlardı.

* Yanakları o kadar ışıklı idi ki, savaş alanında, her biri birer güneş veya parlak birer ay gibiydiler.

* Ferhad, tahtın üzerindeki genç padişahı görünce, dualar etti.

* Ferhad'ın peşi sıra, Giv ailesinin en büyüğü, ünlü ve casur savaşçı Gürâze geçti.

* Atının terkisine de, halka halka sarılı, kemendini asmıştı. Padişah, onu çok beğendi. Doğrusu, beğenilmeğe de lâyıktı...

13210. * Bayrağının üzerinde bir yılan resmi vardı. Erleri de, kement atmakta ve savaşmakta usta süvarilerdi...

* Padişahın yanına gelince Gürâze, ona dualar ettikten sonra, yürüyüp gitti.

* Onun arkasından Şâveran oğlu Zenge, yanındaki cesur pehlivanlarla birlikte, hızla geçti.

* Zenge, yerinden oynamış bir dağ gibi yürüyor, peşi sıra da, üzerinde bir kartal resmi bulunan bayrağı geliyordu

* Padişahın önünden geçerken, onun boyuna bosuna, kılıcına ve yüzüğüne dualar etti.

13215. * Bağdat'dan gelme, mızraklı ve çelik kılıçlı ne kadar pehlivan varsa,

* Hepsi filin üzerinde oturan Padişah'ın önünden ve o kartal resimli bayrağın altından geçtiler.

* Ondan sonra, yüce, şatafatlı ve değerli pehlivan Ferâmurz;

* Kişmir, Kâbil ve Nimruz'dan gelen ve yeryüzünü aydınlatan yüce kahramanlardan

* Toplanmış büyük bir ordu ile davullar ve fillerle geçti...

13220. * Onun bayrağı da, yeryüzünün en büyük pehlivanı olan, cesur babası Rüstem'inkinin aynı idi.

* Yâni, bayrağının üzerinde, bağlarını koparmış yedi başlı bir ejderha resmi vardı.

* Yemişli bir ağacı andıran Ferâmurz, gelip Padişah'a dualarda bulundu.

* Padişah da kendisinden çok memnun kalarak ona şu öğütleri verdi :

* "Filgövdeli Rüstem'in terbiye edip büyüttüğü bir insan her yerde saygı görür.

13225. * "Sen de, Neriman'ların, Sâm'ların, Destan'ların soyundansın ve Rüstem'in oğlusun...

* "Hindistan'dan ve Kannuç'tan Sîstan'a kadar bütün ülkeler senindir!

* "Seninle barış yapmak isteyeceklere bir kötülükte bulunma!

* "Her yerde, fakirlerin koruyucusu ve kendi adamlarının da gözeticisi ol!

* "Felâketli anlarında yardımına koşacak olan akıllı dostlarını iyi seç ve tanı!

13230. * "Kazandığını ye ve yedir! Yarını hiç düşüneyim deme! Yarın, ne olacağını insan ne bilir?

* "Ben sana oraların padişahlığını veriyorum ama, idareli ol ve olur olmaz yere savaş yapma!

* "Daha gençliğinde hazine kazanmak hevesine düşme! Seni incitmeyeni sen de incitme!

* "Felâket sarayı olan bu dünyada, âkıbetinden yana bir güvenin olmasın!

* "O; bazan böyle, bazan da öyledir...

* "Bu dünyadan memnun olmağa ve kendinden sonra büyük bir ad bırakmağa çalış.

* "Ömrümüzün yılları geçip gidiyor. Şu dönen felek de, boyuna bizim soluklarımızı sayıp duruyor.

* "Gönlün şen, tenin de esen olsun! Bunlardan başka neler lâzımsa, artık onları da sen düşünürsün.

* "Yeryüzünü yaratan Tanrı senden razı olsun ve senin kötülüğünü düşünenlerin yürekleri dumanla dolsun!" dedi.

* Ferâmurz yeni padişahın bu sözlerini duyunca, hızlı koşan atından inip,

* Yeni padişaha birçok dualar ederek: "Yeni çıkan bir ay gibi, senin de, günden güne nurun artsın!" dedi.

* Yeri öpüp kendisine saygılarını sunduktan sonra, uzun yoluna doğru yüzünü çevirerek, yürümeğe başladı.

* Rüstem de, onun gitmesinden üzgün bir halde, iki fersahlık yola kadar onu uğurladı.

(1)

---

(1) Nüsha: * Ona, birçok öğütler verdi. Dedi ki: "Ey, savaş arayan, ünlü oğul!

* "Kızgınlık ve şaşkınlıkla, kimsenin canını yakma. Etrafından, hep takdir toplamaktan vazgeçme.

* "Bir yerde ün peşinde koşan bir adam duyunca, ona birini yollar ve,

* "Önce tatlılıkla konuşur, onu güzellikle yola getirmeğe çalışırsın...

* "Baktın ki tatlılıktan anlamıyor; o zaman, sende dikleşir ve savaşa girişirsin.

* "Yapacağın bütün işlerin sonunu düşün ve kötülüğünü isteyenlerin sana nasıl tuzaklar kurabileceklerini hesapla.

* "Kimsenin gitmediği yollara sen de gitme ki, sonunda herkes senden nefret etmesin!

* "Adalet arayanlara adaletin kapısını kapatma. Sözlerimi dinle ve sakın verdiğin yeminden dönme.

* "Mademki yeryüzünün sahibi olan Tanrı sana iyilik veriyor, o halde, sen de herkese karşı iyi davran!

* "Ancak, kötülük isteyenlere karşı gevşek davranma... Çünkü onlar, zamanı gelince, senin karşına bir erkek ejderha olarak çıkarlar.

* "Zarar vermemesi için bir ateşi, daha küçükken söndürmeli. Büyürse, bütün dünyayı yakabilir.

* "Öyle olur olmaz kimselere sırrını açma. Kötü düşünceli adamları küçümseme.

* "Ey, ünlü, akıllı, uyanık ve aydın canlı pehlivan!

* Sonra, yüreği dertle dolu olarak, ovadan dönüp kendi otağına geldi.

(1)

---

* "Bizim bütün atalarımız hep böyle yaptılar, işlerini hep böyle düzenlediler.

* "Yeryüzüne hâkim olan Gürşasb kocayınca, Neriman gürzden söz açmağa başladı.

* "Tıpkı Gürşasb gibi, o da eline gürzünü alınca, artık, intikam alanında hiç kimse duramazdı.

* "Onunla yapılan savaşlarda atlı olsun, yaya olsun, yeryüzü bütün pehlivanlardan temizlenirdi!

* "Dünyada yaşadığı müddetçe, kimse onu yiğitlikte alt edemedi.

* "Onun yerini yiğit Sâm alınca, Neriman, günlerini şarapla ve kadehle geçirmeğe başladı.

* "Zâl meydana gelip de padişahların tahtları önünde beline kemer bağlayınca da,

* "Bu sefer, Sâm savaştan çekildi. İşte dünya, hep bu şekilde dönüp gider!

* "Nitekim ben yetişip de ayağını üzengiye koyar koymaz, babam da kavga döğüşten elini çekti.

* "Karşıma çıkan ister dev, isterse ejderha olsun, hiçbirisi kılıcımdan ve gürzümden yakasını kurtaramamıştır.

* "Şimdi ise kötülerle savaşma sırası sana, dinlenme sırası da bana geldi...

* "Eğer üzerine aldığın bu işi istediğin gibi başarabilirsen, adın, şu dönen göklerin üstüne erişir."

(1) Nüsha : * Bundan sonra, baba oğul, kucaklaşarak birbirlerinin yüzlerini gözlerini öptüler.

* Ferâmurz, onun söylediklerini bir bir dinledikten sonra, yola düzüldü...

* O uzaklaşınca, babası da geriye döndü. Ovadan, kendi otağına doğru yürüdü.

* Yolda giderlerken, ona, savaş usulleri, cemiyet hayatı, bilgi ve hüner konuları üzerinde öğütler verdi ve iyi günler diledi...

13245. * Rüstem, bundan sonra da, yüreği dert ve başı düşünceler içinde, padişahın sarayına gitti.

(1)

* Padişah, Rüstem yanına gelir gelmez, şarap getirip büyük bir kadehle içti ve

* Rüstem'e: "Zevkten ve safadan ayrılma... Aklı başında olan, yarını anmaz!

* "Tur, Selm ve Feridun neredeler? Hepsi geçip giderek, toprakla bir oldular...

* "Uğraşıp çalışarak hazineler toplamış, yüreğindeki bütün başka emelleri öldürmüşsün, diyelim...

13250. * "Peki, sonu ne olacak? Sonunda, bütün bunlardan elinde ne kalacak? Toprak, değil mi? O acıklı günün felâketinden kimse kurtulamaz!

* "Aydın gündüz başlar başlamaz bizim hayat yolundaki adımlarımızı sayacağı için, biz de, geceleri elimizden şarap kadehini bırakmayalım...

---

(1) "Nüsha: Padışahın huzurunda yeri öptü. Padişah onun yüzünü görünce sevindi...

* "Haber gönderelim de, borularla davulları çıkartsınlar ve Tûs da boruyu çalsın!

* "Bakalım, tutuşacağımız şu savaşta, felek kime yardım edecek?

* "Çalışmasına çalışalım ama, bizim uğraşmamızdan kime ne? Bütün olacak işler, daha ezelde takdir edilmiş değil midir?

13255. * "İyi veya kötü, alnımıza ne yazılmışsa, hepsi başımızdan gelip geçecektir. Akıllı bir insan, artık, ne diye bunun üzerinde düşünsün?

* "Yeryüzünü yaratan Tanrı yardımcımız olursa, babamın kanının intikamını almağa başlayalım!" dedi.

Siyâvuş'un öteki oğlu Furud'un hikâyesi

* Büyüyüp yetişen ve pehlivanlık çağına gelen bir padişahın, ordusunu düşmanların eline bırakması doğru değildir.

* Böyle bir hareket gözlerinden yaşlar dökmesini, hiçbir hekimin çaresini bulamadığı bir derde benzeyen sonuçlarla karşılaşmasını doğurur...

13260. * Büyüklerin soyundan gelen ve kudretini kaybeden bir kimse ümitsizliğe düşer...

* Bunun içindir ki, kendi gönlünün dileğine aykırı olarak, başkalarının hesabına çalışan bir kimseye

* Ordusunu teslim eden ve ona dost gözüyle bakan bir padişah akılsızdır!

* Felek, onun bütün dileklerini yerine getirse ve ona karşı sevgi gösterse bile,

* Hiçbir zaman, onun içi rahat etmez ve hırs yüreğini harabeder.

* Akıllı bir adam, akılla iş görmeyeni akıllı saymaz.

13265. * Bu hikâyeyi sonuna kadar dinleyince, kötü huylu oluşun ne demek olduğunu anlayacaksın!

Keyhüsrev'in Tûs'u Türklerle savaşmağa göndermesi

* Güneş tahtına oturup da Kuzu burcunu ayakları altına alınca, yeryüzü de baştan başa ve sapsarı bir şarap rengine girdi...

* İşte bu sırada, Padişahın sarayından davul, boru ve trampet sesleri yükseldi.

* Memlekette bir heyecandır başladı, çöllerde ve göklerde bir kıyamettir koptu.

* Atların seslerinden ve erlerin naralarından gökteki ay şaşırıp yolunu kaybetti.

13270. * Silâhların şakırtısıyla fillerin sesleri, Nil ırmağı gibi, her yanı kapladı.

* Hava, Gâve'nin bayrağının dalgalanmasından, kırmızı, sarı, mavi ve menekşe renklerine boyandı.

* Gâve'nin yıldızı ortada, Gûderz'in atlıları da onun etrafında idiler...

* Padişah, başında tacı ile ve borularla otağının aralığına kadar geldi.

* Tûs, Gâve'nin bayrağı elinde ve altın ayakkabıları da ayağında olarak, Padişahın yanına gitti.

13275. * Boyunlarında gerdanlıklar ve başlarında taçlar bulunan ve Nevzer'in soyundan gelen büyük kahramanların

* Hepsi, ordunun önünden koşarak, Padişahın yanına gittiler.

* Tûs'un yanında, üzerinde fil resmi bulunan ve altınlı tepesi bulutlara değen, bir bayrak vardı.

* Minuçihr'in soyundan olanların yürekleri de, canları da Tûs'un sevgisiyle dolu idi.

* Bunlar, hep birlikte ve kara bir dağı andırarak, gittiler. Kalkan tozlarla, güneş ve ay görünmez oldular...

13280. * Ordular, bayraklar ve başlarındaki külâhlarla, Padişahın yanına gittikleri zaman,

* Padişah, komutanın, ordunun ünlü pehlivanlarıyla birlikte, huzuruna gelmesini buyurdu.

* Uyanık Padişah, Tûs'un, ordunun önünde,

* Gâve'nin yıldızını taşıyan bayrakla gitmesini ve herkesin ona boyun eğmesini emretti...

* Sonra, ordunun önünde mührünü ona vererek, onun kendisinin müşaviri ve ordunun komutanı olduğunu ilân ettikten sora,

13285. * Şunları söyledi: "Sakın, aramızda verdiğimiz karardan döneyim deme! Benim buyruğumdan ve yolumdan ayrılma!

* "Kimseyi yollarda incitmemek, padişahlık tahtının ve tacının icabıdır...

* "İster bir çiftçi, isterse bir işçi olsun, kimseye dokunma. Seninle savaşmayanlarla

* "Sen de savaşma! Seninle savaşanlarla savaşırsan, başkasına karışma.

* "İnsana kötülüğü dokunmayanlara kötülük etmek doğru değildir. Nasıl olsa, şu fâni dünya kimseye kalmaz!

13290. * "Sakın Kelat yolundan gitme. Bu yoldan gidecek olursam, bütün plânlarımız bozulur...

* "Ruhu bir güneş gibi parlayıp, öteki âlem kendisi için bir ümit âlemi olası Siyâvuş' un,

* "Pîran'ın kızından da bir oğlu vardı ki, babasının buyruğu gereğince o, insanlar arasında pek görünmezdi...

* "O, tabii benim kardeşimdir. Ben yaşta, kuvvetli ve bana benzeyen bir gençtir.

* "Şimdi, annesiyle birlikte, Kelât' ta bulunuyor. Kuvvetlidir ve ordusu da vardır.

13295. * "O, İran' dan hiç kimseyi tanımaz; hattâ kimsenin adını bile işitmemiştir. Atlarınızı o tarafa sürmeyin!

* "Çünkü, bulunduğu şehir, çıkılması güç, sarp ve yolları dar bir dağın üstündedir. Üstelik, büyük bir ordusu ve pek ünlü savaşçıları da vardır.

* "O, iyi bir savaşçı, bir pehlivan ve iyi bir atlıdır. Yaradılışı bakımından pek yüksektir. Vücudu ise, her yerde ün almştır.

* "Onun için, siz çöl yolundan gitmelisiniz. Aslanlarn pençesine atılmak doğru bir şey değil..." dedi.

* Bunun üzerine Tûs söz alarak, Padişaha : Senin buyruğuna, felek bile boyun eğer!

13300. * "Senin buyurduğun yollardan gidip senin buyruğunu yerine getirirsem, elbette ki, sonumuz da hayırlı olur!" dedi ve,

* Hemen yola cıkıp hızla ilerleyince, Padişah, her zaman kendisinin iyiliğini isteyen Rüstem' le gelip tahtına oturdu.

* Temiz yaratılışlı Hüsrev, Rüstem' den, bir filozoftan ve bir de mûbitten kurulmuş bir meclis topladı.

Bunda, Efrâsiyâb' dan ve onun elinden çektiği ıstıraplardan, uzun uzadıya bahsetti,

(1)

---

(1) Nüsha: * "Beni soysuz çobanlara teslim etti. Ne soyumu, ne de adımı bilen yoktu.

* "Giv'le İran'a doğru yola çıktıktan sonra da, ordusuyla birlikte yine peşimi bırakmadı.

* "Beni ve annemi yok etmek istedi ama, adaletli Tanrı yardımcımız oldu.

* "Kin ve dert içinde birçok zahmetler çektim. Tanrının lûtfu asla onun üzerine yönelmesin!

* Artık, tende can bulundukça, onun intikamından vazgeçmek bana yaraşmaz.

* "Şimdilik onun üzerine ordumu ve Tûs'u gönderdim. Bundan sonra da seninle ikimiz gider,

* "O kötü düşünceliyi bunaltır, ellerini ve başını taşla ezeriz!" deyince,

* Fil gövdeli Rüstem: "Sen, hiç üzülme! Zaman, senin bütün isteklerini yerine getirecektir!" diye karşılık verdi.

* Beri yandan da Tûs, ordusuyla, gide gide, nihayet iyi yol ağzına vardı: bu yollardan biri çöllere, birisi de Kelât ve Çirm'e gidiyordu.

13305. * Tûs, arkadan geliyordu. Önden giden ordu, bu iki yol ağzında, filleri ve davullarıyla durdu.

* Tûs'un gelmesini ve yola devam için o iki yoldan birini seçmesini beklediler.

* Nihayet Tûs, ordu komutanlarımn yanına geilp, çöllere giden o sıcak yol hakkındaki düşüncelerini anlatmağa başladı.

* Gûderz'e: "Bu kupkuru çölün, kumu misk ve tozu da amber olsa, yine bize hiçbir faydası yok!

* Bu yolda bir günlük sıkı bir yürüyüşten sonra, suya ve dinlenmeğe ihtiyacımız olacak tabii...

13310. * "Onun için biz, altın ve gümüş nemiz varsa, hepsini alıp Kelât ve Çirm yolundan gidelim!

* "Bu yolun her iki yanı onarılmış yerlerdir; akar suları boldur. Ne diye çöle sapıp zahmetlerle karşılaşalım?

* Vaktiyle ben, bir gün, bu yoldan geçmiştim. Ordunun önünde Gejdehem vardı.

* "İnişi yokuşu az olduğu halde, bu uzun yol bize pek çok zahmet vermişti...

* "Bunun için biz, çölün fersahlar süren yolunu bırakalım da, öteki yoldan gidelim!" deyince,

13315. * Gûderz: "Değerli Padişahımız, ordunun kılavuzu olarak seni seçmiştir.

* Sen, orduyu Padişahın dediği yoldan götür de, bu yolculuğu ordu için zahmetli olmaktan çıkar.

* "Padişahın sözünden çıkma ki, ordu yıpranmasın!" diye karşılık verdi.

* "Fakat Tûs' bu sefer de: "Ey, ünlü pehlivan! Sen, bu iş için, öyle uzun boylu tasalanma.

* Hiç üzülme, Padişahın bu işe canı sıkılmaz!" dedi ve

13320. * Kelât ile Çirm yolundan gidilmesi için emir verdi. Davulları taşıyan filler o yola saptılar.

* Şimdi, Hüsrev' in buyruğunu dinlemediği için, sonunda başında ne kadar büyük bir fırtına koptuğunu göreceksin!

Furud'un, Tûs'un gelişini haber alması

* Furud, büyük bir ordunun gelmekte olduğunu; onun atlarının ayaklarından kalkan tozlardan parlak güneşin karardığını ve,

* Erlerden, her tarafın Nil ırmağına döndüğünü haber aldı.

* Birisi gelerek ona: "Kardeşin, bir intikam ordusuyla birlikte, İran'dan Turan'a doğru yürüyor.

13325. * "Kelât üzerinden geliyorlar ama, savaşı nerede kabul edeceklerini bilmem!" dedi.

* Bunu duyunca, o toy delikanlının canı sıkıldı, yüreği dertle doldu.

* Kaleden inip kapıyı açarak, dağın çevresini gözden geçirdi.

* Bütün başıboş gezen at ve koyun sürülerinin

* Tutulmasını, bağlanıp getirilmesini buyurdu. Böylece, dağlarda ve ovalarda, başıboş hiçbir hayvan kalmadı.

13330. * Bunların hepsini Siped dağına götürdükten, sonra, orada bağlanıp Bent'e (1) gönderilmelerini buyurdu.

* Bu işler bitince, hızlı koşan bir ata binerek, kaleye döndü ve kapısını kapadı.

* Derken, Mim yönünden davul sesleri gelirken, Çirm yönünden de abanoz gibi kara tozlar havalara yükselmeğe başladı.

---

(1) Nüsha: * "Siped" yerine "Enbuh".

* Siyâvuş'un derdiyle yüreği yanan Furund'un annesi Cerire, kalenin üstünden bu manzarayı görünce, yüreği yerinden oynadı...

* Bu sırada, Furud da onun yanına gelerek: "Ey, bayanlar bayanı! Komutan Tûs, arkasında filler ve davullarla hazırlanmış ordusuyla geliyor...

13335. * "Ne dersin? Şimdi, bunların bize saldırmamaları için ne yapmalı?" diye sordu.

* Cerire: "Ey, savaş eri! Tanrı, bugünkü gibi felâketli bir günü bir daha sana göstermesin!

* "Senin İran'da taht'a çıkan, bir kardeşin daha vardır ki, uyanık ve dünyaya sahip bir padişahtır. Adı da Keyhüsrev'dir.

* "Seninle aynı kandan, aynı babadan olduğu için; o da, senin karakterini ve adını bilir...

* "Yeryüzüne Siyâvuş gibi bir padişah gelmemişti. Zaman, onu durmadan övse yeridir!

13340. * "Pîran ona, önce, beni vermişti. Çünkü o, Türkler'den bir kadın almak istemiyordu.

* Sen, anan ve baban taraflarından, ünlü ve taç sahibi padişahlar soyundansın!

* "Senin kardeşin, şimdi, babanın intikamını almak, onun ruhunu sevindirmek istiyor... Senin de hemen hazırlanarak, onlarla birlikte savaşa katılman gerekir!

* "Arkana Rûm zırhını giy de, yüreğini intikamla doldurup yürü!

* "Babanın intikamını almak istediğine göre, sen de onunla birlikte, bu uğurda çalışmalısın...

13345. * "Siyâvuş'un ölümü için kaplanlar inliyor, timsahlar feryat ede ede sulardan dışarıya çıkıyorlar.

* "Havalarda kuşlar ve denizlerde de balıklar ağlıyor ve Efrâsiyâb'a lânet okuyorlar...

* "Çünkü bu dünyaya, beline padişahlığın kemerini Siyâvuş gibi bağlayabilen birisi daha gelmemiştir!

* "Pehlivanlıkta da, yiğitlikte de, talihte, soyda sopta, temizlikte, taht sahibi olmakta, akılda, fikirde ve adalette de onun bir eşi daha yoktur!

* "Sen, işte böyle büyük ve ünlü bir pehlivanın oğlusun: Keyâniyân'ın tohumundan doğmuş ve bir padişah olarak yaratılmışsın!

13350. * "Bu soydan geldiğini göstermen için, babanın intikamını almağa hazırlanmalısın...

* "Haydi git de, bu ordunun komutanı, yani büyükler içinde sözü en çok geçen kimdir, bir anla bakalım...

* Sonra, pehlivanları çağırt. Dağıtacağın şarapları, süslü elbiseleri,

* "Kılıçları, tulgaları, zırhları, kaftanları ve Hint kılıçlarını bir sedrin üzerine koy...

* "Hazine olarak, yeryüzünde, sana kardeşin yeter! Yabancılarda babanın intikamını bırakma.

13355. * "Kardeşin nasıl taht'a çıkıp da genç bir padişah olmuşsa, sen de, babanın intikamını almak için bu orduya komutan ol da ortaya atıl artık! dedi.

* Furud, bu öğütleri dinledikten sonra, annesine : "Peki ama, dedi, dediklerini yapmak için, gelen İran kahramanlarından hangisiyle görüşmeli? Savaş günlerinin bu kahramanları içinden, hangisi, bana bu işte yardım eder?

* "Ben, onların hiçbirinin adını bilmiyorum. Onlara ne diye ve nasıl haber ve selâm göndereyim?" diye sordu.

* Cerire, o kahraman oğluna : "Ordunun kaldırdığı tozları görür görmez,

* "O kahramanlar arasında, Behram ile Şâveren oğlu Zenge'nin, o iki yüce kahramanın

13360. * "Alâmetlerini sorup anlarsın... Çünkü onlardan, senin de benim de gizleyeceğimiz hiçbir şeyimiz yoktur...

* "Çünkü baban, sağlığında, onları hiç yanından ayırmazdı. O, bir padişahtı ama, bunlar da onun en ileri gelen adamları idiler.

* "Sen, hiç ölme; adın, yeryüzünden silinmesin... Siyâvuş'un ruhu da nur içinde yatsın!

* "Benim verdiğim öğütleri hor görme ve şimdi de ordunu alarak gitme, önce, yanına yalnız Tuhar'ı alır, öylece gidersin.

* "O âsi ruhlu pehlivanları sorduğun zaman, Tuhar sana onları gösterir.

13365. * "Çünkü o, İran'da, büyük, küçük herkesi tanır... Koyunları da bilir, çobanları da.!" dedi...

* Bunun üzerine Furud, annesine: "Ey, iyi kadın! Senin şu güzel düşüncelerin, bütün aileni ve bütün etrafındakilerin yüreklerini aydınlatır!" dedi.

* Tam bu sırada da, gözetleme yerinden bir gözcü gelerek Furud'a: "İran ordusu geldi...

* "Dağlar, ovalar hep erlerle doldu. O kadar ki, güneş bile karardı; onun gören, tutulmuş sanır..

* "Kalenin kapısından Geng ırmağına kadar her yer, bayraklar, filler ve savaşçılarla dopdolu!" dedi.

Furud ile Tuhar'ın İran ordusunu görmeğe gitmeleri

13370 * Bunun üzerine Furud ile Tuhar, oradan hızla ayrıldılar. Genç prensin talihi, artık, tersine dönmüştü.

* "Zaten, felek bir kere tersine dönmeğe başlamasın! Başladı mıydı, artık ne sert davranmak para eder, ne de yumuşak...

* Bir gencin ölmesi mukadderse, artık, onun kocamasına imkân kalır mı?

* Bunlar. gide gide, bir dağın üzerine vardılar. İran ordusu, buradan, tamamıyla görünüyordu.

* Ordunun erlerinin ve savaş malzemesinin çokluğuna şaşıp kaldılar.

1337[illegible]. * Genç Prens, Tuhar'a, tatlı bir sesle: "Bütün sorduklarıma doğru karşılık ver, benden bir şey saklama; kimleri görürsen bana adlarını söyle, olur mu? dedi.

* İran ordusunun kahramanları, ilerleye ilerleye, nihayet iki dağ arasındaki vâdiye tabur tabur girdiler.

* Bunlarda o kadar çok altın tulga, kalkan, gürz ve balta vardı ki,

Âdeta, altın madenlerindeki altınları tüketmişler, yetmemiş de, gökte bir bulut peyda olup yere altın yağdırmış gibiydi.

* Çalman davulların ve trampetlerin sesleriyle, havadaki kartalların yürekleri titriyordu...

13380. * Savaş düzeninde yürüyen kalkanlı ve kılıçlı süvarilerin sayısı üç bin idi.

* Prensin veziri olan Tuhar, bütün gördüklerini ona bir, bir anlattı.

* Sorduklarına da karşılıklar vererek: "Şimdi sana kimsenin bilmediklerini anlatacağım.

* "Üzerlerinde fil resmi bulunan bayraklarla menekşe renkli kılıçları taşıyan atlılar,

* "Yüce komutan Tûs'un erleridir. İntikam alma sıralarında bu Tûs, pek şiddetlidir.

13385. * "Onun ardından gelen ve üzerinde bir güneş resmi bulunan bayrak,

* "Babanın kardeşi ve Kâvus'un oğlu olan, ünlü komutan Feriburz'undur!

* "Onun arkasından gelen ve üzerinde bir ay resmi bulunan bayrakla onun etrafındaki kahramanlar ve kuvvetli pehlivanlar,

* "Gejdehem'in oğlu, korkusu aslanların iliklerine kadar işleyen Güstehem'indir.

* "Onun arkasından gelen ve üzerinde bir yaban eşeği resmi bulunan uzun bayrakla onun çevresindeki büyük sasvaş ordusu,

13390. * "O bayrağın altında duran, Şâveran oğlu Zenge'nindir. Bunun pehlivanları ise, pek cesurdurlar.

* "Onun arkasından gelen ve üzerinde bir ay resmi bulunan yakut gibi kırmızı renkli ve saçakları kara miske benzeyen bayrak,

* "Giv'in oğlu ve göklere kan saçan Bîzen'indir!

* "Onun arkasında gördüğün, üzerinde bir kaplan resmi bulunan bayrak, onu taşıyan pehlivanın bayrağıdır.

* "Bu pehlivanın adı Sîdûş'tur ki, korkusundan aslanların derileri çatlar ve o kadar kuvvetlidir ki dağları yerlerinden söküp atar!

13395. * "Onun ardından gelen, üzerinde bir yılan resmi bulunan ve gökleri sokacakmış gibi görünen bayrak,

* "Aslanlarla savaşmayı bile çocuk oyuncağı sayan, cesur kahraman Gürâze' nindir.

* Bunun arkasından gelen ve üzerinde bir manda resmi bulunup önünden birçok pehlivanların ve peşi sıra da birçok atlıların yürüdükleri bayrak,

* "Pehlivanların en seçkini olan ve göklerle boy ölçüşen Ferhad' ındır!

* "Üzerinde bir kurt resmi bulunan bayrak, kuvvetli komutanlardan Giv' indir.

13400. * "Üzerinde altınla yapılmış bir aslan resmi bulunan bayrak, Geşvat oğlu Gûderz'-indir. İşte bak, bayrağı da kendisi taşıyor...

* "Üzerinde bir leopart resmi bulunan bayrak, arkadan gelen, kuvvetli ve neşeli pehlivan Rivniz' indir.

* "Üzerinde bir ceylân resmi bulunan bayrak, Gûderz' in oğullarından Nestuh' undur. Erleri de etrafındalar.

* "Üzerinde bir dağ keçisi resmi bulunan bayrak, Geşvat oğlu Gûderz' in oğlu Behram' ındır.

• "Bunlardan başka daha birçok aslanlar, kahramanlar ve atılar var ki, bunların hepsini birer, birer anlatmak çok uzun sürer!" dedi ve

13405. • Böylece, bütün İran kahramanlarının alâmetlerini Furud'a gösterdi...

• O da, İran'ın büyüklerini, küçüklerini tanımakla sevindi ve sevinçten yanakları parladı...

• Bu yeryüzü padişahı, Tuhar'a: "O halde, dedi, babamın intikamını almak o kadar güç bir iş değil...

• "Ben, bir intikam savaşına girişecek olursam, ne Çin'de bir atlı kalır, ne de Maçin'de...

• "O ejderhayı pençeme geçirip onun tahtını baş aşağı edinceye kadar uğraşacağım!" dedi...

13410. • Bu sırada, İranlılar da, dağın üzerinde duran Furud ile Tuhar'ı birdenbire görüverdiler.

• Bunun üzerine Tûs, hemen kızgınlığa kapılarak, filleri ve davulları oldukları yerde durdurdu ve

• Adamlarına dönerek: "Erlerin içinden, aklı başında bir atlı buraya gelsin de,

* "Aranızdan ayrılıp hemen çabucak şu dereden gidip dağın üstüne çıksın...

* "Baksın bakalım, şu iki kahraman kimmiş ve tepeye niçin çıkmışlar?

13415. * "Eğer, bunlar bizim ordudan iseler, ceza olarak, kafalarına iki yüz kamçı vurulsun;

* "Yok, eğer bizimle savaşmağa gelen düşmanlar iseler, ellerini ayaklarını bağlayarak, sürüye sürüye buraya getirsin onları!

* "Sürüklerken ölürlerse, yine de bir korkusu olmasın.

* "Bunlar, bizim ordumuzun sayısını anlamak için düşman tarafından gelmiş casuslar da olabilirler. Öyle iseler, yanlarına gidecek olan, onları iki bölüp dağdan aşağıya yuvarlayıp geriye öyle dönsün!" diye buyurdu.

Behram'ın, Furud'un yanına gitmesi

* Bunları duyunca, Gûderz'in oğlu Behram, komutan Tûs'a: "Bu işi inceleyelim de bizim için gizli bir tarafı kalmasın!

13420. * "Ben, hemen gider, dediklerinin hepsini yapar ve dağın altını üstüne getiririm!" diyerek

* Atını kamçılayıp ordunun önünden sürdü, gitti...

* Behram, böylece, başı düşüncelerle dolu olarak, dağın tepesinin yolunu tuttu.

* Onu görünce ünlü Furud, Tuhar'a: "Şu, atma binip de kemendini atının terkisine bağlayarak,

* "Bizden hiç çekinmeden, bir başına ve hızla dağın tepesine tırmanan bu adam kim?" diye sorunca,

13425. * Akıllı Tuhar: "Bu gelenle, dedi, öyle sert sert konuşma olmaz...

* "Adını bilmiyorum ama, sanırım ki, Gûderz ailesindendir

* "Hüsrev, Turan'dan İran'a giderken padişahın bir tulgası kaybolmuştu.

* "Bunun başmdaki tulga, galiba, o kaybolan tulga... Sırtındaki zırh da öyle...

* "Bu, herhalde, Gûderz ailesindendir ya, bir kere de kendinden sormalı."

13430. * Behram, tepeye yaklaşır yaklaşmaz bir bulut gibi gürleyerek,

* Furud'a: "Sen kimsin? Bu dağın üzerinde işin ne? Bu kadar sayısız erleri görmüyor musun?

* "Davulların, çıngırakların seslerini duymuyor ve uyanık yürekli komutan Tûs'tan korkmuyor musun?" diye bağırdı.

* Furud da ona şöyle karşılık verdi: "Bizden bir kabalık görmediğin halde, sen ne diye kaba davranıyorsun?

* "Ey, dünya görmüş adam? Tatlı tatlı konuşmak varken, böyle kaba lâfları ağzına alma.

13435. * "Sen savaş aslanı isen, biz de yaban eşeği değiliz. Bize böyle davranman yakışık almaz.

* "Senin, pehlivanlıkça, vücutça ve diğer yönlerden benden ne üstünlüğüm var?

* "Bak bakalım benim de, senin gibi başım, ayağım, elim, yüreğim, aklım, fikrim ve konuşan dilim yok mu?...

* "Var, değil mi? O halde, mademki senden eksik olan bir yerim yokmuş, kendini benden üstün tutmağa da hakkın yok!

* "Şimdi, senden bazı şeyler soracağım. Eğer bana güzel güzel karşılık verirsen, çok memnun olurum." dedi.

13440. * Behram: "Haydi, sor bakalım ne soracaksan... Sen şimdi göktesin, ben de yerdeyim" diye karşılık verince,

* Furud: "Önce, bu ordunun komutanı kim olduğunu, savaş sırasında bu orduyu kimin idare ettiğini söyle!" dedi.

* Behram: "Şu yanında, Gâve'nin yıldızını taşıyan bayrakla davulun durduğu Tûs, ordunun komutanıdır.

* "Ordunun diğer pehlivanları da Gûderz, Rehham, Giv, Sîdûş, Gürgin, Ferhad,

* "Güstehem, Şâveran oğlu Zenge ile pehlivanların başı olan Gürâze'dir!" dedi.

13445. * Bunun üzerine Furud ona: "İyi ama, dedi, bu söylediğin pehlivanlar arasında Behram'ın adını da niye saymadın? Böyle münasebetsizlik olur mu?

* "Biz, Gûderz ailesi içinde en çok onunla övünürüz! Oysa ki sen, onun adını hiç ağzına almadın!" deyince,

* Behram: "Sen, Behram'ın adını ve ününü nereden duydun? Ondan sana kim bahsetti ki?" diye sordu.

* Furud: "Ben, dedi, onun maceralarını annemden duydum...

* "Annem bana: "Karşına İran ordusu çıkınca, sen onu bir başına karşıla ve önce Behram'ın adını verip onu iste!

13450. * "Ondan sonra, yine pehlivanlardan, Şâveran oğlu Zenge'yi sor, onu iste...

* "Çünkü bu ikisi, senin babanın sütkardeşleridir. Onları arayıp bulman gerek!" demişti..."

* Bunun üzerine Behram, ona: "Ey, talihli genç! O halde sen de o padişahlara yaraşan ağacın yemişlerindensin!

* "Ey, genç Prens! Sen, Furud'sun demek! Hay Allah senin ömrünü uzun etsin!" dedi.

* Furud: "Evet, doğru, ben Furud'um; o selviden fışkırmış bir dalım!" deyince,

13455. * Behram: "O halde, vücudunu aç da, bana Siyâvuş'un alâmetini gösteriver!" diye yalvardı.

* Furud, onun bu ricası üzerine pazısını açtı ve, oradaki, gülün üzerine düşmüş bir amber damlasına benzeyen, benini gösterdi...

* Bu ben o kadar güzeldi ki hiçbir ressam, Çin pergeliyle bile, o güzellikte bir resim çizemezdi!

* Behram onu görünce, Furud'un Kubat soyundan ve Siyâvuş'un tohumundan geldiğini anlayarak,

* Ona dualar edip saygılarını sundu. Sonra, hep birlikte, dağın tepesine çıktılar.

13460. * Genç Padişah, atından inip, yüreği sevincin ışıklarıyla dolarak, bir taşın üzerine oturdu.

* Behram'a: "Ey, uyanık Padişah! Ey, yüce adam! Ey, savaş aslanı! Babam sağ olsaydı da gözlerim onu görselerdi, bundan daha çok hoşlanmazlardı!

* "Seni böyle şen, şakrak, hünerli ve uyanık yürekli bir pehlivan olarak görmekle çok sevindim...

* "Benim bu dağın üzerine çıkmam, İran ordusunu, savaş sırasında, hangi pehlivanın idare ettiğini anlamak içindir.

* "Ben, bir de ziyafet verip bir meclis kurarak, ordunun komutanı olan pehlivanın yüzünü görmek istiyorum.

13465. * "Bu toplantıda at, kılıç, gürz ve kemer gibi birçok hediyeler dağıttıktan sonra, ordunun önüne geçip, yüreğimdeki intikamı almak için, Turan'a yürüyeceğim!

* "Bu intikamı almak bana yakışır! Çünkü ben savaş sırasında, atının üstünde bir ateş parçası kesilen bir kahramanım!

* "Bunu, her ne kadar zahmetse de, komutana bildiriver. Gönlü isteyerek şu dağın üzerine gelsin de.

* "Bir hafta birlikte oturup, görüşülmesi gereken şeyleri görüşelim...

* "Sekizinci günü, davullar çalarken, komutan Tûs kalkıp atına biner;

13470. * "Ben de, babamın intikamını almak için kemer bağlar ve yüreğimin acısıyla öyle sine savaşırım ki,

* "Şu aslanlara, oklarına tüyler takarak düşmanlarının üzerine yürüyen savaşçılara, nasıl savaşıldığını öğretirim!

* "Çünkü, şimdiye kadar hiçbir kahraman, böyle bir intikam savaşı için kemerini beline bağlamamıştır..." dedi.

* Bunun üzerine Behram, ona : "Ey, Padişah! Ey, atlı! Ey, delikanlı! Ey, erdemli! Ey, pehlivan!

* "Ben, bunların hepsini Tûs'a söyler ve dediklerini kabul etmesi için ellerini öperek ricada bulunurum.

13475. * "Fakat Tûs, akılsızın biridir. Güzel öğütleri anlayabilecek bir kafası yoktur.

* "Evet, soyludur, zengindir ve erdemlidir ama, gel gelelim, akıl denilen şeyden yoksundur.

* "Feriburz'un padişahlık tahtına ve tacına sahib olması için, Giv'le, Gûderz ile ve hattâ Padişahla kavga etti.

* "O : "Ben, Nevzer'in tohumundan gelmeyim! Yeryüzünde, padişahlığa ancak ben yaraşırım" der, durur...

* "Bunun için, belki sözlerimi dinlemez de, benimle de kavga etmeğe kalkar.

13480. * "İyisi mi, sen kendini korumayı bırakma. Yanına benden başkası gelecek olursa, bil ki, onun seni değil, başını ve tulganı bile görmesi doğru değildir.

* "Tûs, beni: "Git, bak da şu dağın tepesindekinin kim olduğunu anla! Yanına yaklaşınca, oraya neden çıktığını sorayım deme...

* "Onunla, yalnız gürzün ve hançerinle konuşursun. Böyle bir günde dağın tepesinde bu adamın işi ne imiş?" diye gönderdi...

* "Eğer Tûs, dediklerimi kabul edecek olursa, seni alır, sağ salim, bizim ordugâha götürürüm.

* "Eğer, benim yerime bir başkası gelirse, dediğim gibi, pek güvenme.

13485. * "Karşına bir atlı geldi miydi, bil ki savaşmağa geliyor... Bizim komutanın âdeti böyledir.

* "Şimdi, iyice bir düşün taşın da, bir bak hangisi uygun? Bana kalırsa, buradan ayrılarak, kaleye girmen daha iyidir." dedi.

* Bu sözleri duyunca Furud, kemerinde asılı duran, üzeri altın ve firûze ile işlenmiş bir gürzü çıkarıp

* Ona uzatarak : "Al da bu, sana benim bir yadigârım olsun! Bunu yanından ayırma; belki, işine yarar...

* "Komutan Tûs, kalkıp da buraya gelecek olursa, ikimiz de memnun ve mesut oluruz.

13490. * "Sana da, ayrıca, altın bir taç ve padişahlara yaraşan bir yüzükle, at ve eyer veririm!" dedi.

Behram'ın Tûs'un yanına dönmesi

* Behram, dönüp gelince, Tûs' a : "Akıl, her zaman, ruhuna eş olsun!

* "Doğan üzerinde duran, suçsuz yere öldürülen Siyâvuş'un oğlu Furud'dur!

* "Keykubad' dan ve Kâvus'tan geçme alâmetini bana gösterdi..." deyince,

* Zalim Tûs : "Bu ordunun, bu davullarla boruların sahibi ben' im!

13495. * "Ben sana, hiçbir şey sorup dinlemeden, onu alıp buraya getirmeni söylemiştim.

* "O bir padişahsa, ben kimim peki? Ya, şu orduyu komutam altında ne diye bulunduruyorum?

* "Uğursuz bir kara karga gibi, bir Türk ne diye benim ordumun yolunu gözetliyormuş?

* "Zaten bu Gûderz ailesinin, orduya ziyandan başka bir hayırları dokunduğunu görmedim!

* "Nasıl oluyor da, hiç değeri olmayan bir atlıdan korkuyorsun? Dağın üstünde duran, azgın bir aslan değil ya!

13500. * "O, hiç şüphe yok, bizim ordumuzu görünce bir hile yapmak istedi. Sen ise hiçbir şey yapamadan, boşuna dağa inip çıktın..." dedikten sonra,

* Kendi pehlivanlarına dönerek: "Ey, düşmanlarını aman vermeden öldüren, ünlü kahramanlar!

* "İçinizden, bu dağa çıkıp şu Türk oğlunun yanına giderek ün kazanmak isteyen birini istiyorum...

* "Evet, gidip onun kafasını gövdesinden ayıracak ve buraya, bana getirecek birini... Kim yapacak bu işi?" dedi.

* Bunun üzerine, savaşmasıyla tanınmış olan Riv kalkarak bu işi üstüne aldı.

13505. * Behram, ona: "Ey, pehlivan! Böyle kötü düşüncelere kapılma!

* "Güneşle ayın sahibi olan Tanrı'dan kork ve Padişahtan utan!

* "Çünkü o, Padişahın kardeşidir, padişahlar soyundandır ve aynı zamanda ünlü bir savaş atlısıdır...

* "Eğer bu dağa bir başına sen değil, seninle beraber yüz de atlı çıkıp onunla savaşmağa kalkışsa,

* "Onun pençesinden, yine de, bir teki bile kurtulamaz! Boşuna üzülecek ve sevinçli yüreğini kederle doldurmuş olacaksın!" deyince,

13510. * Komutan, onun bu öğütlerinden hoşlanmadı, canı sıkıldı.

* Hemen birkaç ünlü kahramanın hazırlanıp o dağa çıkmalarını buyurdu.

* Bunun üzerine birçok pehlivanlar ayrılıp bu savaş için meydana atıldılar.

* Behram, onlara: "Siz, bu işi o kadar küçümsemeyin...

* "Bu dağın üstünde kendisiyle savaşmağa gittiğiniz adam, Keyhüsrev'in kardeşidir... Onun bir tek kılı bile yüzlerce pehlivana bedeldir!

13515. * "Siyâvuş'u görmeyenler, onun yüzünü görerek teselli bulabilirler!" deyip de

* Onlara, Furud'un alâmetlerini bir, bir sayınca, o pehlivanlar oraya gitmekten vazgeçtiler...

Furud'un Rivniz'i öldürmesi

* Bunun üzerine Tûs'un bu teklifini, feleğin kendisine daima acıdığı, damadı Rivniz kabul etti.

* "Yüreği zulüm dolu olarak, Çirm yolundan gidip Siped dağına tırmandı.

* Dağın üstünde duran Furud, onun geldiğini görür görmez, hemen padişahlara yaraşan yayını kurdu ve,

13520. * Savaşlar görmüş Tuhar'a: "Demek Tûs, benim söylediklerime aldırış etmedi...

* "İşte gelen süvari, Behram değil... Yüreğim çarpmağa başladı.

* "Hele, sen de bir bak bakalım, belki hatırladıklarındandır. Bu, niye böyle baştan başa silâhlı ki?" deyince,

* "Tuhar, onun bu sorgularına: "Bu pehlivan atlı, Rivniz'dir.

* "Bunun, bahar gibi güzel, tam kırk kızkardeşi vardır ama, kendisi babasının biricik oğludur.

13525. * "Hilekâr, desiseci ve dalkavuktur ve Tûs'un damadıdır. Fakat, aynı zamanda, savaşın hünerlerini de iyi bilir!" dedi.

* Furud, bilgili dostuna: "Böyle sözler, dedi, savaş sırasında bir kulağımdan girer, ötekinden çıkar...

* "Buraya geldiği zaman eğer hücuma kalkışacak olursa, hiç dinlemem, onu kızkardeşlerinin eteklerinde ölümün uykusuna yatırırım!

* "Eğer benim okumun rüzgârıyla ölmez de diri kalırsa, sen de beni adamdan sayma!

* "Ey, tecrübeli Tuhar! Okla, önce onu mu, yoksa atını mı yere sereyim? Ne dersin?" deyince,

13530. * Tuhar: "Sen, önce ona boş bir ok atıver... Belki, Tûs'un aklı başına gelir.

* "O, senin barış istediğini bilmiyor mu? Biliyor... O halde, sen onunla barışmak isterken,

* "Kendisi yok yere savaşmağa kalkıştığı takdirde, kardeşine karşı ayıp olacağını da düşünemez mi?" dedi.

* Nihayet, Rivniz de, kılıcı elinde olarak, iyiden iyiye yaklaşınca Furud yayını kurarak,

* Yukardan aşağıya doğru ona bir ok savurduğu gibi, başındaki Rûm tulgasını delip başı ile yeri birbirine dikiverdi.

13535. * Vücudu attan aşağı yuvarlanınca, Rivniz'in başı da gövdesinden ayrılmış oldu.

* Komutan Tûs, Mim'den bu hali görünce, artık o dağ gözüne görünmez oldu.

* Fakat, ne çare ki, kabahat onundu! Akıllı bir adam: "İnsan, kötü huyunun cezasını çeker!" dememiş midir?

Furud'un Zeresb'i öldürmesi

* Bunun üzerine Tûs, Zeresb'e: "Haydi bakalım, yüreğini kızgınlıkla doldurarak, Âzergeşesb'in ateşine dön!

* "Savaşçılar gibi silâhlan, tinsel ve özdeksel bütün güçlerini topla!

13540. * "Bu ünlü pehlivanın intikamını sen de alamazsan, onu artık ben almalıyım..." dedi.

* Zeresb, hemen gidip tulgasını başına koydu. Yüreği intikam duyguları ve başı birtakım hulyalarla dolu olarak,

* Siped dağına doğru yola çıktı. Kızgın bir aslan gibi,

* İntikam almak için, yolda giderken, bağırıyor, çağırıyor, ateş püskürüyordu... Böylece, dağın üstüne vardı.

* Onu görünce Furud, kızgın bir aslana benzeyen Tuhar'a: "Bak, savaşa bir istekli daha çıktı!

13545. * "Dağın üstüne böyle ateş püsküre püsküre tırmanan bu adam, acaba, İran pehlivanlarının hangisidir, dersin?" diye sordu.

* Bunun üzerine Tuhar söze başlayarak bir, bir ona şunları anlattı :

* "Bu, dedi, savaş fillerinin karşısında bile atının dizginini çevirmeyen ve Tûs'un oğlu olan Zeresb'dir.

* "Rivniz, bunun kızkardeşinin kocası olduğu için, o da şimdi senden intikam almağa geliyor...

* "Senin göğsünü, pazılarını ve başındaki tulgayı görebilecek bir mesafeye gelince, ona bir ok atıp,

13550. * "Atından aşağı düşür ve başını yerlere yuvarla!

* "Eminim ki onun ölümü yakındır. Tûs'un yüreği, bunun ölümüyle de, yine bir güz yaprağı gibi titreyecektir!

* "Şu divane komutan artık anlasın ki biz, burada, böyle hücumlara uğramak için durmuyoruz..."

* Bu sırada da, bütün İran ordusunun bakışları arasında, Zeresb de dağın tepesine yaklaşmıştı.

* Bunun üzerine Furud atını oynatarak, Zeresb'in beline doğru bir ok atıp

13555. * Onun zırhını, atının eyerini ve vücudunu delip geçti... Böylece, Zeresb' in canı bu okun temreninin ateşiyle yanarak,

* Vücudundan ayrıldı. Atı da, inleye inleye, oun yanından kaçıp uzaklaştı...

Furud'un Tûs ile savaşması

* Zeresb' in ölümü üzerine, İran ordusunun erleri arasında bir kıyamettir koptu... Bütün pehlivanlar, tulgalarını başlarına geçirdiler...

* Tûs da, yüreği kanlar ve gözleri de yaşlar içinde, hemen zırhını sırtına geçirip,

* Bu iki pehlivanın ölümüne ağladı. Bütün vücudu, bir ağaç yaprağı gibi titriyordu...

13560. * Kuvvetli bir file vurdukları bir eyerin üstüne çıkıp, büyük bir dağ gibi, oturdu.

* Yüreği intikam duyguları ve başı da kızgınlığın ateşiyle dolu olarak, Furud'un bulunduğu yere doğruldu.

* Onu görünce Tuhar, Furud'a: "İşte bak, koca bir dağ yerinden oynamış geliyor!

* "Bu sefer savaşmağa gelen komutan Tûstur! Sen, gün görmüş ve birçok savaşlar yapmış olan o canavarla başa çıkamazsın...

* "Haydi, kalkıp kaleye gidelim ve kapısını kapatalım da, bakalım sonra talihimiz ne gösterir?

13565. * "Sen, onun hem oğlunu, hem de damadını öldürdüğün için, artık kaçmana bak! Durmanın ve eğlenmenin sırası değil..." dedi.

* Genç Furud ise, Tuhar'a: "Şimdi, elime yeni bir savaş fırsatı daha geçti...

* "Karşıma çıkan Tûs değil, isterse kızgın bir aslan veya fil olsun, bana göre hepsi bir...

* "Şimdi, tutup beni korkutmanın lüzumu var mı? Savaş sırasında insana cesaret verirler, senin gibi ateşin üstüne kül dökmezler!" dedi.

* Tecrübeli Tuhar: "Padişahlar, kendilerine söylenen öğüt'eri hor görmezler...

13570. * "Sen, kahraman bir atlısın ama, demirden de yapılmış olsan ve koca, sert dağları da kökünden koparsan yine ihtiyatlı davranmalısın...

* "İranlılar'ın en ünlü pehlivanlarından otuz bin kişi, dağa doğru çıkarak, seninle savaşmağa geliyorlar.

* "Onların hücumlarına ne kale dayanır, ne taş, ne toprak, ne de bir şey... Hepsini baştan başa silip süpürürler...

* "Bu savaştan Tûs zararlı çıkacak olursa, Keyhüsrev'in canı sıkılır.

* "Çünkü sen, onun, babasının intikamını almak için çizmiş olduğu plânı altüst etmiş olacaksın!

13575. * "Böyle sert davranmağa ve savaşmağa kalkışmak senin neyine gerek? Haydi, kalk kaleye gir de, böyle boşuna savaşmaktan vazgeç!" dedi.

* Fakat, önceden söylenmesi gereken şeyleri söylemedi. Önemli yönleri gizledi.

* O değersiz ve bir işe yaramaz vezir, ona savaşmayı faydalı gösterdi; böylece, onun ölümüne sebeboldu.

* Genç Furud'un kalesi çok onarılmış bir yerdi ve içinde onun seksen cariyesi vardı.

* O ay yüzlü cariyeler, onu görmek için, kalenin üzerinde duruyorlar ve onun için birçok şeyler söylüyorlardı...

13580. * Genç Furud, Tûs ile savaşmadan döndüğü için, bu kızlardan utandı.

* Hemen atının dizginini çevirip, rüzgâr gibi, eski yerine geldi ve yayına kayın ağacından yapılmış bir ok yerleştirdi.

* Tuhar, savaşmak isteyen bu padişaha: "Eğer niyetin savaşmaksa,

* "Bu ünlü Tûs'u öldürme. Önce onun atını öldürürsen, daha iyi olur.

* "Çünkü padişahlar, en kötü duruma bile düşseler, yine yaya olarak savaşmazlar...

13585. * "Bundan başka, senin atacağın bir okla da, hemen onun ömrü sona erecek değil...

* "Komutan, dağın üstüne çıkar çıkmaz, ordusu da herhalde onun peşinden gelecektir.

* "Kaldı ki sen, Tûs'un savaşına bile dayanamazsın! Sen, onun yüzünün savaşırken ne kadar korkunçlaştığını hiç görmedin!" dedi.

* Furud, Tuhar'ın bu sözlerini dinledikten sonra, yayına bir ok koyup hemen Tûs'a doğru attı ve,

* Savaş süvarilerine yakışacak bir şekilde attığı bu okla, komutan Tûs' un atını vuruverdi...

13590. * At, hemen yere yuvarlanıp öldü. Bunu görünce, Tûs'un yüreğini kin, başını da kızgınlık kapladı.

* Hemen, kalkanı boynunda asılı, toz toprak içinde ve yaya olarak, şaşkın bir halde, ordugâhına dönüp geldi.

* Furud, onun arkasından giderek : "Bu pehlivana da ne oldu böyle?

* "Bir başına, bir süvarı ile savaşmağa geldiği halde, nasıl oluyor da savaş alanını bırakıp geriye dönüyor?" dedi.

* Bu söz üzerine, cariyeler gülmeğe başladılar. Çıkardıkları çığlıklar gökleri aştı...

13595. * Bir gencin okunan korkusuyla, yaşını başını almış bir adamın dağın üstsünden aşağıya doğru yuvarlana yuvarlana kaçması, çok tuhaflarına gitmişti...

* Komutan Tûs, dağdan inince, bütün pehlivanlar da kederli kederli yanına geldiler.

* Hepsi de onu övüp : "Ey, yeryüzü pehlivanı!

* "Sapasağlam dönüp geldin ya, artık, yenildim diye ağlayıp sızlamak doğru olmaz!" diye avuttular...

* Komutanın böyle yaya olarak dönüp gelmeğe mecbur kalışına, Giv'in canı sıkıldı

13600. * "Bu delikanlı, haddini bilmiyor! Bu iş, hiçbir ünlü pehlivanın hoşuna gitmeyecek cinsten bir iştir.

* "Onun perçemli (1) bir padişah olduğunu kabul etsek bile, böyle büyük bir orduyu yine de hor göremez!

* "Biz, onun her yaptığına eyvallah deyip, böyle işler görmesine nasıl göz yumarız?

* "Tûs, oldukça sert davrandı ama, Furud da dünyayı altüst edip çıktı işin içinden...

* "Biz, hep birden, Siyâvuş' un intikamını almak için canımızı feda ederek, yapılan bu kötülüğü temizlemeliyiz!

13605. * "Nevzer'in soyundan gelen o yüce ve soylu süvari Zeresb, mahvolup gitti.

* "Riv de onun kanları içinde yüzüyor... Bizim için, bundan büyük hakaret mi olur?

* "Furud, Cemşid' in ve Kubat'ın soyundan gelmiş, akıllı bir padişah oğlu olduğu hal-

---

(1) Nüsha: * "Perçemli" yerine "Kulağı küpeli".

de, sırf bilgisizliği yüzünden, hiç kapanmayacak olan bir kin kapısı daha açtı!" dedi.

Furud'un Giv ile savaşması

* Giv, bir yandan böyle konuşurken, bir yandan da zırhını giyiniyordu. İşi bitince, hemen, bir yabani koç gibi, dağa tırmanıverdi

* Onun gelmekte olduğunu görünce, Siyâvuş'un oğlu Furud, ta ciğerinden bir ah çekerek :

13610. * "Bu savaş ordusunun, hiç iniş yokuş tanıdığı yok... Boyuna, geliyorlar.

* "Bu ordunun erleri, birbirinden cesurmuş meğer... Hepsi de, güneşin Cevza burcuna girdiği sıradaki halini andırıyorlar...

* "Yalnız şu da var ki, bu gelen pehlivanın başında akıl diye bir şey yok. Akılsız bir başın, cansız bir vücuttan ne farkı var?

* "Ben, bunların intikam savaşını kazanamayacaklarından ve Hüsrev'in Turan ülkesine geleceğinden korkuyorum.

* "Ama o zaman da onunla el birliği yaparak, düşmanlarımızı buyruğumuz altına alırız.

13615. * "Şimdi, söyle bakalım, şu gelen yüce atlı da kim? Bunun da eli ve kılıcı ağlanacak hale gelir elbette..." deyince,

* Tuhar, yukardan aşağıya doğru baktıktan sonra, ona: "Bu gelen pehlivan, dedi, azgın ejderhanın biridir! Havada uçan kuşları, soluklarıyla bile yere indirir..

* "Bu, bir başına, iki Turan ordusunu yenmiş, senin büyük baban Pîran'ın ellerini bağlamış,

* "Birçok yavruları babasız ve birçok babaları çocuksuz bırakmış,

* "Nice nice aslanların kafasını ayağının altına almış ve birçok ırmakları, dağları ve çölleri aşmıştır!

13620. * "İran'da senin kardeşini öldüren (1) ve Ceyhun gibi bir nehri gemisiz ve kayıksız geçen odur!

* "Onun adına Giv derler. O, bir file benzer ve savaş zamanında ise, dünyayı kana boğan bir ölüm Nil'idir...

* "Yayını kurup da onu vurmak istesen bile, okun onun zırhını geçemez.

---

(1) Nüsha: * "İran'da senin kardeşini öldüren" yerine "İran'a senin kardeşini götüren".

* "Çünkü o, savaşırken, Siyâvuş'un silâhlarını kullanıyor. Onun için, hadenk ağacından yapılmış oklardan korkusu yoktur!

* "Sen, yayını çekip de onun atına bir ok atacak olursan, belki, o iri gövdeli hayvanı yaralayabilirsin...

13625. * "Böyle olursa, o da, komutanın yaptığı gibi, kalkanını boynuna asıp dönmeğe mecbur kalır."

* Bunun üzerine, savaş eri Furud, tekrar yayını kurdu ve eliyle çekip,

* Giv'in atının göğsüne bir ok atarak onu yaralayınca Giv de yere inerek geriye dönmeğe mecbur oldu.

* Siped dağının üzerinden bu hali seyredenler öyle çığlıklar attılar ki, bu sesler Giv' in beyninde çınladı.

* Aşağıya indiği zaman, hemen, bütün pehlivanlar etrafını alarak : "Ey, yüce pehlivan! Tanrı'ya şükürler olsun ki,

13630. * "Yalnız atın yaralandı da, sana bir şey olmadı... Adaletli Tanrı, seni bir felâketten korudu!" dediler.

* Aslan yürekli Bîjen de yanına gelerek, onun, eskiden yaptığı savaşlardan söz açıp :

• "Senin elin, vaktiyle, savaşın ruhu idi. Nasıl oluyor da, şimdi, bir tek atlının önünden kaçıyorsun,

• "Yaralı atının dizgini elinde olarak, şaşkın şaşkın dönüp geldin!" diye ona çıkıştı...

• Giv de ona: "Ya, ne yapacaktım? Atım yaralandı diye kendim de ona teslim mi olmalı idim?" dedi.

13635. • Fakat Bîjen, kaçıp geldiği için kötü kötü söylenmekte devam edince,

• Giv, onun bu küstahlığına kızarak, kafasına bir kamçı indirdi ve:

• "Sana, dedi, hiç, ustan, savaşta düşünceli davranman gerektiğini söylemedi mi?

• "Sende zaten, ne beyin vardır, ne akıl, ne de düşünce! Senin gibi bir oğulu büyütüp yetiştiren baba, bedbahtın biridir!" dedi.

• Babasının bu sözlerinden çok üzülen Bîjen, Tanrı'nın adına and içerek:

13640. • "Tende can oldukça, Zeresb'in intikamını almadan, atımın sırtından eyeri çıkarmayacağım!"

• Yüreği dert, başa da kin duyguları içinde, oradan kalkıp Güstehem'in yanına geldi:

* "Sen, dedi, bana en kızgın atlarından, yâni beni şu dağın üzerine götürebilecek rahvan yürüyüşlü atlarından birini ver...

* "Ben de silâhlarımı kuşanayım da, bir pehlivan nasıl olurmuş, görmeyen görsün!

* "Şu dağın üstündeki Türk, bütün ordunun dikkatini çekip duruyor...

13645. * "İşte, ben onunla savaşmağa gidiyorum. Çünkü, onun hareketleri canımı çok sıktı!" dedi.

* Güstehem, ona: "Bu, yaptığın doğru bir iş değil... Sen, deliliği bırak da, dağın üstüne çıkmaktan vazgeç!

* "Sonra, daha yolumuz çok... Yolda ise bir sürü ovalar, inişler, yokuşlar var...

* "Zaten, zırhımı giyip de yola çıktığım zaman binebileceğim, topu topu iki atım kaldı. Şimdi, o Türk tutar da bunlardan birini öldürecek olursa,

* "Onun gibi yürük, kuvvetli ve boylu boslu bir atı sonra ben bir daha nereden bulurum?...

13650. * "Yeryüzüne sahibolan Zeresb ile Rivniz, yeryüzünü hiçe sayan komutan Tûs,

* "Şu dönen feleğe metelik bile vermeyen ve aslanları yenen baban gibi pehlivanların hepsi,

* "Bu işten, yürekleri dertli olarak geriye dönüp geldiler... Hiçbiri, bu sarp dağa tırmanamadı.

* "O kaleye varabilmek için, insanın ya kartal veya hümâ olması lâzım... Yoksa, yaya olarak, oraya kimse çıkamaz" deyince,

* Bîjen: "Böyle söyleyip de, kolumu, kanadımı ve cesaretimi kırma!

13655. * "Ben, yeryüzünün sahibi olan Tanrı'ya, aya ve padişahın tacına büyük büyük yeminler ettim:

* "Zeresb'in intikamını almadan veya ölmeden, bu dağdan inmeyeceğim!" dedi.

* Fakat Güstehem, söylediğinde ısrar etti: "Bu, doğru bir iş değil... Akıl, böyle bir kızgınlığı doğru bulmaz!"

* Bîjen de: "Peki, madem öyle, ben de Zeresb'in intikamını almağa yaya olarak giderim! At mat istemem..." deyince,

* Güstehem: "Haydi gel, ben senin kılına bile zarar gelmesini istemem...

13660. * "Kuyrukları ve yeleleri padişahlara yaraşan incilerle süslü yüz bin atım da olsa,

* "Hepsini ve bütün hazinelerimi, gürzümü, kılıcımı ve hattâ canımı bile senden esirgemem!

* "Haydi git, dediğim atları bir gör de beğendiğini ayır...

* "Ondan sonra emir ver de, onu istediğin gibi hazırlasınlar. Aldırma, ölse de ehemmiyeti yok!" dedi.

* Güstehem'in uzun boyunlu kurt gibi kuvvetli ve çevik bir atı vardı.

13665. * Onu, yeryüzünü eline geçirmek isteyen bu genç pehlivan için hazırlayıp, üzerine zırhını da geçirdiler.

* Bunu duyunca, Furud'un cesaretini ve kuvvetini düşünerek, Giv'in çok canı sıkıldı, yüreği dertle doldu.

* Hemen Güstehem'i çağırttı ve, Furud'un savaştaki ustalığından bahsederek,

* Onunla, Siyâvuş'un zırhını ve padişahlara yaraşan tulgasını Bîjen'e yolladı.

* Güstehem, zırhı alıp getirince, Bîjen de onu pehlivanlara yaraşan bir şekilde giyinerek,

13670. * İntikam almak isteyen bir insan gibi, Sipel dağının yolunu tuttu.

Furud'un Bijen ile savaşması

* Onu görünce yeryüzü padişahı, Tuhar'a, yeni bir ünlü pehlivanın daha gelmekte

olduğunu söyleyerek: "Bak, yeni bir pehlivan daha yola çıktı!

* "Bunun adı ne? Ona da acaba kim ağlayacak?" diye sordu...

* Tuhar, ona karşılık vererek : "Bu, dedi, İran'da bir eşi daha bulunmayan bir pehlivandır ve

* "Giv' in oğludur. Çok cesur ve, erkek bir aslan gibi, savaşta yenilmek nedir bilmeyen bir kahramandır!

13675. * "Giv' in bundan başka da oğlu yoktur. Bunun için o, Giv'in gözünde, her şeyden hattâ canından da değerlidir.

* "Sen, yine önce onun atını vurmağa çalış, kendisine dokunma. İran padişahının yüreğini incitmek doğru olmaz!

* "Bundan başka, şunu da bil ki, Giv'in sırtına giydiği ve eliyle yakasını düğümlediği zırha,

* "Ne ok işler, ne de harbi! Atı vurulsa da o, savaşı yaya olarak da kabul edebilir...

* "Sen, onunla başa çıkamazsın. Bak, elinde bir de elmas yüzük var!"

13680. * Furud yayını kurup da Bîjen'in atına bir ok atınca, hayvancağız hiç canı yokmuş gibi olduğu yere yıkılıverdi.

• Bunun üzerine Bîjen, atından ayrılarak, elindeki kılıçla Furud'a doğru yürümeğe başladı ve

• Ona: "Ey, cesur pehlivan! Olduğun yerde dur da, aslanlar nasıl savaşırmış ve

• "Yiğitler, yaya olarak, ellerinde hançerle nasıl savaşa atılırlarmış, bir gör!

• "Eğer olduğun yerden kımıldamazsan, başına geleceği görür ve bir daha savaşmayı aklından geçirmezsin!" dedi...

13685. • Bîjen'in kaçmadığını görünce, Furud, hızla ona doğru yürüdü.

• Bu aslan, bir ok daha atar atmaz. Bîjen kalkanını başına tuttu.

• Ok, kalkanı deldi ama, zırhına hiçbir şey yapamadı.

• Bunun üzerine Bîjen de, hızla onun üzerine doğru yürüdü ve,

• O sarp yolları aşarak dağın tepesine erişince, elini atıp belinden kılıcını çekti.

13690. • Onu bu halde goren Furud, dönüp kaleye sığınmak istedi. Kaledekiler, onun kaçtığını görünce, feryada başladılar.

• Fakat Bîjen, Furud'un peşini bırakmadı. Elindeki keskin kılıçla, ardından kovaladı.

* Yetişince atının zırhına öyle bir kılıç indirdi ki, o değerli at hemen yere yuvarlanıverdi ve

* Furud da kendisini kaleye dar atabildi... Kapının yanında duran cesur pehlivanlar, hemen onu kapayıverdiler...

* Duracak zaman kalmadığını anlayan Furud, bu sefer de, kalenin burçlarından taş yağdırmağa başladı.

13695. * Bunun üzerine Bîjen, ona: "Ey, ünlü pehlivan! Atın olduğu halde, bir yayadan kaçıyorsun...

* "Bu yaptığından utanmadın mı? Senin yüreğine de, pençelerine de yazıklar olsun!" diye bağırarak,

* O savaş alanından ayrılıp Tûs'un yanına geldi ve ordunun komutanına:

* "O cesur pehlivanla savaşmak için, ünlü ve zorlu bir çöl aslanı olmak lâzım!

* "Onun karşısında, sarp bir dağın bile eriyip deniz olmasına şaşılmaz...

13700. * "Komutan, benim gözümün yılmasına şaşmamalı. Bir insan, bundan fazlasına dayanamaz!" dediler.

* Bunun üzerine komutan, Tanrı'nın üzerine and içerek: "Ben, şu kaleyi yerle bir edip tozunu güneşe kadar savuracağım!

• "Değerli süvari Zereşb'in intikamını almak için, gidip savaşacağım.

• "Benim kötülüğümü isteyen şu Türk'ün tenini cansız bırakarak, kanı ile taşların yüreklerini mercan gibi kızartacağım!" dedi.

Furud'un öldürülmesi

• Parlak güneş kaybolup da, karanlık gecenin ordusu gökleri kaplayınca,

13905. • Kalenin koruyucularından bin kadar cesur atlı Kelât tarafına geldi.

• Kalenin bu yana bakan kapısını adam akıllı kapadılar. Ordudan çıngırak sesleri yükseldi.

• Pîran'ın kızı ve Furud'un annesi, yüreği sıkıntı ve keder içinde.

• Gelip, değerli Furud'un yanında yattı. Fakat, o karanlık gece, sabaha kadar pek sıkıntılı geçti.

• Bir aralık, uykuya varmıştı... Rüyasında, akıllı Furud'un yanından yükselen bir ateşin,

13710. • Yayıla yayıla, bütün Siped dağını kaplayarak, kaleyi ve içindeki cariyelerin hepsini yaktığını gördü...

• Bunun üzerine, yüreği kederli ve ruhu üzüntülü olarak, uyandı.

• Kalenin burcuna çıkıp da oradan aşağıya doğru şöyle bir bakınca, bütün dağın baştan başa zırhlar ve mızraklarla dolmuş olduğunu gördü...

• Bu manzara karşısında yüzü kanlı göz yaşları ve yüreği de kederle dolarak, koşa koşa, Furud'un yanına geldi :

• "Ey, oğul, uyan! dedi. Talih yıldızımızdan, başımıza bir felâket geldi.

13715. • "Bütün dağ düşmanlarla, kalenin kapısı da zırh ve mızrakla dolmuş!"

• Delikanlı, anasına : "Niye, böyle kederleniyorsun? Günlerim sona ermişse, onları sen arttıramazsın ki...

• "Babam, genç yaşında ölmüştü. Demek benim talihim de onunki gibi, tersine döndü...

• "Onun hayatı Geruy'un elinde sona ermişti, benimki de Bîjen'in elinde sona erecek!

• "Ben, elimden geleni yapacağım... Sonunda, dert içinde ölsem de, yine İranlılar'dan aman dilenmeyeceğim!" diye karşılık verdi.

13720. • Sonra, tuttu, erlerine gürzler ve zırhlar dağıttı. Kendi başına da değerli bir tulga geçirdi.

* Belini kaftanının altından bağlayarak ve Keyâniyân'ın yayı elinde olduğu halde geldi.

* Parlak güneş yüzünü gösterip de gök kubbesinde yavaş yavaş ilerlerken,

* Dört bir yandan ordu komutanlarının komutları, ağır gürzlerin, boruların ve Hint çıngıraklarının sesleri yükseldi.

* Atların ayaklarından kalkan tozlarla atılan okların tozlarından, güneşin ışığı kapandı ve dağın tepesi karardı...

13725. * Burası, sarp bir dağdı. Savaşacak, hiçbir düz yer yoktu. Bu dağlık, taşlık yerde atlar şaşırıp kalıyordu.

* Her taraftan hücumlar oluyor, her iki tarafın pehlivanları candan çalışıyorlardı.

* Tûs ordusundaki pehlivanların elinde keskin kılıçlarla kalkanlar ve bellerinde de kemerler vardı.

* Kendisi de önde ve komutanlar etrafında oldukları halde, kaleye doğru yürümeğe başladılar.

(1)

---

(1) Nüsha: * Güneş, göğün ta tepesine yükselinceye kadar, yiğit Furud'un ordusu dövüşmeğe devam etti.

• İnişler, yokuşlar, her taraf ölülerle dolmuş ve zavallı Furud' un talihi de tersine dönmüştü.

13730. • İranlılar, onun savaşmasına hayran kaldılar. Çünkü, onun kadar azgın bir aslan görmemişlerdi...

• Furud, savaşın pek çetin bir duruma girdiğini görünce, artık, talihinden ümidini kesti.

• Türkler' den, yanında hiçbir atlı kalmamıştı. Furud tek başına savaşmağa başladı.

• Nihayet atının dizginini geriye çevirerek, bir başına, kaleye doğru hızla yürüdü...

• Rehham ve Bîjen, bir pusuya yatıp da, iniş veya yokuş, herhangi bir yerde ona saldırmak istediler.

13735. • Bîjen, Furud'u yokuşta görünce, atının dizginini gevşetip ağır, ağır yürümeğe başladı.

• Delikanlı Furud da, Bîjen'i görür görmez, elini atıp belindeki gürzü çekti ve,

• Azgın bir aslan gibi, onun üzerine yürüdü... Yürüdü ama zavallının, feleğin kendisi için ne düşündüğünden habersizdi.

* Bîjen'in, yediği bu darbe ile ne kafasında akıl kaldı, ne de vücudunda derman... olduğu yerde, inlemeğe başladı...

* Bunu gören Rehham, Furud'un arkasından gelerek, elindeki Hint kılıcını o aslan pehlivanın

13740. * Kafasına indirdi. Zavallı Furud, bu darbenin etkisiyle, artık savaşamaz bir duruma gelerek,

*Kolları ve omuzları ağrılar içinde, feryat ede ede, atını alabildiğine sürdü.

* Bîjen, tam kalenin yanında ona yetişerek, bir kılıç vuruşuyla atının bir bacağını kesince,

* Furud yaya kaldı ve yanındaki birkaç adamıyla, savaşamayacak bir hale geldi...

* Kaleye girip, hemen arkadan kapısını kapadılar.

13745. * Ne yazık ki, böylece, o savaşçı Furud'un adı ve ünü berbadoldu.

* Onu görünce, annesi ile cariyeleri hemen koşuşup kucaklarına aldılar ve

* Bir fildişi tahtın üzerine yatırdılar. Yazıklar olsun ki, Padişah Furud'un ömrü ve padişahlığı o anda sona erdi...

• Bunun üzerine annesiyle cariyeleri, misk kokulu ve kement gibi saçlarını yoldular.

• Seçkin pehlivan Furud, can çekişmeğe başladığı zaman, tahtın etrafı annesinin ve cariyelerin yolunmuş saçlarıyla doldu. Bütün kale, matem içindeydi.

13750. • Bu sırada Furud, annesine ve cariyelerine bakınca, içinden soğuk bir ah çekti.

• Dudaklarını güçlükle oynatarak: "Sizin de saçlarınızı böyle yolmanız, yerinde...

• "Çünkü, hemen nerede ise, İranlılar gelecekler... Kaleyi yağma etmeğe, her halde adam akıllı hazırlanmışlardır.

• "Buraya gelince, kaleyi baştan başa yakıp yıkarak, cariyelerimi tutsak alacaklar...

• "Ey, benim felâketimle yürekleri yananlar ve yanakları kanlı göz yaşları içinde kalanlar!

13755. • "Haydi, kalkıp giderek, şatonun üzerine kendinizi atın!

• "Ta ki buraya geldiği zaman Bîjen, kimseyi bulamasın... Çünkü ben, artık çok yaşayacak değilim...

• "Benim temiz canıma kıyan ve gençliğimde ölümüme sebebolan, o Bîjen'dir!" dedi.

* Bu sözleri söylemesinden çok geçmeden yanakları sararan Furud, ıstırap içinde, ruhunu teslim etti.

* Şu, sarhoş gibi dönen felek bir hokkabaza benzer. Bir anda yetmiş türlü oyun gösterir.

13760. * Bu oyunlarını bazan rüzgârla, bazan bulutla, bazan da kılıç veya hançerle yapar...

* Bazan, değersiz bir adamı alet olarak kullanır. Bazan da, kedere, düşkünlüğe, felâkete ve tutsaklığa düşürür.

* Bu dünyada yaşadığı müddetçe, insanın bütün bunlara katlanması gerek... Kendimi bildim bileli, yüreğim de vardır, elim de...

* Akıllı olanlar bu dünyaya hiç gelmeselerdi, feleğin şu türlü hallerini görmezlerdi!

* Fakat ne çare ki, bu dünyaya bir kere gelinmiştir; artık, felâketlere katlanmak ve yoksulluk içinde yaşamak ve böyle yaşamağa da ağlamak gerek...

13765. * Sonunda, insanın başını koyacağı yastık, topraktır. Yazık ki, onun temiz yüreği, düşüncesi ve aklı hep birden sönüp gidiyor...

Cerire'nin, kendisini öldürmesi

• Siyâvuş'un oğlu Furud, işte böylece, dünyadan nasibini alamadan ve bir ad kazanamadan göçüp gidince,

• Bütün cariyeler de kalenin üstüne çıkıp, kendilerini aşağıya attılar.

• Cerire ise, bir ateş yakarak kaledeki bütün hazineleri onun içine atıp hepsini yaktıktan

• Sonra, eline bir kılıç aldı. Arap atlarının bulunduğu ahıra girip kapıyı kapayarak,

13770. • Bir yandan ağladı, bir yandan da onların hepsinin karınlarını yardı... Kan ter içinde,

• O kutlu Furud'un başı ucuna geldi. Yanında, bir de hançer vardı.

• Yanaklarını oğlunun yüzüne koyarak, karnını yardı ve hemen oracıkta canını verdi.

• Beri yandan, tam bu sırada, İranlılar da kalenin kapısına gelerek, yağmaya hazırlandılar.

• Behram, kaleye yaklaşınca, duyduğu kederle, yüreği parça parça oldu...

13775. * Yanakları kanlı göz yaşları ve yüreği de dertle dolu olarak, kutlu Furud'un başı ucuna gelince,

(1)

* İranlılara: "Bu, dedi, babasından da düşkün ve acınacak bir halde öldü!

* "Hiç olmazsa, Siyâvuş'un başı ucunda annesi de böyle ölmüş ve bütün cariyeleri de kendilerini öldürmüş değildiler...

* "Kendi ölüsünün çevresinde de, sarayı, evi barkı böyle yok olup gitmemişti!

* "Kötülüğü cezalandırmaktan yana, feleğin gücü büyüktür. O, zalimlerin üzerinde, bir zaman şefkatle dönmez...

13780. * "Mademki Keyhüsrev, bu işi yapmaması için, Tûs'a şiddetli emirler vermiştir. O halde, sizin bu işten ötürü onun yanında utanmanıza sebep yoktur

(2)

* "O sizi Siyâvuş'un intikamını almağa gönderdi ve size nasıl davranmanız gerektiğini de uzun uzadıya anlattı.

---

(1) Nüsha: * Üzerindeki elbiseleri yırtıp, miğferinin üstüne topraklar saçtı...

(2) Nüsha: Bu beyit şu şekildedir: * "Şimdi, Tûs'a tatlılıkla o kadar sözler söylemiş olan Keyhüsrev'den utanmayacak mısınız?"

• "Aman nedir bilmeyen Rehham ile Bîjen, bu dünyada iyi bir gün göremiyeceklerdir!" dedi.

• Bu sırada komutan Tûs da, Kelât'a gelmek üzere yola girince, davullar çalmağa başladı.

• Gûderz ve Giv gibi, İran'ın ünlü savaşçılarıyla idare edilen büyük ordu da, beraberinde idi.

15785. • Komutan Tûs, hemen Siped dağına çıktı. Yaptığı işlerden, hiç de üzülmüşe benzemiyordu.

• Kızgınlıkla, Furud'un tahtın üzerinde serili yatan cesedinin başucuna gelince,

• Bir yanda zavallı anasını, bir yanda gözleri yaşlı ve kızgın Behram'ı,

• Bir yanda da Şâveran oğlu Zenge'yi gördü. Ünlü bazı pehlivanlarda onun ölüsünün etrafında idiler.

• Furud ölüsü, fildişinden tahtın üzerinde, boyu bir çınara, yüzü de bir aya benziyordu.

13790. • Onu görenler, o altın tahtın üzerinde, zırhı, tulgası, gürzü ve kemeriyle, Siyâvuş yatıyor sanırlardı.

• Onu bu halde görünce, Gûderz, Giv ve bütün pehlivanlar, acı acı ağlamağa başladılar...

• Tûs da kendini tutamadı. Oğlunun ve Furud'un yaslarından, yanakları yüreğinin kanlarıyla doldu.

• Orada bulunanlar, gözleri yaşlı ve yürekleri kızgın, Tûs'a döndüler.

• Gûderz ve Giv, o iki ünlü kahraman, ona: "İşte, kızgınlık böyle pişmanlık doğurur. Dünya denilen şu bağa, kötülüğün tohumunu saçmaktan vazgeç!

13795. • "Bir komutanın sert davranması iyi değildir. Sert davranan bir komutan, kötü bir iş yapmış olur.

• "Sen, sert davranışın yüzünden, hem böyle boylu boslu Keyâniyân soyundan bir genci, hem de Nevzer soyundan Zeresb'i mahvettin!

• "Riv de, yine senin sertliğine kurban olup gitti. Dünyada böyle bir felâket görülmüş değil!

• "Akıl ve hüner, kızgın bir adamın içinde üstü paslanmış bir kılıç gibidir..." dediler.

• Tûs'a, daha bunun gibi o kadar acı sözler söylediler ki, gözleri yaşla dolup ağlamağa başladı.

13800. • Biraz aklı başına gelip kızgınlığı yatıştıktan sonra, onlara:

• "Evet, dedi, bir insana talihinin kötülüğü herkese karşı kötülük yaptırır!"

• Bundan sonra, emir verdi, dağın tepesine padişahlara yaraşan bir türbe yaptılar.

• Onun altına, Furud'un altın tahtını, zırhını, kılıcını, gürzünü ve kemerini koydular.

• Padişahlara yakışan ölüsünü de gül, misk, kâfur,şarap, gülsuyu ile, başını da kâfurla kokuladılar ve,

13805. • Götürüp tahtın üstüne koyduktan sonra, dönüp geldiler. Böylece, o aslan yürekli genç, şerefiyle bu dünyadan geçip gitti.

• Zeresb ile Rivniz'in ölülerini de, Furud'un yanına yatırdılar.

• Komutan Tûs, kâfur gibı ak sakalı üzerine, gözlerinden ırmak gibi kanlı yaşlar akıttı.

• Evet, şu dünyada ne kadar çok yaşarsak yaşayalım, sonumuz yine budur!

• Yalnız insanlar değil, iri yarı filler ve aslanlar da bu dünyada kalmazlar...

13810. * Taşların ve örslerin bile yürekleri ölümden korkarlar. Ondan kendisini ne yaprak koruyabilir, ne de kök!

Tûs'un, ordusunu Kâserûd'a sürmesi ve Bijen'in Pelâşân'ı öldürmesi

* Tûs, Furud ile savaşını bitirdikten sonra, o dağdan aşağıya indi.

* Üç gün Çirm'de kaldı Dördüncü günü boru sesleri yükseldi.

* Ordu yola girip de davullar ve borular çalınmağa başlayınca, yeryüzündeki dağlar da abanoz rengini aldı.

* Tûs, Turan ordusundan kime rasladıysa, hepsini öldürüp ölülerini yerlere serdi.

13815. * Bütün ülkeleri altüst ede ede Kâserûd'a kadar geldi.

* Orada ordusuyla konaklayınca yeryüzü, kurulan çadırların çokluğundan, görünmez oldu.

* Turan'da, İran'dan gelen bir ordunun Kâserûd'a indiği haberi duyuldu.

* Bunun üzerine, Türkler'den Pelâşan adında genç, uyanık yürekli ve cesur bir pehlivan,

• Bu orduyu gelip görmek, bayraklarının ve otaklarının sayısını anlamak istedi.

13820. • Orduğâhın bir yanında, yüksek bir dağ vardı.

• Giv ile Bîjen, bu dağın üzerinde oturup öteden, beriden konuşurlarken,

• Turan ordusundan olan Pelâşan'ın bayrağı uzaktan görünüverdi...

• Giv, bayrağı görünce, hemen elini kılıcına atıp çıkardı ve:

• "İşte, dedi, bu gelen ünlü süvari, aslan yürekli Pelâşan'dır!

13825. • "Ben gidip, şunun ya kafasını koparayım, yahut tutsak edip bağlayarak buraya getirivereyim!"

• Bunun üzerine Bîjen, ona: "Ey, ünlü pehlivan! İyi ama, onu yenmem için, padişah bana bir süslü elbise verdi...

• "Bunun için, onun buyruğuna uyarak, bu savaş eriyle boğuşmak bana düşer!" dedi.

• Fakat cesur Giv, Bijen'e: "Bu gelen erkek aslanla savaşmaktan yana, pek acele etme!

• "Sonra Tanrı korusun, bu savaşta belki yenilirsin de dünyayı başıma dar edersin...

13830. • "O, çöllerde ve otlaklarda dolaşan, bir aslanı andırır. Avı da, senin gibi savaşçılardır!" dedi.

• Bîjen, ona: "Bu sözlerinle, cesaretimi kırıp da beni padişahın yanında utandırma!

• "Sen, Siyâvuş'un silâhlarını bana ver bir kere de, sonra otur, kaplan avı nasıl olurmuş seyret!" dedi.

• Bunun üzerine cesur Giv, Siyâvuş'un zırhını sırtından çıkarıp ona verdi. Bîjen, zırhı giyip düğümledi ve,

• Hızlı koşan bir ata binip eline mızrağını alarak, ovada dolaşmağa başladı.

13835. • Bu sırada Pelâşan da, vurduğu bir ceylânı ateşte kızartmış, oturmuş onu yiyordu.

• O karnını doyururken, atı da çayırda otlamaktaydı Pelâşan, yemeğini yedikten sonra, yayı kolunda olarak dinlenirken,

• Atı, uzaktan, Bîjen'in atını görünce, dehşetli bir şekilde kişneyip tepinmeğe başladı.

• Bunun üzerine Pelâşan, savaşa hazırlanmış bir süvarinin kendisine doğru gelmekte olduğunu anlayarak,

* Kalktı ve Bîjen'e yüksek sesle: "Ben, devleri bağlayan bir aslanım!

13840. * "Ya, sen kimsin? Adını bildir ki, talih yıldızının sana ağlamasına çok zaman kalmamıştır!" diye seslenince,

* Cesur Bîjen de, ona: "Bana, Bîjen derler! Savaşlarda, gövdesi tunç kesilen bir devim!

* "Büyük babam bir savaş aslanıdır. Babam da Giv'dir! Sen benim şiddetimi şimdi görürsün.. .

* "Benim karşımda sen o kurda benzersin ki, savaş zamanında dağlarda leş,

* "Toz, kül ve kan yutmaktan başka bir iş yapamaz! Naasıl olmuş da sen, bir ovaya böyle ordunu alıp gelebiliyormuşsun?" dedi.

13845. * Bunun üzerine Pelâşan, onun sözlerine karşılık vermeğe hiç lüzum görmeden, bir savaş filine benzeyen atını oynattı.

* İki savaş atlısı birbirleriyle kapışınca, havaya kara bir toz dumandır yükseldi...

* Önce, mızraklarla savaştılar. Nihayet, mızraklarının ucları kırılınca, kılıçlara sarıldılar.

* Vuruşmaktan ve birbirlerinin vücutlarında yaralar açmaktan, kılıçlar da parça

parça oldu. İkisi de, ağaç yaprağı gibi titriyorlardı.

* Atlar da kan ter içinde kaldılar. Başları sersemleşti.

13850. * Sonra, bu iki savaş aslanı, ağır gürzlerini ellerine aldılar.

* Bîjen, ağır gürzünü omuzlayıp bir nara atarak, Pelâşan'ın beline onu öyle bir indiriş indirdi ki bel kemiğini parça parça etti.

* Pelâşan, atından düştü; başı, tulgası ve zırhı darmadağın oldu.

* Bunun üzerine Bîjen, bir toz gibi, hemen atından atlayarak, Pelâşan'ın gövdesinden ayırdığı başını

* Ve diğer eşyalarını alıp babasının yanına getirdi ve teslim etti.

13855. * Bu sıralarda, babası Giv ise, savaşın sonu acaba niye varacak, diye üzüntü içindeydi.

* Derken, baktığı yerden ve uzaktan, bir tozun yükseldiğini gördü. Bu toz, telâşlı telâşlı gelen Bîjen'in ayaklarından çıkan tozdu.

* O genç oğul, düşmanın başı, silâhı ve atı ile geliyordu.

* Nihayet, onları getirip de önüne koyunca, babası : "Ey, oğul! Sen, hep böyle muzaffer ol!" dedi.

* Sonra, ikisi birlikte kalkıp sevinç içinde komutanın otağına geldiler.

13860. * Bîjen, Pelâşan'ın başını, silâhlarını ve atını komutana sundu.

* Komutan, bu haberden o kadar çok sevindi ki, nerede ise canını verecekti!

* Bîjen'e : "Ey, ordunun güvendiği, ey ünlü pehlivanların başı ve padişahın tacı olan oğul!

* "Sen, hiç ölme ve böyle yüksel, emi! Kötülerin kötülükleri senden ırak olsun!" dedi.

İranlıların, kar yağdığı için kötü bir duruma düşmeleri

* Efrâsiyâb, Turan ülkesinin, deniz gibi ucu bucağı olmayan bir ordunun istilâsına uğradığını,

13865. * Onun Kâserûd taraflarına geldiğini ve yer yüzünün Siyâvuş'un intikamıyla kapkara kesildiğini haber alınca,

* Komutan Pîran'a : "Artık. Hüsrev'in gizli niyeti anlaşılıyor...

• "Onun isteklerini kabul etmeğe gelmez. Hemen bayrakları ve savaş davullarını hazırlayıp yola çıkalım.

• "Boşuna vakit kaybetmeyelim. Çünkü, İran'dan bir ordu daha gelecek olursa, o zaman güneş de, ay da gözümüzde kararır!

• "Haydi, kalk git de, her yandan ordular topla! Daha fazla konuşmanın mânası yok!" dedi.

13870. • Beri yanda ise, İran ordusunun üzerine Turan tarafından öyle bir fırtına esmeğe başladı ki, İranlılar böylesini hatırlarına bile getirmemişlerdir.

• Kalın bir kar bulutu göğü kapladı; bütü sular, soğuktan, dondu.

• Otaklar ve çadırlar buz kesildi. Kardan bir yaygı, bütün dağları örttü...

• Bütün ülke de, kardan, görünmez oldu. Bir hafta, hiç kimse, ovanın yüzünü göremedi.

• Yemek, içmek, uyumak ve rahat etmek güçleşti. Yeryüzü, sanki, yekpare bir taş kesilmişti.

13875. • Savaş, kimsenin hatırından bile geçmiyordu. Herkes, atını kesip yiyiyordu.

• Kimsenin altında at kalmadı. İnsanlardan ve hayvanlardan birçoğu ölüp gitti.

• Sekizinci günü güneş doğunca, dünya, bir deniz gibi, yine duru ve berrak bir hale geldi.

• Komutan Tûs, ordusunu toparladı ve savaştan yana da:

• "Ordumuz, kıtlıktan ve darlıktan haraboldu En iyisi, bizim buradan dönüp gitmemizdir!

13880. • "Lânet olsun şu yerlere! Siped dağına da, Kelât'ına da, Kâserûd'una da lânet!" gibi sözler söyledi.

• Onun bu sözlerini duyunca, pehlivanların en büyüklerinden olan Behram: "Komutandan, doğruyu ne diye saklamalı

• "Sen, her zaman bizi böyle sözlerle susturursun... Fakat, sonra da, tutar, Siyânuş'un oğluna karşı savaş açarsın?

• "Dur bakalım, daha senin başına ne kötülükler gelecek! Çünkü bu iş, henüz başlangıçtadır..." dedi.

* Tûs, ona: "Âzergeşesb bile, savaşçı Zeresb'den daha ünlü değildi!

13885. * "Furud öldürüldü ise, sebepsiz olarak öldürülmedi. Ezelden öyle yazılmış, öyle oldu!

* "Sen, bir kere orduya bak bakalım; mertlikte olsun, cesurlukta olsun Rivniz gibi bir pehlivan daha görebilecek misin?

* "O Rivniz'in sayesinde benim kadehim her zaman süt ve şarapla dolardı... Yaşça küçüktü ama, sözce büyüktü!

* "Şimdi, geçmişi bir yana bırakalım... Furud'un haklı mı, yoksa haksız mı öldürüldüğünden bahsetmenin sırası değil.

* "Giv, yolumuza çıkan bu dağı yakmak için Padişahtan hil'at almıştı.

13890. * "İşte şimdi, bu dağı yakıp ateşini göklere yükseltmenin zamanı geldi.

* "Bu dağ yakılsın ki ordumuza geçecek bir yol açılabilsin!" dedi.

* Bunun üzerine Giv, ona: "Bu iş, güç değil... Güç olsa da, sonunda bir karşılığı var!" diye cevap verince,

* Öteden Bîjen atılarak: "Hayır, dedi, ben buna razı olamam! Sen, beni şimdiye kadar zahmetlere ve mihnetlere katlanarak büyüttün, bir kere olsun azarlamadın...

* "Şimdi de bana düşen vazife, beline ihtiyarlığın kemerini bağlayıp seni köşeye oturtmak, senin yerine çalışmaktır!" dedi.

13895. * Fakat, Giv: "Ey, oğul! Bu işi üzerine alan benim. Keyif sürecek ve ihtiyarlığı düşünecek sıra değil!

* "Benim böyle tehlikeli bir işe girişeceğimi düşünerek korkma. Ben şu sarp dağı bir başıma da yıkarım!" diyerek,

* Kalkıp yola çıktı. Her taraf karla örtülü olduğu için, Kâserûd'u güçlükle geçtikten sonra,

* Dağa geldi ulaştı ise de, onun enini boyunu bir türlü ölçemedi.

* Okunun temreniyle bir ateş yakarak, dağdaki bütün ağaçları tutuşturdu.

13900. * Tam üç hafta, alevden, dumandan ve rüzgârdan, dağdan geçmek mümkün olamadı.

* Dördüncü hafta ateş söndükten ve o su çekildikten sonra ordu geçti...

Behram'ın Kebûde'yi yakalaması

* Ordu komutanın etrafında toplandı ve hareket ederek ateşli yerlerden geçip Gerugird yoluna geldi.

* Burada orduyu yeniden düzene koyarak, dağlara ve ovalara otakları kurdular.

* Her şeyi yerli yerince yaptılar; her yana gözcüler gönderdiler.

13905. * Gerugird, aslanlardan bile korkusu olmayan, Tejav adlı ünlü süvarinin oturduğu yerdi.

* Onun, dağdan dağa gezip otlayan, birçok at sürüleri vardı.

* Tejav, İran'dan bir ordunun geldiğini duyunca, hemen, sürülerini ordunun yolundan çektirdi.

* Efrâsiyâb'ın çobanının yanına, Kebûde adında, çok akıllı ve tedbirli birini yollayarak,

* Ona: "Akşamı, ortalık kararınca kimseye görünmeden gidip,

13910. * "Dikkat et, bak bakalım, İran ordusunun sayısı ne kadar? Kimlerin bayrakları ve külâhları var?

* "Bunları bana bildir de, ben de ona göre bir gece baskını yaparak, bütün dağları ve ovaları kana boyayayım!" dedirtti.

* Kebûde, karanlık basınca, kara bir dev gibi İran ordusunun yakınlarına geldi

* İran ordusunun bu karanlık gecedeki gözcüsü, kemendiyle fillerin bile kafalarını yakalayan, Behram'dı.

* Kebûde, daha uzakta iken, birdenbire atı kişnemeğe başladı. Bunun üzerine Behram, erlerinin arasından ayrılıp, bu sese kulak verdi.

13915. * Hemen yayını kurup atına bindi ve onu mahmuzlayarak, sesin geldiği tarafa yöneldi.

* Hiç sesini çıkarmadan, bir ok attı. Fakat Kebûde, gecenin karanlığı içinde, hiç görünmüyordu.

* Buna rağmen, okunu padişahın çobanının kemerine yapıştırdı ve Kebûde'nin rengi, korkudan, kapkara kesildi...

* Atından hemen inerek, aman istedi. Behram, ona: "Bana doğrusunu söyle:

* "Seni buraya kim gönderdi ve öldürmek istediğin kimdir?" diye sorunca,

13920. * Kebûde de ona: "Eğer bana aman verirsen, sorduklarının hepsine cevap veririm.

* "Ben, Padişah Tejav'ın yanında bir köleyim. Beni gönderen de odur!

* "Beni öldürmezsen, sana onun oturduğu yeri gösteririm!" dedi.

* Behram, ona: "Senin Tejav dediğin de kim oluyormuş? O, benim karşımda, yırtıcı bir aslanın yanında bir öküz gibidir!"

* Diyerek, hançeriyle kafasını kestiği gibi, atının terkisine asıverdi.

13925. * Ordugâha getirince onu, sanki ünlü bir pehlivanın kafası değilmiş gibi, hakaretle yere attı.

* Sabah oldu, horozlar ve çalıkuşları ötmeğe başladılar ama, bir türlü Kebûde gelip de Tejav'a kendisini gösteremedi.

* Bunun üzerine o savaş erinin canı sıkıldı ve Kebûde'nin başına bir iş geldiğini anladı.

* Etrafındaki erleri toplayarak bir ordu vücuda getirdi.

Tejav'nın İranlılarla savaşması

* Güneş ışıktan bayrağını ovalara serer ve gece onun hançeriyle menekşe rengine girerken,

13930. * Komutan Tejav da, ordusuyla yola çıktı. Gözcüler, onu görünce:

* "Turan'dan deniz canavarı gibi bir komutan, elinde bir bayrak ve ardında büyük bir ordu ile geliyor!" diye bağırdılar.

* Pehlivanlar arasından Giv, birkaç ünlü pehlivanla birlikte, ona doğru yürüdü ve,

* Heyecanla karşısına çıkarak adını sorduktan sonra: "Ey, savaşmak için bahane arayan pehlivan!

* "Sen, nasıl oluyor da, böyle birkaç kişi ile benim gibi bir timsahla savaşmağa geliyorsun?" diye meydan okudu.

13935. * Ona karşılık veren Tejav : "Ben, kuvvetli bir yüreğe ve bir aslan pençesine sahip bir kahramanım! Adıma da Tejav derler...

* "Hiç dinlemem, karşıma çıkanı yere vururum, savaş aslanlarının kafalarını gövdelerinden ayırırım!

* "Aslım, İranlı'dır. Kahramanların ve aslanların tohumundan gelmeyim.

* "Şimdi burada bu sınırların bekçisi, büyüklerin seçkini ve padişahın da damadıyım!" dedi.

* Giv, ona karşılık olarak : "Bu söylediğin sözleri bir daha ağzına alma! Çünkü, senin şerefine dokunur...

13940. * "İran'dan Turan'a gelip kim yerleşmek ister? Bu, olsa olsa, gıdası kan olan bir adamdır!

* "Sınırların bekçisisin de, neden buralarda daha büyük bir ordu bulundur muyorsun?

* "Şu kadarcık askerle o kadar sert davranıp, bizim gibi kahramanların karşısına çıkma!

* "Ben öyle ünlü ve değerli bir kahramanım ki senin gibi birçok bekçilerin kellelerini ayağımın altına alırım...

* "Onun için, istersen ordunla beraber, itaat et de İran'a, Padişahın yanına git.

13945. * "Komutan Tûs'un yanına gir de ona söyleyeceklerini söyle ve onun sözlerinden dışarıya çıkma!

* "Ben, senin için, ondan süslü elbise, cariyeler, güzel atlar ve başka hediyeler de alırım.

* "Ey, akıllı kişi! Bu işi ben senin için uygun buluyorum... Sen, ne dersin? Yoksa, savaşa mı hazırlanalım?" dedi.

* Fakat, kurnaz Tejav : "Ey, cesur pehlivan! Şimdiye kadar, benim bayrağımı baş aşağı edebilecek kimse çıkmadı!

* "Benim tahtım, yüzüğüm, ordum, atlarım, koyunlarım ve,

13950. • "İran da kimsenin rüyasında bile göremeyeceği, Efrâsiyâb gibi bir de padişahım var!

• "Kölelerim; dağlara, ovalara yayılmış sürü sürü ve rüzgâr gibi hızlı koşan atlarım var.

• "Sen, benim ordumun azlığına bakma! Sen beni, bir de, gürzümle atımın üzerinde ve savaş alanında gör!

• "Ben, senin az gördüğün ordu ile öyle işler yaparım ki, bugün buraya geldiğine, geleceğine pişman olursun!" deyince,

• Öteden Bîjen atılarak, bahtiyar babasına: "Ey, savaşmak için bahane arayan ünlü,

13955. • "Uyanık yürekli ve yüce pehlivan! Sen, çok değiştin... İhtiyarlığında, hiç de gençliğinde olduğun gibi değilsin!

• "Tejav'a bu kadar öğütlerde bulunmak, ona bu kadar şefkat göstermek de niye?

• "Böylelerine karşı hemen gürze ve kılıca sarılarak, yüreklerini ve kafalarını yarıp parçalamak lâzım!" diyerek,

• Atını oynatınca, her tarafta bir kıyamettir koptu. Gürzleriyle hançerlerini alıp savaşa hazırlandılar.

* Orduları arasından havaya öyle bir kara toz yükseldi ki, güneş kayboldu...

13960. * Dünya, bir yağmur bulutuna bürünmüş gibi, karardı... Ortada ne ay kaldı, ne de yıldız!

* Pehlivan Giv, ordunun ortasında, yerden kaldırdığı tozlarla, gündüzün ışığını karartıyor;

* Keskin pençeli Bîjen ise, ordunun ta önünde, bir an bile durmadan savaşıyordu...

* Beri yandan, aslanlarla eş olan ve başında bir taç bulunan Tejav da savaşıp duruyordu.

* Etrafında, savaşa doymak nedir bilmeyen, Erjek ve Merduy adlı pehlivanlar vardı.

13965. * Fakat, çok geçmeden Erjenk vurulduğu gibi; Turanlıların üçte ikisi de, talihleri tersine dönerek, öldürüldü.

* Sonunda Tejav kaçmağa başladı ama, ünlü Bîjen peşini bırakmadı.

* Mızrağı elinde, naralar atarak, kükremiş ve sarhoş bir fil gibi arkasına düştü.

* Nihayet bir yerde yetişti ve beline öyle bir mızrak indirdi ki, Tejav'ın kımıldayacak takati kalmadı.

* Sırtındaki Rûm zırhı dağılıp düğümleri çözüldü. Bunun üzerine Tejav, aman dileyince,

13970. * Bîjen de mızrağını elinden atıp, bir kaplan dağlarda kovaladığı bir yaban keçisini yakalamak için nasıl pençelerini uzatırsa, o da pençesini öylece uzattı ve,

* Şahinin tarlakuşunu yakalaması gibi, başından, Efrâsiyâb'ın giydirdiği ve Tejav'ın uyurken bile çıkarmadığı, o değerli tacını aldı...

* Tejav, bir yandan, atını koşturmakta devam ediyor; Bîjen de, Âzergeşesb gibi arkasından kovalıyordu. Böylece, kaleye kadar geldiler...

* Yaklaştıkları sırada Espinuy, yüzü göz yaşlarıyla dolu ve heyecan içinde, karşısına dikilerek,

* Ona: "Ey, Tejav, hani senin ordun? Gücüne, kudretine ne oldu?

13975. * "Beni buralarda ve böyle düşkün bir halde, kime bırakıp da gidiyorsun?

* "Beni de atının arkasına al, buralarda düşmanın eline bırakma!" diye yalvarınca,

• Espinuy'un bu sözleriyle, Tejav'ın yüreği sızladı ve yüzü ateş gibi kızardı...

• Hemen onu atının önüne oturtup dizginleri eline verdikten sonra,

• Kendisi de bir rüzgâr gibi fırlayıp Espinuy'un arkasına oturdu ve elleriyle beline sarıldı.

• Böylece bir toz gibi hızla ve beraberce, Turan'ın yolunu tuttular.

• Savaşçı Tejav'ın atı bir müddet böyle yoluna devam edebildiyse de, sonunda, atın da, Tejav'ın da takatleri kesildi.

• Bunun üzerine Tejav, kölesine: "Ey, iyi dost! dedi. Bu iş güçleşti.

• "Altımızdaki savaş atının dermanı kesildi, işe yaramaz bir hale geldi. Kötülüğümü düşünen düşman ardımda, uçurum da önünde... Ne yapacağımı bilemiyorum.

• "Bijen'le böyle aynı mesafeyi muhafaza edecek olursak, kötülüğümüzü isteyen düşmanın dileğini yapmış oluruz.

• "Bîjen'in sana bir düşmanlığı yoktur. Onun için, sen burada kal da, ben şu atı sürüp gideyim!" dedi.

* Bunun üzerine, Espinuy attan aşağı indi. Tejav da, onun derdiyle, yüzü göz yaşlarıyla dolarak,

* Atını sürüp Efrâsiyâb'ın yanına gitti. Bîjen, olanca hızıyla onu kovalıyor, peşini bırakmıyordu.

* Espinuy'un yanına gelip de onun ay gibi güzel yüzünü ve topuklarına kadar uzanan misk gibi saçlarını görünce,

* Yalvararak ve okşayarak, o güzel yüzlü kadını

13990. * Alıp arkasına oturttu ve dönüp Tûs'un ordugâhına geldi.

* Tûs'un otağına gelince, davul sesleri yükseldi.

* Orada bulunanlar: "Uyanık yürekli ve savaş eri kahraman, savaştan bir de avla dönüp geldi!" diye sevindiler.

* Bundan sonra, komutan ve bütün pehlivanlar. kaleyi yıkmağa başladılar.

* Bu iş de bitince, Turan ovalarında başı boş gezen at sürülerini yakalamağa gittiler.

13995. * Her biri, savaş erlerince âdet olduğu üzere, kementlerini ellerine aldılar ve

* Atların kafalarını kementlerinin ilmiklerine düşürüp yakaladılar. Böylece ordu, yeni tutulan bu atlarla doldu.

* Sonra, yürekleri kızgınlıkla dolu olan İranlı süvariler, Tejav'ın ülkesinde yerleşip oturdular...

Efrâsiyâb'ın, Tûs'tan ve ordusundan haber alması

* Zavallı Tejav da, içi dertle ve gözleri yaşla dolmuş olarak, Efrâsiyâb'ın yanına geldi.

* Ona: "Komutan Tûs, boruları ve davulları ile bir ordu getirdi.

(1)

14000. * "Pelâşan'ın ve diğer birçok ünlü pehlivanların başları yerlere yuvarlandı.

---

(1) Nüsha: * "Ben de o ünlü adamla savaşa tutuştum. Fakat, ey padişah, sonunda savaştan vaz geçmek zorunda kaldım.

* "Bu savaşta, birçok yiğitlerin başları yere yuvarlandı. Onların bütün evlerini barklarını yıktılar ve ailelerini alıp götürdüler.

* "Ne kale kaldı, ne at, ne de ülke! Orada, artık, kimse oturamaz.

* "O kalenin işini bitirdikten sonra, otlaklara giderek, bütün at sürülerini de ellerine geçirdiler...

* "Bütün o yerleri yakıp yıktılar ve hayvan sürülerini kesip kırdılar!" diye haber verdi.

* Efrâsiyâb bunu duyunca, çok üzülerek, bir çare düşünmeğe başladı.

* Vîse oğlu Pîran'a: "Ben, sana: her taraftan asker toplayıp ordular hazırla, demiştim.

* "Sen ise, tembelliğinden, bu işi geciktirdin, durdun! Bu kusur, acaba, yaşlılığından mı, yoksa niyetinin bozukluğundan mı?

* "Bu yüzden birçok akrabam ve yakınlarım öldürüldü ve uyanık talihimiz tersine döndü...

* "Artık, durmanın sırası değil... Çünkü dünya, akıllıların başlarına dar oldu!" dedi.

* Bunun üzerine, komutan Pîran hemen Efrâsiyâb'ın yanından çıkarak,

* Bütün ülkelerin savaşçılarını çağırdı. Paralar ve silâhlar dağıtarak, orduyu kurup yola çıktı.

* Sınırları geçince, bütün pehlivanların ödevlerini belli etti.

* Ordunun sağ yanına, eşlerine ancak aslanlar arasında rastlanabilen, Barman ile Tejav'ı koydu.

• Sol yana da, pençesinde aslanların bir kuzu kadar bile değeri olmayan, Nestehin pehlivanı yerleştirdi.

• Bütün yeryüzü, boruların, davulların ve Hint çıngıraklarının sesleriyle doldu.

• Mızraklar ve türlü bayraklarla, hava kırmızı, sarı ve menekşe renklerine büründü...

• Atların, fillerin, develerin ve askerlerin çokluğundan, bir ırmaktan ötekine geçecek kadar bile, yol kalmamıştı.

14015. • Pîran gitmekte acele ediyordu. Efrâsiyâb da sarayından çıkıp ovaya geldi ve

• Birer birer sayarak savaşçıların sayılarını bilmek istedi.

• Sayım bitince, bu sayının yüz bini bulduğu anlaşıldı. Bunların her biri, demir silâhları kullanmakta usta, birer aslandı.

• Efrâsiyâb, bu durumdan çok memnun kalarak, canı aydınlandı ve Pîran'a dualar etti.

• Ona: "Sağlıkla ve zaferle gidesin! Gözlerin, zamanın kötülüğünü görmesin..." dedi.

14020. • Bundan sonra ordu, takım takım, Efrâsiyâb'ın önünden geçti... Erlerin çokluğun-

dan ovalar, ırmaklar ve dağlar görünmez olmuştu...

* Efrâsiyâb, Pîran'a (1): "Sapa, fakat kestirme yollardan gidin!

* "Dikkat edin de, düşmanlar, bizim şu yüce ve ünlü pehlivanlarımızın gelmekte olduklarından haber alamasın...

* "Öyle umuyorum ki, bunlar düşmanın o büyük ordusunu, ansızın bastırarak, bir dağ gibi altüst edeceklerdir!" dedi ve,

* Önden, iş bilir birçok adamları keşif kolu olarak gönderip yeryüzünde olup bitenleri anlamak istedi...

14025. * Sonra da, heyecanla yola girerek, Gerugird'e doğru gitti.

* Derken, keşif kolundakiler, düşmanın durumunu öğrenerek gelip Pîran'a bildirdiler:

* "Komutan Tûs, olduğu yerde duruyor. Ordusundan davul sesleri filân da duyulmuyor...

* "Erlerin hepsi, gece ve gündüz, şarap kadehini ellerinden bırakmıyorlar.

---

(1) * "Efrâsiyâb, Pîran'a" yerine "Piran, orduya".

* "Turan ordusundan kendilerine bir zarar gelemeyeceğine inandıkları için, yollarda gözcüleri bile yok!" dediler.

14030. * Pîran, bu haberi alır almaz, hemen pehlivanları çağırtıp, ordu üzerinde onlarla uzun uzadıya konuşarak:

* "Şimdiye kadar, İran ordusuna hücum etmek için, elimize bundan daha elverişli bir fırsat geçmemiştir!" dedi.

Pîran'ın İranlılara gece baskını yapması

* Pîran, o ünlü ordusundan, iyi kılıç kullanmasını bilen otuz bin kişi seçti.

* Bunlar, gece yarısı kalkarak, hiç boru, davul çalmadan ve nara atmadan gittiler.

* Uyanık yürekli Turan komutanının ordusunu harekete geçirdiği yerle, İran ordusunun bulunduğu yer arasında yedi fersahlık bir mesafe vardı...

14035. * Bunlar, önce, İranlılar'a ait at sürülerinin otladıkları yere geldiler. Başıboş gezen bu hayvanların

* Birçoğunu, kendilerine hiçbir zarar gelmeden, alıp götürdüler.

* Sürünün çobanı Turanlılar tarafından öldürülünce, İranlılar'ın talihleri de tersine dönmüş oldu...

* Bu iş bittikten sonra oradan kalkıp, bir kara bulut gibi İran'a doğru yürüdüler.

* İran'a vardıkları zaman, İranlılar'ın bir kısmı sarhoştu, bir kısmı da kemerlerini çıkarıp uykuya varmışlardı.

* Yalnız, Giv çadırında uyanıktı ve komutan Gûderz de gafiette değildi.

* Ansızın davul sesleri yükselince, savaş eri olan Giv şaşırıverdi.

* Otağının önünde, eyerlenmiş ve sırtına zırhı geçirilmiş bir at duruyordu.

* Cesur Giv, hemen ve erkek bir aslan gibi, Siyâvuş'un zırhını kuşanarak,

* Bir kaplan gibi kükredi. Artık, uyumağı ve dinlenmeği, kendisi için ayıp saymıştı.

* Kendi kendine: "Haydi, uyan bakalım! Bu gece, kafamın içi savaş duygularıyla dolu!" diyerek,

* Atının yanına geldi ve bir rüzgâr hızıyla ayağını üzengiye basıp üstüne bindi.

* Karanlıktan ve kalkan tozlardan, gökyüzü kapkara idi. Bu halde, kalkıp komutan Tûs'un otağına gelerek,

* Ona: "Kalk, bir Turan ordusunun baskınına uğradık. Bütün savaşçılarımız uykudalar!" diye haber verdi.

* Oradan da, elindeki öküz kafası biçimli gürzüyle, babasının yanına geldi.

14050. * Oradan ayrılınca, bu sefer de, bütün ordugâhı dolaşarak, ayık olanları harekete geçirdi.

* Şarap içen Bîjen'e de: "Burası savaş alanı mı, yoksa şarap içme yeri mi?" diye çıkıştı ama,

* Turan ordusu da bir kara duman gibi bastırıp her tarafı sarıverdi... Savaş alanından naralar yükselmeğe başlamıştı.

* Sarhoş yatan İranlılar, birdenbire kopan bu gürültü ile uyanıp şaşırdılar. Sanki başlarının üstünde, yağmur yerine ok yağdıran bir bulut peyda olmuştu.

* Yumuşak yastıklarda sızıp kalmış olan bu sarhoşların üstlerinde, bir kılıç ve gürz tufanı koptu...

14055 * Fecir aslan burcu istikâmetinden açılırken, orduyu gözden geçiren Giv,

* Bütün ovanın baştan başa İranlılar'ın ölüleriyle dolduğunu ve artık talihinin tersine döndüğünü, gördü...

* Etrafı gözden geçiren Gûderz de, düşman erlerinin her an geçtikçe artmakta olduğunu fark etti.

* O dar savaş alanını baştan başa bir halı gibi örtmüş olan ölülerin sayısı, karıncalar ve çekirgeler gibi, saymakla bitmezdi!

* Kendi ordusunu da gözden geçirince, kahramanlardan ve aslan gibi delikanlılardan kimseyi göremedi.

14060. * Bayraklar yırtılmış, davullar tersine dönmüş, hayatta kalanların benizleri ise abanoz rengini almıştı.

* Babalar oğulsuz ve oğullar babasız kalmış, koca ordu darmadağın olmuştu...

* Evet, şu hızla dönen gökkubbesi işte böyledir: insana bazan sevinç, bazan da keder verir!

* İranlılar, yas içinde, savaştan yüz çevirip şaşkın şaşkın kaçtılar...

* Ne ordu, ne davul, ne eşya, ne ağırlık, hiçbir şey alamadan; ordunun sağı da, solu da bozulmuş,

14065. * Düzenden eser kalmamış bir halde, Kâserûd'a gittiler.

* Fakat Türk atlıları, yine de Tûs'un peşini bırakmadılar. Yürekleri kinle, dilleri de küfürle dolu olarak, onu kovaladılar...

* Zırhların ve tulgaların üzerine, sanki, bulutlardan gürz yağıyordu...

* Bütün savaşçılar da, onların atları da bitkin bir haldeydiler. Hiçbirinde ne akıl kalmıştı, ne fikir, ne cesaret, ne de yiyecek...

* Dağa ulaşır ulaşmaz, savaştan ve yol yürümekten bitmiş olarak, yere yığılıverdiler...

14070. * Komutan Tûs, dağa çıkınca, kendisini Türklerin hücumundan korunmuş hissetti.

* İran'ın o sayısız ordusundan, pek az kimseler dönebildi. Bu hali gören İranlılar arasında bir feryattır yükseldi.

* Hayatta kalan bu erler de yaralı, hasta ve ağlanacak bir haldeydiler.

* Ne taht kalmıştı, ne taç, ne otak, ne savaşçılar,

* Ne onarılmış bir ülke, ne de o yaralılara ve hastalara bakabilecek kimse...

14075. * Çocuklar, o yaralı babalarına baktıkça, yürekleri sızlıyor, ağlayıp duruyorlardı.

* İşte, feleğin âdeti böyle... Yapacağı işi, senden gizler!

* Bir hokkabaz gibi, perdenin arkasına saklanarak, seni istediği gibi oynatır...

* Biz, birçok zahmetler içindeyiz. Tamahın ve hırsın elinde esiriz. Feleğin sırlarını nereden bileceğiz?

* Bir yelden geldin, toprak olup gideceksin... Ondan sonra ne olacağını nasıl bilirsin?

14080. * İranlıların üçte ikisi öldü. Geri kalanları da, savaştan, yaralı olarak döndüler...

* Bu yaralıların başucularında ne bir hekim, ne de onları avutacak ve onlar için göz yaşı dökecek kimse kalmıştı...

* Hele Tûs, tam bir deliye dönmüş, akılla hiçbir ilgisi kalmamıştı!

* Dünya görmüş Gûderz ise, o ihtiyar halinde, oğulları, torunları ve evi barkı darmadağın olmuştu...

* Cesaretleri kırılmış olan bütün yeryüzü pehlivanları onun yanına gelerek, bu felâketten kurtulmanın çaresini arıyorlardı...

14085. * Komutan, İranlılar arasında ün almış birinin hemen kemerini beline bağlayarak

* Gitmesini, durumu Padişaha anlatmasını ve ondan kendisinin ne yapması lâzımgeldiğini sormasını emretti.

* İntikam almak sevdasıyla, işte İranlıların'm başına böyle kara günler geldi ve birçok zararlara uğradılar.

Keyhüsrev'in, Tûs'u geri çağırması

* Gönderilen haberci, Padişahın yanına varıp, o parlak günlerin artık kararmış bulunduğunu bildirdi.

*Cesur Padişah, bu sözleri duyunca, heyecana geldi. Üzüntü içinde, yüreği yerinden oynadı.

14090. * Zaten, kardeşinin ölümüyle üzgündü. Bu üzüntüye, şimdi, bir de ordunun derdi katılıyordu...

* Bütün gece, ta horozlar ötünceye kadar, Tûs'a lânetler etti.

* Bundan sonra, akıllı kâtibini çağırtarak, dertli yüreğini boşaltıp,

* Padişah Kâvus'un oğlu Feriburz'a ve ordunun ileri gelenlerine,

* Kardeşinin ölümünden söz açarak, göz yaşları içinde, keder ve hiddetle dolu bir mektup yazdırdı.

14095. * Mektubun başı, yeri ve zaman yaratan Tanrı'ya hamdederek başlıyordu :

* "Sözlerime, güneşle ayın sahibi Tanrı'nın adı ile başlarım... İyiliğin de, kötülüğün de yapılması için gerekli kuvveti hep o verir...

* "İyi ve kötü ondan kuvvet alır. Zafer de ondan, bozgunluk da...

* "Bütün kâinatı, mekânı, zamanı, en küçük ve en büyük şeyleri, karıncanın ayağını da, büyük dağları da o yaratmıştır...

* "İnsana aklı, canı, vücudu, büyüklüğü, tacı ve yüce tahtı o verir...

14100. * "Hiç kimse, onun kudret ve iradesinin bağından başını kurtaramaz. Herkes, ona boyun eğmeğe mecburdur!

* "İstediğinin talihini kötü yapar ve onu ıstırap içinde yaşatır.

* "Biz, şu kara topraktan ta parlak güneşe varıncaya kadar, her yerde, Tanrı'nın adaletinin izlerini görüyoruz.

* "Tûs, buradan, Gâve'nin bayrağı ve ordu ile, maiyetine altın ayakkabılı kırk savaşçıyı da alarak gitti.

* "Ben, onu, intikam almak için Turan'a göndermiştim. Oysa ki, onun ilk hamlesinin kurbanı kardeşim oldu!

14105. * "Bu ölen kardeşim gibi, İran'da ne bir ordu komutanı vardır, ne de büyük bir adam...

* "Ünlü pehlivanların başı ve dayanağı olan o genç Furud'a ne yazık!

* "Bir müddet babamın acısıyla yanmış, ağlayıp inletmiştim.

* "Şimdi de, kardeşim için ağlıyorum... Bilmiyorum ki bu dünyada, dostum kimdir, düşmanım kim?

* "Ben, Tûs'a: "Çirm yolundan gitme, Kelât'a ve Siped dağına uğrama!

14110. * "Çünkü, Keyâniyân soyundan gelme bir kahraman olan Furud oradadır.

* "O, gelen ordunun aslı nedir? İrandan mı geliyor? Yoksa, başka bir milletin mi ordusudur? Buralarını bilmez,

* "Kalkar seninle savaşır, kendisini savaşa atar." dedim...

* "İşte, padişahlar soyundan gelen o kahraman, dediğim gibi de yaptı... Böylelikle, o alçak Tûs onun mahvına sebeboldu.

* "Eğer o, bundan önce komutanlık edeydi, Padişah Kâvus'un da talih yıldızı berbadolacaktı!

14115. * "O Tûs olacak herif, savaş oldu muydu uyuklar, şarap oldu muydu her şeyi bırakır, koşar!

* "Sen bu mektubumu okur okumaz, yemeyi, içmeyi, uyumayı ve dinlenmeyi aklından çıkarıp bir kenara bırak da,

* "Hiçbir söz söylemeden, Tûs'u geri gönder! Buyruğumdan dışarı çıkayım deme...

* "Gâve'nin bayrağını al ve altın ayakkabılı komutan sen ol!

* "Ordunun pehlivanlarından Gûderz, her hususta müşavirindir...

14120. * "Savaşmaktan yana acele etme. Şaraptan kendini uzak tut ve uykuna da pek düşkün olma.

* "Öyle kızgınlığa kapılıp da, hemen savaşa atılma. Kızgınlığın yatışana kadar sabret.

* "Savaş sırasında Giv, ordunun önünde gitsin! Çünkü o ünlü, kuvvetli ve kaplan pençeli bir kahramandır...

* "Sakın, aklına, zevkle dalmak düşmesin... Her zaman için savaşa hazır ol!" dedi.

* Mektup bitince, Padişahın mühürünü üzerine basarak, postacıya verdiler. Ve : "Haydi, yürü!

14125. * "Ne gece, ne de gündüz dinlenmeden yoluna devam edecek ve her konakta bir at değiştireceksin!" diye buyurdu.

* Postacı, bu emre uygun olarak, mektubu götürüp o ünlü kahraman Feriburz'a verdi.

* Bunun üzerine Feriburz, Tûs'u ve diğer bütün pehlivanları çağırtarak, olup biten işler üzerinde onlarla konuştu...

* Mektubu, o ünlü Gûderz ve Giv pehlivanlarla öteki cesur pehlivanlar da okudu. Böylece, yeni yeni ümitler belirdi; yeryüzünde yeni bir ağaç yemiş vermeğe başladı.

* İran ülkesinin büyükleri ve aslan gibi kahramanları, hep Padişaha dualar ettiler.

14130. * Komutan Tûs; Gâve'nin bayrağını, davulları, filleri ve altın ayakkabıları getirip Feriburz'a teslim etti. Ve: "Bunlar sana lâyık olduğu gibi, sen de bunlara lâyıksın!

* "Talihin her yıl böylece muzaffer olsun ve bütün zamanların Nevrûz'a dönsün!" diye dualar ettikten

* Sonra, Nevzer ailesinden olan bütün savaşçıları ve komutanları alıp yola çıktı.

* Hiç durmadan yürüye yürüye, nihayet savaş alanından Padişahın yanına vardı.

* Huzura girince, önce, yeri öptü. Hüsrev, onun yüzüne bile bakmıyordu...

14135. * Derken açtı ağzını, yumdu gözünü, meclisin içinde onu kötü kötü azarladı...

* Dedi ki: "Ey, kötü ünlü ve pehlivanlar arasında adı, sanı batasıca herif!

* "Senin, ne pehlivanlardan utanman var, ne de bütün kötülüklerden uzak olan Tanrı'dan...

* "Ben, sana Keyâniyân'ın külâhını ve kemerini verdimse, git de düşmanlarımla savaş, diye verdim!

* "Ben, sana : "Çirm yolundan gitme!" demedim mi? Fakat, söz dinlemek kim, sen kim? Gönlümü, biteviye, üzüntü içinde bıraktın...

14140. * "Önce, Siyâvuş'un tohumundan gelme birini öldürerek, benden kin aldın...

* "Bu zamanda bir eşi daha bulunmayan savaşçı kardeşim yüce Furud'u öldürttün...

* "Öyle bir adamı öldürttün ki, savaş için, bu zamanda ancak onun gibi kahraman gerek...

* "Seni savaşa yolladım yollayalı, şarap içmekten, eğlenmekten ve dinlenmekten başka bir şey düşünmüş değilsin!

14145. * "Bundan sonra senin yerin şehir değil, zindan ve hastanedir...

* "Bundan sonra, aklı başında adamlarla bir arada bulunman doğru olmaz! Çünkü, senin kafanda akıl diye bir şey yok.

* "Minuçihr'in soyundan gelmen ve şu ak sakalındır ki, seni ölümden kurtarabiliyorlar. Yaşamak ümidini, ancak bunlardan alabiliyorsun!

* "Yoksa, kafanın gövdenden ayrılması için, hemen emir verirdim.

* "Haydi defol git de, zindan ebedî durağın olsun... O kötü huyun da senden hiç ayrılmasın!"

* Bundan sonra, ellerinin bağlanmasını emrederek, onu huzurundan attırdı. Böylece, onun yüreğinde sevinç ağacının kökünü kurutmuş oldu..

Feriburz'un Pîran'dan mütareke istemesi

14150. * Hem bir padişah oğlu, hem de bir pehlivan olan Feriburz, başına tacını giydikten sonra,

* Rehham'a, cesaretini ve yetikliğini göstererek,

* Karşı dağdaki Pîran'a gidip ona gerekli sözleri söylemesini ve onun vereceği karşılıkları da dinlemesini emretti:

* "Pîran'm yanma git, ona şu dostça haberi götür,

* "De ki: Şu dönen feleğin işleri hep böyledir! İnsanlara bazan sevgi gösterir, bazan da sert davranır...

14155. * "İnsanların bazılarını göklere kadar yükseltir, bazılarını düşkün yapar.

* "Düşmanın başına bir felâket getirmek isteyen, gece baskını yapar ama, bunu yapmak mertlik sayılmaz!

* "Gerçek savaş erleri, gürzlerine güvenen kahramanlar, gece baskını yapmazlar.

* "Eğer savaşa devam etmek istiyorsan edelim; mütareke yapmak istiyorsan ona da hazırız.

* "Şayet mütareke istiyorsan, bunu hiç olmazsa bir ay için yapalım ki yaralılar iyi olsunlar ve tekrar savaşabilecek kadar kuvvet kazansınlar!" dedi.

14160. * Pehlivan Rehham, Feriburz'un yanından çıkarak, onun bu haberlerini taşıyan mektubunu götürdü.

* Gideceği yere yaklaştığı sırada kendisini gören bir gözcü, adını ve nereden geldiğini sorunca,

* Rehham da ona: "Ben; savaş eri; hünerler sahibi, uyanık yürekli ve taş gibi kuvvetli olan Rehham'ım!

* "Kâvus'un oğlu Feriburz'un haberlerini Pîran'a ulaştırmak ve bildirmek istiyorum!" dedi.

* Onun üzerine orada bulunan bir başka atlı, bir toz gibi fırlayarak, Padişahın yanına gidip, Rehham'ın söylediklerini bir, bir bildirdi. Ve :

* "Gûderz oğlu Rehham, savaş alanına geldi. Ordunun komutanını görmek istiyor!" dedi.

* Pîran, onun iyi ağırlanarak, yanına getirilmesini buyurdu.

* Rehham, bir yandan, Pîran'ın önünde söylenmesi gerekenleri söylüyor; bir yandan da yüreği onun gizli bir niyeti olmasından endişeleniyordu...

* Pîran, bu haberlere karşılık olarak, pehlivan Rehham'a : "Bu işi o kadar ehemmiyetsiz görmemeli.

* "Savaşa önce başlayan sizsiniz! Tûs, bize hiç nefes aldırmadı.

* "Yırtıcı bir kurt gibi, gelip sınırlarımıza girdi. Hiç çekinmeden, büyük ve küçük demeyip, hepsini öldürdü.

* "Böylelikle ne kadar çok insan öldürdü, ne kadar çok tutsak alıp götürdü! Şu ülkedekilerin iyisini de, kötüsünü de bir tuttu...

* "Evet, savaşa önce siz başladınız ama, sonunda kaybederek, cezanızı da çektiniz!

14175. * "Şimdi, bu ordunun komutanısın madem, bana söyle bakayım, istediğin nedir?

* "İstiyorsan, bir aylık bir mütareke yapalım. Bu müddet zarfında, hiçbir atlı savaşmasın!

* "Yok savaş istiyorsan, ona da hazırım. Sen de, erlerini savaş düzenine koyup, hazırlan.

* "Bu bir aylık müddet, istediğiniz gibi geçerse, Turan ülkesinden çıkıp gider,

* "Ordunuzu kendi ülkenize götürür, istediğinizin yerine gelmiş olduğunu görürsünüz...

14180. * "Böyle yapmak istemez de savaşmayı tercih ederseniz, tekrar savaşırız! Bu mütareke, bir aydan fazla sürmeyecek!" dedi.

* Bundan sonra Pîran, Rehham'a, kendi ününe ve adına yaraşan, süslü bir elbise hediye etti.

* Rehham da, elbiseyi alıp Feriburz'un yanına gitti ve nasıl ondan Pîran'a mektup götürdü ise, Pîran'dan da ona bir mektup getirdi.

* Feriburz, bir aylık mütarekeyi koparınca, bir aslan gibi, bundan faydalanarak ordunun eksiklerini tamamlamağa çalıştı...

* "Keselerin ağzını açıp, dört bir yandan yaylar ve kementler getirtip eksiklerini tamamlayarak orduyu hazırladı.

İranlıların, savaşta, yeniden bozguna uğramaları

14185. * Bir ay sonra mütareke bitince, yeniden, savaşa sıra geldi... Bu müddet zarfında, iki taraf da, yaptıkları sözleşmeyi hiç bozmadı.

* Gök, boruların, davulların ve çıngırakların sesleriyle, yerinden oynadı.

* Havada, atların yelelerinden, dizginlerinden, atlıların ellerinden, gürzlerinden, kılıçlardan, yaylarla mızraklardan

* Bir sivrisineğin bile uçmasına yer kalmamıştı... Ortalıkta o kadar çok gürz, kılıç, kement ve kalkan vardı ki,

* Dünya sanki bir ejderhanın soluklarıyla yanıp tutuşuyor veya yerle gök birbirine kavuşuyordu...

(1)

14190. * Mûbitlerin ve memleketin ileri gelenlerinin bulundukları sağ yana Gûderz'in oğlu Giv komuta ediyordu.

* Sol yanda ise, savaş sırasında ortalığı bir kan denizine çeviren, Eşges vardı.

* Kâvus'un oğlu Feriburz, etrafında pehlivanlar ve arkasında da bayrağı olduğu halde, ortada bulunuyordu.

* Feriburz, kendi ordusuna dönerek: "Şimdiye kadar, dedi, biz içimizdeki savaş hünerlerini ortaya dökemedik...

---

(1) Nüsha: * Vîse oğlu Pîran, ordusunu hazırladı. Kalkan tozlardan, şu dönen gök görünmez oldu.

* Sağ yanda ve eline becerikli yiğitlerin başında, kahraman Rûyin;

* Sol yanda, savaşırken erkek bir aslan kesilen, kahraman Lehhâk;

* Ortada da, Hûmân ve kinci Nestehin gibi kahramanları yanına almış olan Pîran vardı

* Feriburz Turan ordusunu hazırlanmış görünce, dağdan inerek, o da ordusunu saf halinde dizdi.

* "Onun için, bugün aslanlar gibi savaşalım da, kötülüğümüzü isteyen düşmanı başına dünyayı dar edelim!

14195. * "Yoksa, başımıza gelen bu rezalete, gürzlerimiz de, Rûm işi başlıklarımız da kıyamete kadar gülerler..."

* Bunun üzerine, İranlılar düşmanı müthiş bir ok yağmuruna tuttular. Oklar, her yandan, güz rüzgârlarına tutulmuş bir ağacın yaprakları gibi dökülüyorlardı.

* Oklardan ve pehlivanların ayaklarından kalkan tozlardan, havadaki kuşlar uçamaz oldular.

* Kılıçlar, kara tozların içinde, yanan bir ateş gibi parıldıyorlardı...

* Yeryüzü bir zenci yüzü gibi kararmış ve savaş erlerinin yürekleri birer yıldıza dönmüştü...

14200. * Mızraklarla gürzlerin ve keskin kılıçların çokluğundan, yeryüzünde, bir kıyamettir kopuyordu.

* Ordunun saflarından ağzı köpükler içinde fırlayan Giv, en öne geçti.

* Savaşın sonucu kendilerine bağlı bulunan, Gûderz ailesinin pehlivanları da yanında idiler.

(1)

* Derken, oklar ve mızraklarla birbirlerine saldırdılar ve o demir silâhlardan ateşler saçtılar.

* Gûderz ile Pîran'ın savaşı pek şiddetli oldu. Pîran'ın akrabasından ve yakınlarından dokuz yüz kişi öldü.

14205. * Büyük ordunun yenileceğini anlayınca Dehhâk ile Ferşidverd, Giv'in ve onun yanındaki savaşçıların üzerine saldırdılar ve

* İleri gelen pehlivanlara yaraşan yaylarından, o ünlü ve zırhlı kahramanların üzerlerine yağmur gibi ok yağdırdılar.

---

(1) Nüsha: * Karşı taraftan da Pîran, kendi akrabasından ve seçme kahramanlardan bazılarıyla, safların önüne geçti...

* İki taraf teke tek dövüşmeğe başladılar. Öylesine ki yeryüzünden aydınlık kalktı, ortalık kararardı.

* Gûderz, ünlü kişilerin yüzlerini toza toprağa bulayan bu dövüşmeyi görünce,

* Dayanamadı ve ordunun arasından sıyrılarak, düşmanın merkezine saldırdı.

* Onlar bunlara, bunlar da onlara öylesine vurdular ki, bu kin ovası bir kan denizine döndü...

* Bu öylesine bir savaş olmuştu ki, ölülerin çokluğundan memleketin yüzü görünmüyordu.

* Düşmanın karşısından hiçbir er çekilmiyor, herkes olduğu yeri tutuyordu.

* Bunun üzerine Hûmân, Ferşidverd'e: "Ordunun merkezine hücum etmek lâzım!

14210. * "Eğer Feriburz'u merkezden sürüp geriye kaçıracak olursak,

* "Biz o zaman sağ kanadla daha kolayca savaşır ve bütün ağırlıkları elimize geçiririz!" dedi.

* Böylece yapıp, hep birden İran ordusunun merkezine hücum ederek, Padişah Kâvus'un oğlu Feriburz ile savaşmağa başladılar.

* Gerçekten, Feriburz, Hûmân'dan kaçtı ve İranlılar'ın safları bozuldu.

* O mağrur savaş erleri, hep yerlerini bıraktılar. Komutanlarını dinlemeyerek başlarını alıp gittiler.

14215. * İran pehlivanlarından kimse kalmadı. Hepsi kaçarak, yerlerini düşmanlara bıraktılar.

* Savaşın şiddetinden renkleri mosmor kesilmiş olan bu pehlivanların bayrakları da, davulları da görünmez oldu.

* Pehlivanlar düşmanlara sırtlarını çevirerek kaçınca, ellerine havadan başka bir şey geçmedi.

* Mızrakları, bayrakları ve davulları tersine döndü. Öyle bir şaşkınlığa uğradılar ki, dizgini üzengiden ayırdedemez oldular...

* Birdenbire ümitleri kesilerek, dağlar ve ovalar kan içinde kaldı...

* Düşmanların her yandan saldırışları karşısında, Feriburz dağın eteğine sığındı.

* İranlılar'dan sağ kalanlar kaçıp kurtuldular ama bu, ağlanacak şekilde bir kurtuluştu!

* Gûderz ile Giv'den ve etraflarındaki ünlü pehlivanlardan başka, hiç kimse yerinde kalmamıştı.

* Geşvat oğlu Gûderz, ordunun merkezine bakıp da Padişah Kâvus'un oğlu Feriburz'un bayrağını ve

* Onun yanındaki kahramanlarla erleri göremeyince yüreği, ateş gibi, yerinden fırladı...

* O da dizginini çevirerek kaçmağa başlayınca, Gûderz ailesi arasında bir kıyamettir koptu.

* Bunun üzerine Giv, Gûderz'e seslenerek: "Ey, yaşlı komutan! Sen, ömründe, nice nice gürzler ve oklar görmüşsündür!

* "Eğer sen de Pîran'dan kaçacak olursan, başıma toprak olsun!

* "Sen, ünlü pehlivanların da, gün görmüş, tecrübeli kahramanların da ölümden kurtulamayacaklarını bilmiyor musun?

* "Ölüm, herkes için muhakkaktır. Ondan ne bana kurtuluş vardır, ne de sana!

* "Başımıza böyle bir felâket geldiği sırada, düşmandan kaçmaktansa, ölmek daha iyi değil mi?

* "Ben, burada tutup savaştan yüz çevirerek, Geşvat'ın toprağını utandırmak niyetinde değilim!

* "Eski sözleri söyleyen bir bilginin şu sözlerini hiç duymadın mıydı? O:

* "Birleşen, birbirine yardım eden iki kardeşin karşısında, bir dağın bile bir avuç toz kadar değeri yoktur! diyor...

* "Senden başka, senin yetmiş tane savaşçı oğlun ve ayrıca birçok fil gövdeli ve aslan gibi akraban var...

* "Biz, istersek, hançerlerimizle düşmanlarımızın yüreklerini yarar ve karşımıza

bir dağ da çıkmış olsa kökünden söküp atarız!" dedi.

* Giv'in bu sözlerini duyan, hısım akrabasının başlarını ve tulgalarını gözden geçiren Gûderz,

* Kapıldığı yanlış düşünceden utanıp yaptığına pişman olarak, tekrar yerinden fırladı...

* Pevlivan Gürâze, Güstehem, Berte ve Zenge de, hep beraber, ortaya atılarak:

* "Biz, gürzlerimizden dereler gibi kanlar aksa da, bu savaş alanından yüz çevirmeyiz!

14240. * "Elimizden çıkan şerefimizi tekrar kazanıncaya kadar, birbirimize yardım edeceğiz!" diye and içtiler.

* Sonra kalkıp, tekrar savaş alanına giderek, gürzleriyle savaşmağa koyuldular...

* Turanlılar'dan birçok ünlü pehlivanlar öldürüldü... Hepsinin talihi tersine dönmüştü.

* Yaşlı Gûderz, Bîjen'e seslenerek: "Haydi, gürzünü ve oklarını yanına al da,

* "Atının dizginini Feriburz'un bulunduğu yere doğru çevirerek, git, Gâve'nin yıldızını taşıyan bayrağı alıp çabuk bana getir?

14245. * "Feriburz, o bayrağı alıp da gelecek olursa, onun korkusundan, yeryüzü menekşe gibi morarır!" dedi.

* Bîjen, bu sözleri duyunca, hemen atını oynatarak, Âzergeşesb gibi hızla kalkıp Feriburz'un yanına geldi ve

* Ona: "Ne diye, ortaya çıkmıyorsun? Bu dağın üzerinde yeter durduğun... Sen de atının dizginini çevir de, pehlivanlar gibi kalk bu yana gel!

* "Eğer gelmeğe niyetin yoksa, bayrağı, şu menekşe renkli kılıçları ve yanındaki atlıları bana ver!" dedi.

* Dedi ama Feriburz, Bîjen'in bu sözlerini dinleyerek akıllıca davranmadı.

14250. * Tersine olarak, Bîjen'e kızdı: "Haydi, defol, git! Sen, böyle savaş işlerinde, daha çocuksun!

* "Bu bayrağı, tahtı, tacı, pehlivanlık adını ve bu atlıları bana Padişah verdi.

* "Bu bayrağa ne Giv'in oğlu lâyıktır, ne de yeryüzünde bir başkası!" deyince,

* Bîjen, elindeki menekşe renkli kılıcı kaldırıp bayrağın ortasına indirdiği gibi,

* Gâve'nin yıldızını ikiye bölüverdi... Parçalardan birini yanına alıp da ordugâha götürürken, Türkler'le karşılaştı.

14255. * Aslan yürekli ve savaş canlısı bazı pehlivanlar, Bîjen'in üzerine yürüdüler.

* Gürzlerini ve menekşe renkli kılıçlarını çekerek, Gâve'nin bayrağını onun elinden almak için savaşmağa hazırlandılar.

* Hûmân: "Bu öyle bir yıldızdır ki, İran'ın bütün kuvveti ona bağlıdır.

* "Eğer biz şu menekşe renkli bayrağı elimize geçirecek olursak, dünyayı İran padişahının başına dar ederiz!" dedi.

* Beri yandan da Bîjen, duman gibi hızla yayını kurarak, onlara yağmur gibi ok yağdırmağa başladı...

14260. * Böylece, kendisini çeviren düşmanları dağıtarak leşleriyle yırtıcı kuşlara ziyafet çekmiş oldu.

* Giv ve Güstehem gibi atlılar: "Turanlıların üzerine yürüyerek, ellerinden tacı ve tahtı almanın tam zamanı!"

* Diyerek, İran pehlivanlarını ileri gelenleri, ellerindeki ağır gürzlerle koşuştular.

* Düşmanın birçok atlılarını öldürdüler.

* Ünlü Bîjen de gelip onlara katıldı.

14265. * Ordunun ileri gelenleri, oradan ordugâha kadar olan bütün yolu tuttular.

* Bîjen, azgın bir aslan gibi, elinde Gâve'nin bayrağı olarak giderken,

* Bütün düşmanlar üzerine atılıp, bayrağı çevirdiler. Atlıların ayaklarından kalkan tozlarla, hava mosmor kesildi...

* Oradan tekrar harekete geçerek, o savaş alanında, yeniden vuruşmağa başladılar.

* Kâvus'un tatlı canı kadar sevdiği Rivniz, ordunun önünde savaşırken vuruldu.

14270. * Bu Kâvus'un küçük oğlu Feriburz'un oğlu ve babasının canı gibiydi.

* O taç sahibi baş yerlere yuvarlanınca, bütün ünlü pehlivanlar onun yasıyla elbiselerini yırttılar...

* Bunun üzerine Giv heyecanlandı: Ey, ünlü pehlivanlar! Padişah Kâvus'un gözünde, Giv'den üstün bir savaş eri daha yoktu...

* "Yazık ki ihtiyar Kâvus'un hem oğlu, hem torunu,

* "Siyâvuş'un oğlu Furud ile Rivniz de mahvolup gittiler. Yeryüzünde, bundan daha acıklı ne olabilir?

14275. * "Şu genç Padişahın tacı düşmanların eline geçseydi, bizim için artık pek ayıp olurdu...

* "Eğer ben bu savaş alanından ayrılacak olursam, İran ordusu bozguna uğrar.

* "O padişahın tacı, şu savaş alanında, düşmanın eline geçmemelidir.

* "Rivniz'in tacı da düşmanların eline geçecek olursa, ayıp üstüne ayıp olur!" diye bağırınca,

* Yüce komutan Pîran, nasıl olduysa, Giv'in bu sözlerini işitti.

14280. * Bunun üzerine, o taç uğrunda, iki ordu yeniden kaynaşarak savaşa giriştiler.

* Her iki yandan da birçok kimseler öldü. Derken, İranlılar'ın talihi tersine döndü.

* Pehlivan Behram, aslan gibi, mızrağıyla bir hücum daha yaptı ve,

* Mızrağının ucu ile tacı yakalayıp öyle bir çekti ki, iki ordu da şaşırıp kaldı.

* İranlılar, Behram'ın o tacı alıp getirmesine çok sevindiler.

14285. * Bundan sonra savaş daha çok kızıştı. Hiçbir er savaştan yüz çevirmiyordu.

* Her iki taraf da, gittikçe kızışıyordu. Hiç ara vermeden, birbirlerinin kafalarını ezip durdular...

* Savaş, böylece, hava kararıp da karanlıktan göz gözü görmeyinceye kadar sürdü.

* Gûderz ailesinden yalnız sekiz kişi kalmış, ötekiler hep vurulmuşlardı...

* Giv ailesinden de yirmi beş kişi kalmıştı. Bunların hepsi de taç ve hazine sahibi olmağa lâyıktılar.

14290. * Kâvus ailesinden, hepsi de savaş günlerinin usta süvarileri ve aslanları olan, yetmiş sekiz kişi ölmüştü.

* Fakat, bütün bunların içinde, o taç sahibi Rivniz gibi bir kahraman yoktu!

* Bu savaşta, Pîran'ın akrabasmdan ve yakınlarından da dokuz yüz kişi mahvolmuştu.

* Efrâsiyâb'ın soyundan da, talihleri uykuya vararak, üçyüz kişi öldü.

* Bu savaş meydanına yalnız Pîran sahipti. Gün, onun günüydü. Dünyayı, yalnız onun talih yıldızı parlatıyordu.

14295. Bu savaş gününde İranlılar'ın talihinin yüzü hiç gülmedi. Bu savaşı istemek onlara zararlı oldu.

* Yaralıları olduğu gibi sefalet içinde bırakarak savaş alanından dönüp gittiler.

* Orada, Güstehem'in de talihi tersine dönerek, atı vuruldu.

* Bunun içindir ki Güstehem, elinde mızrağı ve sırtında zırhı ile, sarhoş gibi sallana sallana ve yaya dönüyordu.

* Günün kararıp da akşamın olduğu bir sırada Bîjen ona yetişerek :

14300. * "Gel de, atımın arkasına bin! Bu dünyada senden daha değerli neyim var ki?" dedi.

* İkisi de aynı atın sırtında gittikleri sırada, artık iyiden iyiye akşam olmuştu.

* Savaş alanından kaçarak, beraberce, dağın eteğine doğru ilerlediler.

* Beri yandan Türk süvarileri de, içlerinde hiçbir kaygı taşımadan, sevinç içinde ordugâhlarına dönerek savaş hazırlığına başladılar.

* İranlılar'ın yükselen feryatlarından, nerede ise, kulaklar sağır olacaktı.

14305. * O dağın üstündeki bütün İranlılar, savaşta ölen yakınları için, yas tutuyorlardı...

• Evet, şu kocamış feleğin işi hep böyledir! Ne yapsa, insan kendisini ondan koruyup elinden kurtulamaz!

• Onun kimseye karşı sevgisi yoktur. Ha dost, ha düşman... Onca, hepsi bir!

• İnsanın talihi tersine döndü müydü, artık felekten korkmalıdır...

Behram'ın, kaybolan kamçısını bulmak için, tekrar savaş alanına gelmesi

• İki ordu biraz dinlendikten ve gecenin bir kısmı da geçtikten sonra,

14310. • Behram, koşa koşa, babasının yanına geldi ve ona: "Ey, hünerli babacığım!

• "Ben Rivniz'in tacını mızrağımla yerden kaldırıp da bulutlara kadar yükseltirken,

• "Kamçımı yere düşürmüşüm... Eğer o, Türklerin eline geçecek olursa,

• "Benim gibi cesur ve gayretli bir adam için çok ayıp olur! Bütün dünya, gözlerimin önünde, abanoz gibi kararır.

• "Onun derisi üzerinde benim adım yazılı. Eğer o, Türk komutanının eline geçer de

14315. * "Benim olduğunu anlayacak olursa, benim için çok ayıp olacak... insan, böyle bir utançla, yok olabilir!

* "Her ne kadar benim için çok yorucu bir iş olacaksa da, koşup gideyim de onu alıp geleyim...

* "Adım böyle yerlere düşecek olursa, talih yıldızım bana çok kötülük etmiş olur!" deyince,

* İhtiyar Gûderz de ona: "A, Oğul! Sen, kendi ellerinle, talihini tersine çevirmek istiyorsun!

* "Ucuna bir deri parçası bağlanmış bir değnek için, durup dururken, kendini senin kötülüğünü düşünen düşmanın ağzına atacaksın!" dedi.

14320. * Behram, yine: "Benim hayatım, akrabamdan ve milletimden de daha mı kıymetli?

* "Ölmek gerekince, insan ölmelidir! Niçin, haksız yere, kendimi herkese karşı rezil edeyim?" diye ısrar eti.

* Bunun üzerine, öteden Giv atılarak: "Gel, kardeşim, vazgeç, gitme! Bende yepyeni birçok kamçılar var.

• "Bunların bir kısmı altın ve gümüşle, bir kısmı da değerli mücevherlerle süslenmiştir.

• "Firengis, hazinesini açıp da herkese hediyeler dağıttığı zaman, bana da birçok silâhlar ve kemerler vermek istemişti.

14325. • "Ben, ötekilerinin hepsini Turan'da bırakarak, sırtımdaki zırhla şu kamçıyı aldım.

• "Bak, bunu da Kâvus vermişti. Bu da, ay gibi parlak, mücevherlerle süslü...

• "Bunlardan başka, altınla işlenmiş ve üzerlerine padişahlara yaraşan mücevherler konmuş olan, beş kamçı daha var.

• "Sana bu kamçıların yedisini de vereyim. Tek, sen bir başına gidip şimdi bir savaşa daha tutuşma!" dedi.

• Behram, Giv'in bu sözlerine de: "Bu, büyük bir utançtır. Bunu hor görmemeli.

14330. • "Evet, senin bu sözlerin çok doğru ama, benim adım ve şerefim ne olacak? Bütün bunlar mahvoluyor...

• "Ben, ya bu kamçıyı bulup getiririm, yahut, bu uğurda başımı ölümün makasına teslim ederim!" diye karşılık verdi.

* Behram, işte böyle düşünüyordu. Fakat, onun hakkında 'Tanrı'nın takdiri başka türlü idi. Talihi artık ondan yüz çeviriyordu.

* İnsanın talihi uykuya varırsa, insan boş yere uğraşır ve eceline kavuşmak için böyle acele eder!

* Nihayet Behram, atına bindi ve savaş alanına geldi. Yeryüzü, ayın ışıklarıyla, aydınlanmıştı...

14335. * Behram, orada yatan ölüleri görünce, talihleri tersine dönmüş olan o zavallıların felâketlerine acı acı ağladı.

* Rivniz'in cesedi, kan ve toprak içinde ve elbisesi paramparça olmuş, yatıyordu...

* Aslan Behram, onu görür görmez, yüzünü onun bulunduğu tarafa dönerek :

* "Ey, cesur ve genç süvari! Senin gibi büyükler şimdi saraylarda yaşıyorlar... Sen ise, bir avuç toprak olmuş, bir çukurda yatıyorsun!" dedi.

* Orada yatan kardeşlerini de birer, birer gözden geçirdi. Ölülerinin etrafında dolaştı.

14340 * Bu ünlü kahramanlardan biri, kılıçla yaralanmış, henüz ölmemişti.

* Bu delikanlı, Behram'ı tanıdı ve inleye inleye, adını sordu.

(1)

* Kendisine: "Ey, aslan! Ben diriyim. Henüz ölmedim ama, ölüler arasındayım.

* "İki günden beri istediğim şeyler, biraz ekmek, su ve uykudur!" dedi.

* Behram, onun bu sözlerini duyunca, hemen yanına gitti. O, kendisinin candan sevdiği kardeşiydi.

14345. * Ağlaya ağlaya gidip yanına oturdu ve gömleğini yırtarak yarasını bağladı.

* Ona: "Korkma! Seninkisi, nihayet, bir yaradan ibaret. Yaran bağlanmamış da ondan sızlıyor...

* "Ben, şimdi onu bağlarım. Bu yaradan çabucak kurtulur ve orduya katılabilirsın..." dedi.

* Fakat Behram, kardeşini kurtarmağa çalışırken, kendi başının derde gireceğinden habersizdi.

---

(1) Nüsha: * Onun yüzünden ve göğsünden kanlar akıyordu. Ona acıyan Behram'ın gözleri ve vücudu da kanlı yaşlarla doldu.

* Ona: "Ey, yiğit! Ben, Behram'ım. Söylemek istediğin sır ne ise bana bildir!" dedi.

• Yaralı kardeşine: "Ey, delikanlı! Sen, burada dur, ben, şimdi, koşa koşa yine gelirim.

• "Şu savaş alanında, Rivniz'in tacını kurtarmağa uğraşırken, kamçım kayboldu.

• "Onu bulduktan sonra, hemen gelir ve seni alıp ordugâha götürürüm!" deyip

• Yanından ayrıldı. Ordunun merkezinin savaştığı yere gitti. Her veri gezdi, aradı. Nihayet kamçıyı buldu.

• Ölü yığınları arasında, üzerine dökülen kanlar ve tozlar arasındaydı...

• Hemen atından inip onu aldığı sırada, civardaki düşman kısrakları kişnemeğe başladılar.

• Behram'ın atı, bu sesleri duyunca, Âzergeşesb gibi,

• Yerinden fırlayarak, olanca hızıyla, kısrak seslerinin geldiği tarafa doğru gitti. Fena halde canı sıkılan Behram da, onun peşine düştü.

• At gitti; başında başlığı ve sırtında kaftanıyla Behram da gitti. Nihayet, kan ter içinde,

• Ona yetişip üzerine atladı. Eline Hint kılıcını alıp,

• Yürütmek için her ne kadar apışlarıyla karnını sıktı ise de, at bir türlü bir adım bile ileriye atmadı. Her ikisi de toz toprak ve ter içinde kaldılar.

14360. • Behram'ın o kadar canı sıkıldı ki, elindeki kılıçla atın başını vurdu ve,

• Bu sefer yaya olarak ve bir rüzgâr hızıyla savaş alanına doğru gitti...

• Savaş alanı, baştan başa, ölülerle dolmuş ve yer tamamıyla erguvan çiçeği gibi kıpkırmızı olmuştu.

• Orada, kendi kendine: "Şimdi ben burada ve altımda yürük bir at olmadan, ne yapacağım?" diye düşünmeğe başladı.

• Düşman kahramanları onun gelişini haber alınca, ordunun merkezinden, yüz atlı birden fırlayıp çıktı ve,

14365. • Kendisini yakalayıp ordu komutanının yanına götürmek istediler.

• Aslan Behram, onların geldiklerini görünce, hemen yayını kurup üzerlerine yağmur gibi ok yağdırmağa başladı.

• Yayına her ok sürüşünde, etrafındakileri yere seriyordu.

* Bunların çoğunu öldürdü veya yaraladı. Azgın bir aslan gibi, düşmanların önünde yüz ve arka çevirmedi.

* Karşısında bulunan düşman atlıları kaçıp Pîran'ın yanına geldiler ve,

14370. * Ona: "Bu cesur yiğit, yaya olduğu halde, bir erkek arslan gibi savaşıyor!" dediler.

Tejav'ın Behram'ı öldürmesi

* Behram'ın önünden kaçan erler, pehlivan Pîran'ın yanına geldikleri zaman, o genç kahramanın yaptığı işleri anlattılar.

* Yaptığı savaş ve savaştaki hileleri hakkında birçok şeyler söylediler.

* Pîran, o ünlü pehlivanlara, onun kim ve adı ne olduğunu sordu.

* İçlerinden biri: "O, azgın bir aslana benzeyen, Behram'dır. Ordunun bütün işlerini bilir!" dedi.

14375. * Bunun üzerine Pîran, pehlivan Rûyin'e: "Kalk git! Artık, Behram'ın kaçacak yeri kalmamıştır...

* "Git, onu yakalayıp getir de, âlem de onun şerrinden kurtulsun.

* "İcabederse, yanında istediğin kadar da er götür. Çünkü Behram, savaşçılığı ile tanınmış bir pehlivandır!" dedi.

* Rûyin, bu sözleri duyunca, hemen kalkıp gitti. Niyeti bozuktu.

* Behram, onu görünce, bir rüzgâr gibi hızla yayını kurarak, onu bir ok yağmuruna tuttu.

14380. * Behram, bir toprak yığınının ardına geçmiş, onu başına siper etmişti.

* Rûyin, Behram'ın oku ile yaralanınca yanındaki pehlivanların da cesaretleri kırıldı.

* Yürekleri keder ve canları da sıkıntı içinde, dönüp yine Pîran'ın yanına geldiler ve

* Ona: "Biz, dediler, denizde bile böyle bir canavar görmedik! Hiçbir pehlivan, onun gibi savaşamaz..."

* Onların sözlerini duyunca, Pîran'ın çok canı sıkıldı, sinirlendi, bir söğüt yaprağı gibi titremeğe başladı.

14385. * Hemen, hızlı koşan bir atın üzerine binerek Behram'a doğru gitti. Bazı savaş erleri de onun peşinden yürüdüler.

* Yanına yaklaşınca, ona: "Ey, ünlü pehlivan! Sen, niçin, böyle yaya olarak savaşıyorsun?

* "Sen, Turan'da iken, hep Siyâvuş'la beraberdin; akıllı ve uyanık bir pehlivandın!

* "Aramızda tuz ve ekmek hakkı var. Onun için, yapacağımız birbirimizi öldürmek değil, sevmektir!

* "Sen, çok soylu ve erdemlisin. Yiğitsin, fedakârsın

14390. * "Senin gibi bir gencin başının yerlere yuvarlanması, bu yüzden ailenin ve memleketinin başına felâket gelmesi doğru olur mu?

* "Haydi, gel de seninle istediğin gibi sözleşelim, dost kalacağımıza andiçelim.

* "İstersen, aramızda bir de akrabalık kurarız. Böyle olunca, ben de sana karşı daha iyi davranırım.

* "Yaya olarak böyle büyük bir ordu ile başa çıkamazsın. Boş yere, canına kıyma!" dedi.

* Behram da ona: "Ey, pehlivan! Ey akıllı, açıkgöz ve temiz ruhlu delikanlı (1)!

(1) Nüsha: "Delikanlı" yerine "Pehlivan".

14395. * "Üç günden berîdir, ağzıma bir şey koymadan, gece gündüz savaşıyorum...

* "Benim istediğim, beni adamlarımın ve Geşvat oğlu ihtiyar Gûderz'in yanına götürecek

* "Bir attır! Yoksa, ben savaşmaktan vazgeçmem!" dedi.

* Pîran da ona : "Ey, ün peşinde koşan pehlivan! Sen de bilirsin ki, bu doğru bir iş olmaz.

* "Senin için hayırlı olan, bundan vazgeçmek, boş yere şiddet göstermemektir!

14400. * "Bak, buradaki bu kadar atlı böyle bir utanca katlanıyorlar.

* "Büyük adamların, taç giyen ve savaşlar yapan padişahların soyundan gelen bunca insanın

* "Seninle savaşa savaşa, kimi yaralandı, kimi ölüp toprağa gömüldü...

* "Bundan böyle, kim tutar da İran'la savaşmağa kalkışır? Bunu yapsa yapsa, kanı kaynamış ve beyni çoşmuş bir deli yapar.

* "Efrâsiyâb'ın korkusu olmasa, onun bu işe kızmak ihtimali olmasa,

14405. * "Ben seni Gûderz pehlivanın yanına götürecek bir at verirdim!" dedi ve,

* Sözünü bitirdikten sonra, yüreği sevgi ile, iyi niyetle dolu dönüp yerine geldi.

* Bunun üzerine Tejav, ordudan ayrılıp, Pîran'ın yanına geldi. Tejav, filden daha kuvvetli bir pehlivandı.

* Tejav, Pîran'dan Behram'ın durumunu sordu. Pîran, ona: "Behram'ın, pehlivanlar arasında eşi yoktur!

* "Ben ona barış için teklifte bulundum. Öğütler verdim, uzlaşmanın yolunu gösterdim.

14410. * "Fakat, sözlerim ona hiç etki yapmadı. O, İran ordusuna gitmekten bir türlü vazgeçmedi!" dedi.

* Tejav, bu sözlere karşı, Pîran'ın pek yumuşak yürekli olduğunu söyledikten sonra:

* "Onun yanına ben gideyim. Yaya da olsa, yine onu elime geçirir ve o anda toprağın altına sokarım!" deyip

* Hemen Behram'ın yanlız başına bulunduğu savaş meydanına yürüdü.

* Behram'ı, elinde mızrakla görünce, sarhoş bir fil gibi kükredi ve,

* Ona: "Sen, bu savaşta, şu ünlü ordunun elinden kurtulamazsın...

14415. • "Biz biliyoruz: Sen yine İran'a gitmek, orada yine yüce bir pehlivan olarak yaşamak istiyorsun.

• "Sen bizim büyük pehlivanlarımızın başlarını kestikten sonra, biz seni nasıl bırakırız? Artık, senin de kafanın kesileceği zaman gelmiştir." dedi.

• Sonra, kendi adamlarına döndü: "Haydi yürüyün... Ok, harbi ve hançerle şunu öldürün!" diye emir verdi.

• Bunun üzerine, kahramanlıkta, ilerigelen bazı pehlivanlar Behram'ın etrafını aldılar.

14420. • Behram da yayını kurup atmağa başladı. Attıkları okların çokluğundan, havanın aydınlığı kayboldu.

• Yanındaki oklar bittikten sonra, mızrağını eline aldı. Akıttığı kanlardan dağlar ve ovalar kan içinde kaldı.

• Mızrağı kırıldıktan sonra, gürzü ve kılıcıyla, yağmur bulutundan dökülen yağmurlar gibi kanlar akıttı.

• Böylece, savaşa devam etti. Nihayet, düşmanların attıkları oklarla, vücudu yaralandı.

• Behram'ın kuvvetten kesildiğini gören Tejav arkasından gelerek,

14425. * Onun omuzuna bir kılıç indirdi. O cesur kahraman, bu kılıç vuruşuyla, yere yuvarlanıverdi.

* Hançer kullanmakta usta olan o eli, vücudundan ayrıldı. İşi tersine döndü, savaşmaktan kaldı.

* Behram'ın bu haline, kaatili olan Tejav'ın ateş gibi yüreği bile yandı.

* İçi dertle ve utanma ile dolu olarak, çekilip gitti. Yüreğini bir ateş kaplamıştı.

Giv'in Tejav'ı öldürmesi

* Güneş batıp da hâlâ kardeşi dönmeyince, Giv'i düşünce aldı.

14430. * Bîjen'e: "Ey, yüreğime su serpen oğlum! Kardeşim hâlâ gelmedi.

* "Seninle gidip de bir bakalım, acaba ne oldu? Tanrı bizi onun ölümüne ağlatmasın? dedi.

* Bunun üzerine, iki kahraman, bir toz gibi hemen kalkıp savaş alanına gittiler.

* Her yanı gezip dolaşarak, Behram'ı bulmağa çalıştılar.

* Nihayet, o cesur pehlivanlar onu bir yerde görerek, gözleri kanlı göz yaşları içinde, yanına gittiler.

14435. * Behram'ın, kanlar ve topraklar içinde, eli gövdesinden ayrılmış, düşkün bir halde yattığını gördüler.

* Giv, erkek bir aslan gibi kükreyerek, atından yere düştü...

* Behram onun bu bağrışıyla kendisine gelerek, olduğu yerde kıvranıp yuvarlanmağa başladı ve

* Giv'e: "Ey, ad ve ün kazanmak isteyen kardeşim! Sen, beni tabuta koyup yüzümü örttükten sonra,

* "Kardeşinin intikamını Tejav'dan alırsın... Öküz, aslana karşı elbette gelemez.

14440. * "Vîse oğlu Pîran beni görünce, önce, benimle tatlı tatlı konuştu.

* "Çin'in ileri gelenleri ve pehlivanları, bana karşı bir düşmanlık beslemiyorlardı.

* "Soyumu sopumu hiç hesaba katmadan, vücudumu yaralayan o zalim Tejav'dır!" dedi.

* Pehlivan Behram bu sözleri söylerken kirpiklerinden kanlı göz yaşları dökü-yordu.

* Yeryüzünün sahibi olan Tanrı'nın aydın günün ve kara gecenin üzerine yemin ederek:

14445. * "Behram'ın intikamını almadıkça, şu başım Rûm tulgasından başka bir şey görmesin!" dedi.

* Sonra, eline Hint kılıcını alarak, yüreği dertle dolu, kalktı atına bindi.

* Akşam olup da dünyanın yüzü kardığı zaman Tejav, gözcülerin bulundukları yerden kalkıp yola çıktı.

* Cesur Giv, onu daha uzaktan görür görmez, hiç sesini çıkarmadan, atının dizginini o tarafa çevirdi.

* Onun, ordugâhtan ve yanındaki pehlivanlardan uzaklaştığını fark edince,

14450. * Atının üzerinde asılı duran kemendini açtı ve bir biçimine getirerek, birdenbire üzerine atıp, onu belinden yakalayıverdi.

* Onu kıskıvrak yakaladıktan sonra, kolaylıkla, atının eyerinden aşağıya alıp,

* Düşküncesine yere yuvarladı... Sonra da, atından inip ellerini bağladı.

* Yine atma bindi ve onu da, ardı sıra ve baygın bir halde, sürüye sürüye götürdü.

* Bunun üzerine, Tejav ona yalvarmağa başladı: "Ey, cesur pehlivan! Hiç takatim kalmadı...

14455. * "Ben, sana ne yaptım da, bu kadar insan içinde beni yakalayıp dünyayı başına böyle cehennem ediyorsun?" dedi.

* Giv, onun kafasına iki yüz kamçı vurarak: "Sus! dedi. Şimdi, söz söylemenin sırası değil.

* "Ey, bedbaht! Sen, kimin bağına yeni bir ağaç diktiğini bilmiyor musun?

* "Hem de, tepesi göklere kadar yükselip kanla beslenen ve yemişi hançer olan bir ağaç...

* "Madem ki Behram gibi bir kahramanı avlayıp pençene düşürdün; şimdi de, timsahın ağzına düşmek sırası sende!

14460. * "Behram'ın başına gelen felâkete, elbette ki, Giv'in yüreği üzülecekti." dedi.

* Savaş eri Tejav, Giv'e verdiği karşılıkta: "Sen, bir kartalsın; bense, pençene düşmüş ufak bir kuşum!

* "Benim, Behram için, hiçbir kötü niyetim yoktu. O, benim elimde ölmedi.

* "Ben, onun yanına gittiğim zaman, Çinli süvariler onu zaten öldürmüş bulunuyorlardı!"

* Fakat Giv, ona: "Ey, zalim herif! Kendini mazur göstermek için, böyle mânasız mânasız konuşma!" dedikten

14465. * Sonra, onu yakalayıp sürüye sürüye o, yüreği yaralı bir aslana benzeyen, Behram'ın yanına götürdü ve

* Behram'a: "İşte, vefasız zalimlerin başı dedi. Ben de şimdi ona, sana yaptığı zulmü ve cefayı yapacağım!

* "Yeryüzünü yaratan Tanrı'ya şükürler olsun ki, senin kötülüğünü düşünen

* "Düşmanımı, yine senin önünde öldürebilecek kadar bana ömür verdi!" dedi.

* Tejav, kendisini öldürmemesi için, yeniden Giv'e yalvararak:

14470. * "Bunun olmasını, daha ezelde, Tanrı takdir etmiş... Şimdi, tutup da benim kafamı hançerle kesmenin faydası ne?" dedi.

* Tejav, bir müddet yerlerde yuvarlanıp bağırıp çağırdıktan sonra bu sefer, Behram'a döndü ve ona:

* "Senin ruhunun kölesi olayım; mezarının bekçisine hizmetler edeyim!" diye yalvardı.

* Bunun üzerine Behram, Giv'e: "Dünyaya her gelenin ölmesi mukadderdir.

* "Bu felâket başıma bunun yüzünden geldi diye, muhakkak surette, onun da ölümü tatması gerekmez!

14475. * "Onun günahkâr kafasını gövdesinden ayırma ki, sağ kalıp bu dünyada beni rahmetle ansın!" dedi.

* Giv, kardeşini böyle yaralı ve o zalim Tejav'ı da bağlı görünce,

* Dayanamayıp heyecana gelerek, Tejav'ın sakalına yapıştı ve bir kuş gibi, kafasını gövdesinden ayırıverdi

* Bu hali görünce, Behram gözlerinden yaşlar aka aka, feleğin cilvesine şaşırıp kaldı.

* O da, birdenbire heyecanlanıp: "Aman, Yarabbi! Dünyada, görünen ve görünmeyen şeyler arasında, bundan daha şaşılacak şey var mı?" deyip,

14480. * Hemen ruhunu teslim etti... Dünyanın işi hep böyledir!

* Büyüklük denilen atın dizginini eline almak isteyen, elini önce kanla yıkamalıdır...

* Böyle bir insan ya öldürür, yahut da başkasına öldürtür (1). Dünyaya bu kadar kuvvetle bağlanma!

* Behram'ın ölmesi üzerine Giv, başına topraklar saçmağa başladı.

---

(1) Nüsha: "Yahut da başkasına öldürtür" yerine "Yahut başkaları dert içinde onu öldürürler".

• Bundan sonra, Behram'ın cesedini kaldırıp Tejav'ın atına yükleyerek, Bîjen'in yanına götürdü.

• Atına binerek, cesedi savaş alanından alıp götürdü ve ona, padişahlara yaraşan, bir türbe yaptırdı.

• Başını misk ve amberle doldurttu. Vücudunu Çin kumaşlarıyla sardı.

• Padişahların âdeti üzere, ölüsünü bir fildişi tahtın üzerine yatırdı ve başının üstüne de tacını astı.

• Böylece Behram, dünyaya hiç gelmemiş gibi oldu. Türbesinin kapısını mavi ile kırmızıya boyamışlardı.

• Ordunun bütün ileri gelenleri, o büyük adamın ölümüne, feleğin acıklı cilvesine yas tuttular...

İranlıların, Hüsrev'in yanına dönmeleri

• Parlak güneş dağların tepelerinden yükselmeğe başlayınca, gündüzün başı ve tacı görünmüş oldu.

• Bozgunluğa uğramış olan ordu, yeniden toparlandı. Gelip geçen olaylar hakkında, herkes şunları söylüyordu :

• "Komutanımızın talihi tersine dönünce, İran ordusundan da bu kadar insan öldü, gitti...

• "Türkler savaşta o kadar üstünlük gösterdiler ki, artık ordumuzun hiçbir yerde tutunmasına imkân yok!

• "Bizim, şimdi, Padişahımızın yanına dönmemiz gerek. Bakalım, zaman ne gösterecek?

14495. • "Padişahımızın savaşmağa niyeti yoksa, bizim de yapacak bir işimiz kalmaz!

• "O kadar çok yaralımız ve ölümüz var ki, babalar oğulsuz ve oğullar babasız kaldılar...

• "Eğer Padişahımız tekrar savaşmak isterse, yeniden bir mükemmel ordu düzenler;

• "O zaman biz de yüreklerimiz kinle dolu olarak gelip, kötülüğümüzü düşünen düşmanın başına dünyayı dar ederiz!"

• İşte böyle söyleye söyleye, gözleri kanı ve yürekleri de acılar, bulundukları yerden ayrıldılar.

14500. • Kardeşler, kardeşlerinin kanının akmasından üzgündüler. Dilleri, savaşta ölen hısım ve akrabaları için feryadediyordu.

* Hepsi birden, ölülerine rahmet okuya okuya, Kâserûd'a gittiler.

* Turan ordusunun gözcüsü gelerek, savaş alanında kimseyi görmediklerini söyledi.

* Vîse oğlu Pîran, memleketin tamamıyla İranlılar'dan boşaldığını haber aldı ve

* Haber alır almaz da, hemen ve gizlice, keşif kolları gönderdi.

14505. * İran yehlivanlarının tamamıyla çekildikleri anlaşılınca, Pîran'ın yüreği de düşünceden kurtuldu.

* Bütün dağlar, ovalar ve mağaralar, İranlılar'ın bıraktıkları otaklar ve çadırlarla dolu idi.

* Pîran, bunların hepsini erleriyle paylaştı. Feleğin bu cilvesine o da şaşmıştı.

* Evet, insan bir gün yokuş çıkarsa, bir gün de iniş iner! Bu felek, insanı bazan memnun, bazan da mahzun eder.

* Bunun için biz de, elimize yeryüzünü aydınlatan şarap kadehini alarak, günümüzü eğlence ile geçirmeğe bakalım...

14510. * Pîran, bu haberi acele Efrâsiyâb'a bildirdi.

* Bu haberi alınca, komutan Efrâsiyâb ın yüreği üzüntüden kurtuldu.

* Bütün ordusu şenlik yaptı. Pîran'ın döneceği yolu donattılar.

* Bütün evlere, kapılara kumaşlar astılar. Geldiği zaman da, başına paralar saçtılar.

* Pîran, Padişah Efrâsiyâb'ın yanına gelince, Efrâsiyâb da onu başına saçılar saçarak kabul etti.

14515. * Tam iki hafta, Efrâsiyâb'ın sarayından çalgı sesleri yükseldi:

* Üçüncü hafta gelip de Pîran, sevinç içinde, yerine dönüp gitmek isteyince,

* Efrâsiyâb, ona süslü bir elbise ile birlikte öyle güzel hediyeler verdi ki, bunları saymağa kalkışsam, sabrın tükenir!

* Bu hediyeler arasında, meselâ, altınlar, padişahlara yaraşan inciler, üzerleri incilerle süslü altın kemerler,

* Altın eyerli Arap atları, altın kınlı Hint kılıçları,

14520. * Fildişinden ve saç ağacından yapılmış değerli bir taht, firûzeden yapılmış bir mahfe, bîcâdeden yapılmış bir taç,

* Çinli cariyeler, Rûm köleler, misk, amber ve firûze ile dolu kadehler

* Gibi şeyler vardı. Efrâsiyâb, hediyelerin hepsini hazırlayıp Pîran'a gönderdi.

* Komutan Pîran, Efrâsiyâb'ın yanından çıkıp gideceği sırada, Efrâsiyâb: "Ey, iyilik seven pehlivan!

* "Aklını başına topla ve hep mûbitlerle birlik ol da, orduyu düşmandan koru!

14525. * "Her yana, aklı başında ve işten anlar kimseleri gizlice gönder.

* "Çünkü bugün Keyhüsrev ayağa kalkmış, adaleti ve cömertliğiyle, memleketini kusursuz bir hale getirmiştir.

* "Sen, bugün için, asalete, tahta ve taca muhtaçsın. Bunlardan başka daha ne istersin?

* "Düşmanın böyle bozguna uğrayıp da geriye dönmesine güvenme!

* "Arasıra, onun durumu hakkında yeni haberler almağa çalış.

14530. * Rüstem pehlivanın bulunduğu bir yerde sen gafil davranacak olursan, başına çok felâketler gelir.

* "Benim, ondan başka bir tasam yok. Çünkü o, kinden başka bir şey düşünmez.

* "Ben onun, bu işlerden heyecanlanarak, İran'dan toplayacağı büyük bir ordu ile birden bire Turan'a yürümesinden korkarım!" dedi.

* Kendi padişahı ve akrabası olduğu için, Pîran onun bu sözlerini dinledikten

* Sonra, yanındakilerle birlikte, kalkıp Hoten tarafına doğru yola çıktı...

14535. * Komutan da, erler de memnundular ve yollarına böylelikle devam ettiler.

Keyhüsrev'in, Feriburz'a kızması ve Tûs'a lânet etmesi

* Beri yandan da Feriburz; Gûderz ve ordular bozan Giv gibi adamlarıyla birlikte,

* Yüzü göz yaşları ve yüreği de yas içinde, İran'a gitmek üzere yola çıktı.

* Ordusuyla Çirm yoluna geldiği zaman, Kelât yukarda ve Mim ırmağı da aşağıda kalmıştı.

* Bu yerleri görünce, ordunun bütün erleri, Furud ile yapılan savaşları hatırlayıp üzüldüler ama, son pişmanlık fayda vermedi...

14450. * Hepsinin yürekleri dert içinde kaldı. Padişahın korkusuyla gözleri yaşararak, vicdanları yaptıkları cinayetin pişmanlığıyla doldu.

* Böyle yürekleri yaralı, vicdanları üzgün ve utanç içinde, Padişahın yanına geldiler.

* Padişahın kardeşini suçsuz yere öldürüp, onun tacını ve yüzüğünü düşmanlara bıraktıkları

* İçin, hepsi de, yürekleri yaralı ve elleri kavuşuk olarak, köleler gibi, huzura girdiler.

* Hüsrev'in de yüreği yaralı ve gözleri yaşlı idi. Onlara, hiddetle baktı.

14545. * Sonra, Tanrı'sına dönüp : "Ey, adaletli Tanrı'm! Sen bana taht, baht ve erdem verdin...

* "Şimdi sana karşı mahçubum. Sen, her şeyin zamanını da, sebebini de herkesten iyi bilir ve her şeyi herkesten iyi yaparsın.

* "Yoksa, şimdi, şu alanda ve bir anda binlerce daracının kurulmasını emreder, başta Tûs olmak üzere, bu cinayette ona yardım edenlerin hepsini onlara çektirirdim!

* "Ben, zaten, babamın dökülmüş olan kanı için dert, kızgınlık ve heyecan içindeydim.

* "Şimdi de yüreğimde, Furud'un intikamı tazelendi. Şu Nevzer oğlu Tûs'un kafasını koparmak gerek!

14550. * "Ben, ona: Başına para da yağdırsalar, yine Kelât ve Çirm yolundan gitmemesini tembih etmiştim.

* "Çünkü, Keyâniyân sülâlesinden, savaşçı bir pehlivan olan Furud annesiyle birlikte orada oturuyordu.

* "Bu alçak Tûs'un kim olduğunu ve onun böyle büyük bir orduyu niçin hazırladığını, elbette ki, bilemezdi.

* "Bunun içindir ki onun, bulunduğu dağdan bir savaş açarak birçok ünlü pehlivanların ölümüne sebep olabileceğini düşünmüştüm...

* "Fakat o, benim sözlerimi dinlemedi bile. O kadar söylememe rağmen, o alçak ve beyinsiz Tûs, tuttu, bütün hızıyla orduyu kalenin üzerine sürdü.

14555. * "Şimdi, hiç şüphe yok ki, göklerin sahibi olan Tanrı, Tûs'tan da, onun ordusundan da rahmetini kesmiştir!

* "Onun yüzünden Gûderz ailesi de birçok zararlara uğradı. Tanrı, o Tûsa'da, onun fillerine de, davullarına da lânet etsin!

* "Ben, bir süslü elbise ile birçok hediyeler vererek, onu kardeşimin savaşına gönderdim.

* "Bundan böyle, Nevzer oğlu Tûs gibi bir komutan yok olsun ve onun gibi bir komutan ordunun önünde bulunmaz olsun!

* "Yazık, Siyâvuş'un oğlu Furud'a! O, ne kadar cesur, gürz ve kılıç kullanmakta usta bir pehlivandı!

14560. * "O da babası gibi suçsuz yere ve hem de benim ordumun komutanı tarafından öldürüldü...

* "Yeryüzünde, Tûs'tan daha alçak bir adam var mı, bilmiyorum?... Artık ona yapılacak ceza, bağlayıp kuyuya atmaktır!

* "Onun ne kafasında akıl, ne de vücudunda bir soyluluk damarı vardır. Benim gözümde, artık, onun bir köpek kadar bile değeri kalmamıştır!" dedi.

* Babasının ve kardeşinin intikamıyla, Padişah Keyhüsrev'in yüreği üzüntü içindeydi...

* Yüreğinin kanlarını gözyaşı olarak kirpiklerinden akıtırken, huzurundakileri de, hakaretle kovup dışarıya attı.

14565. * Kardeşinin acısıyla yüreği yanan Hüsrev, huzuruna bir daha girmemeleri için onlara emir verdi.

* Yas içinde kalan bütün İran pehlivanları, bunun üzerine, Rüstem'in köşküne giderek ona :

* "Başımıza gelen belâ, Tanrı'nın takdir ettiği bir şeydir! Yoksa, tutup Furud ile savaşmak kimin hatırından geçerdi ki?

* "Bu savaşta Tûs'un oğlu da öldü. Bütün pehlivanlar, ona yüreklerinden acıyıp, yasını tuttular.

* "Hattâ, Tûs'un damadı Rivniz de öldü. Kötü talih, onun da başına getirmedik belâ bırakmadı.

14570. * "Padişahın, o kadar sevdiği, Furud adında bir kardeşi olduğunu kim biliyordu?

* "Git, Padişahın yanında bize şefaatçi oluver... Belki böylece o, tutup da ordudar intikam almaktan vazgeçer!

* "Yine bu savaşta ölen Rivniz de, Kâvus'un çocuklarından genç bir kahraman olduğu gibi, babası da ay yüzlü Hüsrev'in sevgilisi değil mi?

* "Ne yapacaksın? Savaş dediğin, hep böyledir : insan, ya üstün gelip başına padişahlığın tacını koyar, yahut da ölüp, yeri mezar olur!" diye yalvardılar.

Hüsrev'in İranlıların suçunu bağışlaması

* Dünyanın yüzü güneşin ışıklarıyla sararmağa başlayıp da lâcivert renkli gece kaybolur olmaz,

14575. * Padişahın sarayından da sevinç sesleri yükseldi. Rüstem, gelip huzura çıkarak :

* "Ey, övülmeğe lâyık olan Padişah! Taht, taç ve yüzük, senin varlığınla bahtiyardır.

* "Tûs'a ve orduna kırılmışsın... Evet, her ne kadar onların suçları büyükse de, sen onları bana bağışlayıver...

* "Tûs'un da, ne yapsın, oğlunun ve damadının öldüklerini görünce, aklı başından gitmiştir.

* "Zaten Tûs, yaradılışça, çok hiddetli ve sert bir adamdır. İhtiyatlı değildir.

14580. * "Sonra, düşünmeli ki, bir insan için, evlâdının ölümünü görmek az bir şey sayılmaz.

* "Rivniz'in ve yüce kahraman Zeresb'in gözlerinin önünde öldüklerini gördükten sonra,

* "Onun da hiddetlenmesine şaşmamalı ve Padişahımız da, artık, ondan intikam almaya kalkışmamalıdır.

* "Bir de şu var ki, ordunun büyükleri, bu kardeşini senin yanında hiç görmedikleri için, şüpheye düşmüşlerdir.

* "Eceli gelen insan elbette ki ölür. Bunun için gam yememeli. Zamanı gelince her insan ya kendi kendine ölür, yahut da başkaları tarafından öldürülür...

14585. * "Onu kurtarmak için binlerce hile de yapılsa, fayda eder mi?" deyince,

* Hüsrev de Rüstem'e şöyle karşılık verdi: "Ey, pehlivan! Şu avutucu sözlerinle, yüreğim biraz yatışır, o gencin acısını unutur gibi oldu...

* "Onun derdiyle üzgün olan yüreğime, senin şu öğütlerin can verici bir deva gibi geldi..." dedi.

* Padişahın bu sözlerini duyunca Tehemten, eğilip yeri öptü.

* Güneş, ufuktan, bir mızrak gibi ışıklarını göstererek hızla yükselmeye başladı.

14590. * Nihayet, yeşil gömleğini yırtıp, parlak bir yakutu andıran vücudunu gösterirken,

* Tûs da, Giv ve İran ordusunun diğer pehlivanları yanında olarak, gelip Padişahın huzuruna girdi.

* Onu birçok övdükten sonra : "Ey, Padişah! Dünya durdukça sen de saadetle yaşa!

* "Yer, senin taç ve tahtının temeli olsun ve gökler de, senin talihinin ve saadetinin gölgesinde bulunsun!

* "İşlediğim bu cinayetin derdiyle üzgünüm. Yüreğim acılarla,

14595. * "Ruhum, Padişaha karşı ettiğim kabahatten ötürü utançla ve dilim de özürlerle doludur...

* "Suçsuz yere ölen Furud ile Zeresb'i düşündükçe, içim Âzergeşesb gibi yanıyor.

* "Yaptığım bu işten çok pişmanım. Çünkü, bu suça karışan ordu büyükleri arasında suçlu yalnız benim!

* "Hele Behram'la Rivniz'i düşündükçe, canımın gözümde hiçbir değeri kalmıyor...

* "Padişahım, benim ve şu suçlu ordunun günahlarını bağışlayacak olursa, ben de bu utancımı gidermek için, elimden geleni yapmaya çalışacağım.

14600. * "Bütün ordunun zahmetlerini üzerime alır, ya ölür, ya öldürürüm!

* "Bundan sonra, ne tahta bakacağım, ne de taca... Rûm tulgasını hiç başımdan çı-

karmadan, bütün ömrümce savaşıp duracağım!" deyince,

* Padişah Keyhüsrev, onun bu sözlerinden memnun kalarak, yüreği bir bahar gülü gibi açıldı. Sonra oturup, Rüstem'le ve diğer savaşçılarla konuştu ve

* Komutan Tûs'u, bir ordu, filler ve davullarla yeniden Turan'a göndermeğe karar verdi...

* Bunun üzerine toplantı dağılarak, pehlivan Rüstem de kalktı, evine gitti...

Hüsrev'in Tûs'u Turan'a göndermesi

14605. * Parlak güneş ortaya çıkınca, şafak da bir yaya benzeyen ufuktan ışıklar saçmağa başladı.

* Bu sırada komutan Tûs, İran ordusunun büyükleriyle, Padişahın yanına geldi.

* Padişah Hüsrev, onlara dedi ki: "Kinin izleri, yeryüzünden asla silinmez!

* "Selm ile Tur arasında başlayan bu iş, Minuçihr ile devam etti.

* "Fakat İran Padişahlığı, şimdiye kadar, hiçbir zaman bugünkü gibi bir utanç altında yaşamamış ve yeryüzü pehlivanların kanıyla böyle dolmamıştı.

14610. * "Dağların bellerinde, hâlâ, Gûderz ailesinin kanlarından yapılmış kuşaklar var.

* "Hâlâ kuşlar yeşilliklerde ve balıklar da denizlerde onlar için ağlayıp duruyorlar.

* "Turan ovaları İranlılar'ın gövdeleri, bacakları ve kollarıyla doludur!

* "Yüreğim kin için çırpınıp dururken verdiğiniz karar beni ümitlendiriyor..." dedi.

* Onun bu sözlerini duyunca, huzurunda bulunan Tûs Gûderz, Rehham, Gürgin,

14615. * Giv, Harrat, Şâveran oğlu Zenge ve Bîjen gibi savaşçılar, ellerini kavuşturarak, eğilip yeri öptüler ve

* Ona: "Ey, kutlu yıldızlı, iyi ve aslan yürekli Padişah! Sen, kılıcınla, aslanların bile yüreklerini yok etmiş bir kahramansın!

* "Hepimiz, senin kullarınız ve utancımızdan, başımız yerdedir...

* "Padişahımız savaşmamızı ferman buyurduktan sonra, hepimiz savaş alanında canlarımızı feda ederiz.

* "Padişahımız, güneşin ve ayın yüzü kararmadıkça, bizden, bir daha öyle kötü bir hareket göremez!" dediler.

14620. * Sonra Padişah, Giv'i yanına çağırarak, onu büyük adamların oturmasına ayrılmış olan tahtın üzerine oturttu.

* Kendisini bol bol överek iltifat ettikten ve süslü elbiseler bağışladıktan sonra:

* "Bu dünyada benim pek çok zahmetlerimi çektiğin halde, hazınemin hiçbir bağışını görmedin!

* "Bundan böyle komutan Tûs, senin oyun olmadıkça, sırf kızgınlığa kapılarak, orduyu da, filleri de, davulları da hiçbir yere götürmesin!

* "Sırf hiddetine kapıldığı için, o ruhu şad olası korkunç pehlivan Behram'ın başına gelenleri de gördün.

14625. * "O, birtakım kötülerin sözüne uyarak, iyi olsun, kötü olsun bir ad kazanmış olmak için, dünyayı başına karanlık ve dar etti.

* "Hiddetini yenemeyen bir insan, hiç olmazsa, kendisinden sonra iyi bir ad kalabilecek şekilde hareket edebilmelidir!" dedi ve

* Giv'e birçok paralar verdi. İaşe memurlarını da çağırıp onlara da gerekli emirleri verdikten sonra, komutan Tûs ile uzun uzadıya konuştu...

• İşte, Furud'un hikâyesi burada bitti. Şimdi, Kâmûs'un savaşmasını dinlemek gerek...

Kâşanlı Kâmûs'un hikâyesi

• Güneşin ve ayın sahibi olan ve insana aklın tanıttığı Tanrı'nın adı ile başlarım.

• O, varlığın ve doğruluğun yaratıcısı olduğu için, senden de hiçbir şeyde eksiklik ve iğrilik istemez!

• Güneşin de, Merih'in de, Zühal'in de yaratıcısı odur. Korku da ondandır. ümit de, sevinç de...

• Onu nasıl öveceğimi bilememek düdüşüncesi, beni benliğimden geçiriyor.

• Mekân ve zaman onun kudretiyle yaratılmıştır. Bir karıncanın ayağı bile onun varlığının belgisidir.

• Dönen güneşten tut da şu kara toprağa, havaya, suya ve parlak ateşe ait neler varsa,

• Hepsi de senin ruhuna onun varlığını bildirirler, onun varlığına tanıktırlar...

• Hiçbir şeye ihtiyacı olmayan o yaratıcıya ulaşacak yolu bulamazsın.

• O öyle bir padişahtır ki, onun padişahlığında vezirin, hazinecinin, tacın, tahtın,

azlığın, çokluğun, felâketin ve saadetin lâfı bile olmaz.

* O hiç kimseye muhtaç değildir ama, biz ona muhtaç kullarız, onun buyruğuna ve düşüncesine boyun eğmişiz.

* Canı, aklı, göğü ve yıldızları o yaratmıştır.

* Sen, ondan daha yüce bir tanrının varlığını tanıma. Senin sevincin de ondandır, kederin de...

* Geceyi, gündüzü, şu dönen feleği, yemeği, uykuyu, şiddeti ve şefkati o yarattı.

* Hızla dönüp duran şu felek böyledir. O, insana bazan sevinç, bazan da keder verir.

* Dünyada olup biten işler arasında, Rüstem'e ait birçok şaşılacak hikâyeler de anlatırlar ve herkesin hatırında bunlardan hiç olmazsa birisi yaşar...

* Çünkü Rüstem, karada bir fil, suda bir timsah, akıllı, uyanık yürekli bir savaşçı idi.

* Yiğitlik, savaşçılık, akıllılık, bilginlik ve ağırbaşlılık hep onda idi.

* Ben şimdi, Kâmûs'un savaşmasını anlatan ve tarihlerden topladığım sözleri, şiir diliyle yazacağım...

* "Onun için, Dihkan'ların sözlerine kulak ver de, o dünya görmüş adamlar neler söylüyorlar, dinle :

* Keyhüsrev, ordunun bütün hazırlıkları yapıldıktan ve Tûs da işlerini bitirdikten sonra, yıldızbilgisine göre ordunun hareketi için kutlu bir gün seçti ve,

* Huzuruna giren komutan Tûs'a Gâve'nin yıldızlı bayrağını, ordunun filleriyle davullarını teslim edip

14650. * Onu övdü... Bunun üzerine ordu harete geçince, bir kıyamettir koptu. Atların kişnemeleriyle toprak yerinden oynadı...

* Zırhların ve bayrakların çokluğundan, yeryüzü menekşe rengini almıştı.

* Güneş suya batmış, gökler ve yıldızlar uykuya varmış gibiydiler...

* Böylece Tûs, gürzleri ve filleriyle, ovadan geçip gitti.

* Filin üzerine kurulan ve firûzeden yapılmış olan bir mahfeye oturarak, Şehd ırmağına doğru yola çıktı...

Piran'ın İran ordusuna haber göndermesi

14655. * Tûs, yel gibi hızlı giden bir atla, bir haberci göndererek,

* Ona : "Ben, savaşmak niyetiyle, kalkıp Şehd nehrine kadar geldim!" diye bildirdi.

* Bu haberi alan Pîran'ın, ister istemez bir savaş hazırlığı yapmak lâzım geldiğini anlayarak, canı sıkıldı.

* İleri gelen adamları, seçkin ve cesur süvarileriyle yola çıktı.

* Kendi kendine : "Acaba, bu gelen İran ordusunun sayısı ne kadar? Tûs'un yanında acaba başka kimler var?" diye düşündü ve bunları bilmek istedi.

14660. * Ordu Şehd ırmağına erişince, nehrin bu yandaki kıyısında, ordu safa girdikten sonra Pîran, Tûs'a haber gönderdi.

* Tûs'un ordugâhı; bayrağı, filleri ve davulları da ırmağın öteki kıyısında idi.

* Komutan Pîran, Tûs'a Türkçe bilen birini göndererek, onunla :

* "Ben, her zaman, Padişaha olsun, Firengis'e olsun, elimden gelen iyiliği yaptım. Siyâvuş öldürülünce, çok üzüldüm ve ateşin üzerine oturmuş gibi oldum.

* "Fakat, bunlara rağmen, şimdi benim nasibim derdoldu; yâni deva, zehre döndü!" diye haber yolladı.

14665. * Onun bu sözlerinden, Tûs'un yüreği sızladı. Bu acı sözlere dayanamayarak ağladı.

* Gelen haberciye: "Git de, o aydın ruhlu Pîran'a benden: eğer, bu söylediğin sözlerde samimî isen, artık, savaşmak için aramızda bir sebep kalmadı demektir.

* "Orduyu bir başına bırakarak, sen yola çık ve düşmanlığın kapısını kapa!

* "Orduyu bırakıp git, bir başına Padişahla konuş... O, herhalde, bu işinden ötürü seni mükâfatlandıracaktır.

* "Sana İran'da pehlivanlık ünvanını ve padişahlık tacını verir...

14670. * "O, senin yapacağın bu güzel işi hesaba alır ve çektiğin zahmetleri düşünerek üzülür, de!

* "Gûderz'in, Giv'in ve diğer büyüklerin de bu düşüncede olduklarını kendisine söyle..." dedi.

* Bu cevabı alan haberci, yel gibi bir hızla kalkıp Pîran'ın yanına gelerek, Tûs'tan ve aydın ruhlu Gûderz'den işittiklerini bildirdi.

* Pîran, verdiği karşılıkta: "Ben, gece gündüz, Padişaha dualar ediyorum.

* "Şimdi gideceğim ve aklı başında olan, benim öğütlerimi dinleyen hısım akrabamı ve bütün varımı yoğumu alıp İran'a götüreceğim. Çünkü hayatım, taçtan da, taht-tan da değerlidir!" dedi.

14675. * Fakat, bu kelimelerle onların taşıdıkları anlam arasında hiçbir ilgi yoktu! Pîran, işlerini yoluna koymağa çalışıyordu.

Efrâsiyâb'ın Pîran'a yardım göndermesi

* Pîran, gece vakti Efrâsiyâb'ın yanına bir adam göndererek;

* "İran'dan, Tûs ile Gûderz'in ve Giv'in komutaları altında, borular ve davullarla büyük bir ordu geldi...

* "Ben, Tûs'u oyalamak için, bir adam göndererek, ona bazı vaitlerde bulundum.

* "Sen, hemen, seçkin savaşçılardan bir ordu toplayarak gönder...

14680. * "Belki bunların kökünü kazır, yerlerini yurtlarını dağıtırız!

* "Yoksa, Padişah Siyâvuş'un kini hiç yatışmayacak, dinmek nedir bilmeyecek!" dedi.

* Bu sözleri duyunca Efrâsiyâb, hemen, ileri gelen adamlarını çağırtarak bir toplantı yaptı.

* Onlara aldığı haberleri bildirerek, bu intikamı almak için, canla çalışmak gerektiğini söyledi ve

* Öyle bir ordu hazırladı ki, erlerinin çokluğundan, güneş bile karardı...

14685. * Bu ordu, dokuz günlük bir yolculuktan sonra,

* Onuncu günü Pîran'ın bulunduğu yere vardı. Bu ordunun erlerinin çokluğundan, yer yüzü görünmez oldu.

* Gelen erlere yiyecek dağılıp ağırlıklar yerlerine yerleştirildikten sonra, ordu savaş düzenine girerek savaşa hazırlandı.

* Pîran, Şehd ırmağının kıyısına ilk geldiği zamanki sözlerini unutmuştu.

* Öncüler, Tûs'un yanına gelerek : "Haydi, savaş davullarını filin sırtına yüklet!

(1)

14690. * "O Pîran, işte böyledir. Sıkıştı mıydı, basar yalanı...

* "Turanlı erler nehrin kıyısına dizildiler. Artık zulmün bayrağı çekilmiş oldu!" dediler.

---

(1) Nüsha : "İhtiyar Gûderz, Tûs'a dedi ki: Ey pehlivan, şu sözümü hatırından çıkarma!

* Bunun üzerine komutan Tûs da ordusunu hazırladı. Filleri ve davulları ovaya çıkardılar.

(1)

* İranlı ve Turanlı atlılar, karşı karşıya, dağlar gibi dizilip durdular.

* Erlerin ayaklarından kalkan tozlardan güneş kayboldu, gözü uykuya vardı.

14695. * Kılıçların, mızrakların ve harbilerin parıltısından, havada lâleler dikilmiş gibiydi.

* Altın kemerli atlıların, altın tulgalı ve kalkanlı süvarilerin çokluğundan,

* Gökyüzünü sandalozdan bir bulut kapladı; yeryüzü de, kalkan tozlarla, abanoz rengini aldı.

* O büyük pehlivanların başları, ağır gürzlerin altında, çekiç altındaki demirci örsüne dönmüştü.

---

(1) Nüsha: Sağ yana yiğit Giv ile Bijen, sol yana da ünlü Rehham geçtiler.

Tûs, Gûderz, Güstehem, Sîdûş, Ferhat ve Gürgin,

Ortada yer aldılar. Atlıların bayrağıyla Bîjen de önde idi.

Karşı tarafta ise Ferşîdverd, seçkin savaş büyükleriyle birlikte, sağ yanı tuttu.

* Hûmân ile Lehhâk de sola geçtiler. Ova, baştan başa, demirden yapılmış silâhlarla doldu...

• Nice başlar kemende düşmüş ve nice büyük pehlivanların cesetleri yerlere serilmişti.

• Böğürleri ve göğüsleri kılıçla yarılmış olan ölülerin kefenleri, zırhları ve yatakları kan ve toprak içindeydi.

• Yer erguvan gibi kızarmış, hava da abanoz gibi kararmıştı. Gökler ve yıldızlar, davul sesleriyle doldu.

• Yeryüzünü eline geçirmek isteyen haris bir insan, ya taç sahibi olur, yahut da savaş alanının kanları içine yuvarlanır.

• Yeryüzündeki nasibin ister zehir, isterse deva olsun, sonunda, ecel gelince çekilip gitmek muhakkaktır.

• Evet, bu âlemin sonrası nedir onu bilmiyorum ama, ölümün acı ve ağlanmağa değer bir sonuç olduğu meydandadır!

Tûs'un Erjenk'i öldürmesi

• Erjenk adında, savaşmaktaki ünü göklere çıkmış olan, bir kahraman vardı.

• Bu kahraman, savaş alanına atılarak İranlılar'dan intikam almak istedi.

• Komutan Tûs, onu görür görmez, köpürerek kılıcını çekip üzerine yürüdü ve,

• Zirih'in oğlu Erjenk'e: "Senin adın ne, bakalım? Türk savaşçılarından kimlerin arkadaşısın?" diye sorunca,

• O da: "Ben, ünlü savaşçı, ağırbaşlı ve tedbirli yüce aslan Erjenk'im!

• "Ben, şimdi senin bastığın toprakları altüst eder, kafanı savaş alanında yuvarlarım!" diye karşılık verdi.

• İran komutanı Zirih oğlu Erjenk'in sözlerini duyunca,

• Hiç karşılık vermeden, elindeki parlak kılıcını çekip,

• O ünlü pehlivanın başlığına ve kafasına öyle bir indirdi ki, hiç yokmuş gibi, gövdesinden ayırıverdi.

• Savaş alanının böyle bir pehlivandan boş kaldığını gören Pîran'ın ve Turan erlerinin çok canları sıkıldı.

• Turan'ın pehlivanları ve kahramanları, hemen kılıçlarını ve gürzlerini çekerek,

• Erkek aslanlar gibi, birbirlerine şöyle seslendiler:

• "Hep birden yürüyüp adamakıllı savaşarak, dünyayı Tûs'un başına dar edelim!" dedilerse de,

* Hûmân: "Biz, bugün sabredelim de, savaşmayalım...

* "Eğer onlardan ünlü bir pehlivan çıkar da ortaya gelir ve savaşmak isterse,

* "Biz de ona karşı bir pehlivan göndererek, talihin bunlardan hangisine yardım edeceğini görürüz.

* "Biz bugün onlarla savaşmakta acele etmeyelim, bugünlük bekleyelim...

* "Ordu yerinden kalkıp da Padişahın otağından davul sesleri yükselince,

* "Hep beraber gürzlerimizi alarak, ırmağın öteki kıyısına doğru ilerler,

* "Tanrı ve talih yardım ederse, hep birlikte şiddetli bir savaş yaparız!" dedi.

Hûmân'ın Tûs ile savaşması

* Hûmân, bir ata binerek yürüdü(1).

* Onu görenler, bir demir külçesinin, yahut Elburz dağının zırhlar kuşanarak, ortaya geldiğini sanırlardı.

(1) Nüsha: Bu beyit şu şekildedir: * Hûmân, bir kartalı andıran atına binerek, onu harekete getirdi,

* Elinde parlak bir mızrakla, kalkıp düşman ordusunun önüne geldi.

* Komutan Tûs onu görür görmez yerinden fırlayınca, bütün dünya Kerrenay sesleriyle doldu.

* Tûs, Hûmân'a seslenerek: "(1) Ey, uğursuz! Kinin bahçesinde yetişen ağaç işte böyle olur...

14730. * "En ünlü pehlivanlarınızdan Erjenk, adam akıllı bir kılıç yiyerek, boyunun ölçüsünü aldı.

* "Şimdi de, atının eyerine mızrağını oturtarak, sen de mi intikam almağa geldin?

* "İran Padişahının canına ve başına and içerim ki ben, zırhsız, gürzsüz ve tulgasız olarak

* "Karşına çıkar ve seni, dağlarda pençelerini avına uzatan bir kaplan gibi, yakalarım...

* "Ortaya bir çıkayım da, er olanın nasıl savaştığını gör!" dedi.

---

(1) Nüsha: * "Talihi tersine dönmüş olan Vîse öyle uğursuz bir ağaç dikmiştir, ki

* "Onun yaprağı da, yemişi de yalandır ve büyüklerin yanında hiçbir değeri yoktur!

* "Şimdi, ben o ağacı kökünden kesip yeryüzünden hatırasını kazıyacağım!

14735. • Hûmân da ona: "Kendini övmek o kadar iyi bir şey değildir. Sen de kendini pek övme!

• "Ömründe, o da bir kere, eline kazara âciz bir adam geçip de onu alt ettim diye, her şeyi başka türlü görmeğe başladın!

• "Lâfını ettiğin Erjenk, savaş gününde benim de karşımda mertçe durabilir miydi ki?

• İran kahramanlarında, utanma denilen şeyin zerresi bile yok! Hiçbirinin damarlarındaki kan kaynamıyor..

• "Neden, savaşa komutanlarını gönderiyorlar da, kendileri bir kenara çekiliyorlar?

14740. • "Bijen, Giv ve Geşvat oğlu Gûderz neredeler?

• "Madem, sen yeri ordunun ortasmda olan bir kahramansın, o halde, ne diye oradan çıkıp da savaş alanına geliyorsun?

• "Akıllı olan seni akıllı saymaz, sana deli gözüyle bakar...

• "Sen, haydi dön yerine git de, Gâve'nin bayrağına sahib ol! Komutan olan, savaşa çıkmaz.

• "Sen, yalnız, Padişahın kendisine süslü elbiseler hediye ettiği veya yüzük ve taç sahibi olmak isteyen kimlerse,

14745. • "Onlara emret de, alana gelip aslanca savaşarak, başları yukarda onları yerlere sersinler!

• "Eğer sen benim elimde ölecek olursan, bu iş, senin ordunun üzerinde çok kötü bir etki yapar...

• "Ordunun erleri, sahipsiz ve cansız birer vücuda dönerler; ölmeseler bile çok sıkıntı çekerler.

• "Çünkü ben, Sâm oğlu Zâl'in oğlu Rüstem'den sonra, İran'da, senden daha ünlü bir pehlivan bilmiyorum.

• "Sen, soybesoy, ünlü bir padişahsın... Sen savaştıktan sonra, orduya ne iş kalır?

14750. • "Sen kalk git ve ünlü bir pehlivan seçip gönder de, karşıma o çıksın!

• "Bundan başka sana, doğruluğuna yüreğimin de, dilimin de tanık oldukları, şu sözü söyleyelim:

• "Savaş gününde karşıma çıkanların başına pek çok belâlar gelir, bunu da iyi bil!" deyince,

• Tûs : "Ey, yüce pehlivan! Bu savaşın komutanı da, eri de benim!

• "Madem ki sen de Turan ordusunun ünlü bir komutanısın, o halde, ne diye, kalkıp da alana geldin?

• "Eğer sen de benim şu öğüdümü dinleyecek olursan hiç de fena olmaz. Böylece, ödeşmiş oluruz :

• "Sen, ordunun en büyük pehlivanıyla birlikte, kalk da İran Padişahının yanına git!

• "Çünkü, bütün ordunuz kırılıp da bir tek kişi bile kalsa, bizim ordumuz yine de kin gütmekten vazgeçmeyecektir.

• "Onun için, kendini boş yere mahvederek, yaptığından pişman olup da benim bu öğüdümü hatırlayacak duruma düşme!

• "Ölmeğe aday olanları gönder de bu işe onlar bulaşsınlar!

• "Bu işte eli olanlardan hiçbirinin kurtulamayacağını düşünerek, akıllıca davran!

• "İran Padişahı bana : Pîran'a bir kötülük gelmesin...

• "Çünkü, o benim dostumdur; beni o büyütüp yetiştirdi. O, dünya görmüş bir adamdır.

• "Ona karşı haksız yere bir kötülük etmekten çekinmelisin... Onu doğru yoia getirmeğe ve öğütlerimi dinlemeğe alışmasına çalış... diye tembihler etti." dedi.

• Hûmân da ona verdiği karşılıkta: "Eh, ne yapalım, mademki Padişah öyle emrediyormuş, haklı veya haksız,

14765. • "Ona boyun eğmek, bütün arzularımızı bir tarafa bırakmak gerekir. ..

• Zaten, Pîran'ın düşüncesi de, savaşmamaktır. Çünkü o da, aklı başında ve iyi huylu bir adamdır!" dedi.

• Tûs böyle konuşurken, Giv'in yüzü sandaloz gibi kıpkırmızı oldu.

• Erlerin arasından fırlayıp, rüzgâr gibi gelerek Tûs'a: "Ey, soylu Tûs!

• "Ordu safları arasına ağzı köpüre köpüre gelen bu yalancı Türk, böyle gizli gizli, sana neler söylüyor? Bu, ne uzun konuşma böyle?

14770. • "Barışa yanaşmayı bırak da, sen ona yalnız kılıcınla karşılık ver!" dedi.

• Hûmân bu sözleri duyunca, fena halde kızarak, o uyanık talihli Giv'e:

• "Ey, hür olanların talihsizi! Geşvat'ın oğlu Gûderz yok olsun!

* "Elimdeki Hint kılıcıyla, savaş günlerinde sen beni çok görmüşsündür...

* "Zaten, Geşvat'ın soyundan olup da benim kılıcımın menşurunu okumayan kimse kalmadı...

14775. * "Senin talihinin yüzü şeytanın yüzüne, evin de içinde feryatların eksik olmadığı bir yas yerine dönmüş zaten...

* "Ben, Tûs'un elinde ölecek olursam, yeryüzünden, ne gürzler ve davullarla yapılan törenler kalkar,

* "Ne de dünya yıkılır... Şunu da açıkça söylemeli ki: Efrâsiyâb'la Pîran sağ kaldıkça benim intikamımı almakta gecikmezler.

* Fakat Tûs benim elimde ölecek olursa, İranlılar böyle bir komutanı bir daha bulamazlar...

* "Sen, Tûs ile çekişeceğine, otur da kardeşlerinin ölümüne ağla!" dedi.

(1)

---

(1) Nüsha: * Giv, ona şöyle karşılık verdi: "Ey, alçak herif! Bir dam diyorsun, bir kapı...

* "Sözünü ettiğin ve bir gece baskını yaparak kan döktüğünüz o savaş, er olanların yapacakları bir savaş mıydı?

14780. * Bunun üzerine Tûs, Hûmân'a: "Bu hiddet de ne oluyormuş? Bu alanda senin bütün işin benimle değil mi?

* "O halde, haydi gel de savaşımıza başlayarak kendimizi tamamıyla savaşa verelim!" dedi.

* Hûmân da, ona şöyle karşılık verdi: "Ölüm, haktır. İnsanın başında ha taç olmuş, ha tulga... Hepsi bir!

* "Mademki ölüm nasıl olsa gelecek, o halde, bir savaş alanında ve

* "Hüner ve erdem sahibi bir savaşçı komutanın elinde ölmek en iyisidir!"

---

* "Gece baskını erkeklere yakışmaz... Yiğitlerin ve aslanların âdetinde böyle bir şey yoktur!

* "Hiç, Efrâsiyâb'dan ve Pîran'dan bahsettiğin yok. Sen, ömrünü hep rüya görmekle mi geçirirsin?

* "Ben, intikam gününde ta Turan'dan İran'a kılıcımla padişah getirenim!

* "Sen, haberi benden al: şu hançerimle, Pîran'ın kulağını delen de ben'im!

* "Padişahla birlikte Ceyhun'dan nasıl geçtiğimizi de duymuşsundur...

* "Anladın mı, ey canı dertli Türk? Savaş günlerinde, er kişilerin hünerleri ancak böyle şeylerdir.

* "Eğer kahraman Tûs seninle yapacağı savaşta sırasını bana verecek olursa, vay haline! Erkekliğin ne demek olduğunu sen işte o zaman görürsün!"

14785. * Bunun üzerine, ellerine ağır gürzleri alarak, birbirlerine saldırdılar.

* Bunların şiddetinden yer dönmeğe başladı, gün karardı, savaş alanının üzerini kapkara bir bulut kapladı.

* Sanki gündüz gece olmuş, bu dünyayı aydınlatan güneş batıp gitmişti...

* Ağır gürzler, ardı ardına birbirine çarptıkça, Çaç yayları gibi inliyorlardı.

* Bu çelikten silâhların sesleri göklere yükselirken, Şeht ırmağı bile çalkalandı...

14790. * Sanki, başlar tulgaların altında birer taş kesilmiş ve ölüm bile bu pehlivanların darbelerinden korkmuştu.

* Bir aarlık, gürzleri bırakıp, ellerine kılıçlarını aldılar. Bu çeliklerin çarpışmasından da, çakmak taşları gibi, ateşler saçılıyordu...

* Bu azgın pehlivanların şiddeti ve durmadan çarpışmalarıyla, o keskin kılıçlar da eğrildi ve parçalandı...

* İkisinin de, vuruşa vuruşa, dudakları kuruyup da başları toz toprak içinde kalınca, bu sefer, birbirlerinin kemerlerine yapıştılar.

* Gösterdikleri şiddetle üzengiler ağırlaştı ise de, hiçbiri atından düşmedi.

14795. * Yalnız, Hûmân'ın kemeri çözüldüğü için, üzerinde bulunduğu attan inerek, daha yumuşak bir ata bindi.

* Derken, komutan elini tirkeşine atarak oradan kayın ağacından yapılmış bir ok çıkardı ve yayına koyup kirişi çekti ve

* Hasmı olan ünlü pehlivana yağmur gibi ok yağdırarak sağında, solunda bulunan atlılarla savaşmağa başladı.

* Okların temrenleri ve onların üzerinde bulunan kartal tüyleri havayı öylesine kapladı ki, güneş görünmez oldu.

* Yeryüzünü kaplayan ve gecenin ileri vakitlerini andıran karanlığın içinde, silâhlar elmas gibi parıldıyorlardı...

14800. * Hasmmın attığı kayın oklarıyla, Hûmân'ın atı yaralanıp yere yuvarlandı.

* Bunun üzerine kalkanını yüzüne doğru kaldırarak, gelen oklardan başını korumağa başladı.

* Onun savaş alanında yaya kaldığını gören ve vurulmasından korkan Turan pehlivanları, hemen ona başka bir at getirdiler.

* Hûmân'ın, üzerine Tûz işi bir eğer vurulmuş olan bu yeni ata binip de, eline Hint kılıcını aldığı sırada,

* Arkadaşları olan ünlü savaşçılar birer birer yanma gelerek ona:

14805. * "Artık hava karardı, akşam oluyor... Vakit geçti, savaşmağa son vermeli.

* "Kötülerin eli senden ırak ve savaşın sonu da senin için bir düğünden farksız olsun!" dediler.

* Bunun üzerine komutan Tûs mızrağını kaldırdı. Hûmân da atının dizginini çevirerek savaş alanım bırakıp,

* Pîran'ın yanına geldi... Onu görünce ordunun erleri heyecanlanarak, kendisine:

* "Ey, savaş eri! Tûs ile karşı karşıya gelince, ne yaptın?

14810. * "Bizim hepimizin, geçirdiğimiz korku ile yüreğimizden kan gitti... Ne hallere geldiğimizi Tanrı'dan başkası bilmez!" dediler.

* Bunun üzerine, aslan Hûmân onlara: "Ey, nice savaşlar görüp geçirmiş, cesur kahramanlar!

* "Şu karanlık gece hele bir geçsin, sabah olsun da, o zaman gün bizim günümüz

ve dünyayı aydınlatan güneş de bizim talih yıldızımızdır!

* "Benim talih yıldızım parlarken, siz de zaferin sevincine kavuşacaksınız!" diye müjdeler verdi...

İranlılarla Turanlıların ikinci savaşması

* Şu yüce felek kendisine şebehten bir taç edindiği ve lâcivert gökler üzerine kâfurdan mumlar diktiği vakit,

* Öncüler dört bir yandan gelip toplandıktan sonra, çadırların önlerine birer bekçi bıraktılar.

* Güneş gökte yükselmeğe başlarken, dünya Rûmlar'ın yüzleri gibi aklaştı...

* Her iki komutanın otaklarından da davul sesleri yükseldi ve bütün âlem boru sesleriyle doldu.

* Çeşit çeşit bayraklarla hava kırmızı, kara, sarı ve menekşe renklerine boyandı.

* Kılıçlar ve gürzler tekrar meydan aldılar ve bütün pehlivanlar atlarının dizginlerini savaş alanına doğru çevirdiler...

* Gök, yer ve zaman, sanki, demirden bir çadırla örtülmüş gibiydiler...

* Atların kaynaşmasından kalkan tozlarla, parlak güneş perdelerin arkasına çekilip kaybolmuştu.

* Atların kişnemelerinden ve davulların seslerinden, sanki, gökler eğilip yeri öpüyorlardı...

* Safların önünde duran ve elinde parıl parıl yanan bir mızrak tutan komutan Hûmân, ordusuna şöyle seslendi :

* "Ben bağırıp da atımı oynattığım ve her yanı birbirine kattığım zaman, dedi.

14825. * "Siz de, başlarınıza Çin kalkanlarını siper edip, hep birden kılıçlarınızı çekin!

* "Bize yayın ve mızrağın lüzumu yok. Gözleriniz yalnız atlarımızın dizginlerinde olsun...

* "Ellerinize, savaşçıların âdeti olduğu üzere, yalnız kılıçlarınızı ve gürzlerinizi alacaksınız!

* "Savaşırken, dizginleri tamamıyla atlarınızın yelelerinin üstüne bırakıp öyle savaşsın!"

* Cesur süvari Hûmân, böyle söyledikten sonra aslan gibi olan kardeşi Pîran'ın yanına gelerek ona da :

14830. * "Ey, pehlivan! Silâh deposunun kapısını aç! Hazineye ve altına bakmanın ve silâh vermekte cimrilik etmenin sırası değil...

* "Biz bugün düşmanları yenecek olursak, benim talih yıldızım senin de yüzünü ağartacaktır!" dedi.

* Beri yandan da Tûs, horoz gözü kadar güzel ve gösterişli bir ordu hazırladı...

* Bunun için, bütün pehlivanlar onu çok beğendiler ve kendisine "Yeryüzü pehlivanı" adını verdiler.

* Zaten, savaş gününde de, yiğitlikten yana Hûmân'a üstün gelmişti.

14835. * Komutan, Geşvat oğlu Gûderz'e : "Aramızda kalsın, kimseye bir şey söyleme...

* "Ordumuz şayet yenilir de düşmanın atlıları üstün gelirse,

* "Hep birden ellerimizi Tanrı'ya açalım ve benliği bırakıp aczimizi ortaya koyalım...

* "Belki bu sayede Tanrı bize yardım eder de, talih yıldızının bir uğursuzluğuna uğramaktan kurtuluruz!

* "Şimdi, hemen, altın ayakkabılı ünlü pehlivanlarımız Gâve'nin bayrağını alsınlar...

14840. * "Sakın, bu dağın eteğinden ayrılayım demeyin. Bugün, beklemeli ve ihtiyatlı davranmalı.

* "Çünkü düşmanın sayısı, bizim her birimize iki yüz kişi düşecek kadar çok..." dedi.

* Gûderz, ona verdiği karşılıkta: "Eğer Tanrı bizi zamanın felâketinden korursa,

* "Düşmanın azlığı, çokluğu söz konusu olamaz. Böyle sözlerle, tutup da İranlılar'ın cesaretini kırma!

* "Felek kötülük etmek istedikten sonra da, istediğin kadar sakın, para etmez...

14845. * "İleride olacak işler için şimdiden kendini üzmeyi bırak da, ordunu hazırlamana bak!" dedi.

* Bunun üzerine komutan Tûs savaşçıları toplayarak, filleri ve davullarıyla, tam l ir ordu hazırladı...

* Kendisi ağırlıklarla beraber dağ tarafına yerleşti. Ordunun sağ kanadını komutan Gûderz,

* Sol kanadını da, saflar bağlayarak, Rehham ve Gürgin tuttular...

* Davulların ve boruların sesleriyle, gökler yerinden oynadı;

14850. * Şu dönen feleğin yüreği çatladı ve güneşin ağzı topraklarla doldu...

* Alandan o kadar çok toz kalktı ki, ovanın yüzünü kimse göremez oldu.

* Parlak kılıçlarla mızraklar, kara bulutlardan yağan elmasları andırıyor; kılıçların tülgalara vurmasından da ateşler saçılıyordu.

* Pehlivanların kılıçlarıyla mızrakların ve ağır gürzlerin hareketinden, sanki hava baştan başa demir ve yeryüzü de nal ve zırh kesilmişti...

* Çöller ve yeşillikler, bir kan denizine döndü... Ortalığı basan bir gece karanlığının içinde, kılıçlar birer kandil gibi parıldıyorlardı...

14855. * Davulların ve boruların sesleriyle herkes sersemleşmiş, kimse başını ayağından ayırdedemez olmuştu...

* Bu sırada idi ki komutan, Gûderz'e: "Hava kararıyor. Yıldızbilgisinden anlayan birisi, bana, bugün gecenin dörtte üçü geçtikten sonra,

* "Savaş alanında pehlivanların, kılıçlarıyla, yağmur sularının akması gibi, kan akıtacaklarını söylemiş ve:

* "Kin alıcı düşmanın sonunda üstün gelmesinden korkarım, demişti..." dedi.

* Bunun üzerine Sîdûş, Rehham, Güstehem, Giv, Harrat, Ferhat ve Berzin,

14860. * Bulundukları safhalardan çıkıp, yürekleri ezgin ve intikam duygularıyla dolu olarak, iki ordunun ortasına geldiler...

* Dört bir yandan yükselen sesler, karanlık gecelerde dolaşan devlerin sesleri gibi, bulutlara erişiyordu...

* Öteki yanda da Hûmân, dağlar gibi asker bölüklerini sürüp getirdi.

* O kadar çok gürz, topuz, kılıç ve mızrak vardı ki bunların arasında, dizgini üzengiden ayırdetmek güçtü.

* İranlılar, bu ovada savaşacak olan pehlivanları, ikişer ikişer ayırmayı uygun gördüler.

14865. * Bunun üzerine, Giv ailesinin başı ve aslan yürekli bir pehlivan olan Gürâze'nin Nehil ile,

* Gûderz oğlu Rehham'ın Ferşidverd ile, Sîdûş'un Lehhâk ile,

* Ateşle rüzgârı birbirine katan Giv oğlu Bîjen'in Gelbat ile,

* İkisi de birer kahraman olan Giv ile Şîdruh'un birbirleriyle,

* Gûderz'in Pîran ve Tûs'un da Hûmân ile ve hiç hileye sapmaksızın

14870. * Savaşmalarına karar verdiler... Bunun üzerine, ortalıkta, kerrenay sesleri yükseldi...

* Hûmân, ortaya çıkarak : "Bugünkü savaş dünküne benzememeli.

* "Bugün, yeryüzü düşmanlardan boşalmalı. Böylece, bu intikam işi sona ersin de, bundan sonra hiç kimse tutup da bu uğurda savaşmasın!" dedi.

* Komutan Tûs da ilerleyerek, fillerini ve davullarını getirtti.

* Atlıların önüne, kalkanlı, harbili ve mızraklı bölükleri dizdikten sonra, Tûs onlara : "Mızrak ve kalkanlarınızı önünüze tutacak ve hiç yerinizden kımıldamayacaksınız!

14875. * "Bakalım, şu Turanlılar gürzlerini nasıl kullanıyorlar?" dedi.

Turanlıların İran ordusuna karşı büyü kullanmaları

* Türkler arasında Bazur adında biri, birçok yerlerde büyücülük etmiş;

* Büyü yapmasını, Çinceyi ve Pehleviceyi öğrenmişti.

* Pîran, bu büyücüyü çağırtarak ona: "Şu dağın tepesine çık da,

* "Oradan bir rüzgâr estirip havayı soğutarak, İranlılar'ın başlarına kar yağdır!" diye emir verdi.

14880. * Bunun üzerine, büyücü oraya çıkar çıkmaz, şiddetli bir rüzgâr esmeğe ve kar yağmağa başladı...

* Bu karın etkisiyle, mızraklı pehlivanların elleri dondu... Mızrakları tutamaz ve savaşamaz oldular.

* Bu kar kıyamet arasında, yalnız pehlivanların naraları duyuluyor ve havadan yağmur gibi ok yağıyordu...

* Pîran, ordusunun bütün erlerine, hiç durmadan hücuma geçmelerini buyurdu.

* Çünkü İranlıların elleri donarak mızraklarına yapışmış, hiçbirinde dayanacak hal kalmamıştı.

14885. * Bu sırada Hûmân, müthiş bir nara atarak, erkek bir dev gibi saldırdı. İranlılar'dan o kadar çok öldürdüler ki, ortalıkta, bir kan denizi peyda oldu...

* İranlı atlılar yerlere serildiler. Ovalar ve dereler kar ve kanla doldu.

* Ölülerden, savaşacak yer kalmadı. Kardan ve yerlere serilen ölülerden, savaş alanı daraldı...

* Bu sırada, İranlı savaşçılar ve komutanları başlarını göklere kaldırıp Tanrı'ya:

* "Ey, insanların akıllarından, bilgilerinden ve düşüncelerinden üstün olan Tanrı! Sen ne yerdesin, ne yerin üstünde ve ne de altındasın!

14890. * "Biz, senin suçlarla dolu olan şu kulların, olanca aczimizle senden adalet istiyoruz...

* "Sen, çaresiz kalmışların yardımcısısın; ateşe de, soğuğa da hâkimsin.

* "Şu şiddetli soğuktan yana imdadımıza yetiş... Bizim, senden başka kimsemiz yoktur!" diye yalvardılar.

* İşte tam bu sırada idi ki, aklı ergin bir adam gelip Rehham'a, o açıkgöz ve şeytan Bazur'un dağda büyü yaptığı yeri gösterdi...

* Rehham onu görünce, savaş alanından fırlayarak, hemen atını o tarafa sürüverdi...

14895. * Dağa vardığı zaman, atını orada bırakarak eteklerini beline sokup dağa tırmanmağa başladı.

* Büyücü Bazur onun savaşmağa geldiğini görünce, elinde Çin çeliğinden yapılmış bir gürzle kalkıp üzerine yürüdü.

* Bazur yaklaşır yaklaşmaz, Rehham hemen keskin kılıcını çekerek,

* Onun elini kesip atınca, kıyamet gibi bir rüzgâr çıkıp

* Gökteki o kara bulutu dağıtıverdi. Bunun üzerine, Rehham pehlivan dağdan aşağı indi ve

14900. * Ovaya gelince, elinde Bazur'un kesik eliyle, yine atına binip yerine döndü.

* Hava yeniden açılmış, güneş ışıklarını saçmağa başlamış ve gökyüzü eski rengini almıştı.

* Rehham, gelip babasına bu savaş gününde o büyücünün başlarına neler getirdiğini anlattı.

* Bundan sonra, İranlılar etraflarını görmeye başladılar ve bir de baktılar ki savaş alanı bir kan denizine dönmüş;

* Bütün ova, baştan başa, İranlılar'ın başsız gövdeleri ve gövdesiz başlarıyla dolmuş...

14905. * Bunun üzerine Gûderz, Tûs'a : "Artık bize ne filin lüzumu var, ne de davulun sesinin! Şimdi bize düşen iş, kılıçlarımızı çekip yürüyerek, ya ölmek, yahut da öldürmektir!

* "Bunlar, artık son nefeslerimizdir... Artık bize kemendin de, okun da, yayın da lüzumu yok!" dedi.

* Tûs, ona karşılık olarak : "Ey, dünya görmüş ihtiyar! Hava açıldı, o karakış geçti...

* "Herkesin yardımcısı olan Tanrı, bize de yardım edip kuvvet verdi. O halde, ne diye kendimizi teslim edelim?

* "Sen ilerleyip de düşmanın karşısına çıkma... Bak, etrafımızdaki şu pehlivanlar hep bize hücum etmek istiyorlar.

14910. * "Sen elindeki menekşe renkli kılıcınla ve Gâve'nin bayrağıyla, ordunun ortasında kal!

* "Giv ile Bîjen sağ yanı, Güstehem de sol yanı tutsunlar.

* "Duydukları kızgınlıkla ağızlarından köpükler akan Rehham, Şîdûş ve Gürâze safların önünde dursunlar...

* "Ben şu savaş alanında ölecek olursam, İran ordusunu sen alıp götürürsün...

* "Niyeti bozuk insanların hakkımda dedikodu etmelerine yol açmaktansa, bence, ölmek daha hayırlıdır." dedi.

14915. * İşte, bu dünya hep böyle dertler, acılarla doludur. Sen, elinden geldiği kadar kendini tutarak, ondan çok şeyler isteme!

* İyiliklerini senden bir gün daha esirgememekle, senin ömrünü bir dakika bile uzatmış olmaz...

* Boruların, çıngırakların ve Hint çıngıraklarının sesleri yeniden yükselince,

* Savaşçıların naralarından, kılıçların parıltısından, baltaların açtığı yaralardan,

* Okların temrenlerinden, gürzlerden, harbilerden ve oklardan başka bir şey ne görülüyor, ne de duyuluyordu... Her yeri bir karaltı kaplamış, yeryüzü bir katran denizine dönmüştü.

14920. * Bütün ova baştan başa gövdesiz kollar ve kafalarla doldu. Kulaklar, gürzlerin vuruşmasından çıkan seslerle çınlıyordu.

* İranlılar'ın talih yıldızları karardı. Savaş erleri düşmanlarından yüz çevirip, kaçışmaya başladılar.

* Tûs, Gûderz cesur Giv, Şîdûş, Bîjen ve aslan Rehham

* Canlarını dişlerine takarak, iyi bir ad kazanmak sevdasıyla safların önüne geçtiler.

* Tûs'un yanında bulunanlar, gerçekten, kahramandılar.

14925. * Bunlar, safların önünde durmadan düşman kanı dökerlerken, arkadaki savaşçılar kaçışıyorlardı.

* Mûbitlerden biri Tûs'a seslenerek: "Arkanda hiç kimse kalmadı.

* "Dikkat et de, düşmanlar seni ortaya almasınlar, senin gibi bir komutana bir kötülük etmesinler!" dedi.

* Bunun üzerine Tûs, o cesur Giv'e: "Bu erlerin kafalarında akıl diye bir şey yok! Böyle bir zamanda, yüzlerini akılsızca çevirerek, bırakıp bizi kaçtılar.

* "Sen kalk git de, Padişahın yanında utanmamak ve düşmanların sevinmelerine meydan vermemek için, şunları geri çevir!" dedi.

14930. * Ovayı ölülerle dolu gören Giv, gidip, kaçan erleri geri çevirdi.

* Tûs, ilerigelen kahramanlara: "Bu, büyüklerin yapacakları bir savaştır. Fakat şimdi gün kararırdı, memleket bir kan denizine döndü..

* "Şimdi rahat edebilecek bir yer bulmalı. Şu karanlık gecede, nerede rahat ederseniz orada yatın...

* Biz de, bir çukur açıp, ölülerimize yastığı kumdan ve yorganı topraktan bir yer hazırlayalım!" dedi.

İranlıların, Hemâven dağına sığınmaları

* Bunun üzerine İranlılar, yürekleri hısım ve akrabalarının ölümüyle üzgün ve başları da utançla dolu olarak çekilip gittiler.

14935. * Bu sırada ay, dağın tepesinden firûze bir tahtın üstünde oturan bir padişah gibi kendisini gösterince,

* Pîran da ordusunu toplayarak, onlara: "Düşmanlardan yine epey sağ kalan oldu...

* "Sabah olup da güneş şu lâcivert renkli ülkeden sarı yakut rengindeki ışıklarını saçarken,

* "Ben de onların hiçbirini bırakmayıp, padişahlarını yüreğini onlar için yandıracağım!" dedi.

* Bundan, sonra hepsi kalkıp, neşe ve sevinç içinde giderek otağın önünde toplandılar.

14940. * Erlerin, bütün gece çalınan çenk ve rebap sesleriyle, gözlerine uyku girmedi.

* İranlılar ise, beri yanda, dert içindeydiler. Babalar, evlâtlarının yasını tutuyorlardı.

* Bütün ova ölüler ve yaralılarla dolmuş, yeryüzü büyük pehlivanların kanlarıyla yıkanmıştı.

* Meydanın her yerinde, ölülerin kollarından ve bacaklarından geçilmiyordu.

* Bütün gece yaralıları taşıdılar ve kendilerinden olmayanları bayağı bir halde bıraktılar.

14945. * Gece, ölülerin ortasında bir ateş yakarak, yaralıların yaralarını sardılar ve diktiler.

* Gûderz ailesinden pek çok ölü ve yarası bağlanmış yaralı vardı.

* Gûderz, bu haberi duyunca yerinden fırladı. Onun ve yanındakilerin feryatlarından yeryüzü titredi.

* Bütün ilerigelenler elbiselerini parçaladılar. Gûderz, başına topraklar saçarak :

* "Dünyada benim başıma gelen felâket, hiçbir ihtiyarın başına gelmemiştir.

14950. * "Bunca evlâdım yerlerde yatarken, ben hâlâ ne diye yaşıyorum?

* "Doğduğum o kara günden beri, şu zırhı sırtımdan çıkarmış değilim...

* "Pehlivanlarla yapılan savaşlara gittiğim zamanlar, çocuklarımla torunlarım hep yanımda idiler.

* "Daha Turanlılar'la yaptığımız ilk savaşta, intikam almak için sülâlemden kimse kalmamıştı.

* "Behram'ın ölümüyle, talihimizin güneşi batmıştı.

14955. * "Bu son savaşta da, ailemin ilerigelen birçok çocukları daha, gözümün önünde, ölüp gittiler!" dedi.

* Gûderz'in bu halini duyunca, Tûs'un da gözleri yaşla doldu ve yüzü sandaloza döndü.

* Acı acı ağlayarak, gözlerinden yaşlar akıttı ve :

* "Ah, benim temiz yaradılışlı Nevzer'im! Keşke, ömrümün bahçesinde yetişen ağacın kökü olmasaydı!

* "O zaman ne yaralanır, ne dertlenir, ne zahmetlere katlanır, ne de savaş gününde ölülerin yasını tutardım!

14960. * "Kemerimi belime bağladığım günden beri, hep, yüreğim yaralı olarak yaşıyorum.

* "Siz şimdi ölüleri toprağa, çukur yerlere gömüp.

* "Kesik başları gövdelerinin yanına koyun. Sonra da, ağırlığı Hemâven dağına götürün.

* "Biz de, bütün erlerimiz ve çadırlarımızla o dağa çıkacağız.

* "Padişahımıza atlı bir haberci gönderip bu halimizi bildirelim de bize asker göndersin!

14965. * "Ben, bundan evvel de bir atlı yollayarak ona durumu bildirmiştim.

* "Belki o da, tutar da, Zâl oğlu Rüstem'i bir ordu ile bu savaş yerine gönderir..." dedi.

* Bundan sonra da, ölenleri acı acı anarak, erlerini ve ağırlıkları o dağa yerleştirdi...

Turan ordusunun Hemâven dağını sarması

* Parlak güneşin, tacını gösterip de fildişinden tahtının üzerine kâfurlar saçtığı ve

* Kötülüğünü isteyen düşmanlarının uykuda oldukları bir sırada Tûs, on fersahlık bir yolu almış bulunuyordu...

14970. * Yüreği yaralı ve karnı da aç olarak gece gündüz durmadan yürümüş,

* Nihayet Hemâven dağının eteklerine gelerek ordusunu oraya yerleştirmişti.

* Yüreği yaralı, gözleri kanlı yaşlarla dolu ve ruhu da üzüntüden, karga kanadı gibi kapkara idi...

* Giv'e: "Ey, akıllı ve ünlü pehlivan! Üç günden beridir böyle yürüyüp duruyoruz. Ne yemek yedik, ne de uyku yüzü gördük!

* "Üstünü başım temizleyip gel, otur bir şeyler ye de biraz uyu ve dinlen...

14975. * "Pîran'ın, oturup dinlenmeden bizim peşimize düşeceğini zannetmiyorum.

* "Erler arasında az yorgun olanların komutasını Bîjen'e bırak da, sen kalkıp şu dağa çık!" dedi.

* Bunun üzerine Giv, yanına yaralıları alarak, canından ve dünyasından bezmiş bir halde, kalktı dağa çıktı.

* Hemen yaralıları kaleye yerleştirdikten sonra, erlerin içinde fazla yorgun olmayanları ayırarak onlara:

* "İşte bu dağ tepesi bizim karargâhımızdır. Kendinizi ona göre düzenlersiniz!" deyince,

14980. * Düşmanların geçip dağa çıkmamaları için, ovaya bir gözcü gönderdiler.

* Tam bu sırada idi ki, gözcülerin bağırışlarıyla birlikte, müthiş çıngırak sesleri yükseldi... Öyle ki dağlar, taşlar inliyordu...

* Bu, bir müddet, böylelikle devam etti. Nihayet, güneş kendini gösterince, Türkler de olanca hızlarıyla ilerlemeğe başladılar.

* Bunun üzerine, Pîran'ın çadırından, bir kıyamettir koptu. Yer kaynıyordu sanki...

* Turan ordusunun komutanı, ordusunu savaş alanına ateş gibi sürüp getirdi ve

14985. * Hûmân'a: "Biz, hemen savaşa başlamalıyız. Kaybedecek vaktimiz yok...

* "Çünkü, bu sırada, İranlı atlıların bir kısmı ölmüş, bir kısmı da savaştan yorgun düşmüştür!" dedi ve,

* Davullar çalınırken, kendisi de ordunun önünde yürümeğe başladı...

* Nihayet, savaş alanına vardılar. Fakat, alanda, içleri boş çadırlardan başka hiçbir şey yoktu.

* Bunun üzerine hemen birisi koşarak, Pîran'a, İran ordusundan hiç kimsenin kalmamış olduğunu müjdeleyince,

14990. * Ordudan sevinç sesleri yükseldi ve bütün erler, Pîran'ın komutasına kulak verdiler.

* Komutan: "Ey, akıllı kişiler! Ey, erdemli ve ünlü Mûbitler!

* "Savaş alamnda bir tek düşman kalmamış... Şimdi, ne yapalım, dersiniz?" diye sorunca;

* Ordunun genç ve ihtiyar bütün atlıları ona:

* "Kötülüğümüzü düşünen düşman erleri, karşımızda bozguna uğrayarak, kaçıp gittiler...

14995. * "Savaş alanında kandan ve topraktan başka bir şey kalmamış olduğuna göre, onlardan bir korkumuz da kalmadı, demektir!

* "Şimdi bizim yapacağımız, onların peşine düşmektir.

* "Çünkü böyle bir zamanda bizim onlardan korkup da peşlerinden gitmememiz, akla uygun bir iş olmaz.

* "Onlar, bir yel gibi kaçmak isterken, ayakları suya erdi... Peşlerinden hemen koşup gitmek, oturmaktan daha hayırlıdır!" dediler.

* Pîran da onlara karşılık vererek: "Savaşmak için acele edenlerin ayağı çabuk yorulur!

15000. * "Şu anda, Efrâsiyâb'ın dört bir yanında, denizler gibi ucu bucağı olmayan ordular hazır duruyor...

AÇILAMA

A

Âzerbâdegan yahut (Âzerabâyegân): Eskiden, İrandaki Tebriz şehrine ve oradaki büyük âteşgedeye verilen ad. Âzerbaycan adı buradan gelmektedir.

Âzergeşesb: Kelime olarak anlamı "ateş yakıcı". Özel olarak, şu anlamlarda kullanılır:
1 — Eski Fars dininde, ateş meleğine verilen ad. Bu melek hep, ateşin içinde durur ve ateşe bakar. 2 — Âteşgede. 3 — Ateşe tapan kimse. 4 — İran padişahlarından Güştasb'ın Belh şehrinde yaptırdığı büyük ateşgedenin adı. Büyük İskender Belh'e girdiği zaman, burasını yıktırmış ve içindeki değerli eşyayı almıştır.

B

Behmen: (Bak. açılama, c. II.).

Berbat: (Bak. açılama, c. I).

Berzin: (Bak. açılama, c. II).

Bicade: Kırmızı renkte değerli bir taş. Mücevher kırıntısına da denir.

Böbür: (Bak. açılama, c. II.).

C

Ceylan göbeği: Bilhassa eski devirlerde, şarkın en gözde ve güzel kokularından biri olan misk, daha çok Türkistan bölgesinde yetişen bazı ceylânların göbeğinden çıkarılır. Misk, bu ceylânların göbeklerindeki bir keseciğin içinde bulunur. Bu kese, insanlar tarafından çıkarıldığı gibi, olgunlaştık-

tan sonra, sürtünme neticesi, kendiliğinden de düşer. Ceylân, Doğu edebiyatında, bu keseciğin Farsça adı olan "Nâfe" ile birlikte, "Nâfe'i âhû" ve "Nâfe-i Tâtâr" şekillerinde, güzel kokunun ve güzel kokmanın sembolü olarak sık sık geçer.

Ç

Çaç: (Bak. açılama, c I).

Çenk: (Bak. açılama, c. II.)

Çevgen: (Bak. açılama, c. II).

Çigil: Türkistan'daki bir şehrin adı. Güzelleriyle tanınmış olduğu için, bilhassa eski Fars edebiyatında, adı sık sık geçer.

D

Dahhâk: (Bak. açılama, c. I).

Dihkan: (Bak. açılama, c. I)

E

Ehl-i Beyt: (Bak. açılama, c. I).

Elburz: (Bak. açılama, c. II).

Enbuh: İran'da Gîlân iline bağlı bir kasaba.

Erdebil (yahut Ardebil): İran Azerbaycanı'nda, Tebriz'in doğusundaki bir şehrin adıdır.

Ervend: İran'da, Hemedan'ın güneybatısında büyük bir dağın adı. En yüksek tepesi 3914 metredir. Bunun yanından geçen bir ırmağa da aynı ad verilir.

F

Fersah: (Bak. açılama, c. II).

Ferverdin: (Bak. açılama, c. I).

Fîrûze: Mavi renkte, değerli bir taş.

G

Gîlan: (Bak. açılama, c. I).
Gûy: (Bak. açılama, c. II.)
Gülzeryun: Mâveraünnehir'de bir şehrin ve oradan geçen bir ırmağın adı. Bu ırmağın kıyıların da sarı renkli çiçekler pek bol olduğu için, bu adla anılmıştır.

H

Haraç: (Bak. açılama, c. II).
Hatâ: Doğu Asya'da, yeri ve sınırı kesin olarak bilinemeyen bir bölgenin adı. Çin'in kuzeyini, Türkistan'ın doğusunu, Mançurya'yı ve Moğolistan'ı içine alan bir bölge. Hattâ onuncu asırda bütün bu yerleri işgal eden bir Mogol kabilesinin adıdır ve bu yerlere de ad olmuştur.
Hüma: (Bak. açılama, c. I).

İ

İrd: Eski Fars dininde, ödevi dini korumak olan bir meleğe ve güneş takviminde her ayın yirmi beşinci gününe verilen ad. Bu gündeki olayların idaresi de aynı meleğe aittir. Eski İranlılar o gün yeni elbise yaptırıp giyinmeyi ve mevkice büyümeyi uğurlu sayarlar.
İstahr: (Bak. açılama, c. II).

K

Kam: Acem Irakı'nda ve Tahran'ın güneybatısında bir şehir. İmam Musa Kâzım"ın kızı Seyyide Fatma'nın türbesi burada bulunduğu için, Şiîler arasında, Meşhed'den sonra en mukaddes yer olarak sayılır.

Kamar: (Bak. açılama, c. II).

Kannuç: Hindistan'da bir şehir adı.

Kardeş kanı: Kırmızı renkte, kendisinden boya ve ilâç çıkarılan bir ot. Farsçada buna "Hûn-i Siyâvuş. Siyavuşun kanı" derler. Eskiden, kan akmasını durdurmakta ve göz hastalıklarında kullanılırdı.

Kaş: Eğerin önünde ve arkasında, kaş biçimindeki yükseklikiere verilen ad.

Kâse-i rûd yahut (Kâserûd): İran'da bir ırmak adı.

Kâşân: Tahran ile Isfahan arasında bir şehir. Sekizinci asırda, Halife Harunürreşid'in karısı Zübeyde tarafından kurulmuştur.

Kelât: Bulucistan'ın merkezi. Eskiden, bu memleketin en büyük hanlığının da merkezi idi.

Kerrenay: (Bak. açılama, c. I).

Kulzüm: Kızıldeniz'in kuzey batısında, Süveyş civarında eski bir kasaba ve liman. Kızıldeniz'e (Kulzüm) de denmesi bundandır.

Külah: (Bak. açılama, c. I).

L

Lacivert: (Bak. açılama, c. I).

M

Mâçin: Türkistan'ın doğusunda ve Tarim'in güneybatısındaki çöllerde ve bunların güneyindeki dağlarda yaşayan bir Türk kabilesine verilen ad. Bu bölge de, aynı isimle ve çoğunlukla Çin kelimesile birlikte anılır.

Mâzenderan: (Bak. açılama. c. II).

Menşur: (Bak. açılama, c. I).

Mûbit: (Bak, açılama, c. I).

N

Nârven: Bak. açılama, c. I).
Nevruz: (Bak. açılama, c. I).

Nimruz: (Bak. açılama c. I).

O

Otağ: (Bak. açılama, c. II).

P

Pehlevce: (Bak. açılama, c. I).

Perniyan: (Bak açılama, c. I).

R

Rahş: (Bak, açılama, c. II).
Rebab yahut **(Rübab):** (Bak. açılama, c. II).

Reş: (Bak. açılama, c. II.).
Rûd: (Bak. açılama, c. I).

S

Sac: (Bak. açılama, c. II).
Sandaloz: Kehribara benzeyen, sarı renkte bir çeşit ağaç zamkı. Ateşte yandığı zamanki kokusunun kötülüğü ile kehribardan ayrılır.
Sargın: Boynuz biçiminde, bir Türk borusu.

Simûrg: (Bak. açılama, c. I).
Sipencâb: Türkistan'da bir şehir adı.
Sistan: (Bak. açılama, c. I).
Soğut: (Bak. açılama, c. II).

Ş

Şebeh: Siyah anber.
Şemmâme: Kavun biçiminde, üstü dilim dilim ve türlü renklerde olan küçücük bir yemiş. Kokusu çok güzeldir.
Şipûr: (Bak. açılama, c. I).

T

Temren: (Bak. açılama, c. II).

Tûz yahut (Tûc): Şiraz dolaylarında bir kasabanın adı. Keten kumaşlarıyla ün almıştır.

U

Usturlap: (Bak. açılama, c. II).

Y

Yedi İklim: Eski coğrafyacılar, yeryüzünü, üstüva çizgisinden kuzey kutbuna kadar yedi bölgeye ayırırlar ve her birine "Iklim" adını verirlerdi. Bu bölgelerin dışında ise "karanlıklar ülkesi" başladığı için oraları bilinmezdi.

Yıldızbakıcı: (Bak. açılama, c. I).

Z

Zâbilistan: (Bak. açılama. c. I).

Zâyiçe: Yıldızların, belli zamanlardaki yerlerini ve durumlarını ihtiva eden astronomik cetvel.

Zeberced: (Bak. açılama, c. II).

Zünnâr: Eskiden hıristiyan papazlarının bellerine ve çıplak etlerine bağladıkları, kıldan yapılmış kaba ve sert kuşak.